

Az Európai Bizottság
EGÉSZ ÉLETEN ÁT TARTÓ PROGRAMJA
MAGYARORSZÁGON
ÉVES JELENTÉS
2012

Tartalomjegyzék

Az Egész életen át tartó tanulás programja (Lifelong Learning Programme – LLP) és kapcsolódó programok	6
1. Comenius (közoktatás)	8
1.1. Comenius Iskolai együttműködések	8
1.2. Comenius Egyéni diákmobilitás	15
1.3. Comenius Régió együttműködések	17
1.4. Comenius Előkészítő látogatások	20
1.5. Comenius Szakmai továbbképzés pedagógusoknak	23
1.6. Comenius Tanárasszisztensi akció	28
Comenius tanárasszisztensek – magyar fogadó intézményi pályázatok	32
1.7. Comenius Centralizált akciók	36
2. Erasmus (felsőoktatás)	38
2.1. Erasmus mobilitási pályázat	39
2.2. Egyéni mobilitási beszámolók	40
2.3. Hallgatói mobilitás	40
2.4. Tanulmányi célú részképzésre irányuló mobilitás (SMS)	43
2.5. Hallgatói szakmai gyakorlatok (SMP)	52
2.6. Oktatói mobilitás (STA)	58
2.7. Személyzet képzése (STT)	63
2.8. Beérkező mobilitás	66
2.9. Fogyatékkal élő hallgatók és oktatók	70
2.10. Erasmus intenzív nyelvi kurzusok	71
2.11. Erasmus intenzív programok	72
2.12. Erasmus centralizált projektek eredményei	74
2.13. Erasmus előkészítő látogatások	76
3. Leonardo da Vinci (szakképzés)	77
3.1. A Leonardo mobilitási pályázatok	78
3.2. Leonardo partnerségek	92
3.3. Leonardo innovációtranszfer	98
3.4. Leonardo Előkészítő látogatások	105
3.5. A centralizált Leonardo projektek eredményei	107
4. Grundtvig (felnőtt tanulás)	109
4.1. Grundtvig Tanulási kapcsolatok	110
4.2. Grundtvig Időskorú önkéntes projektek	114
4.3. Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek	116
4.4. Grundtvig Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak	118
4.5. Grundtvig Látogatások és cserék	120
4.6. Grundtvig Asszisztensek	122
4.7. Grundtvig Előkészítő látogatások	124
4.8. Grundtvig centralizált projektek eredményei	126
5. Szakértői tanulmányutak	127
Egyéni pályázatok	128
Magyarországon szervezett szakértői tanulmányutak	132
6. Európai Nyelvi Díj	134
7. Az Egész életen át tartó tanulás programhoz kapcsolódóan megvalósított tematikus hálózatok	135

8. ECVET nemzeti szakértői hálózat	137
9. Esélyegyenlőség	138
Az Egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósítása témában elnyert európai uniós projektek.....	139
1. Raising Awareness of Lifelong learning strategies – E&T2020 in Hungary (Az egész életen át tartó tanulás sratégiájának tudatosítása)	139
2. International Cooperation for School Leadership	140
3. European Policy Network on School Leadership	141
4. Improving individual learning pathways by community development in the framework of LLL (Közösségi Út a Tanuláshoz – KÚT Program)	141
5. Promotion of Social Inclusion through VET (PSIVET)	143

A 2012. év legfontosabb eredményei számokban/táblázatokban

Az Egész életen át tartó tanulás program pályázati keretének alakulása (2007-2012)

EUR	2007	2008	2009	2010	2011	2012
előzetes	15 497 619	17 301 240	18 088 000	18 826 000	19 445 000	21 088 000
végleges	15 556 683	17 343 857	18 986 437	20 241 000	21 301 000	24 642 000
végleges/előzetes	100,4%	100,2%	105,0%	107,5%	109,5%	116,9%

Az Egész életen át tartó tanulás program pályázati keretének alakulása alprogramonként (2007-2012)

EUR	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012/2011	2012/2007
Comenius	2 657 570	3 040 000	3 439 931	3 566 000	3 749 000	4 338 000	115,7%	163,2%
Erasmus	7 377 888	8 261 617	8 874 000	9 534 000	10 219 000	11 780 000	115,3%	159,7%
Leonardo	4 927 668	5 405 000	5 685 488	6 049 000	6 117 000	7 151 000	116,9%	145,1%
Grundtvig	518518	537 000	896 018	1 002 000	1 124 000	1 271 000	113,1%	245,1%
Szakértői tanulmányutak	75 039	100 240	91 000	90 000	92 000	102 000	110,9%	135,9%
LLP összesen	15 556 683	17 343 857	18 986 437	20 241 000	21 301 000	24 642 000	115,7%	158,4%

Az Egész életen át tartó tanulás program alprogramjainak részaránya (2007-2012)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Comenius	17,1%	17,5%	18,1%	17,6%	17,6%	17,6%
Erasmus	47,4%	47,6%	46,7%	47,1%	48,0%	47,8%
Leonardo	31,7%	31,2%	29,9%	29,9%	28,7%	29,0%
Grundtvig	3,3%	3,1%	4,7%	5,0%	5,3%	5,2%
Szakértői tanulmányutak	0,5%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%
LLP összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Az Egész életen át tartó tanulás program¹ pályázati keretének a lekötése a 2013. május 31-i állapot szerint

Pályázattípus	Beadott pályázatok száma	Támogatott pályázatok száma	Támogatási keret (euró)	Megítélt támogatás (euró)	Megítélt támogatás / költségvetés	Megjegyzés
Comenius (Közoktatás) Σ	1254	495	4 338 000	4 318 333	99,55%	
Comenius Iskolai együttműködések	435	180		3 410 000		
Comenius Régió együttműködések	11	4		135 263		
Comenius Egyéni diákmobilitás	6	4		23 738,75		
Előkészítő Látogatások	102	70		55 301		
Comenius Szakmai továbbképzés pedagógusoknak	627	195		496 275		
Comenius Tanárasszisztensek	73	42		221 494		

¹ Csak a Tempus Közalapítvány által kezelt (ún. decentralizált pályázatok) vonatkozásában

Erasmus (Felsőoktatás) Σ	76	70	11 780 000	11 708 998	99,40%	
Mobilitás (Mobilitási főpályázat, Fogyatékossgal élő Erasmus hallgatók és oktatók kiegészítő támogatása, Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzus hallgatói ösztöndíjak)	50	50	11 382 551	11 311 549	98,90%	2013.május 31-i állapot, a támogatási időszak végére a felhasználás várhatóan 100% lesz
Erasmus Intenzív Nyelvi Kurzusok szervezése	8	8	78 295	78 295	100,00%	
Intenzív Programok	13	8	315 154	315 154	100,00%	
Előkészítő Látogatások	5	4	4 000	4 000	100,00%	
Leonardo (Szakképzés) Σ	434	216	7 023 412	7 014 836	99,88%	Átcsoportosítás történt a Grundtvig programba
Leonardo Mobilitás	240	138	4 501 110	4 501 110	100,00%	
<i>Szakmai alapképzésben résztvevők</i>	<i>163</i>	<i>94</i>		<i>3 169 733</i>		
<i>Munkavállalók / munkanélküliek</i>	<i>41</i>	<i>23</i>		<i>982 936</i>		
<i>Oktatók, szakképzési szakértők csereprogramja</i>	<i>36</i>	<i>21</i>		<i>348 441</i>		
Leonardo Partnerségek	130	41	620 000	620 000	100,00%	
Leonardo Innovációtranszfer pályázatok	24	8	1 857 409	1 857 409	100,00%	
Leonardo Előkészítő látogatások	40	29	44 893	36 317	80,90%	
Grundtvig (Felnőttoktatás) Σ	541	139	1 398 588	1 396 778	99,87%	A keret már tartalmazza a Leonardo programból történt átcsoportosítást is.
Grundtvig Tanulási kapcsolatok	197	57	951 000	951 000	100,00%	
Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek	79	9	233 880	233 880	100,00%	
Grundtvig Időskorú önkéntes projektek	13	4	66 385	66 385	100,00%	
Grundtvig Asszisztensek	33	7	46 942	46 942	100,00%	
Grundtvig Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak	151	33	64 815	63 005	97,21%	
Grundtvig Látogatások és cserék	36	16	25 075	25 075	100,00%	
Grundtvig Előkészítő látogatások	32	13	10 491	10 491	100,00%	
Szakértői tanulmányutak	146	90	102 000	102 940	100,92%	
LLP Σ	2 451	1 010	24 642 000	24 556 885	99,59%	

A TKA által koordinált mobilitási programban részt vevők száma (2012-es pályázati forduló)

		tanár, szakértő	diák, hallgató, felnőtt tanuló
Egész életen át tartó tanulás program (LLP)	14 686	5 246	9 429
Comenius	4 753	2 192	2 546
<i>Iskolai együttműködések</i>	4 335	1831	2504
<i>Egyéni diákmobilitás</i>	15	0	15
<i>Szakmai továbbképzés pedagógusoknak</i>	195	195	0
<i>Tanáraszisztensi akció</i>	42	0	42
<i>Előkészítő látogatások</i>	70	70	0
<i>Régió együttműködések</i>	96	96	0
Erasmus	5 830	1 473	4 361
<i>Hallgatói mobilitás (tanulmányi időszak + szakmai gyakorlat)</i>	4 361	0	4 361
<i>Oktatói mobilitás</i>	1 070	1 070	0
<i>Személyzeti képzés külföldön</i>	395	395	0
<i>Előkészítő látogatások</i>	4	4	0
Leonardo	3 136	1 010	2 126
<i>Partnerségek</i>	565	405	160
<i>Mobilitási projektek (összesen)</i>	2 280	314	1 966
<i>Szakmai alapképzésben résztvevők szakmai gyakorlata</i>	1 645	0	1 645
<i>Munkavállalók / munkanélküliek szakmai gyakorlata</i>	321	0	321
<i>Oktatók, szakképzési szakértők csereprogramja</i>	314	314	0
<i>Kísérő személyek</i>	252	252	0
<i>Előkészítő látogatások</i>	39	39	0
Grundtvig	877	481	396
<i>Tanulási kapcsolatok</i>	785	412	373
<i>Időskorú önkéntes projektek</i>	23	0	23
<i>Asszisztensek</i>	7	7	0
<i>Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak</i>	33	33	0
<i>Látogatások és cserék</i>	16	16	0
<i>Előkészítő látogatások</i>	13	13	0
Szakértői tanulmányutak	90	90	0

Az Egész életen át tartó tanulás programja (Lifelong Learning Programme - LLP) és kapcsolódó programok

A 2012-es év meghatározó kommunikációs feladatai voltak:

- **Kiadványok és rendezvények** által általános tájékoztatás, a pályázatírás elősegítése; a partnerkeresés támogatása:

63 rendezvény valósult meg – összesen **2160 résztvevővel** – ebből 26 információs nap és projektíró szeminárium, 23 projektmenedzsment-találkozó és kiutazás előtti felkészítés, 6 db Erasmus Szabadegyetem előadás, 2 db felkészítő tréning multiplikátor partnereknek (*infónap a Europe Direct irodáknak, illetve az Eurodesk hálózatnak*), 1 tematikus monitoring rendezvény, 2 nemzeti konferencia, 1 db sajtótájékoztató (*Erasmus*), 1 db díjátadó (*Európai Nyelvi Díj a Nyelvparádén*) és 1 nemzetközi partnerkereső rendezvény.

- **23-féle kiadvány** és promóciós anyag készült, köztük általános információkat tartalmazó leporellók, az évente kétszer megjelenő *Pályázati Pavilion* 2x6000 példányban, brosúra a nívódíjas projektekről magyar és angol nyelven, valamint az eredmények bemutatására szolgáló disszeminációs füzetek.
 - A **honlapnak** az év során **496 678** látogatója volt, ami havi átlagban 41 390 látogatót jelent. Havonta megjelenő elektronikus **hírlevelünknek 11 582** olvasója volt az év végén.
 - A médiában **1452 híradást** regisztráltunk az *Egész életen át tartó tanulás programról*. A megjelenések 54%-a részletesen foglalkozik az egyes programokkal. Legtöbbször az Erasmus (685 db), a Comenius (324 db) és a Leonardo (239 db) programmal találkozhattunk a különböző orgánumokban. Az Erasmus különösen nagy sajtóvisszhangját az is indokolja, hogy 2012-ben ünnepeltük a program elindításának 25. évfordulóját, aminek alkalmából számos sajtóanyag készült. Az Erasmus program kapcsán szólaltak meg legtöbbször a Tempus Közalapítvány munkatársai is (55 alkalommal).
 - A honlapon elérhető partnerkereső adatbázis továbbra is népszerű mind a magyar, mind a magyar partnert kereső külföldi intézmények körében, 2012-ben 326 bejegyzés szerepelt 29 országból.
- Az **eredmények terjesztése**, disszemináció:
 - A 2012-es év LLP konferenciájának középpontjában *a netgeneráció oktatása* állt, ami különösen népszerű témának bizonyult, és számos jó példa mutatkozhatott be az LLP projektekből megvalósult jó gyakorlatok közül. A hagyományokhoz híven ezen a rendezvényen adtuk át a 2012-es **nívódíjat** a legjobb minőségű projekteknél.
 - A 2012-es év **tematikus monitoring szemináriumának** témája a generációk közötti tanulás volt, az *Aktív időskor és a nemzedékek közötti szolidaritás európai évének* alkalmából. A különböző témákban, különböző oktatási szintek bevonásával megvalósuló projektpéldák nagyon inspirálóan hatottak egymásra.
 - Továbbra is az évente kétszer, 6000 példányban megjelenő *Pályázati Pavilion* magazin a legnépszerűbb és legsokoldalúbb kiadványunk, fontos eszköze

nemcsak a pályázati információk közvetítésének, hanem az eredmények széleskörű terjesztésének, valamint a hazai és európai szakmai háttérrel való tájékoztatásnak is. A magazin célközönsége az oktatás és képzés minden szintje, a pályázókön kívül a szélesebb szakmai közönséghez is eljut.

- Három új cím jelent meg a **disszeminációs füzet sorozatban** az LLP különböző alterületeihez és az év kiemelt témáihoz kapcsolódóan:
 - Új utakon a netgeneráció oktatásában;
 - Szakértői tanulmányok – Útinapló;
 - Generációk közötti tanulás.
- Az **Erasmus program 25. évfordulójának** alkalmából szervezett tevékenységek:
 - A negyedszázados évforduló kiváló alkalmat adott arra, hogy bemutassuk az *Erasmus* program értékeit, jelentőségét, a felsőoktatás minőségi fejlődésében játszott meghatározó szerepét. A *májusi konferencia* elsősorban a felsőoktatási intézmények vezetőit, munkatársait célozta, több mint százan vettek részt az eseményen. A rendezvényt dr. Kis Norbert felsőoktatásért és tudománypolitikáért felelős helyettes államtitkár nyitotta meg, aki beszédében kiemelte: „Erasmus nélkül nincs felsőoktatási intézmény”. A program eredményeinek és hatásainak áttekintése mellett a rendezvény olyan jelen idejű kérdéseket is vizsgált, mint a kiutazó diákok motivációi, az ösztöndíjasok előtt álló perspektívák, a nemzetközi mobilitás és a foglalkoztatás közti kapcsolódási pontok. A programot volt diákok, oktatók, nemzetközi ügyekkel foglalkozó munkatársak személyes történetei is gazdagították.
 - Az **Erasmus Szabadegyetem** keretében tavasszal és ősszel 3-3 alkalommal olyan tehetséges fiatalok beszéltek munkájukról, szakmai tevékenységük érdekes elemeiről, akik évekkkel ezelőtt Erasmus ösztöndíjasok voltak, és azóta komoly eredményeket értek el, elismertségre tettek szert választott szakmájukban. A témák köre rendkívül sokszínű volt: az EU elnökség kulisszatitkaitól a pókok életéig, a vállalkozásfejlesztéstől a street artig, a villámárvizektől a csalás pszichológiájáig, a skandináv építészettől az allergiáig, a sebészrobotoktól a jazzig sok mindenről esett szó. A rendezvénysorozat célja az volt, hogy a népszerű ismeretterjesztés mellett, igazi sikertörténeteken keresztül erősítse az Erasmus komoly arcát, és érzékeltesse, hogy az ösztöndíjas időszak fontos eleme lehet a karrierépítésnek. Az inspiráló előadásokat több mint háromszázan követték figyelemmel hónapról hónapra.
 - A tervezett, egyéni életutakat bemutató disszeminációs füzet helyett a diákoknak szóló *Moha Magazin*nal együttműködésben készült el a **Moha Erasmus 25 különszáma**, az Erasmus program hatásainak elemzésével, karriertörténetekkel, pályázati tanácsokkal. A 10 000 példányban megjelent kiadványt az egyetemeken terjesztettük a *Moha* hálózatának segítségével.

A 25. évforduló kapcsán a Facebookon is számos akciót indítottunk.

Kiemelendő a volt ösztöndíjasokkal készült interjú sorozat, illetve a nagy sikert aratott Erasmus fotóverseny. Az akciónak köszönhetően az Erasmus profil rajongóinak száma év végére meghaladta a 2000 főt.

1. Comenius (közoktatás)

A Comenius alprogram az oktatás óvodától az érettségiig terjedő szakaszára összpontosít. Hozzá kíván járulni a közoktatás minőségének fejlődéséhez, erősíti annak európai dimenzióját, illetve segíti a nyelvtanulást. A Comenius alprogram 2012-ben az alábbi pályázattípusokból állt:

- COMENIUS Iskolai együttműködések
- COMENIUS Egyéni diákmobilitás
- COMENIUS Régió együttműködések
- COMENIUS Előkészítő látogatások
- COMENIUS Szakmai továbbképzés pedagógusoknak
- COMENIUS Tanárasszisztensi akció (magában foglalja a tanárasszisztensek fogadását is)
- COMENIUS Centralizált pályázatok

A Comenius program decentralizált akciói esetén 2012-ben is igazolható volt, hogy a program jól ismert a célcsoport számára. Bár a támogatási keret is emelkedett az előző évhez képest, a nagy érdeklődésre való tekintettel továbbra is biztosított, hogy a szakmailag leginkább megalapozott és kidolgozott pályázatok részesüljenek támogatásban. 2012-ben **közel 5000 mobilitást** támogatott a program, mely messze túlszárnyalja az előző évek eredményeit. Összességében elmondható, hogy az Egész életen át tartó tanulás programon belül, a Comenius program keretében érkezik a legtöbb pályázat a Nemzeti Irodához, mely az Európai Bizottság által elvárt adminisztrációt figyelembe véve évről évre komoly kihívást jelent számunkra.

1.1. Comenius Iskolai együttműködések

A Comenius Iskolai együttműködések célja a két- vagy többoldalú nemzetközi iskolai társulások kialakítása révén a közoktatási intézmények közötti nemzetközi együttműködés előmozdítása.

A kiválasztott témának kapcsolódnia kell az egyes iskolák pedagógiai programjához. Olyan célok megvalósításához nyújt támogatást a program, amelyek a projekt időtartamán túlmutató érvénnyel bírnak, mint pl.:

- a tanári kar nyelvi és kommunikációs képességeinek és a tanulók nyelvtanulás iránti motivációjának erősítése,
- a projektalapú oktatás és a csapatmunka meghonosítása,
- a speciális nevelési igényű tanulók integrációjának elősegítése,
- az új információs és kommunikációs technológiák alkalmazása a tanításban,
- a képességközpontú megközelítés és a tantárgyközi ismeretek oktatásának előtérbe állítása,
- az iskola közelítése a munka világához.

2012-ben az iskolai együttműködésekben belül kétféle projekt típus megvalósításához nyerhettek pénzügyi támogatást az intézmények:

- Multilaterális projektek
- Bilaterális projektek

Az együttműködésekben legalább az egyik partneriskolának az EU valamelyik tagállamából kell származnia. A részt vevő iskolák egy általuk kiválasztott téma feldolgozása érdekében fognak össze, és 2 éves időtartamra projekteket hoznak létre.

5. táblázat: A Comenius Iskolai együttműködések pályázattípusban választható átalányösszegek

Comenius Iskolai együttműködések	2 éves együttműködések (2012-2014)	
	Minimum mobilitások száma	Támogatási összeg (euró)
Mobilitás típusa a kiutazók számától függően (tanár/diák egyaránt beleértendő)		
Multilaterális	4 mobilitás	7 000
Multilaterális	8 mobilitás	11 000
Multilaterális / Bilaterális	12 mobilitás (ha bilaterális projektről van szó, a diákcsere egyszerre egy időben minimum 10 tanuló részét kell vennie)	15 000
Multilaterális / Bilaterális	24 mobilitás (ha bilaterális projektről van szó, a diákcsere egyszerre egy időben minimum 20 tanuló részét kell vennie)	20 000

Multilaterális projektek

A multilaterális vagy többoldalú együttműködések – attól függően, hogy diákokat vagy valamilyen iskolafejlesztési, módszertani témát állítanak a középpontba – lehetnek tanulóközpontú vagy intézményközpontú projektek.

A tanulóközpontú multilaterális projektek a fent leírt célok szolgálatában, a diákok életkori sajátosságainak megfelelő témát dolgoznak fel egy vagy két tanév során. A legtöbb Comenius Iskolai együttműködések projekt kifejezetten a tanulók együttes tevékenységét támogatja. Lehetőséget biztosít számukra, hogy összebarátkozzanak, kapcsolatot tartsanak más országokban élő diáktársaikkal, önállóan szerezzenek meg és dolgozzanak fel új ismereteket. Mindezt a tananyagtól nem teljesen elszakadva, de azt új, a diákok (sőt, a kevésbé jó teljesítményű tanulók) számára is érdekes módszerekkel, akár az egyéni tanulási igényeknek megfelelő ütemezésben sajátítják el. A projektek futamidejének végére a tanulók közösen hoznak létre valamilyen projekterméket, amellyel mások számára is láthatóvá teszik a többéves közös munkát: pl. egy kiállítás gyermekrajzokból, naptár vagy szakácskönyv több nyelven (ilyen sok van), szöveget egy adott témáról a partnerszágok nyelvein, társasjáték a projekt témájában, az iskola új honlapja, amelyet a diákok szerkesztenek, iskolaújság vagy a közös külföldi úton szerzett élményeket bemutató CD-ROM.

Az intézményközpontú projektek esetében más iskolai projektektől eltérően nem a tanulók meghatározott tantervi témában való együttműködése a cél, hanem az iskolairányítás, oktatásszervezés, továbbá a pedagógiai megközelítésmódok összevetése és a tapasztalatcsere.

Az ebben a pályázati formában együttműködő intézményeknek lehetősége nyílik, hogy közös munkával dolgozzanak ki módszereket

- ✓ az iskola szervezeti, működési problémáinak kezelésére,

- ✓ a tanteremben jelentkező társadalmi konfliktusok (pl. a tanulók eltérő szociális-gazdasági helyzetéből, etnikai hovatartozásából adódó nehézségek) leküzdésére,
- ✓ így végső soron az oktatási folyamat hatékonyabbá tételére.

A pályázati feltételek megegyeznek a multilaterális projektek két fajtája esetében, az, hogy egy iskola tanulóközpontú vagy intézményközpontú pályázatot kíván megvalósítani, a benyújtott pályázat témájából derül ki. Mindkét esetben színesíti az együttműködést, ha az oktatási intézményeken kívül más szervezeteket is bevonnak az együttműködésbe, pl. egyesületeket, hatóságokat, szülői és diákszervezeteket, vállalkozásokat.

Bilaterális projektek

A Comenius bilaterális projektek célja, hogy a közoktatási intézményekben tanuló fiatalokat az idegen nyelvek tanulására ösztönözzék és támogassák az elsajátított nyelv aktív használatát. Ezt olyan projektek támogatásával kívánja elérni, melyekben

- ✓ két ország partnerintézményeiből fiatalok egy-egy csoportja vesz részt;
- ✓ a fiatalok közösen kidolgoznak egy témát, amely kapcsolódik a képzési programjukhoz;
- ✓ a tanulócsoportok látogatást tesznek egymás intézményeiben, így az idegen nyelvet új környezetben, képzésükkel és szakmájukkal közvetlen összefüggésben, érdeklődésüknek megfelelően használják;
- ✓ a közös munka eredményeként konkrét projektermék jön létre (kiadvány, CD-ROM, honlap, stb., lásd fent).

A Comenius bilaterális projektben a nyelvi fejlődés a munkának csak közvetett – de elengedhetetlen – hozadéka, mely az együttműködés kommunikációs kényszere által történik meg. Egy ilyen projekt sokkal többet nyújt a résztvevőknek, mint egy hagyományos iskolai csereprogram, hiszen céljai az iskola képzési programjának részeként valósulnak meg, új elemekkel gazdagítják azt.

A tevékenységek lehetőséget biztosítanak a tartalomalapú nyelvtanulás gyakorlati kipróbálására, amely a tapasztalatok alapján a tanulók és a pedagógusok számára is motiválónak bizonyul.

Az előző évekhez hasonlóan 2012-ben is a bilaterális projektek is kétéves támogatási időszak alatt valósíthatók meg, így a mindkét partner számára kötelezően teljesítendő, minimum 10 napos diákcsere és a projektmunkák időben jobban eloszthatóak az együttműködés két éve alatt.

Összefoglaló a legfontosabb eredményekről

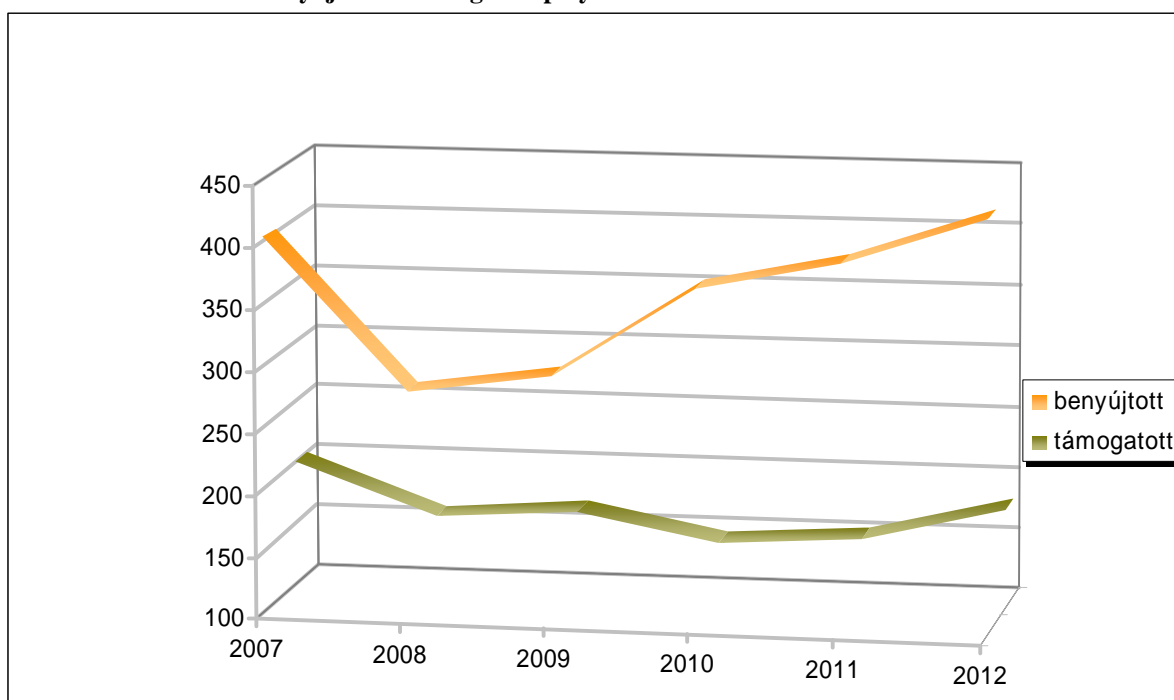
A 2007-től 2012-ig terjedő időszakot áttekintve elmondhatjuk, hogy 2007-ben nagy számú pályázat érkezett, ami annak köszönhető, hogy az előző programszakaszból még voltak olyan pályázók, akik egyéves vagy kétéves megújítási pályázatot nyújthattak be. Ezt az évet követően, az új programszakaszra történő átállás után nem volt lehetőség megújítási pályázatok benyújtására, így ezzel magyarázható, hogy 2008-ban 122-vel kevesebb pályázat érkezett be, viszont a rendelkezésre álló keretnek köszönhetően ezek közül csupán egy híján ugyanannyit tudtunk támogatni, mint előző évben. A 2008-as alacsonyabb pályázói számot követően évről évre növekedett a pályázatok száma, legszembetűnőbben a 2010-es évben,

ugyanis ekkor 73-mal több pályázatot kaptunk az előző évhez képest. Ez a szám 2011-ben 24-gyel, 2012-ben pedig további 39 beadott pályázattal növekedett.

A multilaterális együttműködések esetében a benyújtott és a támogatott pályázatok száma az egyes költségvetési éveket tekintve nincs egyforma arányban egymással, ugyanis egyre növekedett a benyújtott pályázatok száma, azonban egyre többen választották a legmagasabb támogatási összeggel járó mobilitásszámot, így arányában kevesebb intézmény kötötte le a rendelkezésre álló pénzügyi keretet. A bilaterális együttműködések esetében a 2007-2008-as éveket kivéve a benyújtott és támogatott pályázatok aránya nem változott jelentősen.

Megfigyelhető, hogy a rendszeresen pályázó intézmények mellett folyamatosan megjelennek új pályázók is a Comenius programban. Az újonnan pályázó intézmények száma a multilaterális együttműködések esetében – a 2008-as évet kivéve – minden évben emelkedett (2007:166; 2008:99; 2009:132; 2010:144; 2011:157; 2012:145), A bilaterális együttműködések esetében is évről évre megjelennek új pályázók, és bár a számuk jelentősen nem változik a program volumene miatt, pályázásukat így is jelentős sikernek tudhatjuk be. (2007:23; 2008:0; 2009:22; 2010:20; 2011:22; 2012:19). Az új pályázók megjelenésének tekintetében a 2008-as évben látható visszaesés valószínűleg annak tudható be, hogy az új programszakasz és az új pályázati feltételek még ismeretlenek voltak a pályázók számára.

1. ábra: A benyújtott és támogatott pályázatok számának alakulása 2007 és 2012 között

A 2012. február 21-i pályázati fordulóra a **Comenius Iskolai együttműködések** pályázattípusban összesen 435 pályázat érkezett, amelyek közül a nemzeti értékelés és a nemzeti irodák közötti egyeztetés után 180 kapott támogatást, összesen 3 410 000 euró értékben.

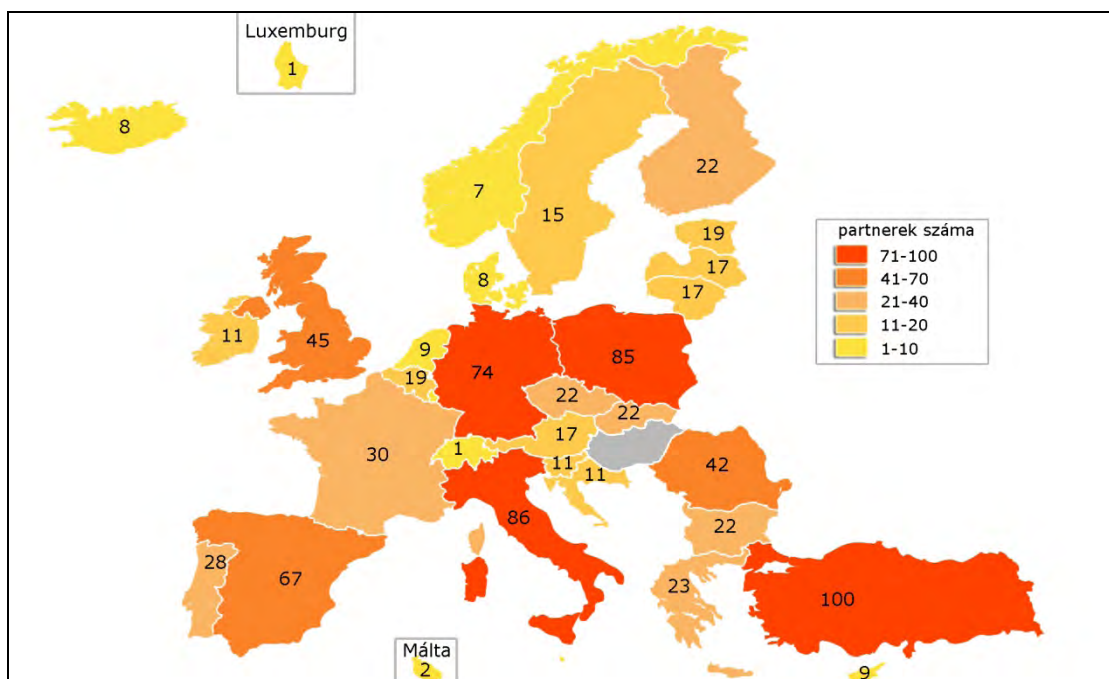
A támogatott multilaterális együttműködések átlagos támogatási összege 19 105 euró, míg a bilaterális együttműködések esetén 17 500 euró, mely megközelítőleg azonos az előző évek átlagtámogatásával.

Európai szinten azonos, csökkenő tendencia figyelhető meg a benyújtott bilaterális projektek számát tekintve, azaz évről-évre egyre kevesebben pályáznak bilaterális együttműködés megvalósítására Magyarországon is.

A 2012-ben támogatást nyert projektek esetében az intézmények minimálisan 3864 mobilitást vállalnak, aminél a pályázók – ha a támogatási összegük engedi – általában többet is megvalósítanak.

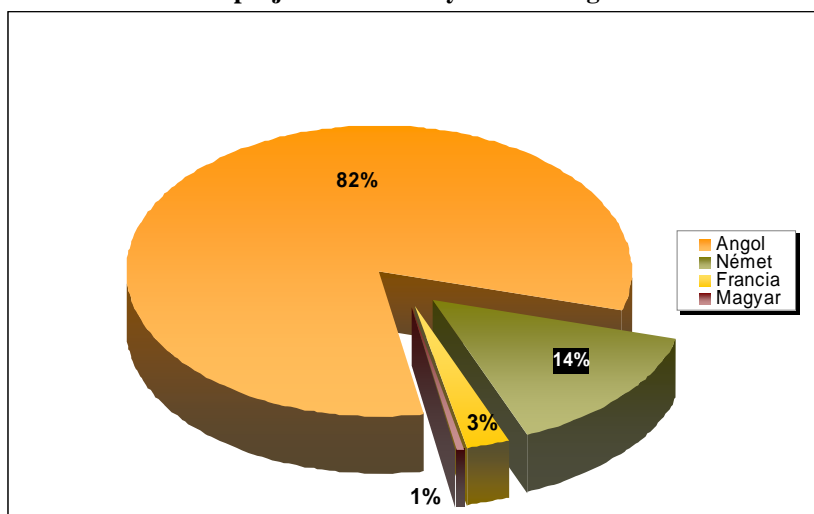
A 2012-ben nyertes magyar intézmények legtöbbje török, olasz és lengyel intézményekkel dolgozik együtt, illetve népszerű volt a német, valamint spanyol intézményekkel való együttműködés is. A középmezőnyben vegyesen szerepel Európa többi országa, a sort pedig Málta majd Luxemburg és végül Svájc zárja.

2. ábra: 2012-ben nyertes magyar intézmények támogatott partnereinek országonkénti eloszlása

Az előző évhez képest csak kicsit változott az együttműködések munkanyelvének aránya. Igaz, még mindig az angol nyelvű pályázatok vannak többségben, (82%), viszont évről-évre folyamatosan nő a német munkanyelvű pályázatok aránya, 2011-ben az összes pályázat 11%-át, 2012-ben pedig 14%-át teszik ki a német nyelvű anyagok. Az előző évvel szemben, mikor is a beérkezett francia és magyar nyelvű pályázatok nem kerültek a támogatottak közé, 2012-ben a nyertes pályázatok 3%-a francia, 1%-a pedig a magyar nyelvű.

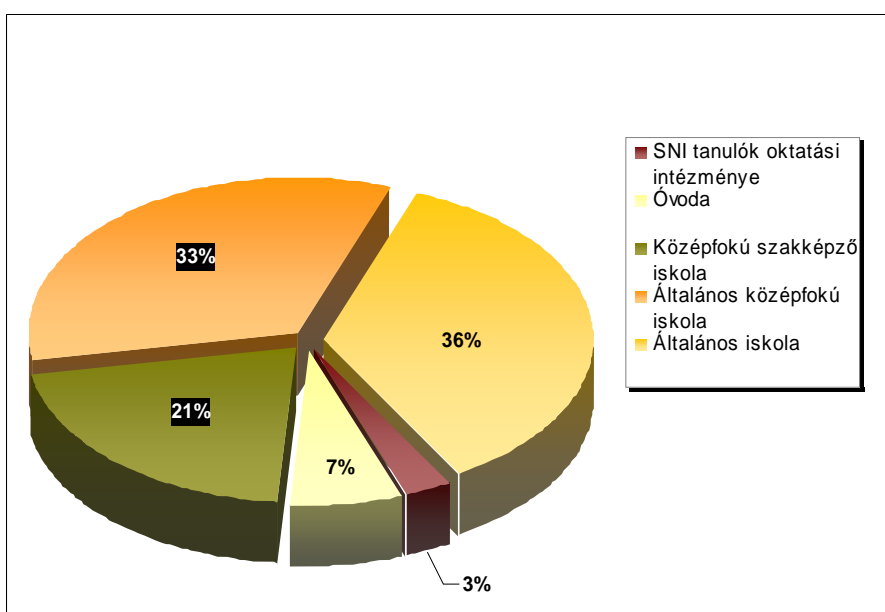
3. ábra: A projektek munkanyelvének megoszlása 2012-ben

Az intézmények típusát tekintve az előző évek tendenciáinak megfelelően főként általános iskolák és középiskolák vesznek részt a programban, emellett óvodák is bekapcsolódnak nemzetközi együttműködésekbe. A támogatott pályázatok tavalyi 5 %-ával szemben 2012-ben 7%-át képviselik óvodák. Az óvodák viszonylag alacsony részvételét eredményezheti a pedagógusok nyelvtudásának hiánya, illetve a kis intézményekben az óvodapedagógusok alacsony létszáma miatt nehezen megvalósítható kötelező mobilitásszámok.

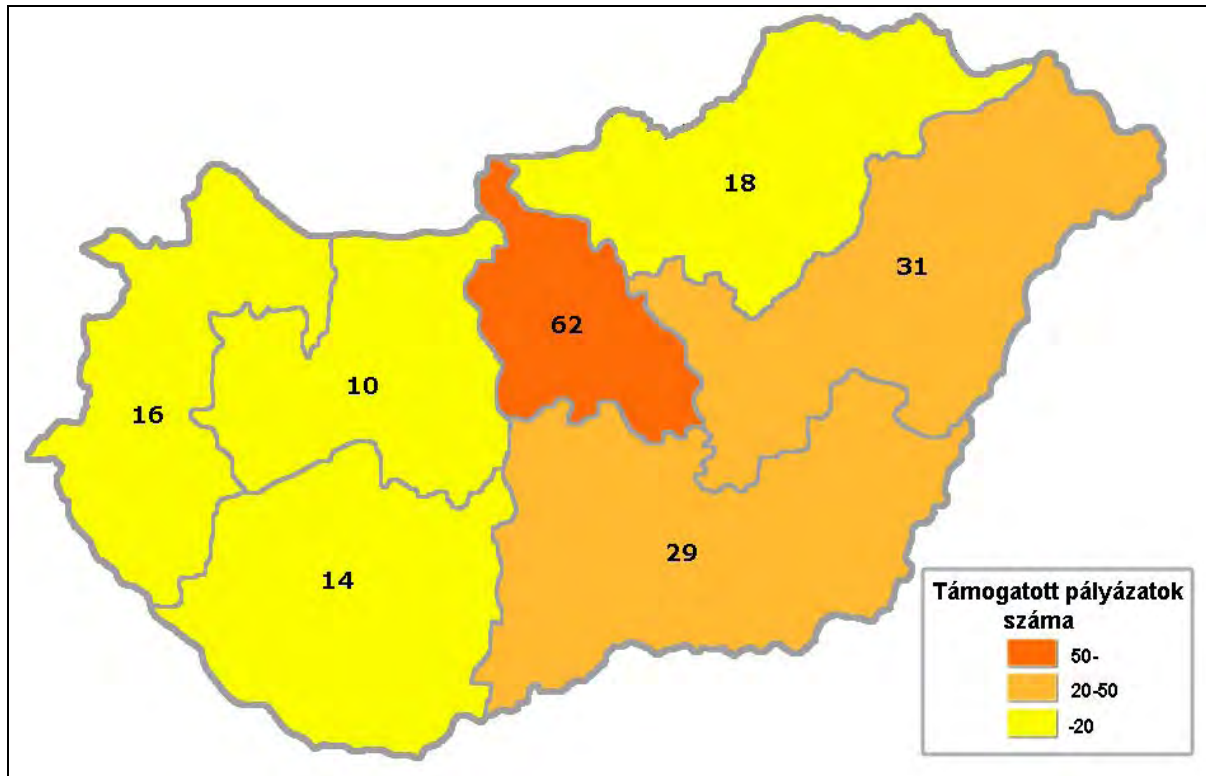
Az óvodák Comenius programban való részvételének támogatása érdekében a Tempus Közalapítvány 2009-től kezdődően minden évben szervez információs napot kimondottan óvodapedagógusok számára, illetve megjelentettük a *HOPPÁ! Disszeminációs füzetek* sorozat részeként az óvodák eredményeit bemutató kötetünket *Apróságok nagy kalandjai, óvodák a Comenius programban* címmel, amely elérhető honlapunk *Könyvtár* menüpontjában is. (http://www.tpf.hu/upload/docs/konyvtar/comenius/ovis_disszem_fuzet_webre.pdf).

4. ábra: 2012-ben nyertes intézmények intézménytípus szerinti megoszlása

Az együttműködésekben valamennyi régió képviseltette magát, azonban évről-évre a közép-magyarországi régióból érkezik a legtöbb pályázat (34%). A támogatott pályázatok másik felében nagyobb részesedést kapott az észak-alföldi régió a pályázatok 17%-ával, ezt követi a dél-alföldi régió, valamint majdnem egyforma arányban következnek egymás után a dunántúli régiók, amelyek kevésbé reprezentáltak.

5. ábra: Támogatott pályázatok regionális megoszlása 2012-ben

A projektek témáját tekintve továbbra is nagyon népszerűek a környezeti neveléssel, a fenntarthatósággal, az egészséges életmóddal, valamint az általános, egymás kultúrájának megismerésével foglalkozó projektek. Elmondható ugyanakkor, hogy a kurrens témák – mint pl. a felelős gondolkodásra, viselkedésre, aktív állampolgárságra nevelés –, száma szembetűnően magasabb.

A tervezett projektermékek esetében az intézmények zöme tervez valamilyen elektronikus kiadványt (honlap, blog, hírlevél, CD, DVD), emellett továbbra is népszerűek a kiállítások, színdarabok, receptkönyvek és közös naptárak.

A nyertes pályázók főleg a városokban működő iskolák közül kerülnek ki, sokkal kisebb arányban nyert támogatást kistelepülés intézménye.

A támogatott pályázatok nagyobb arányban tanulóközpontúak, amelyekben azonban közvetve – a projektek természetes velejárójaként – intézményfejlesztési célok is megvalósulnak. Nagyon kis számban terveztek a pályázók szigorúan intézményfejlesztési, módszertani projekteket, érthető módon inkább a diákok aktív bevonásával és a rájuk épülő, az aktív közreműködésükkel megvalósuló tevékenységeket vettek tervbe.

A Comenius Iskolai együttműködésekhez hasonlóan a projektmenedzsment elemeire épülő eTwinning programhoz számos olyan intézmény csatlakozott, mely még nem nyújtott be pályázatot az anyagi támogatást is biztosító Comenius Iskolai együttműködések programba.

Az eTwinning program és honlap a projektmenedzsment megismerésén túl kiváló lehetőséget biztosít a partnerintézmény-kereséshez, a projektmunka alatti kapcsolattartáshoz, dokumentumok megosztásához. Az eTwinning programmal foglalkozó munkatársakkal sikerült szorosabb együttműködést megvalósítanunk. Rendszeresen tartanak előadásokat a rendezvényeinken és mi is náluk, továbbá ajánljuk, terjesztjük egymás kiadványait, szóróanyagait, illetve honlapjának elérhetőségét pályázóink körében.

A Tempus Közalapítvány a „**Nemzetközi Együttműködési Kultúráért**” elnevezésű nívódíjjal az Egész életen át tartó tanulás program keretében kiemelkedő színvonalú nemzetközi projekttevékenységet végző pályázók munkáját szeretné elismerni, illetve biztosítani azt, hogy a díjjal jutalmazott intézmények szakmai közönség előtt bemutathassák megszerzett ismereteiket, és megoszthassák tapasztalataikat.

A **Comenius Iskolai együttműködések** program keretein belül 2012-ben 21 beszámolót javasoltunk nívódíjra. Ezeket két független szakértő értékelte, és **3 intézmény** számára javasolták a nívódíj megítélését:

- Mozsásjavító Általános Iskola, Szakközépiskola, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény és Diákotthon
A projekt címe: Parents are partners
- Ady Endre Gimnázium, Budapest
A projekt címe: Friendly People for Friendly Energy
- Debreceni Egyetem nevében eljáró Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok (Kossuth Lajos Gyakorló Általános Iskolája)
A projekt címe: Discovering Traditional Crafts Across Europe/TRACE

A nívódíjakat a 2012. május 23-án, „Oktatás a fenntarthatóság szolgálatában” címmel megrendezett valorizációs konferenciánk keretében adtuk át a nyertes intézmények képviselőinek.

A nívódíjas intézményekről készült kiadványunk megtalálható honlapunkon a Könyvtár menüpontban:

http://www.tpf.hu/upload/docs/konyvtar/llp/02_nivodij_2013_com.pdf

1.2. Comenius Egyéni diákmobilitás

A Comenius Egyéni diákmobilitás akció 2012-ben indult útjára Magyarországon. A bevezetését a megszokott információs tevékenységen túl, célzott információs kampánnyal is segítettük. Bár a számokat tekintve visszafogott sikerről számolhatunk be, az intézmények által végzett szakmai munka kiemelkedő. Az akció olyan középiskolások számára biztosít lehetőséget 3-10 hónapos időtartamban külföldi tanulmányok folytatására, akiknek iskolája részt vesz, vagy korábban részt vett a Comenius Iskolai együttműködések programban vagy az azt megelőző Socrates program Comenius 1 alprogramjában. A diákok életkora miatt az akció nagy felelősséget ruház az iskolákra és új feladatokat ró a nemzeti irodára is.

A program támogatja az európai kultúrák és nyelvek közötti különbségek megértését, és segíti a részt vevő diákokat azon készségek megszerzésében, melyek a személyes fejlődéshez szükségesek. Hozzájárul a Comenius Iskolai együttműködések programban részt vevő iskolák

közötti fenntartható együttműködés kialakításához, erősíti a közoktatás európai dimenzióját. A gyermekek tanulmányútjában érintett pedagógusok hasznos nemzetközi pedagógiai tapasztalatokkal gazdagodhatnak.

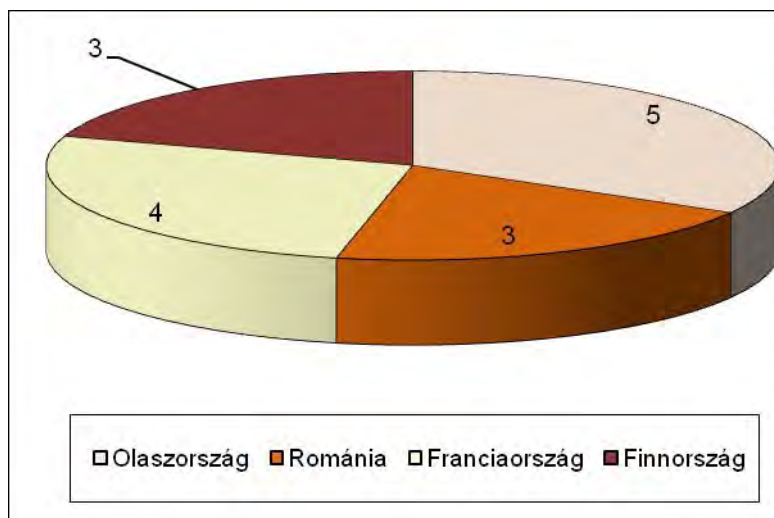
Az akcióban részt vevő országok az EU tagállamai, kivéve Németország, Írország, Ciprus és az Egyesült Királyság. Ezen felül csatlakozott még Norvégia, Liechtenstein, Izland, Svájc, Törökország és Horvátország is a programhoz.

Kiutazó diákok

A 2011. december 1-i határidőre 6 pályázat érkezett a Tempus Közalapítványhoz, melyekből 5-en nyertek támogatást. Az öt intézményből egy visszalépett a lehetőségtől, így négy intézmény esetében került sor szerződéskötésre, összesen 23 738,75 Euro értékben. Az egyes intézményeknek megítélt támogatás mértéke elsősorban attól függött, hány diájjukkal vettek részt a programban. A négy iskolából összesen 15 diák utazott.

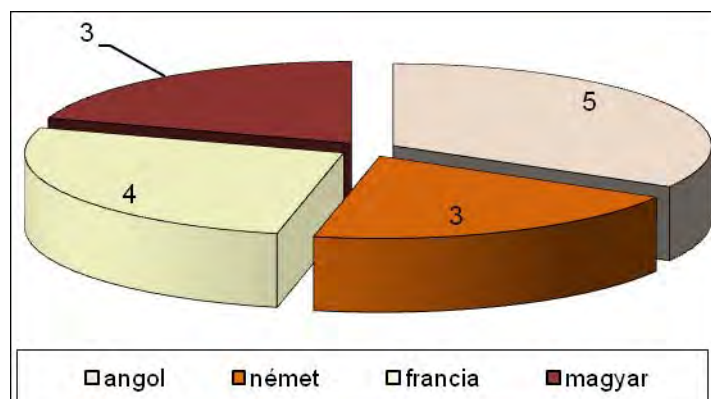
A 15 diák Olaszországba, Franciaországba, Romániába és Finnországba utazott, 3, 4, vagy 10 hónapos intervallumokra. Viszonylag kevesen vállalták a teljes tanéves kiutazást, legtöbben 3 hónapot töltöttek az őket fogadó iskolákban.

6. ábra: Célországok eloszlása a 15 kiutazó diák körében

A projektek munkanyelve angol, német, francia, vagy magyar volt. Utóbbi egy erdélyi iskolával való kapcsolatnak volt köszönhető.

7. ábra: Munkanyelvek eloszlása a 15 kiutazó diák körében

Bejövő diákok

A négy pályázó iskola közül ketten vállalták, hogy partneriskolájuktól diákokat is fogadnak, így 5 külföldi diák érkezett az országba, ketten Olaszországból, hárman Romániából (Erdélyből), 3, illetve 4 hónapos intervallumokra.

Felkészítő továbbképzések

A nemzeti iroda feladatai közé tartozott olyan felkészítő tréningek szervezése, melyek támogatják a kiutazó diákokat és mentortanáraikat, illetve elősegítik a beérkező diákok és mentortanárok együttműködését. A kiutazó diákok és mentoraik felkészítésére 2012. augusztus végén, a bejövőkére pedig 2012 szeptemberében, illetve 2013 januárjában került sor.

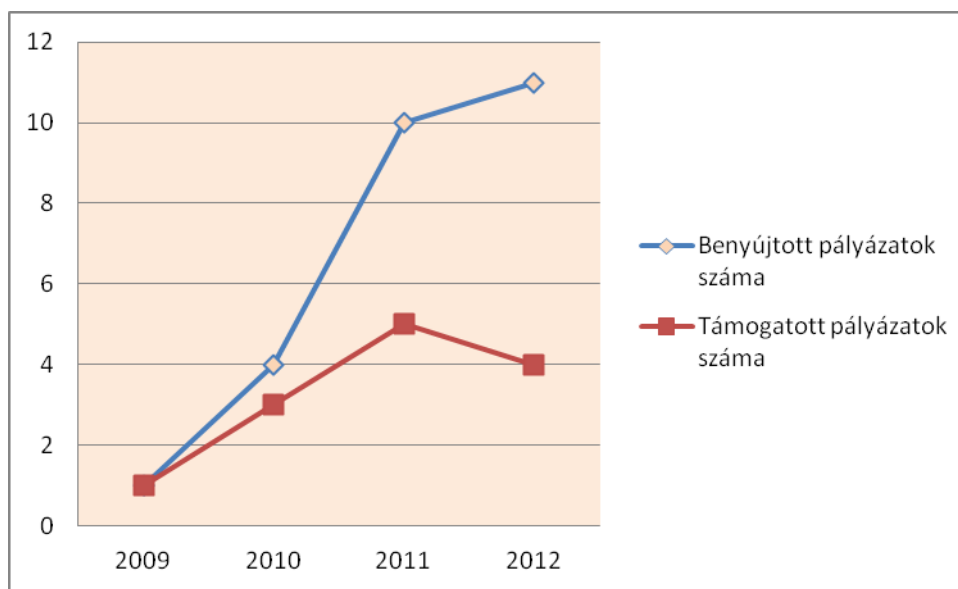
A tréningek a program lebonyolításához szükséges gyakorlati tudnivalókon túl többek között olyan témákkal foglalkoztak, mint a küldő ország képviselőjének személyes eszközei, a fogadó ország kultúrájával való szembesülés, kulturális sokk kezelése, elvárások, várakozások megbeszélése, krízishelyzetekre való felkészítés, a tanulási folyamatok átgondolása, a mentor-diák kapcsolatok erősítése.

1.3. Comenius Régió együttműködések

A Comenius Régió együttműködések elsődleges célja az oktatás európai dimenziójának erősítése azáltal, hogy lehetőséget biztosít helyi és regionális oktatási hatóságok kétoldalú (bilaterális) együttműködésére. Az együttműködések keretében lehetőség van jó gyakorlatok kialakítására és/vagy cseréjére, eszközök kifejlesztésére, az oktatás európai dimenziójának erősítésére, valamint európai tanulási gyakorlatok megismerésére. A határon átnyúló együttműködések során kifejlesztett eszközök használatának fenntarthatóságát is biztosítani kell. Elvárás, hogy a Comenius Régió együttműködések segítsék a pályázó térségek hozzájárulását a fiatalok számára nyújtott oktatási lehetőségek fejlesztéséhez. Legfőbb célja nem a diákok és tanulók közvetlen bevonása a projekt megvalósításába, hanem a partner térségek közötti strukturált együttműködés elősegítése.

A program 2009-es indulása óta a beadott pályázatok száma kis mértékben ugyan, de folyamatosan emelkedik. 2012-ben a Comenius Régió együttműködések pályázattípusban összesen 11 pályázat érkezett, ami eggyel több, mint az előző évben. A pályázatok közül a nemzeti értékelés és a nemzeti irodák közötti egyeztetés során 4 projekt összesen 135 263 euró támogatást kapott. A négy nyertes pályázat közül kettő Tolna, egy Heves, és szintén egy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található

8. ábra: Benyújtott és támogatott pályázatok száma

A pályázattípus célcsoportjának elérése továbbra is kihívást jelent, mivel a pályázattípus megjelenése előtt csak közvetett kapcsolatban álltak az önkormányzatok (helyi, megyei, országos kisebbségi) és többcélú kistérségi társulások a pályázatot kezelő Tempus Közalapítvánnyal. A benyújtott pályázatok számának folyamatos emelkedése viszont azt mutatja, hogy ha kis mértékben is, de egyre több helyi oktatási hatóság keresi az ilyen szakmai jellegű együttműködésre is a lehetőséget.

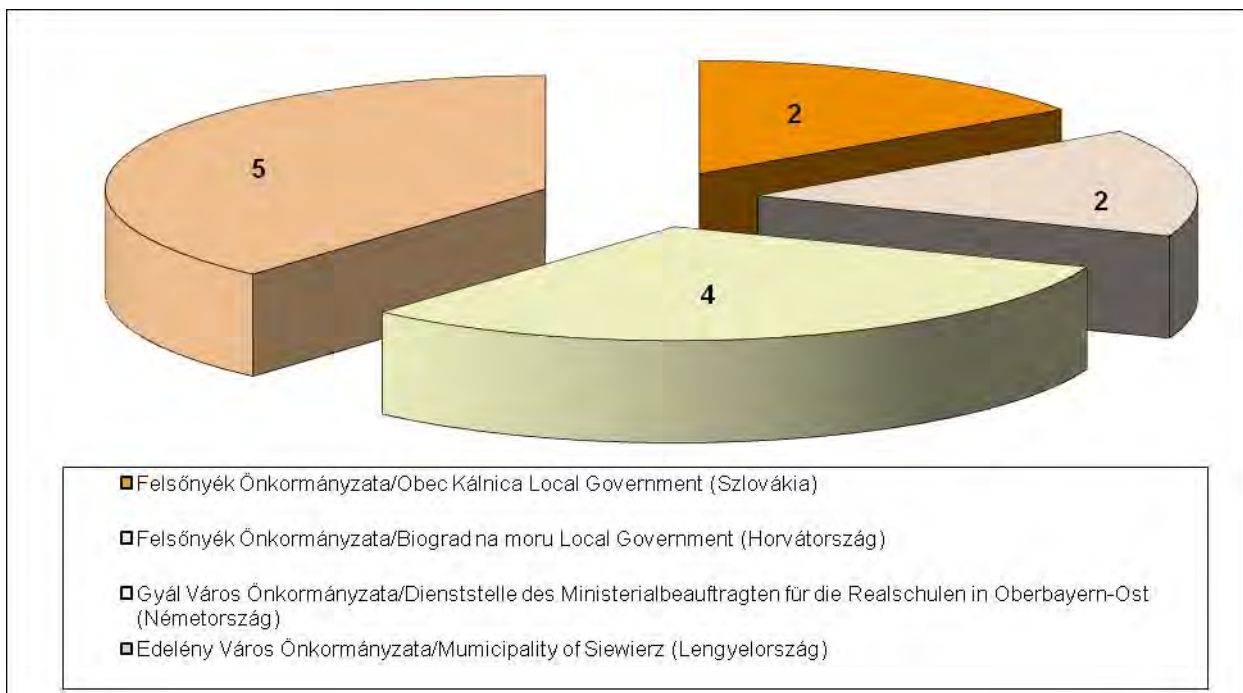
A nemzeti iroda kiemelt feladatának tekinti a célcsoport közvetlen megkeresését, és kiemelt figyelmet fordít a programhoz kapcsolódó információterjesztésre. Minden adódó lehetőséget megragadunk annak érdekében, hogy a pályázati akcióval kapcsolatos információkat eljuttassuk a potenciális célközönséghez, pl. rendezvényeinken, ahol az érintett célcsoport jelenik meg, amellet, hogy információs kiadványokat teszünk ki, röviden fel is hívjuk a résztvevők figyelmét a Comenius Régió programra. Informáljuk a pályázattípusról a partnerségbe bevonható iskolákat, hiszen az igény egy Comenius Régió projektben való részvételre bennük is felmerülhet, így kezdeményezői lehetnek egy ilyen együttműködésnek. E pályázattípus keretében a pályázó szervezetek, intézmények kötelezően be kell, hogy vonjanak legalább egy közoktatási intézményt (óvodától a középiskoláig olyan közoktatási intézményt, amely egyébként pályázásra jogosult a Comenius Iskolai együttműködések pályázattípusban), valamint egy más típusú intézményt, szervezetet, aminek tevékenysége illeszkedik a projekt témájához.

2012-ben a négy nyertes pályázó összesen hét közoktatási intézményt (6 általános iskolát és 1 középiskolát), valamint projektenként egy-egy más típusú intézményt vont be a munkába. A bevont más típusú intézmények a következők: alapítvány, természetvédelmi egyesület,

összevont intézményként közösségi ház és könyvtár valamint szintén összevont intézményként művelődési központ, könyvtár és múzeum.

A külföldi partnerrégiókban a főpályázó a Comenius Régió együttműködések pályázattípus szabályai értelmében szintén be kell, hogy vonjon legalább egy közoktatási intézményt és legalább egy más típusú intézményt. Az alábbi ábra azt mutatja, hogy melyek a magyar önkormányzatok külföldi partnerei, valamint azt, hogy a partner régióban hány intézmény vesz részt a közös munkában. A táblázat alapján megállapítható, hogy a külföldi régiókban a főpályázók a minimálisan elvárt két partnernél többet is bevonnak az együttműködésbe, így helyi szinten sokkal nagyobb körben gyűjthető a tapasztalat és oszthatóak meg az eredmények.

9. ábra: A külföldi régiókból a magyar partnerekkel együttműködő intézmények száma

A nyertes projektek témái a következők:

- Sikerorientáltság – hogyan lehet sikeres fiatalokat nevelni egy kistelepülésen
- Természetvédelem a kistelepüléseken – az iskolások környezet-tudatosságának fejlesztése
- Pályaorientáció
- A fiatalok kulturális és ökológiai tudatosságának növelése a partnerek tapasztalataira alapozva

A projektek egyik kötelező eleme a külföldi, zömében a támogatott partnerintézményhez irányuló mobilitás. A nyertes pályázók összesen 96 fő kiutazását tervezték a partnerrégiókba. Ahogyan az előző évben, úgy 2012-ben is minden támogatott projektben a választható legmagasabb mobilitásszám kategóriával (24 fős mobilitás) számoltak a pályázók.

A választott témákhoz kapcsolódóan a mobilitások megvalósítása mellett többek között az alábbi tevékenységeket és/vagy eredményeket tervezték a pályázók:

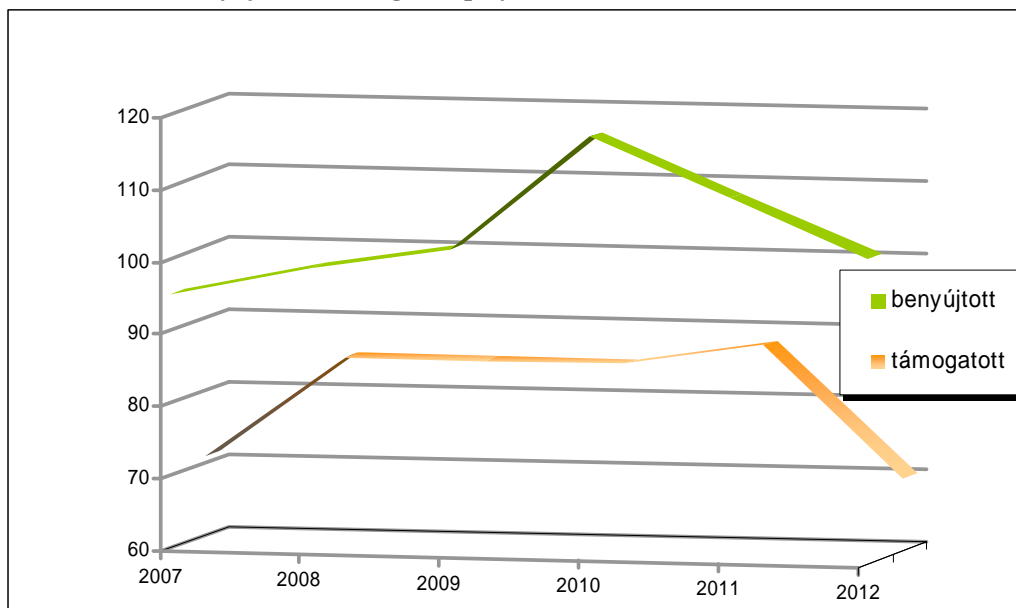
- jó példák gyűjtése a sikeres életvitel „oktatásának” módszertanához, háttéranyagához;
- kapcsolódási pontok feltérképezése a nyolc kulcskompetencia és a projekt alapjaként is szolgáló „a sikeres élet 10 alappillére” között;
- környezettudatosság érzésének feltérképezése a diákok körében;
- a környezettudatosság témakörében oktatási segédanyagként használható európai virtuális túra készítése;
- pályaválasztási expo tervezése, szakmai információs napok szervezése;
- pályaorientációs kézikönyv kiadása;
- módszertani útmutató tanároknak arról, hogyan dolgozzanak fel ökológiai kérdéseket a diákokkal.

1.4. Comenius Előkészítő látogatások

Új partnerintézmények személyes megismerését, valamint a már meglévő partneriskolák közötti személyes kapcsolatfelvételt, ezek által pedig az iskolai együttműködési projektek hatékonyabb előkészítését segítik az *előkészítő látogatások*, melyekre külön lehet pályázni a Comenius program költségvetésének erre a pályázati programra elkülönített keretéből. A pályázati forma lehetőséget nyújt Comenius Régió, Comenius Egyéni diákmobilitás, Comenius Hálózatok, Comenius Multilaterális projektek és Comenius Kiegészítő tevékenységek pályázatok támogatásból történő előkészítésére is. A pályázati akció keretében nemzeti irodák által szervezett *partnerkereső szemináriumokon* való részvétel is támogatható.

2012-ben 102 pályázat érkezett a Comenius Előkészítő látogatásokra, amely összességében 7%-os csökkenést jelent az előző esztendőhöz képest. A korábbiakkal szemben az egyes pályázati formáknál megmaradó pályázati keretből kevesebb került átcsoportosításra, a tavalyi kerethez képest 30%-kal alacsonyabb összeget, 55 301 eurót ítéltünk meg 70 pályázatra. Ennek tudható be elsősorban, hogy 2007 óta először mérséklődött a támogatott pályázatok száma. Fontos ugyanakkor, hogy a 20%-os csökkenés elmarad a keretcsökkenés volumenétől. Az sem segítette a keret hatékonyabb felhasználását, hogy a pályázók 11 esetben visszaléptek a kiutazás megvalósításától még a szerződéskötés előtt, és az így felszabaduló forrást nem minden esetben volt lehetőségünk más pályázónak megítélni. További egy esetben a visszalépés már a szerződés megkötését követően történt meg. A támogatott pályázatok majdnem 20%-a a Tempus Közalapítvány által megrendezett budapesti partnerkereső szemináriumon való részvételre irányult. Az intézmények ebben az esetben a 382 eurós részvételi díjra kaphattak támogatást, és ennek tudható be, hogy 2011-hez képest 125 euróval kevesebb, átlagosan 790 euró jutott egy pályázatra. Minden pályázat esetében csak egy fő kiutazását támogattuk.

10. ábra: A benyújtott és támogatott pályázatok számának alakulása 2007 és 2012 között

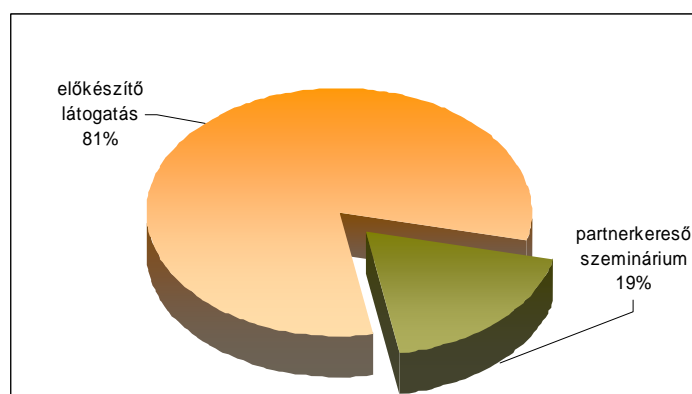

Amennyiben egy intézmény olyan projekt előkészítésére pályázott, melyben sajátos nevelési igényű diákokra irányuló, személyre szabott bánásmódot elősegítő intézményfejlesztési projektet kívántak előkészíteni, abban az esetben az előkészítő látogatások pályázat további 15 pontot szerezhettek ezen nemzeti prioritásra. Talán a prioritás igen speciális jellegéből eredhet, hogy azt egyetlen pályázat esetében sem tudták érvényesíteni a pályázók.

A támogatott pályázatok közül 69 irányult Comenius Iskolai együttműködések (ebből egy pályázó szerződéskötés után visszalépett) és egy Comenius Régió projekt előkészítésére. 64 esetben az előkészített iskolai együttműködési pályázat beadása is megtörtént, ami magas aránynak tekinthető, figyelembe véve, hogy az előkészített pályázatok benyújtása nem kötelező a támogatott intézmények számára. Az előkészített Comenius Régió együttműködések pályázatát szintén benyújtották a 2013. február 21-i pályázati határidőre.

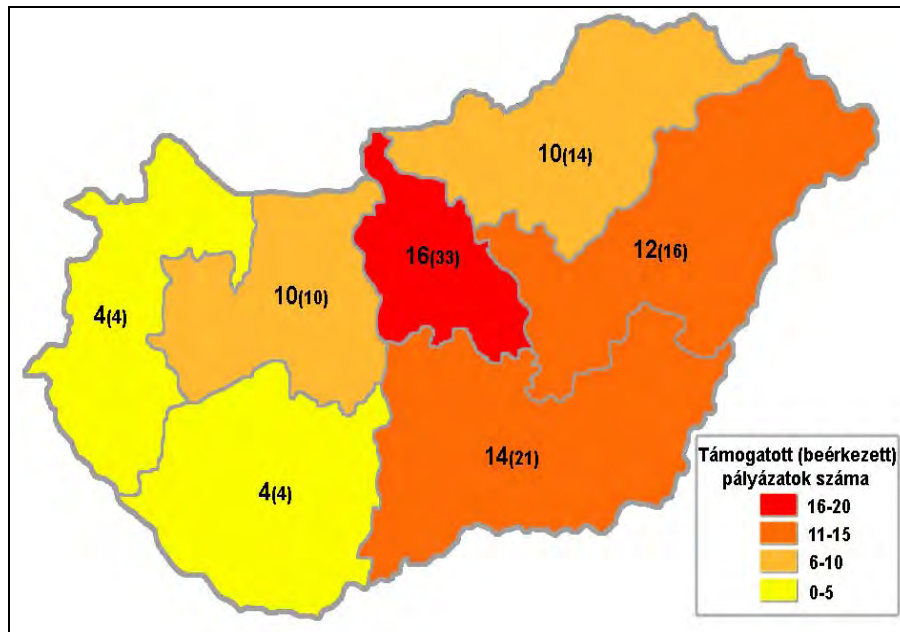
Bár a nemzeti irodák által szervezett partnerkereső szemináriumok száma 2012-ben tovább csökkent, a budapesti szemináriumnak köszönhetően az előző évi 10%-os részarányhoz képest 19%-ra emelkedett a partnerkereső szemináriumon való részvételt megcélzó pályázatok száma.

11. ábra: A látogatások célja 2012-ben

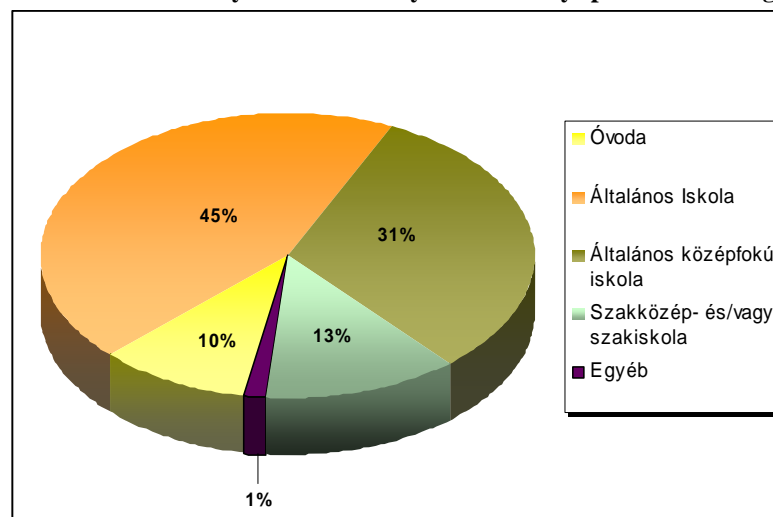
A pályázói aktivitás regionális eloszlásában bizonyos tendenciák továbbra is megmaradtak, de kisebb változások is megfigyelhetők a 2011-es és 2012-es pályázati esztendő összevetésekor. Továbbra is a központi illetve a két alföldi térségből érkezett és részesült támogatásban a legtöbb pályázat, míg a nyugat- és dél-dunántúli régió intézményei még mindig a legkevesebb pályázatot nyújtották be. A pályázói aktivitás egyedül az észak-magyarországi régióban erősödött, a benyújtott pályázatok száma 40%-kal, míg a támogatott pályázatok száma 66%-kal növekedett.

12. ábra: A beérkezett és támogatott pályázatok regionális eloszlása

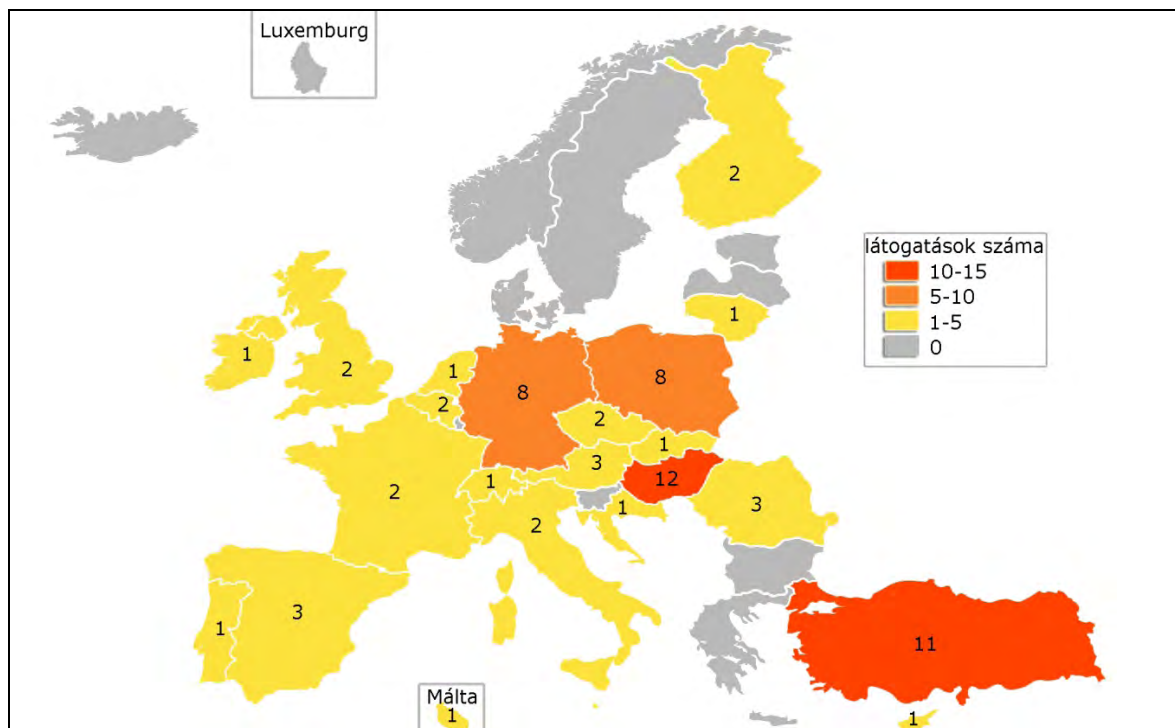
A pályázatok 76%-a az Iskolai együttműködésekben is leginkább meghatározó két célcsoporttól: az általános iskoláktól és az általános középfokú iskoláktól érkezett. Az óvodák kiemelt célcsoport a Comenius Iskolai együttműködésekben belül, ez az intézménytípus továbbra sem képviselteti magát a hazai oktatási rendszeren belüli súlyának megfelelően, bár a budapesti szemináriumnak köszönhetően nagyobb aktivitást mutattak 2012-ben.

13. ábra: 2012-ben nyertes intézmények intézménytípus szerinti megoszlása

A kiutazások számának csökkenése ellenére a célországok száma jelentősen bővült az előző évhez képest. Bár néhány ország továbbra is kiemelkedően népszerű a pályázók körében, a kiutazások kevésbé koncentráltak egy-egy országba. A Comenius Iskolai együttműködések partnerségeinek összetételével összhangban a német, török és lengyel intézményekbe utazott a legtöbb pedagógus, ugyanakkor a francia, brit vagy olasz partnereknél lezajlott találkozók száma jelentősen mérséklődött az előző évhez képest. A célországok között mégis Magyarországot választották a legtöbben a már említett budapesti partnerkereső szemináriumnak köszönhetően.

14. ábra: A fogadóintézmények országok szerinti megoszlása 2012-ben

1.5. Comenius Szakmai továbbképzés pedagógusoknak

A program célja az oktatók készségeinek fejlesztése, a szakmai kompetenciák javítása nemzetközi környezetben. Az akció 1-6 hetes, az Európai Unió valamely tagállamában tartott intenzív kurzusokon vagy szakmai és módszertani továbbképzési programokon való részvételhez nyújt egyéni ösztöndíjat pedagógusoknak.

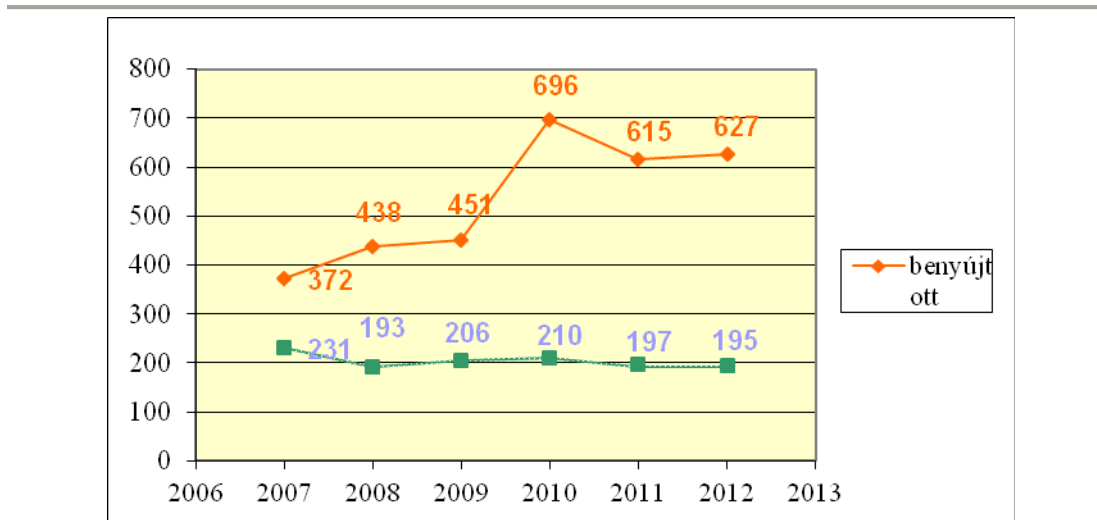
A program keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- általános továbbképző kurzusokon való részvétel;
- nyelvtanár-továbbképző kurzusokon való részvétel;
- Comenius Hálózat vagy Comenius Többoldalú Együttműködési projekt, vagy a nemzeti iroda, illetve a közoktatás terén működő európai egyesület által szervezett olyan rendezvényen való részvétel, melynek programja megfelel az akció célkitűzéseinek;
- szakmai konzultáció, hospitálás, illetve szakmai gyakorlat egy közoktatási intézményben, vagy egy olyan szervezetnél, melynek tevékenysége fontos szerepet játszik a közoktatás területén (civil szervezetek, önkormányzatok, stb.);
- nyelvtanfolyamon való részvétel.

A Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak pályázattípusban 2012-ben három határidővel lehetett pályázatot benyújtani (január 16.; április 30.; szeptember 17.). Összesen 627-en pályáztak, közülük 195 pályázó részesült támogatásban.

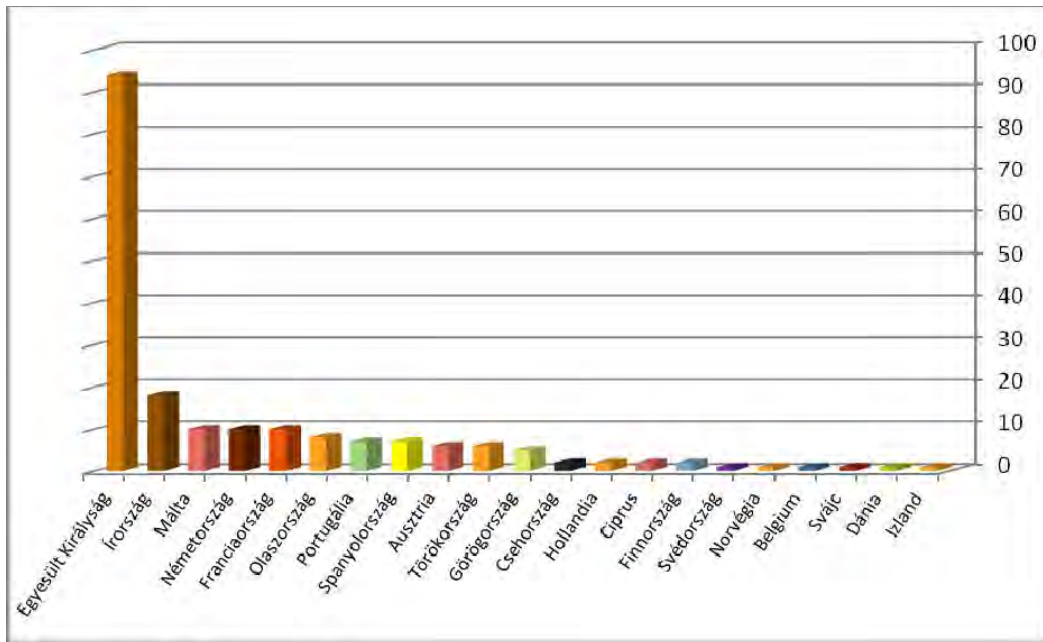
A beadott pályázatok száma az előző év azonos időszakához képest hozzávetőleg 2 százalékkal nőtt (2011-ben 615 pályázat érkezett be). Így a 2007-től kezdődő tendenciózus emelkedés mértéke 2012-re lelassult. A rendelkezésre álló pályázati források bővülése nem követte megfelelő ütemben a növekvő pályázati igényeket. A 2012-ben benyújtott pályázatok száma 168 százalékkal több, mint a 2007. évi. A kezdeti 2007-es 62 százalékos támogathatósági arány 2012-re hozzávetőleg 31 százalékra csökkent. Ehhez hozzájárul az is, hogy a továbbképzések egy személyre vetített átlagos támogatása a kezdeti 2007-es 1726 euróról 2012-re átlagosan 2545 euróra nőtt, vagyis a rendelkezésre álló éves támogatási keretösszeg növekedése ellenére kevesebb továbbképzés támogatható, ugyanakkor biztosított, hogy kizárólag a legjobb minőségű pályázatok kerüljenek támogatásra.

15. ábra: Benyújtott és támogatott pályázatok alakulása 2007-2012

A támogatást nyert továbbképzések 48,6 %-a – a korábbi évekhez hasonlóan – az Egyesült Királyságban került megrendezésre, melyet a második legnépszerűbb továbbképzési helyszín, Írország követett 9,7 %-kal. Továbbra is népszerűek voltak a Máltán (5,4 %), Németországban (5,4 %) és Franciaországban (4,8 %) megrendezett továbbképzések.

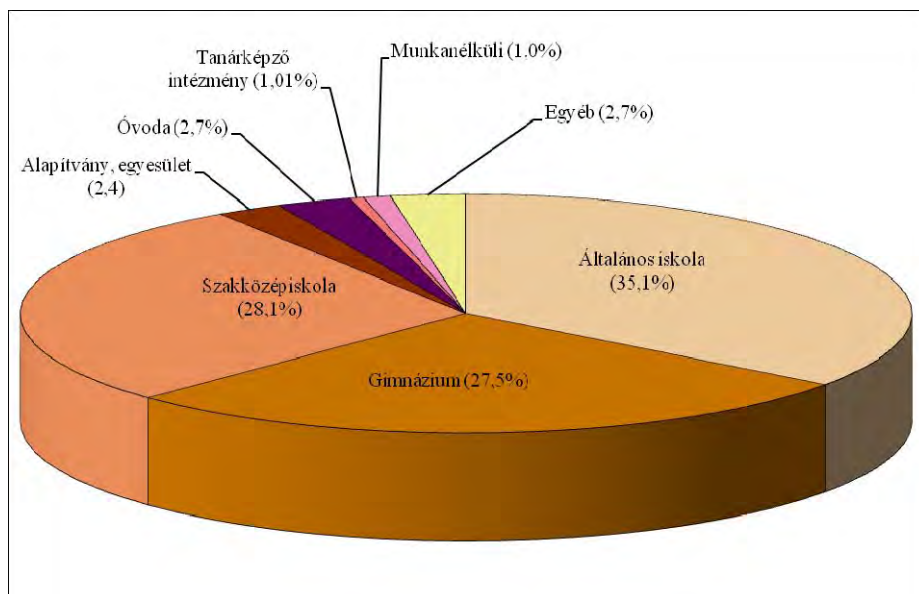
16. ábra: A támogatott továbbképzések alakulása célszágok szerint

A választott továbbképzések túlnyomó többsége, hozzávetőleg 80 százaléka angol munkanyelvű, ami vélhetően a jelentkező pedagógusok idegen nyelvi ismereteinek és a képzési piacon az angol munkanyelvű továbbképzések dominanciájának tudható be. Az angol munkanyelv használatának mértékét csak részben indokolja a támogatott pályázók világos preferenciája az angol nyelvpedagógiához sorolható továbbképzések iránt, mert a számadatokból kiderül, hogy az ide nem sorolható, általános tematikájú továbbképzések jó részét is angol munkanyelven hirdetik meg. A második leggyakoribb munkanyelv a német, illetve megvalósultak még spanyol, francia és olasz munkanyelvű továbbképzések.

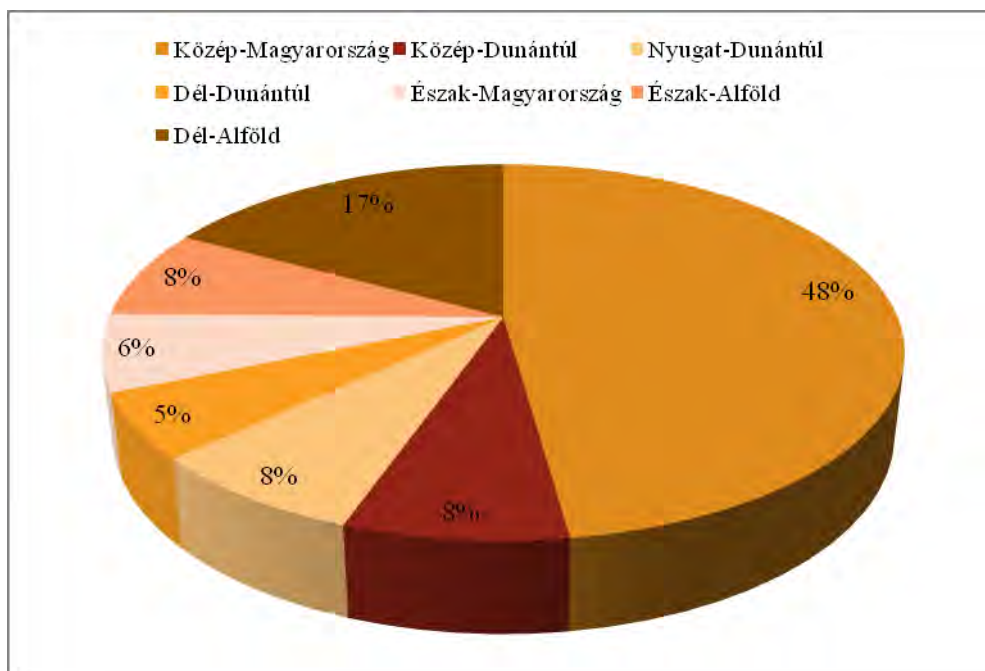
A pályázók háttérintézményét megvizsgálva megállapítható, hogy a támogatások élvezői túlnyomó többségben (90,7%) az általános iskolában dolgozó, aktív pedagógusok (35,1%), a középfokú oktatásból a gimnáziumi háttérrel rendelkező pedagógusok (27,5%) és a szakképzés területéről pályázók (28,1%).

17. ábra: A támogatott pályázók háttérintézménye

A támogatást nyert pályázók valamivel kevesebb, mint fele a közép-magyarországi régióból pályázott. A második legtöbb nyertes pályázatot a dél-alföldi régióból nyújtották be. Jól szerepelt még a közép-dunántúli régió és az észak-alföldi régió is, amelytől csak némileg kevesebb nyertes pályázatot nyújtottak be a Nyugat-Dunántúlról. A legkevesebb nyertes pályázó a dél-dunántúli régióból került ki.

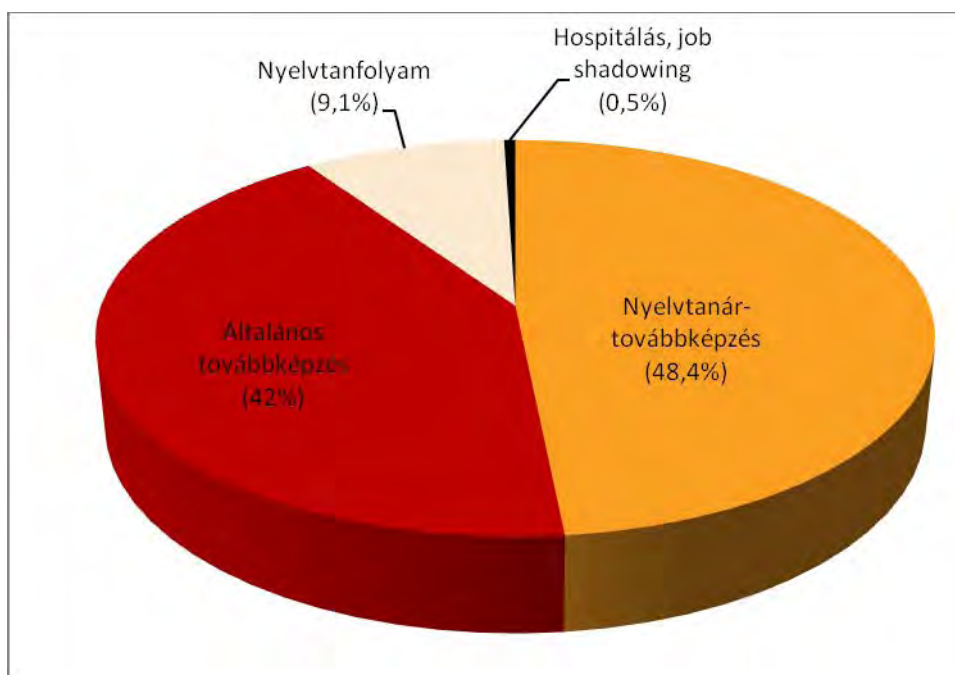
18. ábra: A támogatott pályázatok régiós eloszlása

A korábbi éveknek megfelelően – bár némileg csökkenő arányban – a továbbképzéseken résztvevők közel fele még mindig nyelvpedagógiai tartalmú továbbképzésen vesz részt. A

második legkeresettebb továbbképzési típusá váltak az egyéb szaktárgyak, illetve a szaktárgyak oktatásához közvetlenül nem kapcsolódó, általános tematikájú továbbképzések, melyekre a pályázók 42 %-a kapott támogatást, ami rendkívüli növekedés a tavalyi 22,34 %-hoz képest. Kifejezett célunk volt, hogy a program keretében részt vevő általános továbbképzésekre kiutazó pályázók arányát növeljük, a siker pedig vélhetően a program keretében bevezetett nemzeti prioritások alkalmazásának köszönhető. A nyelvtanfolyamon résztvevők aránya a 2011-es évhez képest közel azonos 9,1%. A hospitálás, job shadowing tevékenységre továbbra is keveseknek, a megítélt támogatások mindössze 0,5 %-ban tudunk támogatást adni.

19. ábra: A támogatott továbbképzések eloszlása típusok szerint

A tartalmi bírálatra került 546 pályázat értékelése során 378 alkalommal (egy pályázó több prioritásnak is megfelelhet) tudtak a szakértők prioritáspontokat megítélni a pályázóknak; legtöbbször a job-shadowing, hospitálás vagy általános tematikájú továbbképzés megvalósítására vonatkozó prioritást tudták érvényesíteni. Másodsorban azon pályázókat tudták előnyben részesíteni, akik nem rendelkeztek nyelvtanári végzettséggel. A kevésbé használt és kevésbé tanított nyelven rendezett kurzusokra jelentkezőket kisebb arányban tudták plusz pontok odaítélésével támogatni. Legkevésbé a sajátos nevelési igényű gyerekek tanítását támogató kurzusokra vonatkozó prioritás esetén tudtak a szakértők plusz pontot megítélni.

A korábbiakban bemutatott eredmények jól alátámasztják annak fontosságát, hogy a bírálatok szakszerűen és átláthatóan működjenek, hiszen a pályázatot benyújtók között még élesebb lett a verseny a támogatások elnyeréséért. A kieleződő verseny azt eredményezte, hogy kizárólag a bírálati szempontoknak és prioritásoknak legjobban megfelelő pályázatok kaphattak támogatást, ami a továbbképzési tevékenységek minőségét biztosítja. Másfelől azonban sok esetben minimális pontkülönbségek döntenek a támogathatóságról, és sok, szakmailag indokolt, jól kidolgozott pályázat forráshiány miatti elutasítására kényszerülünk.

Megfigyelhető tendencia, hogy a pályázók egy rétege rutinosnak mondható, a program prioritásait és bírálati szempontjait ismerő pedagógus. Nagyobbik részük azonban nem visszatérő pedagógus, aki a program szempontrendszerét kevésbé ismerő, de szakmája iránt

elhivatottságot érző, tanulni vágyó pályázó. Célunk az, hogy a program keretében elérhető források minél több pedagógushoz eljussanak, ezért adminisztratív prioritás segítségével korlátoztuk a programban korábban támogatást elnyert személyek újr pályázási jogosultságát. Ezzel is igyekszünk támogatni az újonnan pályázók esélyeit a támogatás elnyerése érdekében.

A Comenius szakmai továbbképzések során megismert jó gyakorlatok továbbadásának kiváló eszköze a Tempus Közalapítvány honlapján működő Módszertani ötletgyűjtemény, mely jelenleg közel 600 ötletet, játékot tartalmaz az órák színesítésére, hatékonyabbá tételére. A gyűjtemény ötlettára túlnyomó részt a Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak programban szerzett tapasztalatokból áll. Az ötlettár rendkívül népszerű a pedagógusok körében, amit az oldal látogatottsági statisztikai igazolnak.

1.6. Comenius Tanárasszisztensi akció

Az Egész életen át tartó tanulás program Comenius tanárasszisztensi akciójának keretében leendő tanárok a programban résztvevő országok valamely közoktatási intézményében 13-45 hét időtartamú tanítási gyakorlaton vesznek részt.

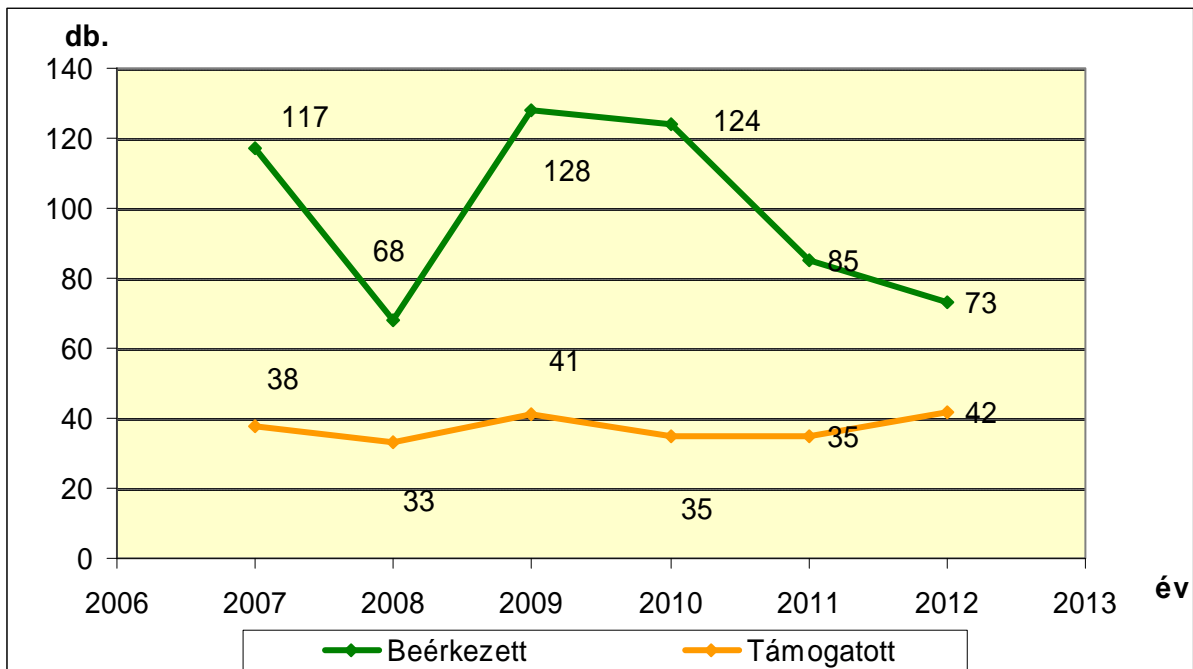
A tanárasszisztensi pályázattípus két fő célja, hogy

- a leendő tanárok lehetőséget kapjanak pedagógiai, nyelvi és kulturális ismereteik bővítésére, azaz módszertani tapasztalatokra tegyenek szert, fejlesszék nyelvtudásukat, bővítsék ismereteiket a fogadó országról és az ottani oktatási rendszerről,
- a fogadó intézmények hasznosítsák az idegen anyanyelvű tanárasszisztensek munkáját és ismereteit.

A fogadó intézménybe történő megérkezése után a Comenius tanárasszisztens a tanítási gyakorlat időtartamára munkaprogramot dolgoz ki az intézmény által kijelölt vezetőtanárral egyeztetve. A tanárasszisztensnek nemcsak az a feladata, hogy idegen nyelvet (anyanyelv és az EU egy más hivatalos nyelve) vagy valamely tárgyat idegen nyelven tanítson, hanem általános országismereti tudnivalókat is át kell adnia a hazájáról. A tanárasszisztens a tanórán lehetőség szerint támogatja a diákok közti csoportmunkát, iskolai projektek megvalósítását, segít a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában.

A programban a beérkezett pályázatok számának alakulása az elmúlt hat évben nem mutat egyértelmű tendenciát: 2008-ról 2009-re majdnem megkétszereződött ez a szám, azóta viszont csökkenő tendencia volt megfigyelhető. A támogatott pályázatok számának alakulása eközben kiegyensúlyozottabb volt, 33 és 42 közötti külföldi tanítási gyakorlat valósult meg a programban. 2012-ben a 73 pályázóból összesen 42 Comenius tanárasszisztens kapott támogatást, azaz a pályázók több mint fele részt tudott venni külföldi tanítási gyakorlaton. A nemek közötti arány sokkal kiegyensúlyozottabb volt, mint az előző években: a támogatott tanárasszisztensek 14%-a volt férfi, míg korábban ez az arány csak 2-5% volt.

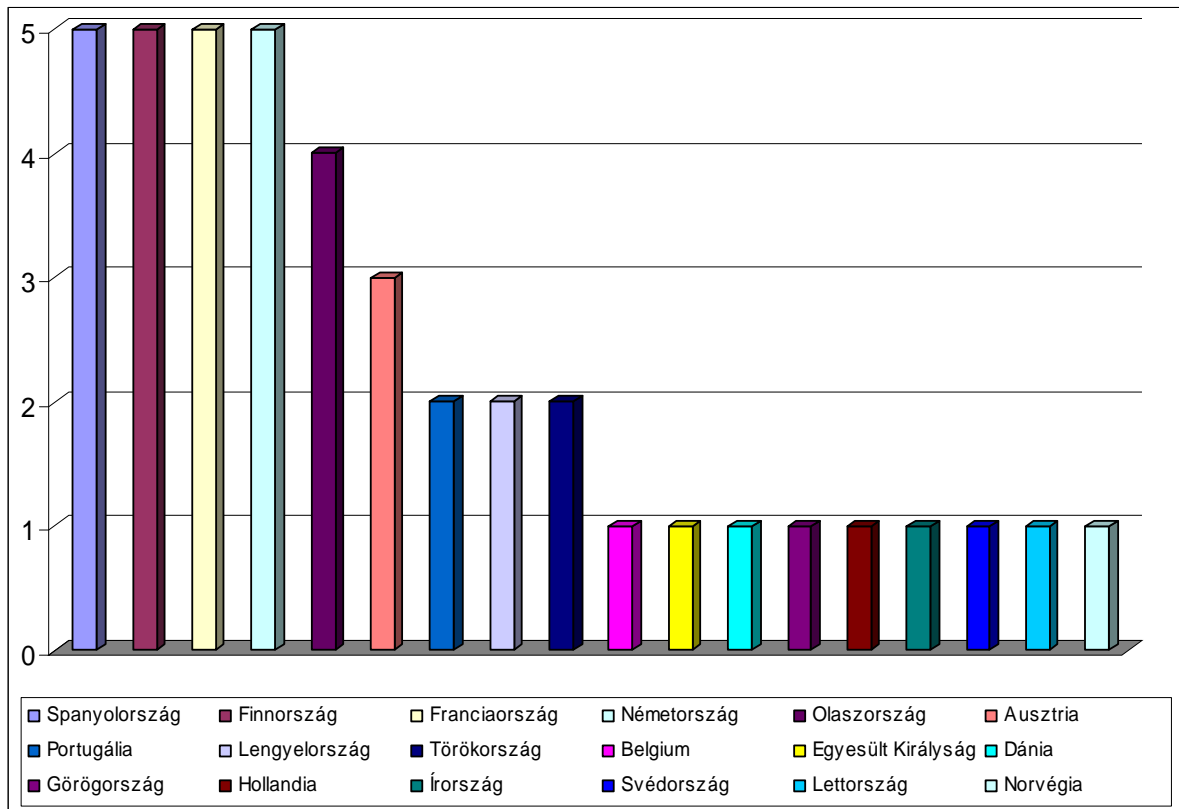
20. ábra: A beérkezett és támogatott pályázatok száma

A pályázati év során összesen 221494 eurót használtunk fel a tanárasszisztensi programban, ami az előző évi összegnél közel 17%-kal több. Egy főre vetítve ez 5274 euró támogatást jelent. Egy 2009-es európai szintű kutatás eredményeit figyelembe véve az iroda 26 hétben állapította meg a gyakorlatok időtartamának felső határát, amivel az asszisztensek 48%-a élt is, a többiek ennél rövidebb időtartamot jelöltek meg a pályázatukban, így a kívül töltött idő is rövidebb volt.

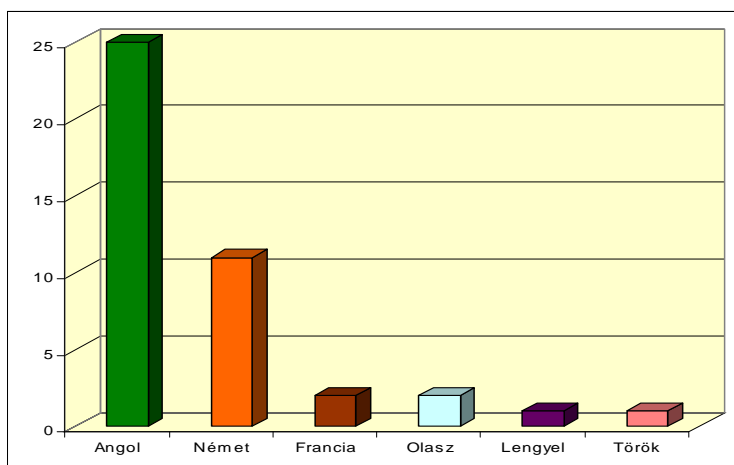
Amikor külföldi fogadó iskolákat keresünk az asszisztenseknek, igyekszünk maximálisan figyelembe venni az általuk megjelölt prioritásokat, ugyanakkor azt is szem előtt kell tartanunk, hogy minél több tagállamban valósuljon meg tanítási gyakorlat. A pedagógiai mellett ugyanis a kulturális szempontok is meghatározóak a programban: az asszisztensek többek között az is feladata, hogy Magyarországot és a magyar kultúrát képviseljék a fogadó iskolában és annak tágabb környezetében. Tavaly a célszágok számát tekintve kiemelkedő eredményt értünk el, amit az idén is sikerült megismételni: a 42 magyar tanárasszisztens 18 országba utazott. A legtöbb magyar asszisztens fogadó országok közt elsősorban a nagy tagállamokat találjuk, hiszen ezekben a fogadó intézmények száma is nagyobb, de 2012-ben köztük találjuk Finnországot is, ahol 5 magyar tanárjelölt töltötte gyakorlatát. Nem kétséges, hogy a kulturális szempontok mellett a finn oktatási rendszer eredményessége is motiválta a pályázók érdeklődését. A kisebb tagállamok között népszerű célszág volt Ausztria is, de Európa minden régiójában dolgoztak magyar asszisztensek Lettországtól Portugáliáig, Norvégiától Görögorszáig.

21. ábra: A Comenius tanárasszisztensek célországok szerint 2012-ben

Ami a munkanyelvet illeti, a tanárasszisztensi program továbbra is azok közé tartozik, amelyekben leginkább érvényesül a nyelvi sokszínűség: a 42 tanítási gyakorlat 6 különböző munkanyelven valósult meg. Az angol szerepe természetesen meghatározó volt, de az egyéb nyelvek részaránya továbbra is jelentős, meghaladta a 40%-ot a megvalósult gyakorlatokban. A német részaránya 2012-ben elérte a 26%-ot, így a tavalyi harmadik hely után ismét a második legnépszerűbb munkanyelv volt, akárcsak a 2011. előtti években. Bár spanyol munkanyelvű gyakorlat ebben az évben nem valósult meg, kárpótlást jelentett két új nyelv, a lengyel és a török megjelenése.

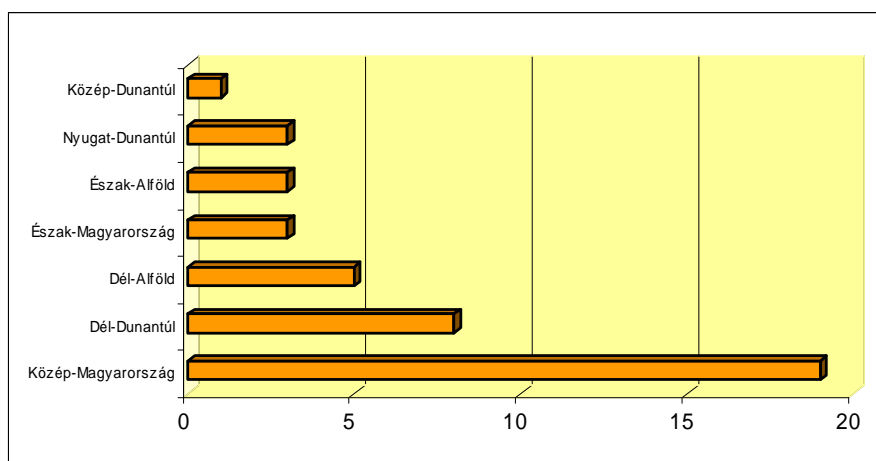
22. ábra: A tanítási gyakorlatok munkanyelve 2012-ben

A munkanyelv mellett a tanítási gyakorlatok másik meghatározó szakmai eleme a tanítandó tárgy. A program szándékaival összhangban továbbra is viszonylag magas volt azoknak az asszisztenseknek a száma, akik nem lesznek nyelvtanárok, de készek és képesek is szaktárgyukat valamely idegen nyelven oktatni. Idén a pályázók közel 20%-a került ki ebből a körből, de a leendő nyelvtanárok közül is sokan szereznek majd végzettséget olyan más, nem nyelvi szakon, mint például a történelem, a földrajz, a matematika, a környezeti nevelés, vagy a művészetoktatás. Legtöbbjüknek magyar nyelv és irodalom a második tárgya (17%), ami a magyar, mint idegen nyelv tanításában is segítséget jelenthet, a magyar kultúra közvetítésében viszont egyértelműen komoly szerepet kaphat. Az országismereti tartalmak átadására persze bármely tárgy kiváló alkalmat teremthet, emellett az asszisztensek felkészítő rendezvényén a tanórán kívüli tevékenységekben rejlő lehetőségeket is átgondoljuk tartalmában és módszereiben egyaránt.

A pályázatok regionális megoszlásának vizsgálatakor rendre a közép-magyarországi bizonyul a legaktívabbnak. Így volt ez az idén is, de szerencsére valamennyi régió képviseltette magát a támogatott pályázatok között, még ha az arányok nem is voltak kiegyensúlyozottak. A programban általában kevésbé aktív dél-dunántúli régióból származott a támogatott pályázók közel 20%-a, míg a tavalyi második dél-alföldi 12%-kal idén a harmadik lett a régiók sorában.

23. ábra: A nyertes pályázók régiók szerint

A pályázatok értékelésénél olyan prioritásokat határoztunk meg, amelyek messzemenően figyelembe veszik a program céljait, ugyanakkor igyekeztünk megjeleníteni a hazai oktatás és képzés szempontjait is. Bár a program bármilyen szakos tanárjelöltek előtt nyitva áll, az idegennyelv-tudás jelentőségét mutatja, hogy a támogatott pályázók 67%-a egynél több nyelven beszél legalább B2 szinten, 57%-a pedig egy nyelv és egy nem nyelv szakon is diplomát szerez. A tanítási gyakorlatoknak egyébként is gyakran említett hozadéka, hogy az asszisztensek egy bizonyos szinten elsajátítják a fogadó ország nyelvét, s tanulmányaikat legtöbbször itthon is folytatják. A nem nyelvtanár szakos hallgatók gyakorlatot szereznek szaktárgyuk idegen nyelven történő tanításában, ami hasznosnak bizonyulhat a későbbi pályájuk során is. Általában is egyre több olyan visszajelzést kapunk volt pályázóinktól, hogy a gyakorlat érezhető előnyt jelent számukra a munkaerőpiacon.

Az asszisztensek többnyire nagyon elégedettek voltak a fogadó iskolával. Jó érzéssel tapasztalták, hogy a tanárok kollégaként tekintettek rájuk, meghallgatták ötleteiket, támogatták elképzeléseik megvalósítását, így a fogadó intézmény valóban értékes pedagógiai gyakorlat helyszíne lehetett. Új módszereket, technikákat sajátítottak el, megtanultak építeni a diákok felelősségtudatára, sokan az integrált oktatás és tanulás, mások a környezettudatos intézményi stratégiák fejlesztése terén szereztek értékes tapasztalatokat.

Az iroda 2012-ben is azon dolgozott, hogy a program koordinációja minél magasabb színvonalon valósuljon meg nemzeti szinten. Jó gyakorlatként folytattuk az internetes felület használatát, melyen az asszisztensek megoszthatták egymással és a nemzeti iroda munkatársaival a gyakorlat során szerzett élményeiket. A honlapunkon 2012-ben is bővítettük az asszisztensek beszámolóí alapján készített jó gyakorlat gyűjteményt, amely reményeink szerint támogatta a tanítási gyakorlatok eredményes megvalósítását.

Comenius tanárasszisztensek – magyar fogadó intézményi pályázatok

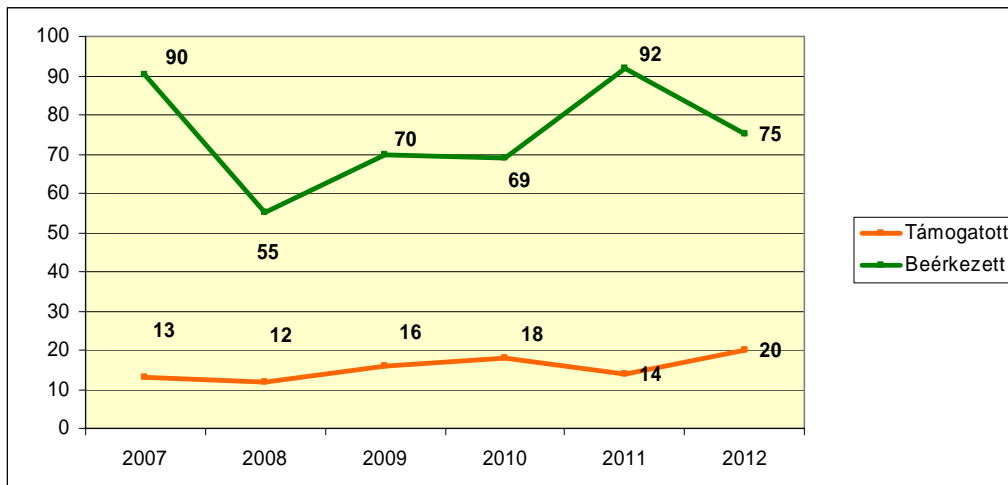
Az Intézményi pályázatok keretében magyar óvodák, általános és középiskolák pályázhatnak Comenius tanárasszisztensek fogadására. A fogadó iskolák nem részesülnek anyagi támogatásban, mivel a Magyarországon tevékenykedő külföldi tanárasszisztens ösztöndíjat kap a saját nemzeti irodájától.

A program két legfontosabb mutatója a beérkezett pályázatok, illetve a megvalósult tanítási gyakorlatok száma, ez utóbbi azonos a bejövő külföldi asszisztensek számával. Az elmúlt évek statisztikai adatainak vizsgálatából egyértelműen kiderül, hogy a Comenius tanárasszisztens fogadására pályázó iskolák hazai adatai sajnos a nemzetközi trendhez igazodnak. Az Európai Bizottság által készített 2009-es hatástanulmány fontos megállapítása, hogy a programban jellemző az asszisztensek kelet-nyugati irányú mozgása, azaz a mi régióink országaiból lényegesen több a kiutazó asszisztens, mint az oda érkező. Ez a helyzet a program sajátosságaiból fakad: míg a tagállamok között az egyéni tanárasszisztensi ösztöndíjakat arányosan osztják el, ugyanilyen szabályozás a fogadó iskolákra nem érvényesíthető, hiszen a támogatott asszisztenseknek keresnek fogadó iskolát, és nem fordítva.

Míg 2011-ben a pályázó intézmények alig 15%-a tudott külföldi asszisztentst fogadni, addig 2012-ben közel 27%-ban valósult meg tanítási gyakorlat. Ez az arány akkor is örömdetes, ha

csak részben származott a bejövő asszisztensek számának emelkedéséből (30%), hozzájárult az is, hogy idén kevesebb iskola pályázott.

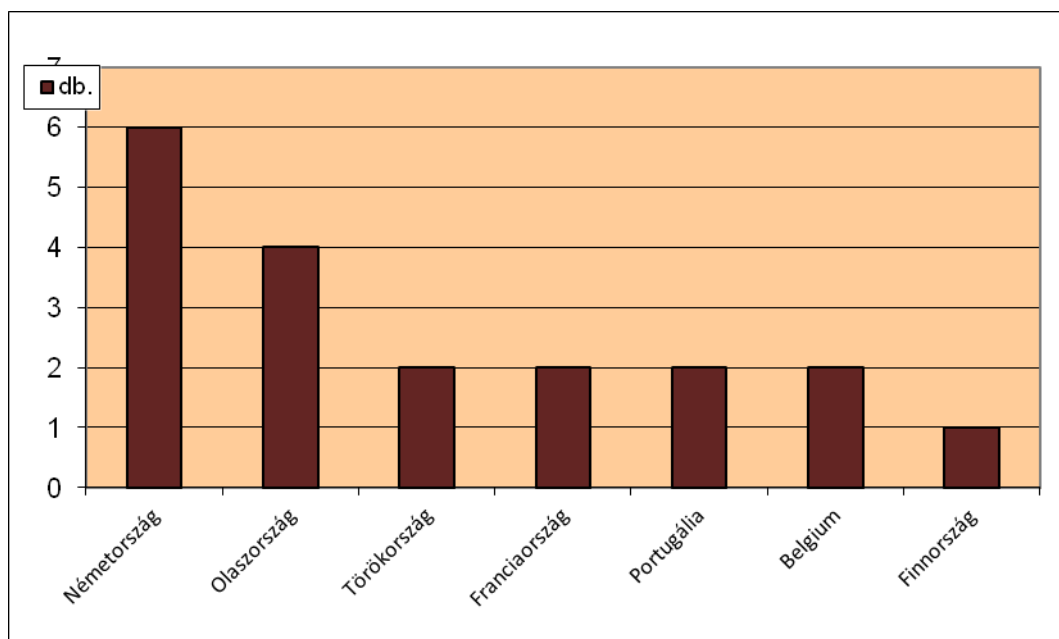
24. ábra: A fogadó intézmények számának alakulása 2007-2012 között

Az iskola kiválasztásának fontos pedagógiai szempontjai az iskola típusa, a tanítandó korosztály, a munkanyelv és természetesen a tanítandó tárgyak. Minél rugalmasabb az iskola pályázata, annál nagyobb az esély, hogy végül nem csak sikeres, de eredményes is lesz a pályázat.

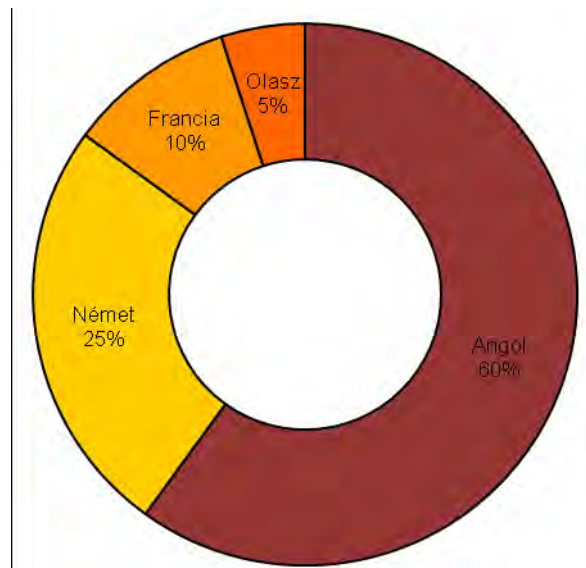
A 20 tanárasszisztens 8 különböző tagállamból érkezett. Döntő többségük hagyományosan Németországból és Olaszországból, de emellett másik hat országból is tudunk fogadni asszisztenseket. A német asszisztensek viszonylag nagy száma összhangban áll az iskolák igényeivel, Magyarország azok közé tartozik a programban, ahol töretlen a német nyelvterületről érkező asszisztensek népszerűsége, sok iskola jelöli ezt meg a preferenciái között.

25. ábra: A bejövő tanárasszisztensek küldő országa

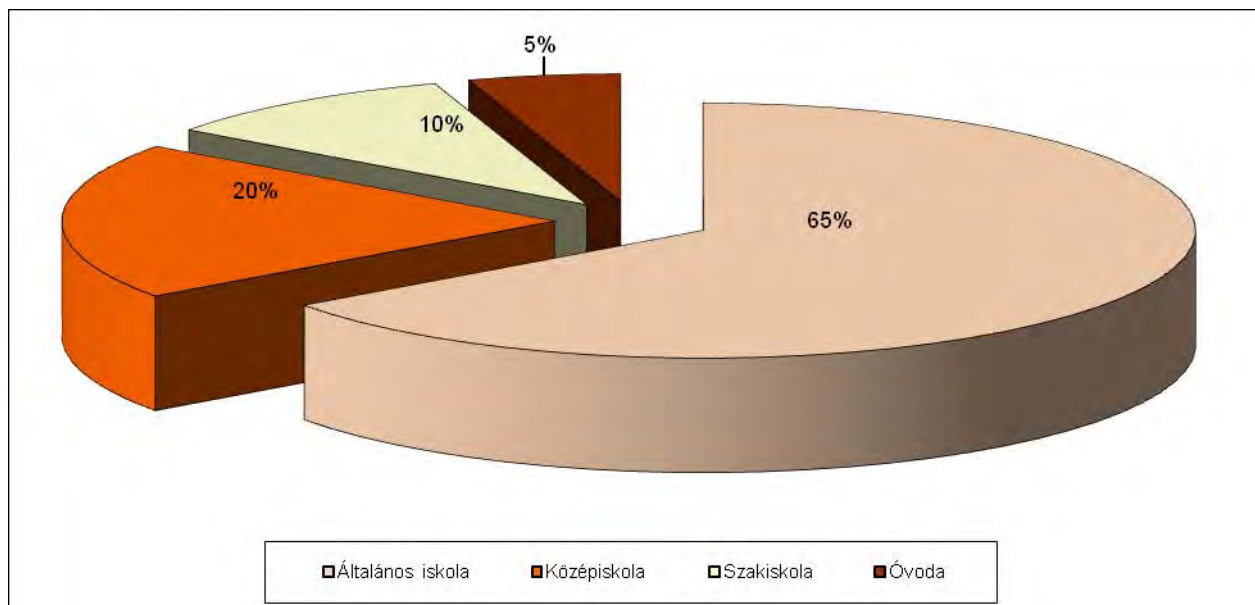
A küldő országok összetételét tükrözték a munkanyelvek is. Az angol dominanciája ebben a programban is megkérdőjelezhetetlen, de a német 25%-os eredménye is jónak mondható. Az előző évekhez hasonlóan a neolatin nyelvek a háttérbe szorultak, a legtöbb olasz asszisztens is angol munkanyelven tanít elsősorban az iskolák elvárásaihoz igazodva. Fontos megjegyezni, hogy míg az angol és német munkanyelvvvel “szinte korlátlanul” el tudnánk helyezni a bejövő asszisztenseket, olasz vagy francia nyelvvvel igen korlátozottak a lehetőségek. Azok az iskolák, akik ezeket a hiányterületeket felfedezték, évről-évre lényegesen nagyobb eséllyel tudnak fogadni tanárasszisztent, mint azok az intézmények, akik kizárólag az angol tanításához várnak külső segítséget.

26. ábra: A tanítási gyakorlatok munkanyelve

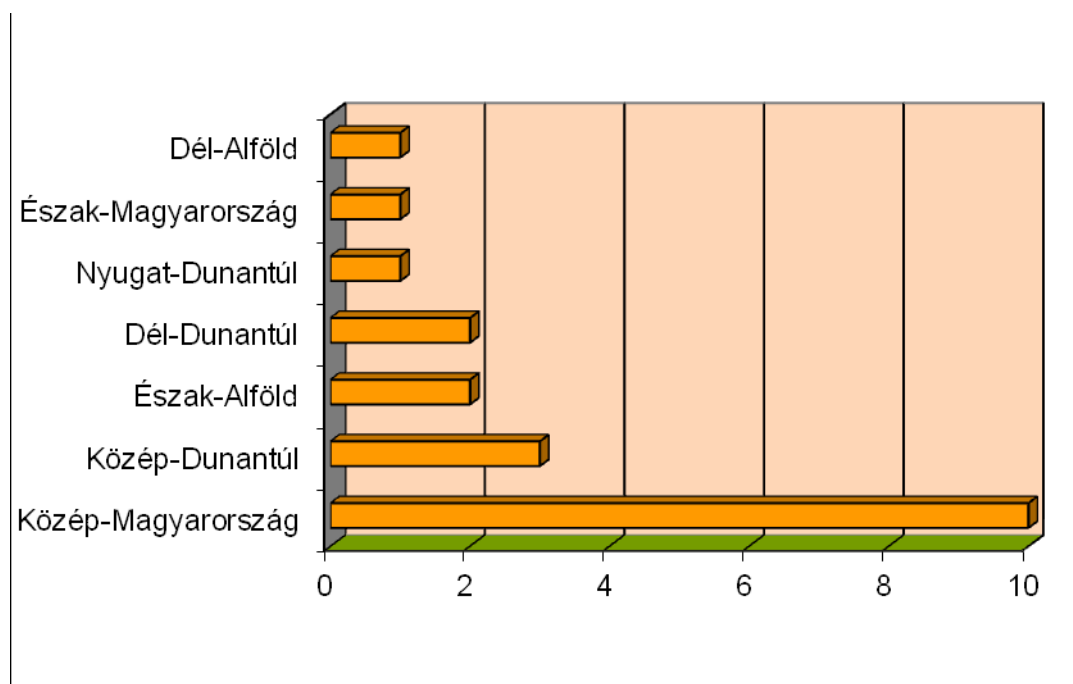
Ami a fogadó intézmények típusát illeti, idén a legtöbb tanárasszisztent általános iskolák fogadták. A 65%-os arány kiugróan magas érték a korábbi évekhez képest, amikor nagyjából azonos volt az általános iskolák és a középiskolák részvétele a programban. Öröndetes, hogy két szakiskola, és egy óvoda is kapott asszisztent 2012-ben szemben az előző évvel, amikor ilyen típusú intézményekben nem valósult meg tanítási gyakorlat.

27. ábra: A fogadó intézmények típusai

A nemzeti iroda természetesen törekszik arra, hogy minél több magyarországi településen dolgozzon Comenius tanárasszisztens, hiszen ők az iskola tágabb környezetével is sikeresen működnek együtt az esetek döntő többségében. 2012-ben a 20 asszisztens 14 különböző magyarországi településen tevékenykedett, s bár legtöbbjük a közép-magyarországi régióban, azon belül is Budapesten tanított, a hét régió mindegyikében dolgozott tanárasszisztens. A német asszisztent igénylő iskolák egy része német nemzetiség lakta vidéken működik, amely alkalmat adott a falvak nemzetiségi lakosságával is a kapcsolatteremtésre, ami rendkívül izgalmas kulturális tapasztalat volt az asszisztensek számára is.

28. ábra: A fogadó iskolák régiók szerint

A program hatása a tanárasszisztensek szakmai fejlődésére megkérdőjelezhetetlen, de talán még jelentősebb az a hatás, amelyet a fogadó intézményekre fejt ki a tanítási gyakorlat megvalósulása. Ez már csak azért is így van, mert az intézmények esetében nem beszélhetünk homogén célcsoportról: az asszisztens munkája a diákok mellett jótékony hatással lehet a pedagógusokra, sőt az egész tanári karra is, növelheti az intézmény hírnevét, de az igazán jó gyakorlatok az intézmény falain kívül, a tágabb közösségben is éreztetik hatásukat. A beszámolók tanúsítják, hogy az iskolákban több esetben újragondolták a tanárok közötti együttműködés lehetséges dimenzióit és formáit, az asszisztens jelenléte hozzájárult a pedagógusok közötti hatékonyabb kommunikáció kialakításához is. A legtöbb asszisztens közvetlensége, aktivitása, társadalmi érzékenysége jó példaként szolgál tanárnak, diáknak egyaránt, és számos kiaknázható pedagógiai lehetőséget is rejt. 2012-ben például több asszisztentst bevontak hátrányos helyzetű tanulókkal való differenciált foglalkozásokba. Az ezzel kapcsolatos visszajelzések kivétel nélkül pozitívak voltak, az együttműködés ezen a téren is eredményesnek bizonyult. A tanárasszisztensek tapasztalatait és kompetenciáit a projektmunkák során is kiválóan kamatoztathatták az intézmények, a nemzetközi kapcsolattartás mellett több esetben a tanárok és a diákok nyelvi felkészítésében is komoly szerepet játszottak.

1.7. Comenius Centralizált akciók

A Comenius alprogram centralizált része három pályázattípusból áll:

- Comenius hálózatok,
- Comenius többoldalú projektek,
- Comenius kiegészítő tevékenységek.

A *Comenius hálózatok* az oktatási intézmények és szervezetek közötti hálózatok kialakítását támogatják. Támogatható az adott témakörön belül az oktatási innováció és a jó gyakorlatok megismertetését szolgáló intézkedések, pl. összehasonlító elemzések, esettanulmányok, ajánlások megfogalmazása, szemináriumok és konferenciák szervezése, továbbá egyéb terjesztési intézkedések és az európai együttműködés megkönnyítését és javítását célzó intézkedések, pl. információcsere, projektkoordinátorok képzése, új projektek támogatása, projekteredmények és bevált módszerek terjesztése.

2012-ben 5 Comenius hálózatok projektet támogatott az Európai Bizottság, azonban sajnos ezek egyikében sem vett részt magyar intézmény.

A *Comenius többoldalú projektekre* olyan konzorciumok jelentkezhetnek, melyek célul tűzték ki a tanárok és az iskolai oktatási szektorban dolgozók alap- vagy továbbképzésének javítását, osztálytermi stratégiák kialakítását, az oktatás és tanítás minőségének javítását. Támogatható tevékenységek: új tantervek, képzések (vagy képzésrészek) vagy anyagok átdolgozása, kialakítása, az új tanítási módszerek és pedagógiai stratégiák átdolgozása, kialakítása és pedagógusok számára mobilitási tevékenység szervezése.

2012-ben 42 *Comenius többoldalú projektek* együttműködés indulhatott útjára. Ezen együttműködéseknek ugyan nem magyar intézmény a koordinátora, azonban partnerként 4 együttműködésben vesz részt magyar intézmény. Az egyik projekt a matematika tanulását

szeretné közkedveltebbé tenni számos új módszer segítségével, egy másik a roma integráció elősegítése érdekében dolgozik. A nyertes projektek sorát gazdagítja az az együttműködés is, mely a korai iskolaelhagyás ellen küzd, illetve az, amelyik interaktív tanári segédanyagok kidolgozását tűzte ki célul.

A *Comenius kiegészítő tevékenységek* célja felhívni a megfelelő célcsoportok vagy a közvélemény figyelmét az európai együttműködés fontosságára az iskolai oktatás területén, a Comenius program sikere jobb megvalósításának segítése, különösen képzési tevékenységeken és elemzéseken keresztül vagy ágazatok közötti együttműködés segítése az Egész életen át tartó tanulás programjának különböző tevékenységei között.

Az Európai Bizottság 2012-ben 4 pályázatot támogatott, melyek közül – az előző évhez hasonlóan - egyben magyar intézmény is részt vesz. A téma egyedi, hiszen a projekt a GIS rendszer (Geographic Information System) oktatásban való alkalmazását segítő tanártovábbképző kurzus felépítését tűzte ki célul.

2. Erasmus (felsőoktatás)

Az Erasmus alprogram felsőoktatási intézményeknek kínál lehetőséget képzési kínálatuk és szolgáltatásaik korszerűsítésére. **A program célja mennyiségében és minőségében növelni a hallgatói, az oktatói és a személyzeti mobilitást**, a nemzetközi projektek számát, a felsőoktatási intézmények és vállalkozások közötti együttműködést, valamint fejleszteni a tanulmányok és végzettségek átláthatóságát, maradéktalan akadémiai elismerését. Az Erasmus nyitva áll a felsőoktatási intézmények minden típusa előtt, és foglalkozik minden szakiránnyal minden tanulmányi szinten, a doktori képzéssel bezárólag.

Az Erasmus alprogram az Európai Bizottság egyik legsikeresebb és legismertebb programja, mely már több mint 3 millió felsőoktatási hallgató mobilitását segítette elő Európában. **Az egykori Erasmus hallgatók szerint az Erasmus tapasztalat a végzés utáni munkakeresést is megkönnyítette számukra.** A 2007-2013 közötti programszakasz 3,1 Mrd eurós Erasmus költségvetési kerete háromszorosa a 2000-2006 közötti szakaszénak. Ezen összeg legalább 80%-át kell mobilitásra fordítani.

Az Erasmus programban részt venni kívánó felsőoktatási intézménynek jóváhagyott Erasmus University Charterrel kell rendelkeznie. Ennek megszerzéséhez minden felsőoktatási intézménynek pályáznia kell az Európai Bizottságnál. A 2011/2012-es tanévben Európa mintegy 4500 felsőoktatási intézménye rendelkezett Erasmus University Charterrel. Az intézmények a Charterben deklarálják a program minőségi megvalósítása iránti elkötelezettségüket, az általános követelmények betartását.

A programban részt vevő intézményekkel szembeni elvárások:

- a mobilitást jó minőségben szervezzék meg;
- a kurzusinformáció legyen aktuális és hozzáférhető a hallgatók számára;
- a kreditrendszert használják aktívan;
- egyenlő bánásmódot és szolgáltatásokat nyújtsanak a beutazó hallgatóknak és a hazai hallgatóknak;
- támogassák a beutazó Erasmus hallgatók integrációját;
- a Tanulmányi Átiratot megfelelő időben és tartalommal állítsák ki a hallgatók számára;
- támogassák és elismerjék az Erasmus oktatókat;
- biztosítsanak nyilvánosságot az Erasmusnak;
- nyilvánosan kezeljék az Erasmus University Chartert és az Erasmus Program-nyilatkozatot, és hozzáférhetővé tegyék a hallgatók és a felsőoktatási intézmény munkatársai számára;
- betartsák az Egész életen át tartó tanulás program diszkriminációellenes elveit és céljait.

Az Erasmus program decentralizáltan kezelt részei a következők:

- Erasmus mobilitási pályázat,
- Erasmus intenzív nyelvi kurzus kurzusszervezők részére,
- Erasmus intenzív program,
- Erasmus előkészítő látogatások.

Program szinten kihívást jelent a csökkenő hallgatói létszám, a pályázói bázis szűkülése. A hallgatói motivációk változnak az intézmények visszajelzései szerint, nehezebb pályázót találni. Az intézmények pénzügyi nehézségei és szervezeti átalakításokkal kapcsolatos hatásmechanizmusok gyengítik a végrehajtott struktúrákat. **A legtöbb kiutazó hallgató állami**

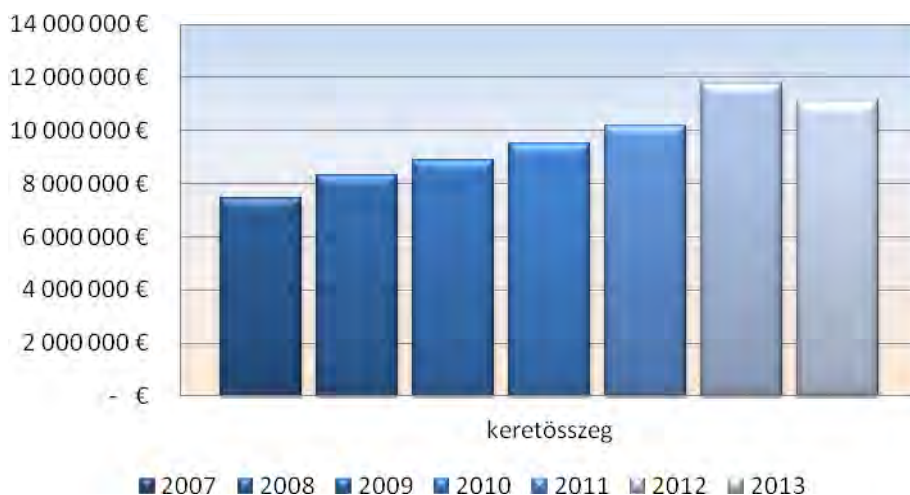
ösztöndíjas helyekről pályázott az elmúlt években, a költségtérítéses hallgatók aránya minimális, országos átlagban 7-10%.

Jelentős eredményeket könyvelhetünk el a beutazó hallgatók (3700 fő/tanév), oktatók és személyzet Magyarországra vonzásában. Pozitívum, hogy a kormányzat kiemelt figyelmet fordít és támogatást biztosít a felsőoktatás nemzetköziesítési folyamatának a Campus Hungary program keretében. **A program szakmai tevékenységei, képzési és szolgáltatásfejlesztési tevékenységei egyértelműen hatásosak és hiánypótlóak, ugyanakkor egyelőre nem belátható az új ösztöndíjrendszer működtetésének hatása az Erasmus program biztosította ösztöndíjas lehetőségekre.** A Tempus Közalapítvány fontosnak tartja, hogy a Campus Hungary ösztöndíjazással kapcsolatos tevékenységei kiegészítsék a meglévő Erasmus akciókat, illeszkedjen a program az Európai Unió legnagyobb mobilitási programjához és semmiképpen nem támasszon konkurens lehetőséget. **Megfontolandó, hogy a szociálisan hátrányos helyzetű pályázók számára kiegészítő forrásokat tegyünk elérhetővé.**

2.1. Erasmus mobilitási pályázat

Az intézményi átalakulások miatt változó a résztvevő intézmények száma, de ettől eltekintve *évek óta állandó számú* felsőoktatási intézmény vesz részt aktívan az Erasmus mobilitási pályázaton. **A Magyarországon beiratkozott összes hallgató 96%-a számára adott elvileg a kiutazás lehetősége.** A támogatási keret folyamatosan bővült az utóbbi években, 2012/2013-ban különösen nagy mértékben nőtt a felhasználható keret. Sajnos 2013-ra a keret csökkenése előrelátható.

6. táblázat: A magyar Erasmus költségvetés alakulása (1998-2013)

7. táblázat: A 2012-ben (a 2012/13-as tanévre) megítélt támogatások összege

Tanév	2011/2012	2012/2013
Hallgatói mobilitás	6 968 942	7 440 267
Szakmai gyakorlat	1 245 334	1 776 440
Oktatói mobilitás	644 018	699 998
Személyzeti mobilitás	308 439	400 001
Mobilitás szervezés	660 391	797 340
Összesen megítélt (EUR)	9 827 124	11 114 046

8. táblázat: A legutolsó lezárt tanév végleges eredményei:

	kiutazók száma	összesített hossz	átlagos időtartam	átlagos támogatás	legnépszerűbb tématerület
Hallgatói mobilitás	3472 fő	18069,8 hó	5,20 hó/fő	368,99 EUR/hó	Business and administration
Szakmai gyakorlat	889 fő	3695 hó	4,16 hó/fő	404,60 EUR/hó	Management and administration
Oktatói mobilitás	1070 fő	6555 nap	6,13 nap/fő	94,10 EUR/nap	Foreign languages
Dolgozói mobilitás	395 fő	2403 nap	6,08 nap/fő	129,88 EUR/nap	General Admin
Összesen	5826 fő				

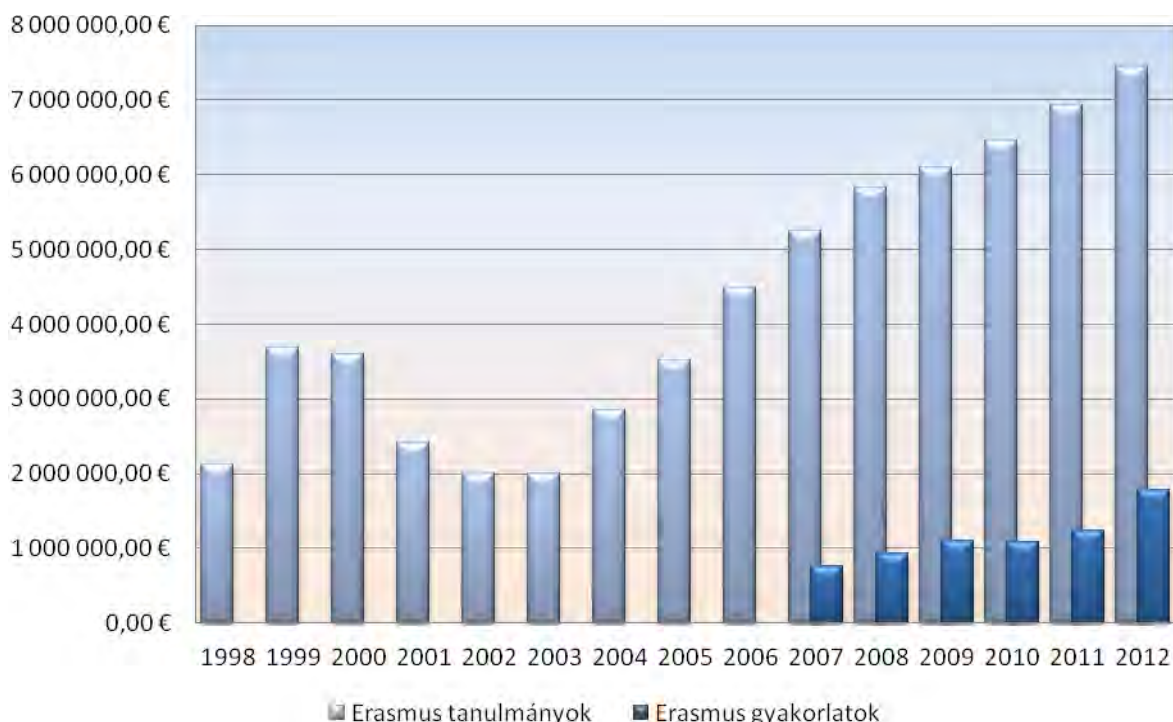
2.2. Egyéni mobilitási beszámolók

A program keretében az intézmények részletes statisztikai és pénzügyi beszámolót, a kiutazók pedig a hazautazást követően egyéni beszámolót készítenek. **A TKA az utóbbi években jelentős hangsúlyt helyezett arra, hogy az egyéni beszámolókat összegyűjtse, elemezze és megossza az érintettekkel.** Online beszámolási rendszert fejlesztett ki minden kiutazó számára. Tanulmányi céllal kiutazó hallgatók, szakmai gyakorlatra utazó hallgatók, oktatók és munkatársak is online töltik ki a beszámolókat. Ezeknek a beszámolóknak az elemzése önmagában is érdekes, de a TKA Európában jelenleg egyedülálló módon képes összevetni az intézményi beszámolók egyéni adatait az egyéni beszámolók válaszaival. Így koherens módon és átfogóan vagyunk képesek arra, hogy a mobilitás hátterét, motivációit, tendenciát elemezzük mind országos, mind intézményi szinten. Erőfeszítéseket tettünk annak érdekében, hogy a megközelítésünket és eredményeinket európai szinten is megismerjék, az Európai Bizottság számára is jelentős ösztönzést jelentettek azok az elemzési lehetőségek, melyeket találkozó alkalmával előadtunk. **Az egyéni beszámolók országos elemzését követően minden intézmény részére megküldjük a saját kiutazóik által adott válaszok végeredményét, amit összehasonlíthatnak az országos eredményekkel.** Így a programmal kapcsolatos statisztikai megfigyelések nagyon gyorsan segíthetik a visszacsatolást és a mobilitás szervezés minőségének további javítását. A beszámolóban a későbbiekben még hivatkozni fogunk a fentiekből eredő megállapításokra.

2.3. Hallgatói mobilitás

A hallgatói mobilitás mérsékelten növekedik. A megtorpanást elsősorban a pénzügyi válságnak tudjuk be, de a bachelor-master képzések közötti átmenet is okozhatta a mobilitási hajlandóság csökkenését. A külföldi tanulmányok iránti kereslet némileg nőtt, a szakmai gyakorlatok népszerűek.

9. táblázat: A magyar Erasmus hallgatói mobilitási költségvetés alakulása (1998-2012)

Évről évre jelentős mértékben bővült a külföldi partnerintézményekkel fennálló kétoldalú megállapodások száma, jelenleg több mint 5000 megállapodással rendelkezünk.

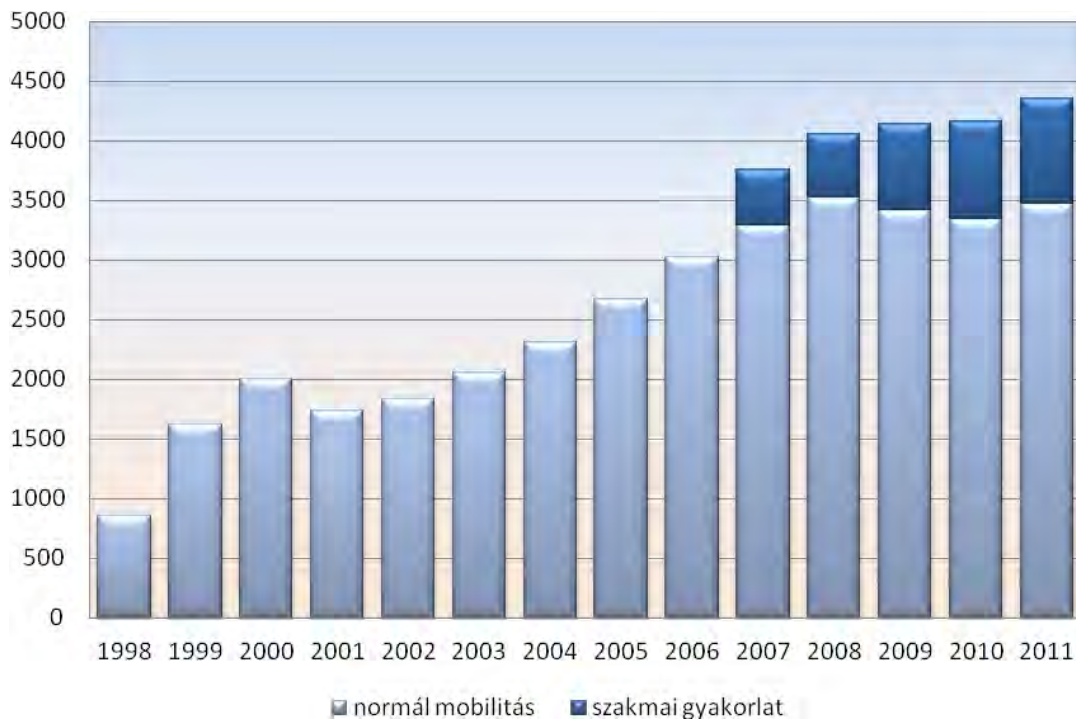
Az átlátható finanszírozási és döntési rendszer stabilitást eredményez az intézmények számára, évek óta ugyanazon jól bevált szempontok figyelembevételével állapítjuk meg a támogatásokat, így az intézményeknek juttatott Erasmus támogatási összegek változása egyértelműen nyomon követhető, és a változások mögötti okok a támogató és az intézmények számára is objektíven monitorozhatók. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján az alábbi négy mutatót vesszük figyelembe a keretösszegek megállapításánál:

- az előző évben teljesített hónapszámot,
- az előző évben pályázó hallgatók számát,
- az intézményi hallgatói létszámot és
- az igényelt hónapszámot.

A hallgatók egyrészt klasszikus **külföldi tanulmányi célú mobilitásban** vehetnek részt, másodsorban **szakmai gyakorlatra** pályázhatnak. Lehetőségük van egy tanulmányi és egy szakmai gyakorlatot megvalósítani egy tanévben belül is (két ösztöndíjat kapnak, mert időben elválik a kettő), illetve ha időben folytonos a külföldi tanulmány és a szakmai gyakorlat, akkor kombinációról beszélünk. Felsőoktatási tanulmányai során minden hallgató egy tanulmányi ösztöndíj és egy szakmai gyakorlati ösztöndíj igénybevételére jogosult.

A 2011/2012-es tanévben 50 magyar intézmény vett részt aktívan a programban. Az intézmények 3472 (az előző tanévben 3347) hallgató külföldi tanulmányait támogatták. Emellett 889 hallgató vett részt külföldi szakmai gyakorlaton (az előző tanévben 817), tehát összesen 4361 (az előző tanévben 4164) hallgató részesült az Erasmus program támogatásában.

30. ábra: A kiutazó Erasmus hallgatók létszámának alakulása (1998 - 2011)

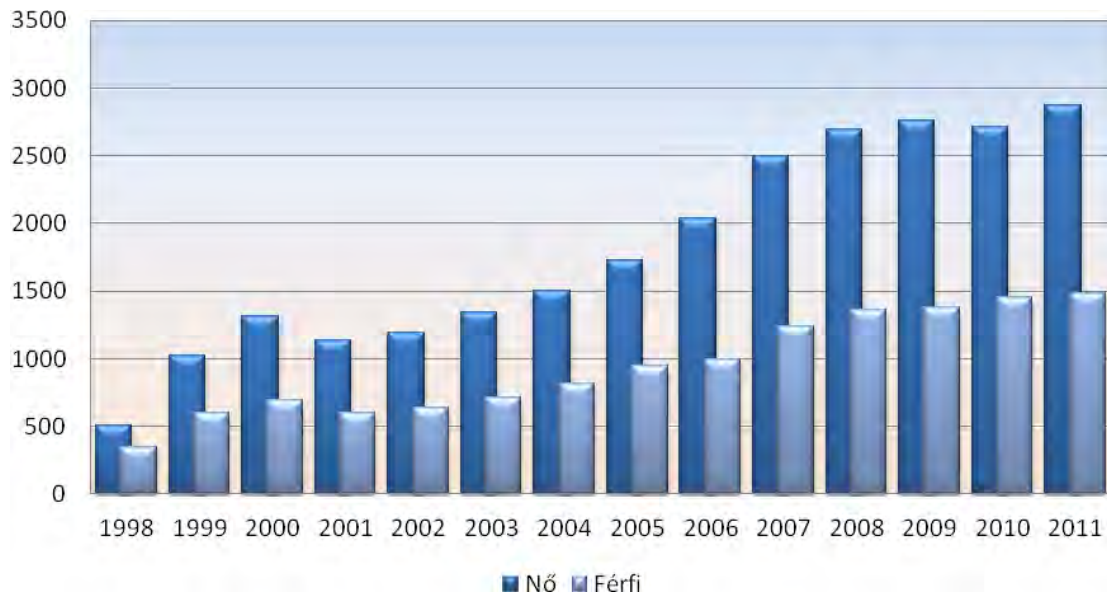
A pályázati keret felhasználása érdekében a Tempus Közalapítvány folyamatosan gondoskodik a felszabaduló források lekötéséről. Szabad források több okból keletkeznek:

- a támogatott intézmény nem tudja felhasználni a számára megítélt támogatást;
- a Tempus Közalapítvány évközi beszámolóik adatai alapján forrást von el intézménytől, mert a felhasználást nem látja biztosítottnak;
- az Európai Bizottság juttat év közben többletforrást a programnak;
- az Egész életen át tartó tanulás programján belül történhet alprogramok közötti átcsoportosítás.

A TKA a 2011/2012-es tanévben is mindent megtett, hogy a források felhasználása teljes körű legyen. A programban részt vevő intézményeknek egyszerű adatközléssel van lehetőségük kiegészítő támogatás igénylésére. 2011. szeptember és 2012. június között összesen 4 alkalommal állt módunkban döntést hozni kiegészítő támogatásokról az intézmények javára. A kiegészítő támogatás elsődleges célja a pályázati felhívás szerint a kiutazó hallgatók számának a növelése, másodsorban az ösztöndíjak kiegészítése, harmadsorban pedig ösztöndíj-hosszabbítás.

Magyarországon is érvényes az az egész Európában megfigyelhető tendencia, hogy több nő vesz részt az Erasmus programban, mint férfi. Az alábbi ábrán jól megfigyelhető a hallgatói mobilitás nemek szerinti elkülönülése.

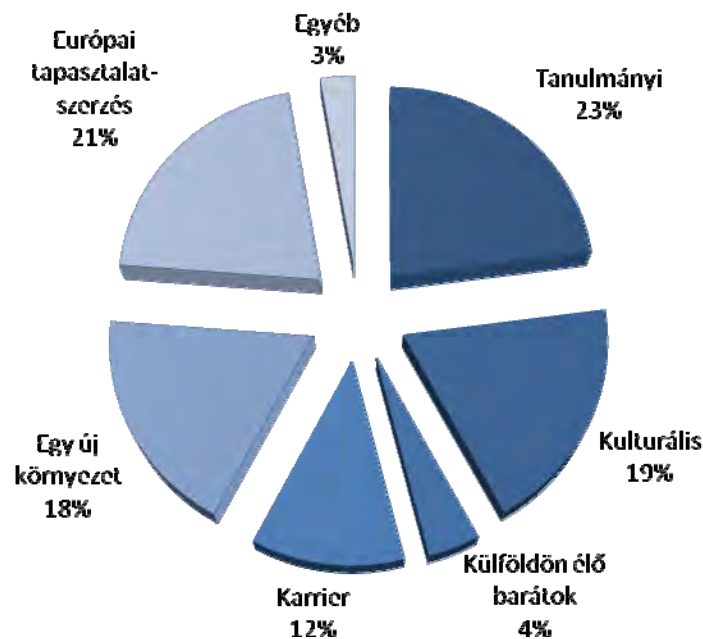
31. ábra: Kiutazó hallgatók Magyarországról nemek szerint (1998-2011)

2.4. Tanulmányi célú részképzésre irányuló mobilitás (SMS)

A hallgatók motivációja a pályázás során meglehetősen eltérő, de jellemzően tanulmányi, európai tapasztalatszerzés és környezetváltás igénye motiválja a hallgatókat. Tanulmányi mobilitásnál nincs jelen még markánsan a karrier szempont, később a szakmai gyakorlatoknál ez nagyobb hangsúlyt kap.

32. ábra: A kiutazó hallgatók mobilitás iránti motivációi

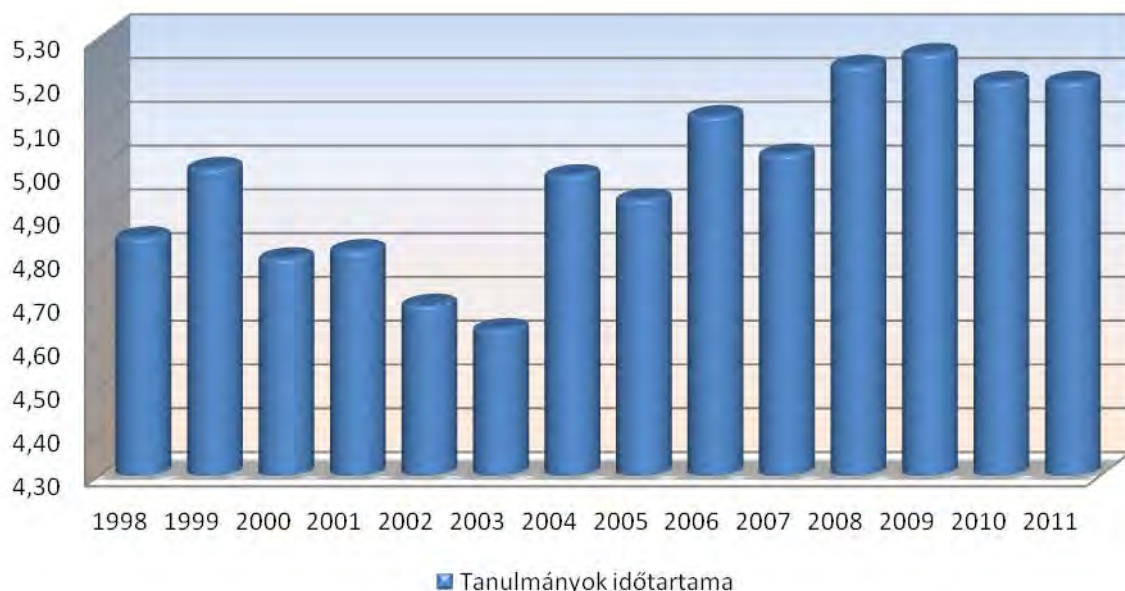

10. táblázat: Erasmus ösztöndíjjal kiutazó hallgatók év, nem és tanulmányi szint szerint (fő)

	Felsőfokú szakkép.			Első ciklus			Második ciklus			Harmadik ciklus			Kiutazók össz.
	Nő	Férfi	Össz	Nő	Férfi	Össz	Nő	Férfi	Össz	Nő	Férfi	Össz	
1998				486	312	798	24	34	58				856
1999				782	429	1 211	214	133	347	27	39	66	1 624
2000				1 033	512	1 545	219	133	352	57	47	104	2 001
2001				971	476	1 447	133	101	234	34	19	53	1 734
2002				1 002	506	1 508	134	104	238	53	30	83	1 829
2003				1 091	516	1 607	224	178	402	28	21	49	2 058
2004				1 343	720	2 063	130	77	207	27	18	45	2 315
2005				683	306	989	1 014	616	1 630	26	24	50	2 669
2006				1 055	406	1 461	953	552	1 505	32	30	62	3 028
2007	7	2	9	1 290	588	1 878	1 167	620	1 787	34	27	61	3 735
2008	14	6	20	1 367	582	1 949	1 296	752	2 048	19	21	40	4 057
2009	81	48	129	1 770	804	2 574	874	494	1 368	37	32	69	4 140
2010	20	8	28	1 494	723	2 217	1 151	684	1 835	43	41	84	4 164
2011	0	0	0	1 665	799	2 464	1 158	645	1 803	51	43	94	4 361
Összesen	122	64	186	16 032	7 679	23 711	8 691	5 123	13 814	468	392	860	38 571

Az Erasmus hallgatók átlagosan 5,2 hónapot töltenek külföldön a program keretében.

33. ábra: A hallgatói mobilitás átlagos időtartama, 1998-2011

Az Erasmus programban kiutazó hallgatók aránya az intézményi hallgatói létszámokhoz viszonyítva még mindig alacsony, de bizakodásra ad okot az, hogy számos intézménynél az értékek folyamatos enyhe emelkedése tapasztalható.

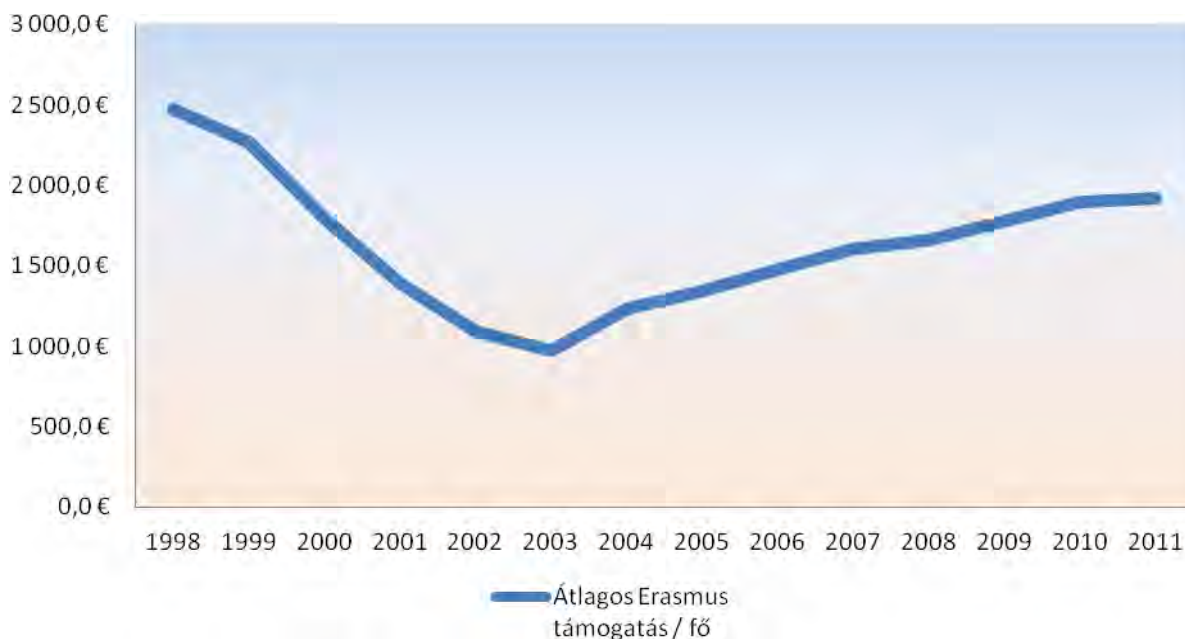
11. táblázat: Az Erasmus hallgatók aránya a hallgatók létszámához képest, 2009-2011

Intézmény	Kiutazó Erasmus hallgatók 2009/10	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest	Kiutazó Erasmus hallgatók 2010/11	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest	Kiutazó Erasmus hallgatók 2011/12	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest
Általános Vállalkozási Főiskola	11	0,35%	17	0,58%	18	0,69%
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem	4	3,45%	7	5,00%	0	0,00%
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	28	1,14%	26	1,18%	21	1,04%
Budapesti Corvinus Egyetem	459	2,55%	475	2,73%	576	3,35%
Budapesti Gazdasági Főiskola	238	1,66%	234	1,54%	279	1,79%
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	35	0,58%	26	0,47%	48	0,80%
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	255	1,18%	310	1,44%	330	1,51%
Debreceni Egyetem	308	1,02%	227	0,74%	226	0,70%
Debreceni Református Hittudományi Egyetem	5	2,19%	3	1,28%	22	2,24%
Dunaújvárosi Főiskola	13	0,28%	18	0,42%	15	0,40%
EDUTUS Főiskola	52	2,17%	33	1,59%	52	1,86%
Eötvös József Főiskola	6	0,32%	6	0,37%	8	0,58%
Eötvös Loránd Tudományegyetem	516	1,70%	510	1,66%	518	1,74%
Eszterházy Károly Főiskola	33	0,39%	39	0,47%	50	0,59%
Evangélikus Hittudományi Egyetem	4	2,41%	3	1,94%	3	1,86%
Gábor Dénes Főiskola	5	0,33%	5	0,37%	4	0,32%
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola	58	5,95%	62	7,52%	66	11,15%
Kaposvári Egyetem	14	0,40%	21	0,65%	23	0,76%
Károli Gáspár Református Egyetem	51	1,16%	53	1,21%	57	1,28%
Károly Róbert Főiskola	27	0,29%	30	0,60%	28	0,72%
Kecskeméti Főiskola	29	0,60%	22	0,45%	23	0,49%
Kodolányi János Főiskola	102	1,74%	123	2,09%	129	2,47%
Közép-európai Egyetem	10	2,82%	10	2,44%	13	5,35%
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	21	2,60%	22	2,72%	19	2,51%
Magyar Képzőművészeti Egyetem	37	5,81%	41	6,36%	47	6,75%
Magyar Táncművészeti Főiskola	4	0,75%	4	0,77%	4	0,82%
Miskolci Egyetem	106	0,78%	99	0,71%	88	0,67%
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	68	7,61%	55	6,29%	70	8,38%
Nemzeti Közszolgálati Egyetem	30	0,95%	19	0,48%	44	0,89%
Nyíregyházi Főiskola	49	0,49%	46	0,52%	43	0,59%
Nyugat-magyarországi Egyetem	122	0,79%	146	1,03%	144	1,09%
Óbudai Egyetem	103	0,99%	116	1,10%	117	1,03%
Pannon Egyetem	86	0,82%	79	0,78%	74	0,81%
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	158	1,67%	171	1,91%	171	2,11%
Pécsi Tudományegyetem	377	1,23%	376	1,30%	318	1,19%
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola	7	1,45%	6	1,35%	3	0,81%
Sárospataki Református Teológiai Akadémia	2	1,67%	2	1,41%	3	1,38%
Semmelweis Egyetem	106	1,00%	125	1,11%	115	0,92%

Intézmény	Kiutazó Erasmus hallgatók 2009/10	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest	Kiutazó Erasmus hallgatók 2010/11	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest	Kiutazó Erasmus hallgatók 2011/12	Erasmus hallgatók aránya az adott évi hallgatói létszámhoz képest
Széchenyi István Egyetem	61	0,62%	61	0,62%	56	0,53%
Szegedi Tudományegyetem	343	1,22%	307	1,14%	369	1,39%
Szent István Egyetem	124	0,70%	137	0,79%	122	0,71%
Színház- és Filmművészeti Egyetem	19	5,79%	27	10,07%	17	5,52%
Szolnoki Főiskola	23	0,48%	19	0,50%	17	0,64%
Tomori Pál Főiskola			7	0,89%	5	0,46%
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola	2	0,82%	2	0,77%	0	0,00%
Zsigmond Király Főiskola	14	0,35%	21	0,53%	17	0,47%

Sajnos a külföldön felmerülő költségeket közel sem fedezi az Erasmus ösztöndíj, ez nem is célja, így a **külföldi tapasztalatszerzés érdekében a családok továbbra is komoly erőfeszítéseket tesznek és áldozatot vállalnak**. A legtöbb hallgató azt jelezte, hogy havi 500-600 euró körüli költséget kell fedeznie. Ehhez képest tanulmányok esetében még mindig csak 369 euró az országos havi átlagtámogatás személyenként, bár a trend emelkedő.

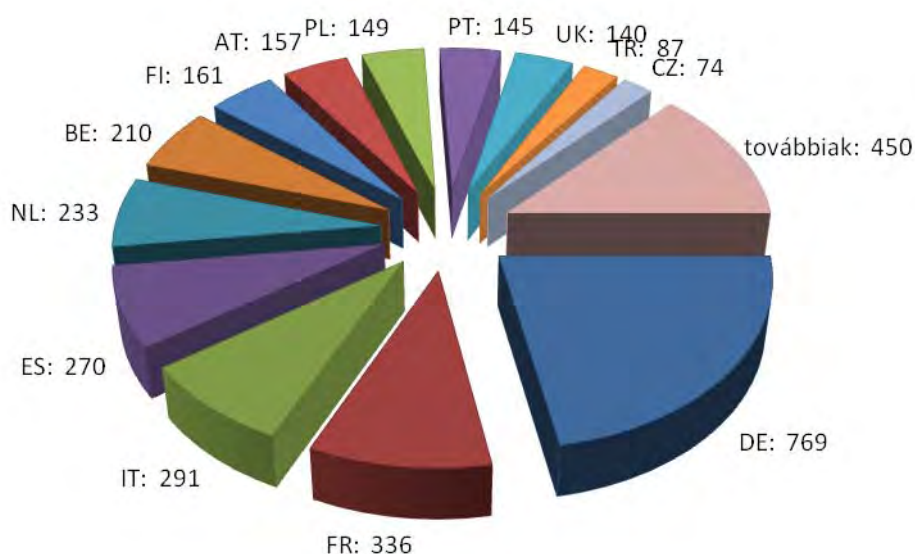
34. ábra: A kimenő Erasmus hallgatók átlagos ösztöndíja, 1998-2011

Célszágok

Évek óta Németország a legnépszerűbb fogadó ország. Az együttműködés nagyon intenzív országaink egyetemei között. A legkedveltebb országok sorát eddig minden évben Németország vezette, az idén Spanyolország került a második helyre, öt követi Franciaország, Olaszország és Hollandia. **Azt gondoljuk, hogy jelentős potenciál van a balti és a közép-európai országokkal való együttműködésben**, továbbá látható, hogy a magasabb megélhetési költségű országokat (Egyesült Királyság, Norvégia, Finnország, Svédország, Dánia) inkább elkerülik a hallgatók.

35. ábra: A legnépszerűbb fogadó országok a kimenő Erasmus magyar mobilitásban, 1998-2011

12. táblázat: A kiutazó hallgatók létszáma célországoként és évenként

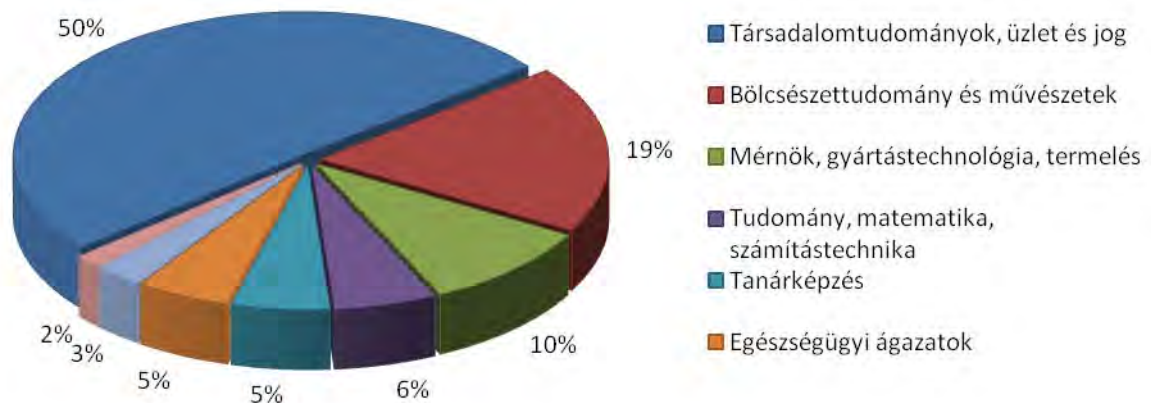
Célország	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Össz.
Ausztria	39	90	92	93	104	110	119	160	168	201	246	242	244	220	2128
Belgium	53	93	113	93	82	98	124	137	167	217	196	216	223	243	2055
Bulgária							2	2	4	7	19	16	20	10	80
Ciprus									4	3	4	8	17	18	54
Csehország							5	14	39	46	51	62	59	83	359
Dánia	18	29	57	43	48	44	69	80	97	99	127	96	99	60	966
Egyesült Királyság	87	134	135	112	96	109	108	131	161	187	205	202	218	203	2088
Észtország							1	6	10	10	14	22	21	34	118
Finnország	76	145	199	152	184	201	206	227	244	267	254	221	198	173	2747
Franciaország	133	218	275	223	214	276	283	321	329	407	361	358	336	372	4113
Görögország	10	32	48	37	37	42	42	59	54	72	91	61	99	60	744
Hollandia	76	129	145	121	136	145	162	173	176	236	249	268	249	284	2549
Horvátország														10	10
Írország	4	6	8	7	11	15	8	16	13	28	35	49	42	46	288
Izland								1	3	3	4	6	4	6	27
Lengyelország							17	34	51	80	88	124	146	167	707
Lettország								1	7	3	8	4	6	9	38
Liechtenstein							4	8	3	5	2	5	13	4	44
Litvánia								1	3	5	21	28	25	26	109
Luxembourg									0		0	3		4	7
Málta									0	1	4	7	5	10	27

Célország	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Össz.
Németország	243	467	536	460	497	566	611	680	751	888	954	930	909	1007	9498
Norvégia							33	47	46	51	73	53	59	51	413
Olaszország	50	141	205	189	208	227	237	272	280	300	328	359	314	352	3462
Portugália	14	24	36	34	56	42	44	42	69	108	119	131	134	158	1011
Románia								5	13	29	43	53	67	67	277
Spanyolország	23	67	91	120	100	125	157	150	210	293	317	344	398	382	2777
Svájc													10	37	10
Svédország	30	49	61	50	56	58	63	71	64	81	96	101	71	82	933
Szlovákia							1	5	11	25	23	28	34	27	154
Szlovénia							9	7	18	27	29	30	33	46	199
Törökország							10	19	33	56	96	113	112	103	542
Összesen	856	1624	2 001	1 734	1 829	2 058	2 315	2 669	3 028	3 735	4 057	4140	4164	4361	38534

Szakirányok

A Tempus Közalapítvány nem határoz meg preferenciát a szakirányok tekintetében, annak érdekében, hogy a legszélesebb körből lehessen meríteni a jelentkezőket, ezért az intézményekre bízta a szakmai kapcsolatok tartalmának alakítását. Látható, hogy a társadalomtudomány, üzlet és jog kategória messze a legnépszerűbb szakterület, innen pályázott legtöbb hallgató ösztöndíjra.

36. ábra: A legnépszerűbb szakirányok, 2011/2012

13. táblázat: A legnépszerűbb szakirányok nemek szerinti bontásban, 2011/2012

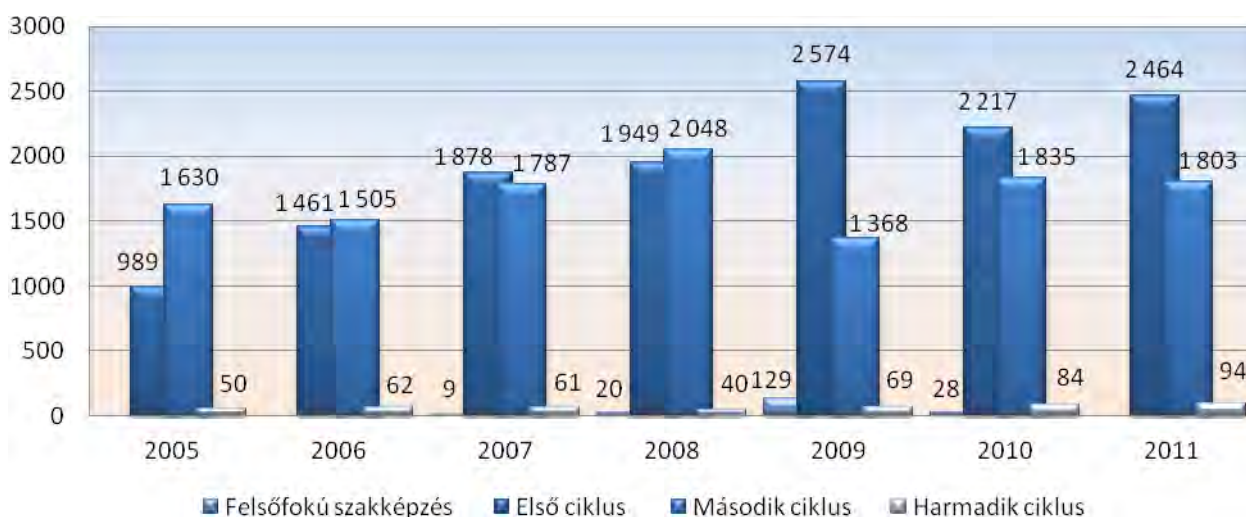
	LÉTSZÁM	IDŐTARTAM	FÉRFI (%)	NŐ (%)
Társadalomtudományok, üzlet és jog	1748	9272	30,70	69,30
Bölcsészettudomány és művészetek	652	3317	21,50	78,50
Mérnök, gyártástechnológia, termelés	339	1799	60,50	39,50
Tudomány, matematika, számítástechnika	200	1063	62,00	38,00
Tanárképzés	191	902	9,90	90,10
Egészségügyi ágazatok	183	858	35,00	65,00
Mezőgazdaság és állatorvostudományok	95	526	47,40	52,60
Szolgáltatások	55	297	45,50	54,50
Egyéb	9	37	22,20	77,80

A részvétel időszaka – mobilitási ablak a képzés alatt

A háromciklusú képzés bevezetése miatt nagy figyelemmel követtük a változások mobilitásra gyakorolt hatását. Nem láttuk világosan a trendeket, hiszen 2007-ben úgy tűnt, hogy az első ciklus felé billen a mérleg, nagyobb arányban utaztak ki alapképzésben részt vevő hallgatók, míg 2008-ban a második ciklus felé billent a mérleg. **Az elmúlt öt év adatai alapján azt láthatjuk, hogy megingásokkal ugyan, de az első ciklus felé billen a mérleg, az intézmények az alapképzésben tudják kiküldeni a legtöbb hallgatót.**

Az intézmények a jelenlegi helyzet alapján sorolták be a hallgatókat, tehát a BA típusú vagy a korábbi szerkezetben a 3-4 éves főiskolai képzések jelentik az első ciklust; az MA, vagy egyetemi és posztgraduális képzések a második ciklust, és a harmadik ciklus jeleníti meg a doktori szintet. Az FSZ hallgatók aránya elhanyagolható az Erasmusban.

37. ábra: A kimenő hallgatói mobilitás megoszlása képzési szintek szerint 2005-2011

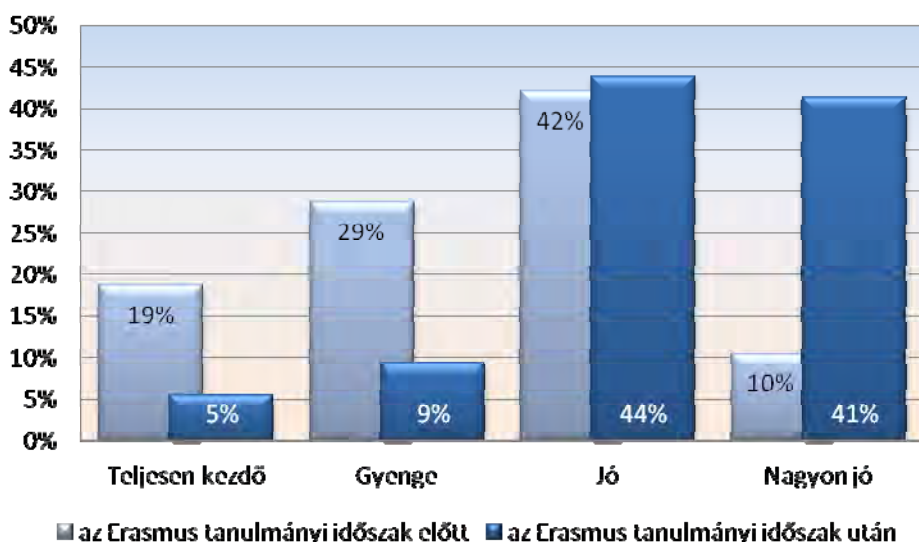
14. táblázat: Erasmus kiutazók (féléváthallgatás és szakmai gyakorlat) intézmények és ciklusok szerint, 2011/2012

INTÉZMÉNY	ALAPKÉPZÉS	MESTERKÉPZÉS	DOKTORI KÉPZÉS
Eötvös József Főiskola	8		
Eötvös Loránd Tudományegyetem	243	263	12
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	110	217	3
Budapesti Corvinus Egyetem	248	316	12
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem	9	3	
Semmelweis Egyetem	14	101	
Evangelikus Hittudományi Egyetem	1	2	
Károli Gáspár Református Egyetem	15	42	
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	72	95	4
Gábor Dénes Főiskola	4		
Óbudai Egyetem	109	8	
Budapesti Gazdasági Főiskola	270	9	
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	8	9	2
Magyar Képzőművészeti Egyetem	3	44	
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	42	28	
Általános Vállalkozási Főiskola	15	3	
Magyar Táncművészeti Főiskola	4		
Rendőrtiszti Főiskola	15		
Wesley János Lelkészképző Főiskola	1		
Színház- és Filmművészeti Egyetem	8	7	2
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola	66		
Zsigmond Király Főiskola	16	1	
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	43	5	
Közép-európai Egyetem		6	7
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola		3	
Wekerle Sándor Üzleti Főiskola	1	2	
Debreceni Egyetem	108	110	8
Debreceni Református Hittudományi Egyetem	15	6	1
Dunaujvárosi Főiskola	15		
Eszterházy Károly Főiskola	35	15	
Szent István Egyetem	89	31	2
Károly Róbert Főiskola	9	15	4
Széchenyi István Egyetem	23	32	1
Kaposvári Egyetem	18	5	
Kecskeméti Főiskola	23		
Miskolci Egyetem	44	41	3
Nyíregyházi Főiskola	40	3	
Pécsi Tudományegyetem	166	143	9
Sárospataki Református Teológiai Akadémia		3	
Nyugat-magyarországi Egyetem	100	37	7
Szegedi Tudományegyetem	190	166	13
Szegedi Hittudományi Főiskola	1	1	

INTÉZMÉNY	ALAPKÉPZÉS	MESTERKÉPZÉS	DOKTORI KÉPZÉS
Kodolányi János Főiskola	129		
Szolnoki Főiskola	17		
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája	51	1	
Pannon Egyetem	40	30	4
Tomori Pál Főiskola	5		
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	21		
Összesen:	2464	1803	94

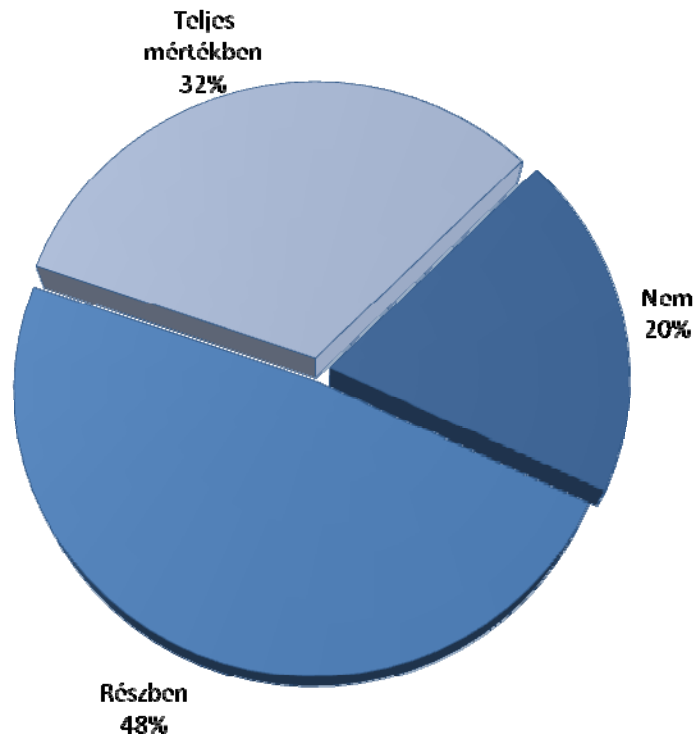
A hallgatók nyelvtudása jelentős mértékben fejlődik a külföldi tartózkodás alatt, elindulás előtt és elindulás után az alábbi diagram szemlélteti a változást.

38. ábra: A hallgatók nyelvtudásának fejlődése

A kiutazó hallgatóknak tanulmányi szerződést kell aláírniuk, aminek a teljesítése esetén nem tagadható meg a kinti tanulmányok beszámítása. A hallgatók harmadának semmilyen problémát nem jelent a beszámíttatás, felének részben valósul meg az elismerés, és minden évben a hallgatók kb. 20% -a jelzi azt, hogy nem volt beszámítás. A képet tovább árnyalja, hogy a beszámolót a visszautazást követően kell elkészíteni, míg az elismerési folyamat a küldő intézmények esetenként hosszasan elnyúló igazolás kiadási eljárásai miatt elhúzódik, és jóval a hazaérkezést követően valósul meg az elismerés. Az eddigi tapasztalatok szerint mintegy 10-15% azon hallgatók aránya, ahol nem valósul meg az elvárt beszámítás. A Tempus Közalapítvány a tavalyi évben célzottan megkereste azokat a hallgatókat, akik azt jelezték, hogy nem történt beszámítás és ennek az okairól kérdezte őket részletesen. Jelen beszámoló terjedelmi korlátai miatt nem áll módunkban a megállapításokat részletesen ismertetni, de látható lett, hogy a beszámítás hiánya jelentős mértékben nem feltétlenül az intézmény hibájára, hanem a hallgató szándékaira is visszavezethető.

39. ábra: Beszámítja-e a küldő intézmény a külföldön folytatott tanulmányait?

Egyéni beszámolók

Az egyéni beszámolókat 2012 novemberéig tölthették fel az online rendszerben a kiutazás után a hallgatók. Az európai szinten egységesített tartalmú kérdőívben a kiutazók motivációjától az információszerzés mikéntjén át a mobilitás konkrét megvalósításáig és a tanulmányok elismertetéséig több tucat kérdésre válaszolva adnak számot a tapasztalatokról. Az egyéni beszámolók kiértékelése során a legfontosabb mérőszámok a következők voltak:

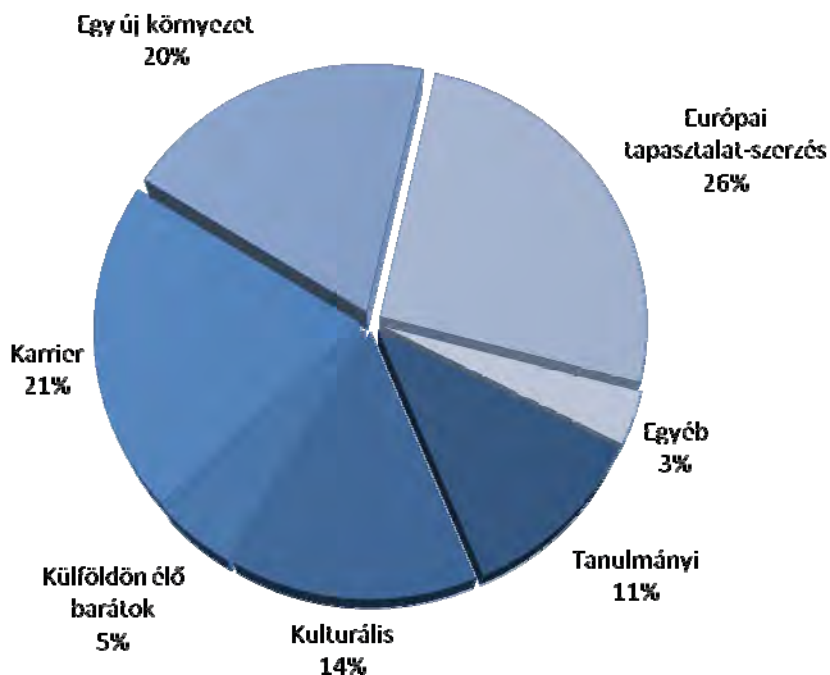
15. táblázat: Erasmus kiutazók (féléváthallgatás) egyéni beszámolói értékelése, 2011/2012

KÉRDÉS	ÉRTÉKELÉS (1-5)
A tanulmányi időszak megítélése tanulmányi eredményei szempontjából	3,96
A tanulmányi időszak megítélése személyes fejlődése szempontjából	4,33
Segíti-e szakmai előrelépését / karrierjét a külföldi tanulmányút?	3,98
Az Erasmus tanulmányút átfogó értékelése	4,16

III.2.5. Hallgatói szakmai gyakorlatok (SMP)

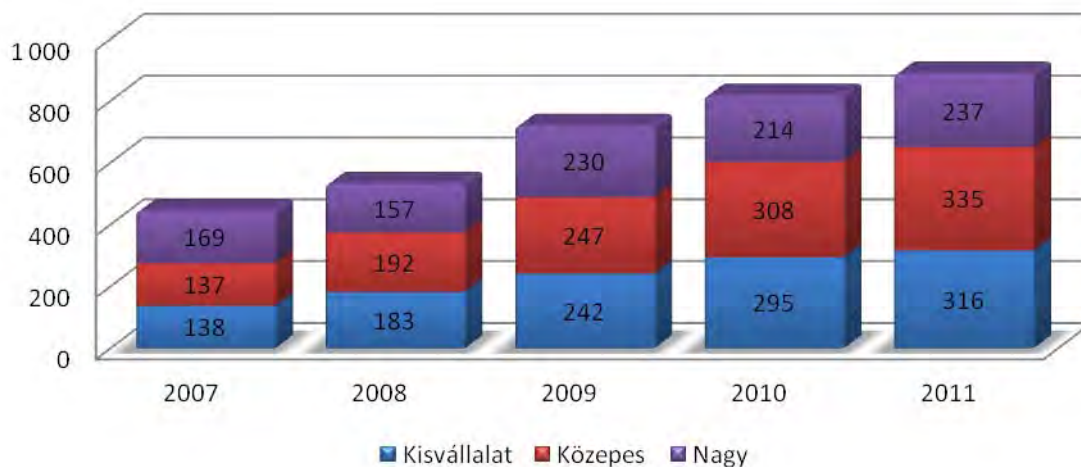
A 2011/2012-es tanévben 37 (előző évben 39) intézmény 889 fő (előző évben 817 fő) számára nyújtott lehetőséget külföldi szakmai gyakorlat elvégzésére. A növekedés okai a keretösszegek emelkedése, a szakmai gyakorlati fogadóhelyek növekvő száma mellett az is, hogy a szakmai gyakorlatra utazó hallgatók mintegy 30%-a korábban Erasmus tanulmányi mobilitást is megvalósított. A hallgatók pályázati motivációját a visszajelzések alapján az alábbi diagram mutatja.

40. ábra: Milyen tényezők motiválták, hogy külföldön tanuljon?

A hallgatók döntő többsége kis és közepes méretű vállalathoz tudott elmenni szakmai gyakorlatra, ez is jelzi a gazdaságban betöltött foglalkoztatási szerepük fontosságát. A hallgatói érdeklődés eleinte kifejezetten a nagynevű, nagyméretű vállalatok irányában nyilvánult meg, az utóbbi években a gyakorlatra jelentkezők számának növekedésével párhuzamosan a kis és közepes méretű vállalatok fogadják a hallgatók nagyobb részét.

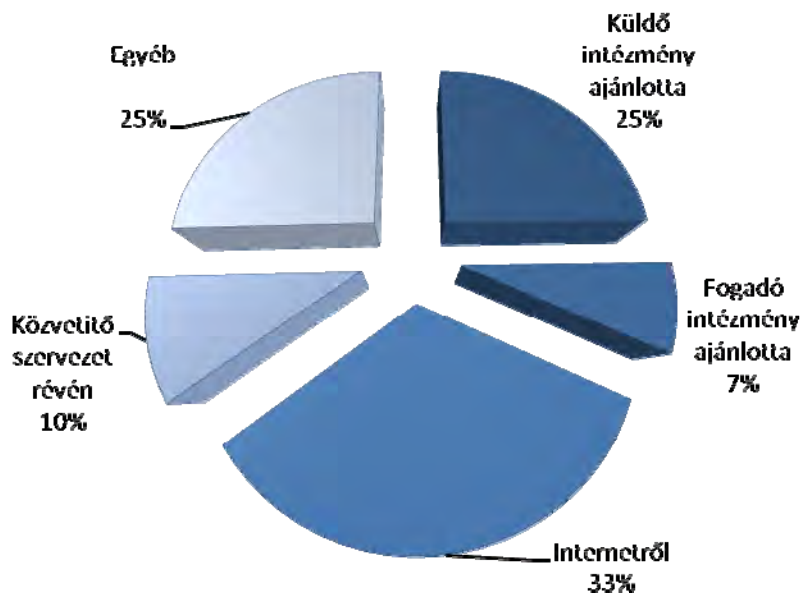
41. ábra: Szakmai gyakorlatra kiutazó Erasmus hallgatók megoszlása a fogadó vállalkozás mérete szerint, 2007-2011

A fogadó szervezetek felkészülten és készségesen fogadják a hozzájuk érkező Erasmus gyakornokokat. A résztvevők tisztában vannak azzal, hogy kihez fordulhatnak segítségért,

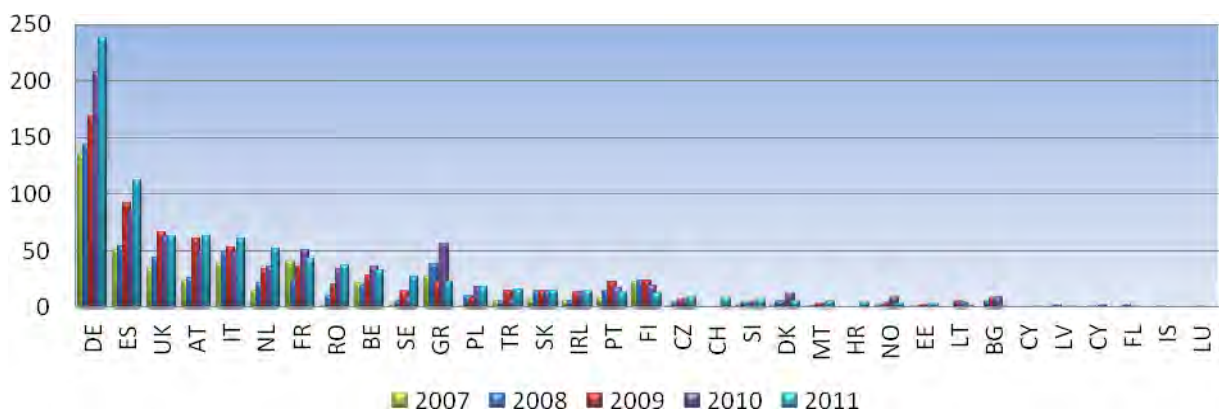
könnyen beilleszkednek a fogadó vállalat kultúrájába, a helyi munkatársakkal való integráció magasfokú. A hallgatók döntő részben az interneten kutatva találtak fogadóhelyet.

42. ábra: Hogyan talált külföldi fogadóhelyet a hallgató?

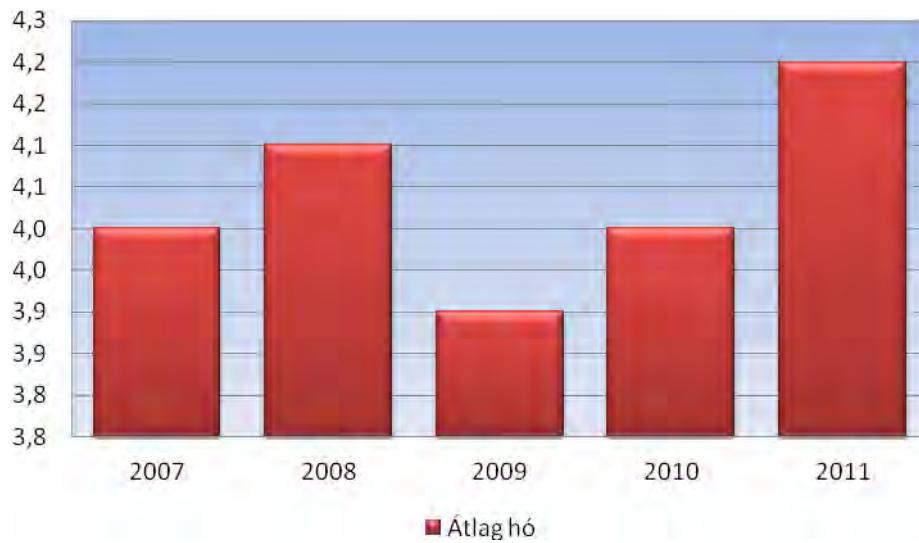
Célországok tekintetében a gyakorlatok terén is kimagaslik Németország, a hallgatók negyede választ német vállalatot, minden évben egyenletesen növekszik az ide utazók száma. A szakmai mobilitások 80 százaléka 10 ország irányába (Németország, Spanyolország, Egyesült Királyság, Ausztria, Olaszország, Hollandia, Franciaország, Románia, Belgium, Svédország) valósul meg, és ebből az első négy ország viszi el a mobilitások több mint felét.

43. ábra: Az Erasmus kimenő szakmai gyakorlatok megoszlása célország szerint, 2007-2011

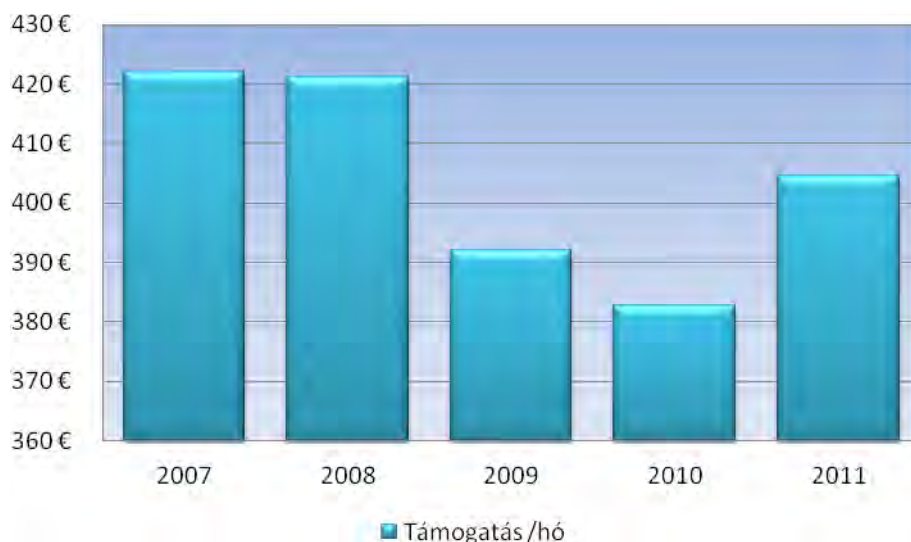
A hallgatók döntően rövidebb, 3-4 hónapos időtartamra utaznak ki. Ez a tendencia megfelel céljainknak, hiszen az adott forrásokból a lehető legtöbb hallgató bekapcsolódását eredményezi.

44. ábra: Az Erasmus kimenő szakmai gyakorlatok átlagos hossza, 2007-2011

Európai ajánlás, hogy a szakmai gyakorlatot végző hallgatók ösztöndíja lehetőség szerint magasabb legyen, mint a tanulmányokra utazó hallgatóké, hiszen nem feltétlenül élvezik azokat az előnyöket, amiket egy fogadó egyetem tud kínálni. Ugyanakkor a küldő intézmény figyelembe veheti a támogatás megállapítása során, hogy részesül-e juttatásban a hallgató a külföldi vállalatnál. Az átlagos ösztöndíj közel 1680 € fő, ami 4,2 hónapos átlagos gyakorlat időtartamára vetítve 405 € (előző évben 380 €) havi átlagtámogatásnak felel meg. Intézményi szinten természetesen jelentősek lehetnek a különbségek. Szakmai gyakorlat esetében a hallgatók kicsivel magasabb átlagos havi költségről számolnak be, mint a tanulmányokat végzők, a többség 600 euró körüli összegre teszi azt a mértéket, amivel meg lehet élni külföldön.

45. ábra: Az Erasmus kimenő szakmai gyakorlatok átlagos havi támogatása, 2007-2011

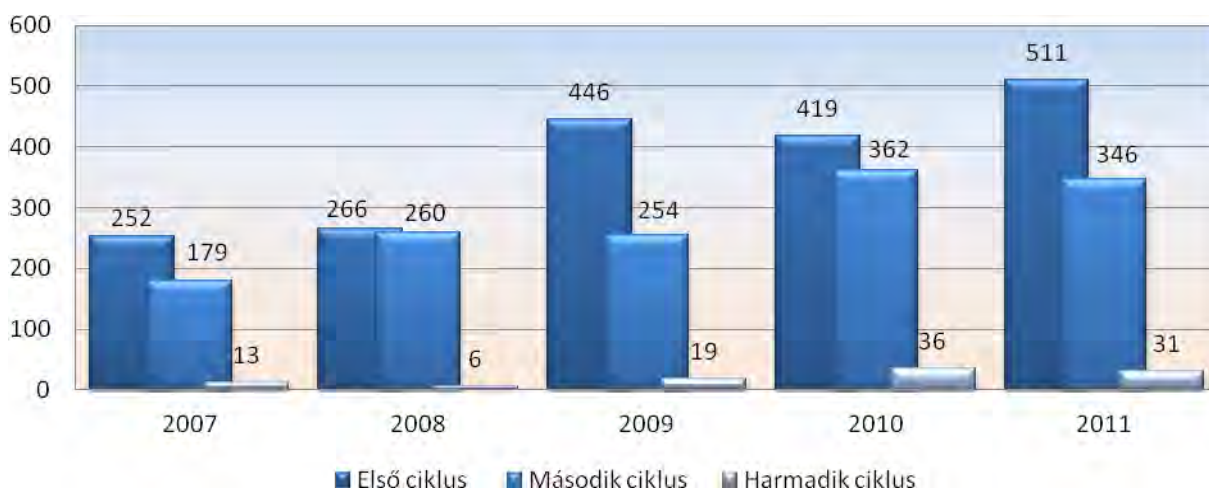

A számok azt mutatják, hogy a szakmai gyakorlat iránti kereslet jelentős, a hallgatók a csökkenő mértékű támogatás mellett is hajlandóak kiutazni. A szakmai gyakorlatok további bővülésére lehet számítani a következő években, egyrészt, mert a korábban részképzéssel külföldön járt hallgatók nagy százalékban utaznak szakmai gyakorlatra. **Célunk egy országos**

szakmai gyakorlati adatbázis és keresőfelület létrehozásával megkönnyíteni a gyakorlatkeresést.

A képzési ciklusonkénti eloszlás azt mutatja, hogy az előző évhez képest többen utaztak ki BA szinten külföldi szakmai gyakorlatokra. Látható, hogy MA szinten is egyre többen szeretnének szakmai gyakorlaton részt venni.

46. ábra: Az Erasmus kimenő szakmai gyakorlatok megoszlása képzési szint szerint, 2007-2011

16. táblázat: Az Erasmus kimenő szakmai gyakorlatok megoszlása képzési ciklusonként, intézményenként 2011/2012

Intézmény	alapképzés	mesterképzés	doktori képzés
Eötvös József Főiskola	1		
Eötvös Loránd Tudományegyetem	18	35	4
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	21	51	2
Budapesti Corvinus Egyetem	62	49	8
Zrinyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem	1		
Semmelweis Egyetem		24	
Evangélikus Hittudományi Egyetem			
Károli Gáspár Református Egyetem		3	
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	10	13	2
Gábor Dénes Főiskola			
Óbudai Egyetem	26	3	
Budapesti Gazdasági Főiskola	65		
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	1		
Magyar Képzőművészeti Egyetem			
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem		11	
Általános Vállalkozási Főiskola	5		
Magyar Táncművészeti Főiskola	1		
Rendőrtisztai Főiskola	7		
Wesley János Lelkészképző Főiskola			

Intézmény	alapképzés	mesterképzés	doktori képzés
Színház- és Filmművészeti Egyetem	2	6	1
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola	24		
Zsigmond Király Főiskola			
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola	5		
Közép-európai Egyetem			1
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola		1	
Wekerle Sándor Üzleti Főiskola			
Debreceni Egyetem	27	49	
Debreceni Református Hittudományi Egyetem			
Dunaújvárosi Főiskola			
Eszterházy Károly Főiskola	1		
Szent István Egyetem	20	5	1
Károly Róbert Főiskola			
Széchenyi István Egyetem	4	12	
Kaposvári Egyetem	2		
Kecskeméti Főiskola	12		
Miskolci Egyetem	10	1	
Nyíregyházi Főiskola	14		
Pécsi Tudományegyetem	43	19	5
Sárospataki Református Teológiai Akadémia			
Nyugat-magyarországi Egyetem	23	11	3
Szegedi Tudományegyetem	18	48	1
Szegedi Hittudományi Főiskola			
Kodolányi János Főiskola	51		
Szolnoki Főiskola	4		
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája	21	1	
Pannon Egyetem	3	4	3
Tomori Pál Főiskola			
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	9		
	511	346	31

Egyéni beszámolók

Az egyéni beszámolók értékelése során a legfontosabb mérőszámok a következők voltak:

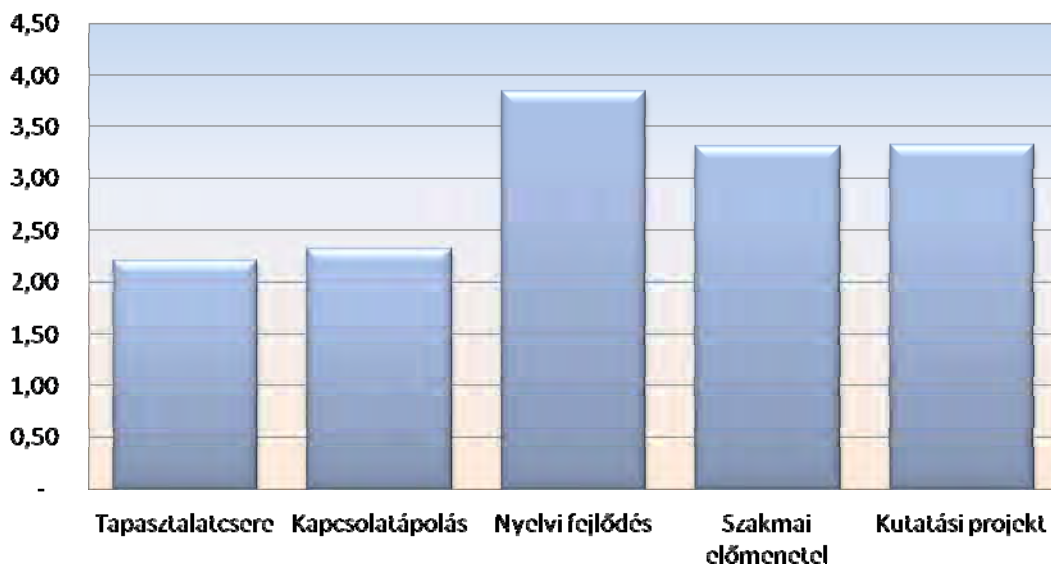
17. táblázat: Az Erasmus kiutazók (szakmai gyakorlat) egyéni beszámolóí értékelése, 2011/2012

KÉRDÉS	ÉRTÉKELÉS (1-5)
A gyakorlati időszak megítélése szakmai értelemben	4,29
A gyakorlati időszak megítélése személyes fejlődése szempontjából	4,52
Segítheti-e szakmai előrelépését / karrierjét a külföldi szakmai gyakorlat?	4,44

2.6. Oktatói mobilitás (STA)

A 2011 /2012-es tanévben 1054 oktató (előző évben 1056) utazott ki és 16 külföldi vállalkozás szakértője utazott be oktatni, tehát összesen 1070 főt támogattunk az Erasmus keretében, átlagosan napi 94,18 € támogatással. A kiutazók többsége férfi, de a két nem részvétele között nincs kirívó aránytalanság. Az utóbbi években azt tapasztaljuk, hogy megugrott az igény az oktatói utak iránt, az intézmények jelentős számban igényelnek kiegészítő támogatást új oktatói utakra. Az oktatói visszajelzések szerint a legfontosabb szempont a fogadó intézmény kiválasztása során a nyelvi fejlődés lehetősége.

47. ábra: Milyen cél motiválta, hogy részt vegyen az Erasmus oktatói mobilitásban?

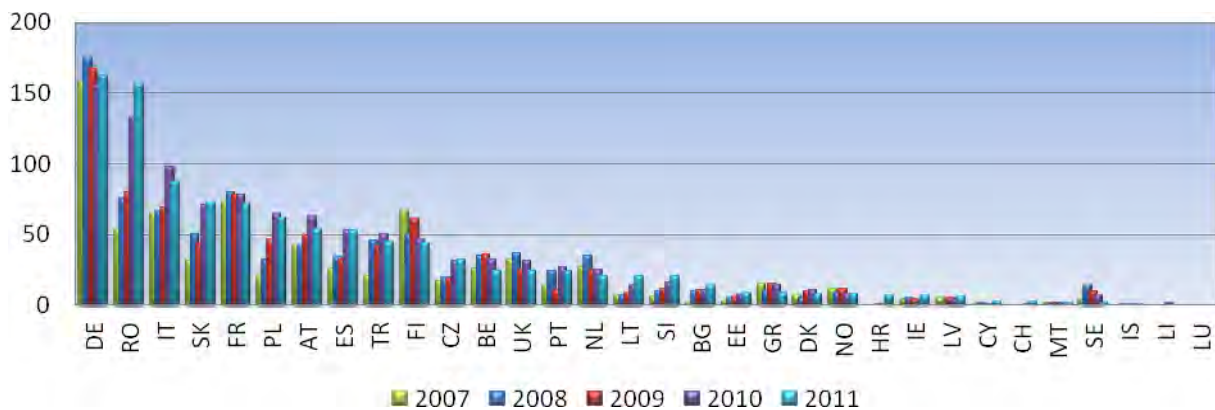
18. táblázat: Az Erasmus támogatással kiutazó oktatók év és célország szerint, 2000-2011

CÉLORSZÁG	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	ÖSSZ.
AT	30	30	23	25	23	41	42	42	42	49	63	54	464
BE	24	25	16	21	24	22	24	26	35	36	32	24	309
BG						4	2	2	10	11	11	14	54
CY							1	1	2	0	1	3	8
CZ					5	9	7	17	20	19	31	32	140
DK	7	8	4	5	9	8	6	7	5	10	11	8	88
UK	33	30	20	24	27	26	24	32	37	25	31	24	333
EE					2	3	3	3	5	6	8	9	39
FI	60	57	46	48	50	49	51	66	49	61	47	44	628
FR	73	86	52	70	70	89	71	73	80	78	78	72	892
GR	8	9	11	6	14	18	8	15	10	15	14	9	137
NL	23	29	21	18	24	25	31	27	35	25	25	21	304
HR										1		7	8

IE	1	1	2	1	2	3	1	4	5	4	1	7	32
IS						1	0		1	0	1	1	4
PL					9	11	16	20	32	47	65	62	262
LV					1	1	1	5		5	4	6	23
LI							0			0	2		2
LT					2	4	7	7	7	9	14	21	71
LU													0
MT							3	2	2	2	2	2	13
DE	114	131	77	114	124	147	161	158	175	167	155	162	1685
NO				1	21	12	11	12	9	12	8	8	94
IT	64	77	60	63	60	63	66	65	66	69	98	87	838
PT	19	13	6	11	9	14	23	14	24	11	27	24	195
RO					1	22	42	53	75	80	133	156	562
ES	20	27	10	27	20	23	22	26	34	32	53	53	347
CH											1	3	4
SE	11	9	6	11	16	7	7	4	14	10	7	2	104
SK					5	16	15	31	50	43	71	73	304
SI					1	2	10	6	10	12	16	21	78
TR						10	21	21	46	41	50	45	234
	487	532	354	445	519	630	676	739	880	880	1060	1054	8256

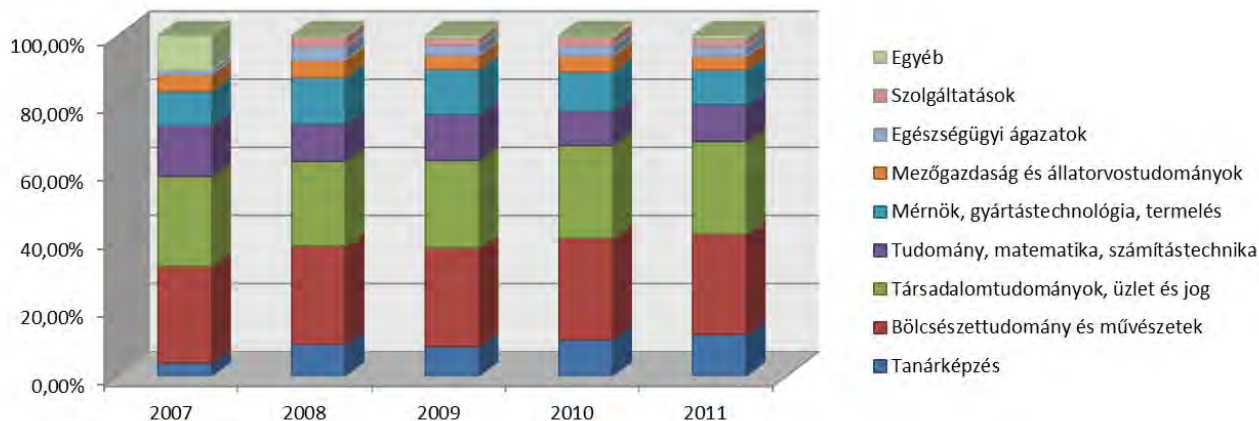
A legnépszerűbb célország az oktatók körében is Németország, 2011-re a második leglátogatottabb ország Románia lett, egyre jobban megközelítve Németországot.

48. ábra: Az Erasmus támogatással kiutazó oktatók év és célország szerint, 2007-2011

Az oktatói mobilitás esetében a bölcsészettudományok oktatói utaznak ki a legtöbben, ez eltérés a hallgatói mobilitás jellemzőitől. Az egészségügy területén utazik ki a legkevesebb oktató.

49. ábra: Az oktatói mobilitás megoszlása szakterület szerint 2010/11

A legtöbb oktatót évek óta a Szegei Tudományegyetem küldi külföldre az Erasmus keretében Magyarországról, és európai szinten is rangos helyet foglal el a kiutazók számát tekintve.

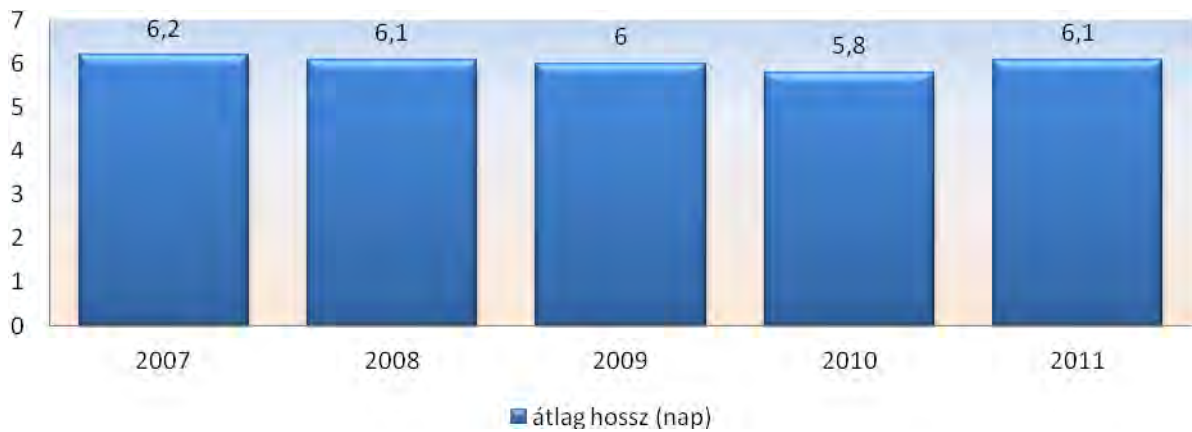
19. táblázat: Az oktatói mobilitás létszáma intézményenként

INTÉZMÉNY	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Általános Vállalkozási Főiskola	2	2	1	1		1	2	3	3	4	4	4
Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem						2					2	
Apor Vilmos Katolikus Főiskola	3	3	2	2	2		4	8	10	11	28	22
Berzsenyi Dániel Főiskola		9	7	1	6	10	13					
Budapesti Corvinus Egyetem	21	19	16	28	24	38	35	31	32	31	27	33
Budapesti Gazdasági Főiskola	22	18	11	12	13	9	13	10	12	10	15	14
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola									5	4	5	3
Budapesti Kortársánc Főiskola											5	3
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	33	40	28	29	33	44	35	37	28	33	30	34
Debreceni Egyetem	40	50	35	48	53	59	58	60	66	65	85	70
Debreceni Református Hittudományi Egyetem						5	5	5	7	4	7	11
Dunaújvárosi Főiskola						7	6	6	5	7	9	7
Eötvös József Főiskola	3	3	3	2		5	3	7	3	3	5	6
Eötvös Loránd Tudományegyetem	59	70	42	64	64	84	81	76	96	93	107	120
Eszterházy Károly Főiskola	4	5	4	4	7	8	10	13	12	10	9	9
Evangelikus Hittudományi Egyetem				1	2	2	2	2	2	2	2	2
Gábor Dénes Főiskola	2	3	1	3	1	3	2	4	4	4	3	2
Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája							2	3	3			
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola			1		2	2		7	4	8	8	7
Kaposvári Egyetem	1		2	2	5	3	1	7	4	8	6	8
Károli Gáspár Református Egyetem	6	6	3	5	10	6	6	5	7	6	11	15
Károly Róbert Főiskola							5		8	9	11	14
Kecskeméti Főiskola	5	9	3	5	9	11	7	8	9	9	10	15

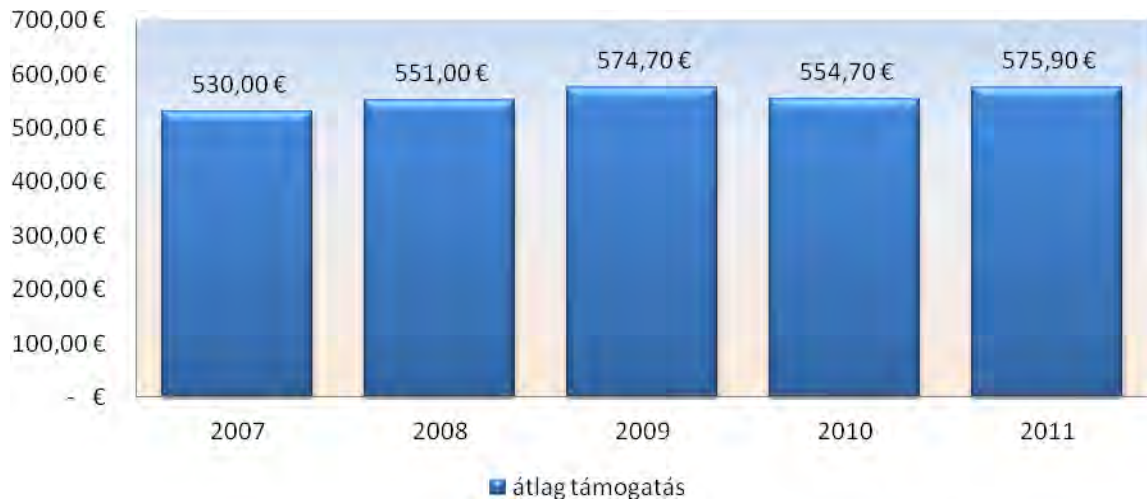
INTÉZMÉNY	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kodolányi János Főiskola	3	1	2	2	2	3	5	7	15	8	16	16
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola	4	3	1	3	2	4	4	6	6	4	6	
Közép-európai Egyetem						2	3	4	5	3	6	3
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	4	3	1	2	3	2	3	4	4	4	5	5
Magyar Képzőművészeti Egyetem	2	2	1	2	1	3	6	6	4	8	7	7
Magyar Táncművészeti Főiskola				2	2	1		1	2	1	3	2
Miskolci Egyetem	31	46	20	26	28	39	37	46	60	62	67	60
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája	4	4	2	3	4	4	4	7	8	7	19	18
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem	2	12	5	6	8	8	6	7	8	6	8	5
Nyíregyházi Főiskola	12	8	11	14		15	16	20	22	21	19	20
Nyugat-magyarországi Egyetem	5	3	1	5		7	7	33	31	33	45	40
Óbudai Egyetem	24	20	7	17	23	25	26	29	35	28	41	33
Pannon Egyetem	10	9	5	7	11	16	15	14	18	21	19	22
Pázmány Péter Katolikus Egyetem	4	4	2	5	4	6	5	18	18	21	22	24
Pécsi Tudományegyetem	51	33	36	35	54	46	61	51	70	55	88	88
Rendőrtiszti Főiskola							5	5	7	8	6	8
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola								1	4	3	6	6
Sárospataki Református Teológiai Akadémia									4	5	6	6
Semmelweis Egyetem	5	9	6	6	6		9		11	7	3	11
Széchenyi István Egyetem	18	22	9	12	19	17	12	18	19	20	22	21
Szegedi Hittudományi Főiskola												6
Szegedi Tudományegyetem	59	72	56	67	78	100	113	113	163	188	198	193
Szent István Egyetem	38	36	24	16	31	24	33	21	39	31	44	41
Színház- és Filmművészeti Egyetem					2		1	1	2	3	5	4
Szolnoki Főiskola				3	3	3	1	7	6	3	8	5
Tessedik Sámuel Főiskola	4	2	2	2	4		5	18				
Tomori Pál Főiskola									7		5	8
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola						1		3	1	3	1	
Vitéz János Római Katolikus Tanítóképző Főiskola	6	5	3	3	3	4	6					
Wekerle Sándor Üzleti Főiskola												3
Wesley János Lelkészképző Főiskola		1	1			1	2					
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem									5	4	7	7
Zsigmond Király Főiskola							1	1	2	2	5	5
Összesen	487	532	354	445	519	630	681	733	896	880	1076	1066

Az oktatói utak átlaghossza évek óta 6 nap körül van, az átlagos támogatás pedig meghaladja az 575 €t, ami szintén a kiutazási létszám növekedését eredményezi.

50. ábra: Az oktatói mobilitás átlagos hossza, 2007-2011

51. ábra: Az oktatói mobilitás átlagtámogatása, 2007-2011

Egyéni beszámolók

Az egyéni beszámolók értékelése során a legfontosabb mérőszámok a következők voltak:

20. táblázat: Erasmus kiutazók (oktatói mobilitás) egyéni beszámolóinak értékelése, 2011/2012

KÉRDÉS	ÉRTÉKELÉS (IGEN VÁLASZOK ARÁNYA)
Elismeri szakmai környezetete a külföldi oktatói munkával kapcsolatos erőfeszítéseit?	87%
Szakmailag hasznosnak bizonyult az út?	99%
Kíván a későbbiekben újra részt venni az Erasmus programban?	99%
Befolyással van-e szakmai előrehajtására a külföldi tanulmányút?	62%

Az oktatók 81%-a tudatosan törekszik arra, hogy tapasztalatait, az utak tanulságait terjessze az intézményen belül, bizonyosan ennek is van hatása az oktatói mobilitás népszerűségének növekedésében.

2.7. Személyzet képzése (STT)

A felsőoktatási intézmények munkatársai képzési, tapasztalatszerzési céllal Erasmus támogatást kaphatnak. Az akció nemcsak Európában, hanem Magyarországon is hamar népszerű lett a felsőoktatási intézmények munkatársai körében. Oktatói és a nem oktatói státuszban dolgozó munkatársak utazhatnak ki egy külföldi partneregyetem megfelelő szervezeti egységéhez, vagy egy külföldi vállalkozáshoz tapasztalatszerzés, a jó gyakorlatok megismerése és átvétele érdekében vagy akár szervezett kurzusra is.

Míg 2007-ben 25, a 2011/12-es tanévben 43 intézmény igényelt ilyen típusú támogatást. Az Erasmus program 2011-ben az igényekre reagálva összesen több mint 312 ezer eurót (az előző tanévben 257 ezer eurót) biztosított erre a célra, így 2011/2012-ben 395 munkatárs utazott ki a munkatársak külföldi továbbképzésére 790 eurós átlagtámogatást felhasználva.

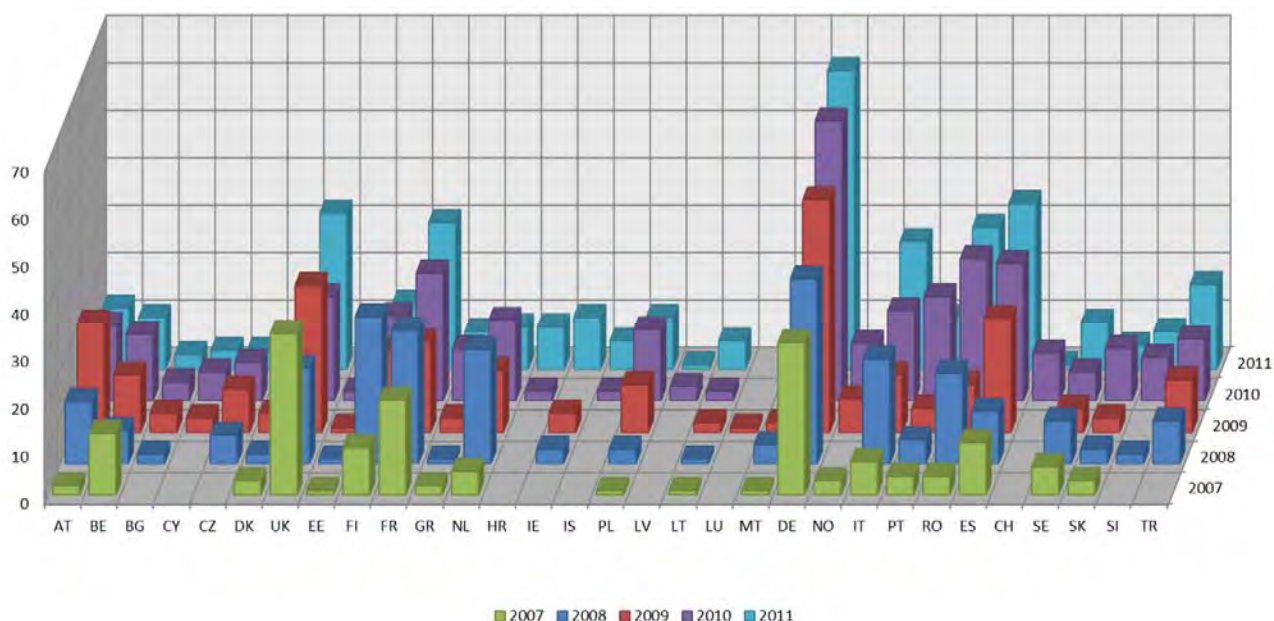
21. táblázat: Erasmus kiutazók országok szerint (személyzet képzése), 2010-2011

ORSZÁG	2010			2011		
	ÁTLAGOS IDŐTARTAM	ÁTLAGOS TÁMOGATÁS	KIUTAZÓK SZÁMA	ÁTLAGOS IDŐTARTAM	ÁTLAGOS TÁMOGATÁS	KIUTAZÓK SZÁMA
Ausztria	4,38	583,96 €	16	5,54	705,77 €	13
Belgium	5,29	867,14 €	14	7,55	911,82 €	11
Bulgária	5,75	548,25 €	4	8,00	700,33 €	3
Ciprus	5,00	1 097,85 €	6	5,00	770,00 €	4
Csehország	4,38	700,25 €	8	5,00	645,00 €	4
Dánia	5,80	945,20 €	5	6,40	753,00 €	5
Egyesült Királyság	7,41	924,68 €	22	6,36	868,64 €	33
Észtország	5,00	960,00 €	2	6,50	767,00 €	4
Finnország	5,17	982,67 €	18	5,21	731,21 €	14
Franciaország	5,52	758,11 €	27	6,58	667,33 €	31
Görögország	5,73	833,18 €	11	6,00	847,50 €	8
Hollandia	5,65	860,76 €	17	5,22	861,56 €	9
Horvátország	6,00	921,00 €	2	5,00	877,56 €	9
Izland	6,00	1 230,50 €	2	5,00	543,33 €	6
Írország				5,27	755,82 €	11
Lengyelország	5,53	665,20 €	15	5,27	775,17 €	11
Lettország	5,00	783,33 €	3	5,00	975,00 €	1
Litvánia	5,50	715,00 €	2	6,00	744,67 €	6
Málta	14,00	1 470,00 €	1	5,00	550,00 €	2
Németország	5,31	720,71 €	59	6,10	743,91 €	63
Norvégia	4,92	1 075,65 €	12	4,00	602,50 €	2
Olaszország	5,68	847,37 €	19	6,81	923,96 €	27
Portugália	5,05	824,00 €	22	7,55	942,64 €	11
Románia	6,10	582,23 €	30	5,70	660,07 €	30
Spanyolország	6,14	897,55 €	29	6,29	874,40 €	35
Svájc	4,80	1 017,72 €	10	5,00	700,00 €	1
Svédország	6,17	900,00 €	6	7,60	833,40 €	10
Szlovákia	4,91	633,91 €	11	6,00	682,80 €	5

ORSZÁG	2010			2011		
	ÁTLAGOS IDŐTARTAM	ÁTLAGOS TÁMOGATÁS	KIUTAZÓK SZÁMA	ÁTLAGOS IDŐTARTAM	ÁTLAGOS TÁMOGATÁS	KIUTAZÓK SZÁMA
Szlovénia	5,44	707,00 €	9	6,38	801,25 €	8
Törökország	4,62	882,23 €	13	6,28	777,83 €	18
	5,52	804,00 €	395	6,10	790,10 €	395

A legtöbbben Németországba, Romániába, Spanyolországba, az Egyesült Királyságba és Franciaországba utaztak 2011/2012-ben.

52. ábra: Erasmus személyzet képzése célországok szerint, 2007-2011

Személyzeti mobilitásban legtöbbben az általános adminisztráció és a nemzetközi irodák munkatársai közül vesznek részt, növekvő számú a pénzügyekkel foglalkozó munkatársak külföldi tapasztalatszerzése is. Összességében ezek a fejlemények összhangban vannak a korábbi elképzeléseinkkel, miután azt javasoltuk az intézményeknek, hogy alakítsanak ki stratégiát a személyzeti mobilitásra, vonjanak be minél több munkatársat, különös figyelemmel a pénzügyekkel és tanulmányi ügyekkel foglalkozó munkatársakra.

22. táblázat: A mobilitásban részt vevő munkatársak megoszlása fő munkaterület szerint, 2007-2011

BEOSZTÁS JELLEGE ÉS TERÜLETE	2007	2008	2009	2010	2011
Felnőttoktatás	7	4	2	8	2
Pénzügyek	5	10	12	20	18
Általános adminisztráció	32	64	86	108	101
Nemzetközi terület	50	63	75	91	87
Egyéb	11	20	19	49	44
Hallgatói szolgáltatások	18	22	18	25	44
Oktatói státuszban	41	67	72	94	99
Összesen	164	250	284	395	395

A legtöbb kiutazó szervezett továbbképzésben vesz részt az általános adminisztráció területéről, de sokan egy, a sajátjukhoz hasonló szervezeti egységhez látogatnak el, hogy megfigyeljék az ott alkalmazott munkamódszereket és eljárásokat (árnyékmunka), ez igen népszerű lehetőségnek bizonyul. Az intézmények munkamódszereinek és eljárásainak modernizálásában szerepet játszik a személyzeti mobilitás, fontosnak tartjuk az elérhető szinergiákat.

23. táblázat: A mobilitásban részt vevő munkatársak megoszlása a továbbképzés témája szerint, 2007-2011

A továbbképzés témája	2007	2008	2009	2010	2011
Szeminárium	28	41	47	72	62
Képzés	58	115	74	114	154
Árnyékmunka	49	56	103	97	90
Egyéb	29	53	60	112	89
Összesen	164	265	284	395	395

24. táblázat: Személyzet képzésére kiutazók megoszlása a továbbképzés témája szerint, 2011/2012

Beosztás jellege és területe	szeminárium	képzés	árnyékmunka	egyéb
Felnőttoktatás	1	1		
Pénzügyek	5	5	6	2
Általános adminisztráció	14	52	28	7
Nemzetközi terület	18	28	18	23
Egyéb	12	7	8	17
Hallgatói szolgáltatások	3	28	11	2
Oktatói státuszban	12	33	20	34
Összesen	65	154	91	85

A fogadó intézmények döntő többsége külföldi partneregyetem (a 395 utazásból 333). A kiutazások időtartama jellemzően egy hét. A kiutazók nagyobb része (a 395 kiutazóból 223) volt már külföldön Erasmus támogatással.

A kiutazók átlagtámogatása 790 euró (előző évben 804 euró/fő), ami az oktatói átlagtámogatásnál jelentősen magasabb. Elvárás, hogy a küldő intézmény hozzájáruljon munkatársainak képzéséhez, így az intézménynek kell biztosítania a támogatás által nem fedezett többletköltségek fedezetét.

25. táblázat: Erasmus kiutazók (személyzet mobilitása) egyéni beszámolóí értékelése, 2011/2012

Kérdés	igen válaszok aránya
Szakmailag hasznosnak bizonyult az út?	100%
Személyes életútja szempontjából az út hasznos volt, mert új kapcsolatokra tett szert	83%
Személyes életútja szempontjából az út hasznos volt, mert szakmai kompetenciája nőtt	56%
Személyes életútja szempontjából az út hasznos volt, mert új ismereteket / készségeket szerzett	72%
A külföldi út összességében kifejezetten jó példa	89%

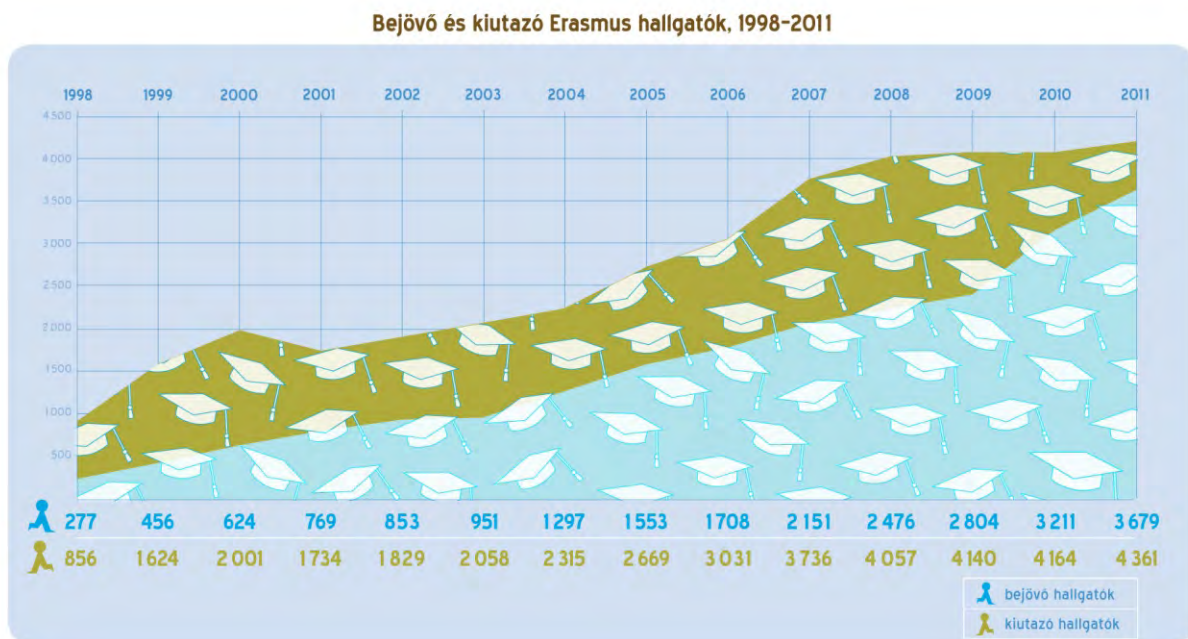
2.8. Beérkező mobilitás

Bár az Erasmus programban a mobilitás szervezésével kapcsolatos adminisztratív és pénzügyi feladatok a küldő intézményekhez és az őket képviselő nemzeti irodákhoz tartoznak, mégis nem árt felhívni a figyelmet néhány, a beérkező mobilitással kapcsolatos összefüggésre.

Hallgatói mobilitás

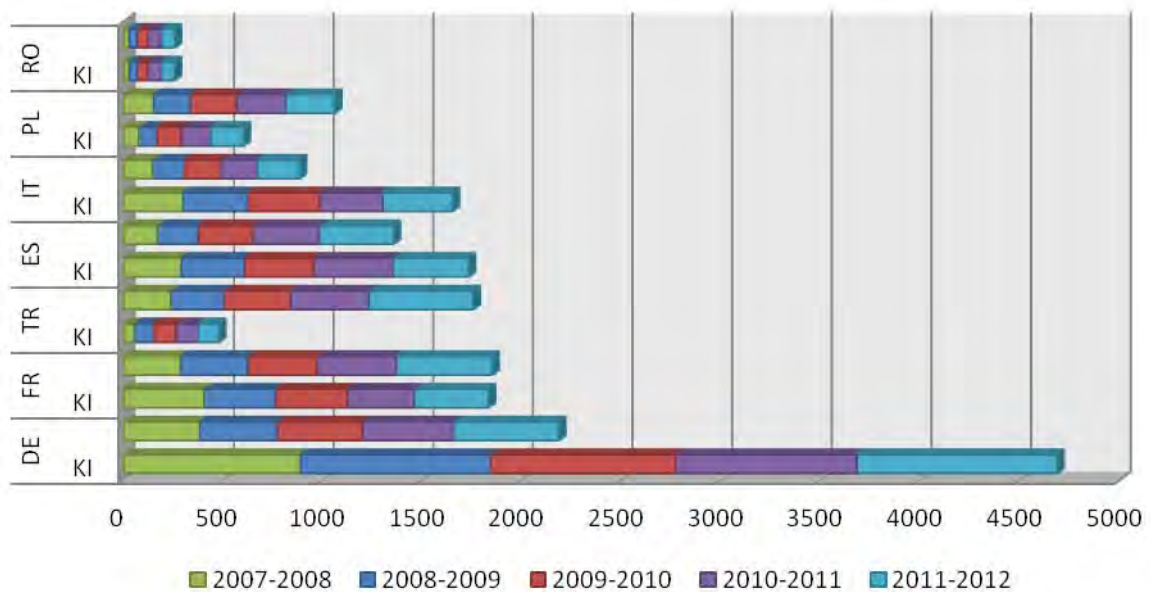
Az elmúlt években töretlenül emelkedett a Magyarországra érkező Erasmus hallgatók száma. Amíg a programba való belépésünkkor a beérkező hallgatók száma csak mintegy harmada volt a kiutazókéknak, mára a különbség – lényegesen nagyobb résztvevői számok mellett – egészen beszűkült: a kiutazó hallgatók számának 84,4%-át éri ma el a beutazók száma, ez már közel áll az egyensúlyi helyzethez, és fontos előfeltétele a kiutazói létszámaink további növekedésének.

53. ábra: A bejövő és kiutazó Erasmus hallgatók száma (1998-2011)

Nagyon fontos tendencia, hogy a legtöbb magyarországi hallgatót *fogadó országokból egyre több hallgató érkezik hazánkba*, ami hosszú távon is a program fenntarthatóságát támasztja alá.

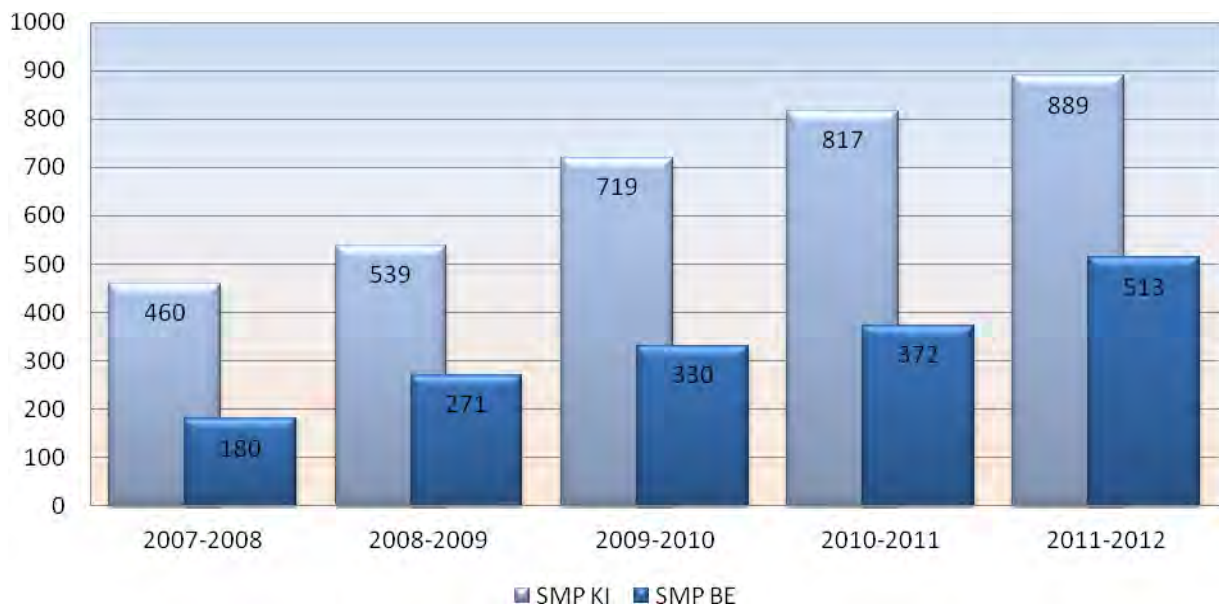
54. ábra: A legnépszerűbb fogadó és küldő országok, 1998-2011

Szakmai gyakorlatok

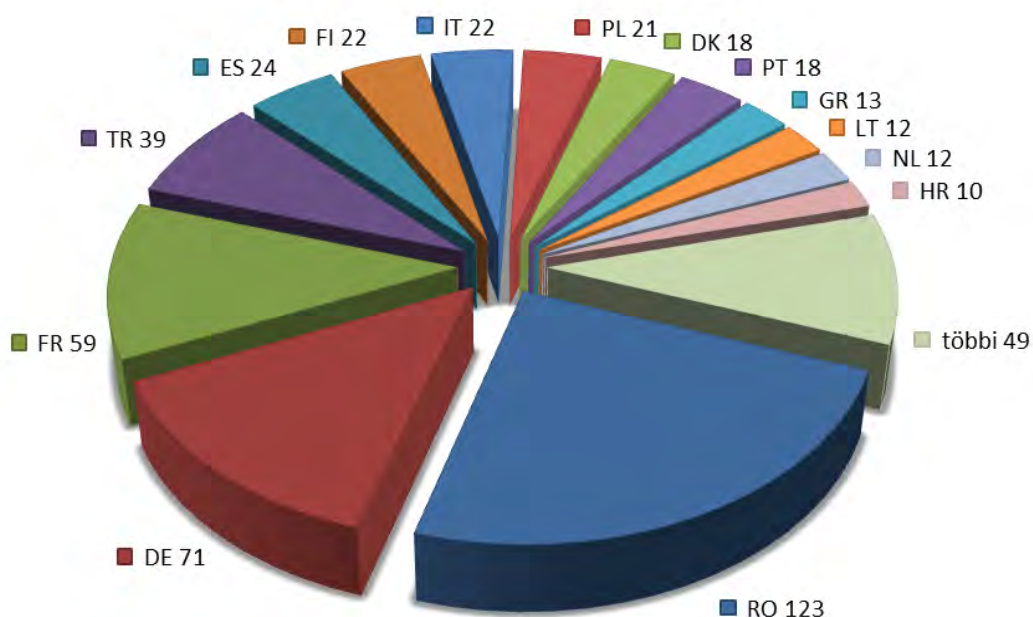
A beérkező szakmai gyakorlatos hallgatók létszámának folyamatos emelkedése figyelhető meg, ami azt jelenti, hogy egyrészt a magyarországi cégek felfedezték az ebben a mobilitási típusban rejlő lehetőségeket, másrészt pedig az európai partneregyetemek egyre nagyobb sikerrel találják meg a fogadó cégeket.

55. ábra: A kiutazó és beérkező szakmai gyakorlatos hallgatók száma, 2007-2011

A küldő országok terén – vélhetően a nyelvtudás miatt – kimagaslik Románia, majd Németország, Franciaország és Törökország a sorrend. A fogadó vállalkozások méretei alapján körülbelül azonos az aránya a kis-, közepes és nagyvállalatoknak.

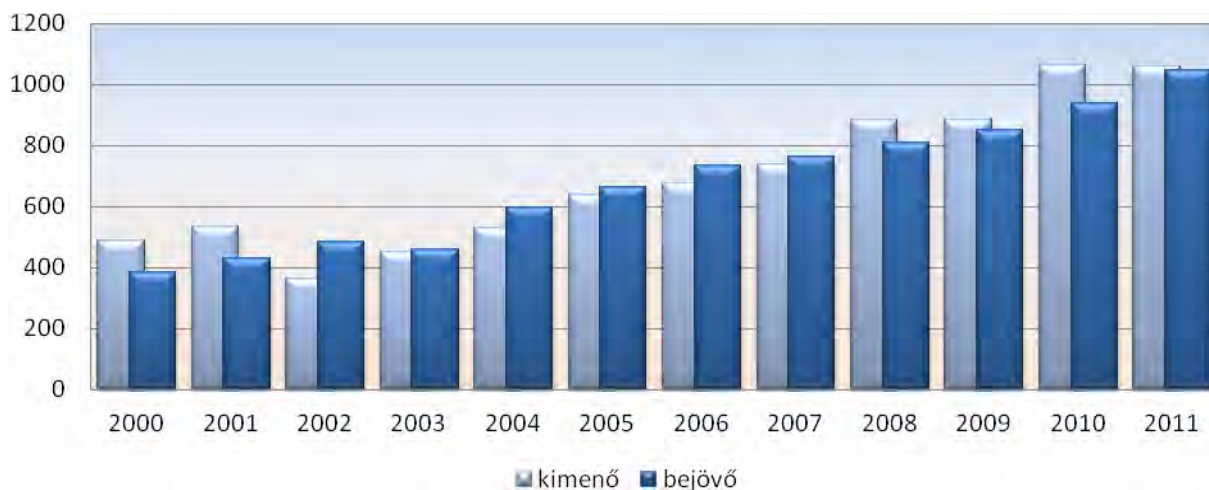
56. ábra: A beérkező szakmai gyakorlatos hallgatók ország szerinti megoszlása, 2011

Oktatói mobilitás

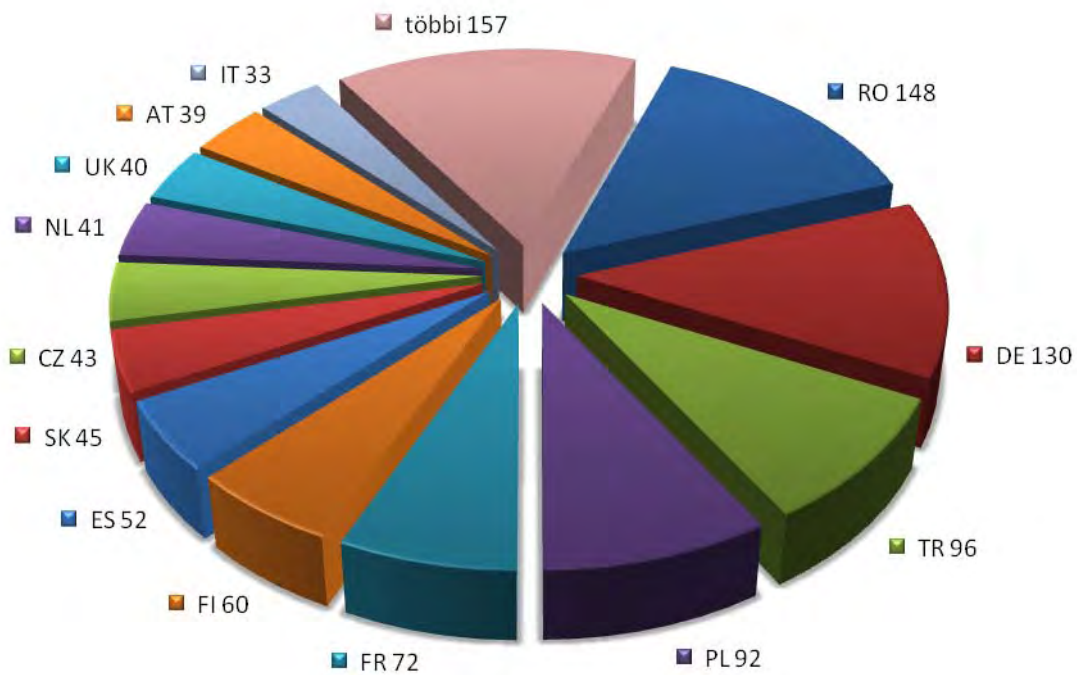
Öröndetes tény, hogy az oktatói mobilitással beérkezők létszáma megközelíti a kiutazókéét, ez a tény a magyar felsőoktatási oktatói állomány népszerűségét és nyelvi valamint szakmai felkészültségét jelzi.

57. ábra: A kimenő és beérkező oktatói mobilitás aránya, 2000-2011

A 2011/2012-es tanévben a Magyarországra beérkező oktatói mobilitásban elsősorban a romániai, németországi, törökországi és lengyelországi felsőoktatási intézmények oktatói vettek részt, legtöbbször a közgazdaságtani és idegen nyelvi területeken oktattak.

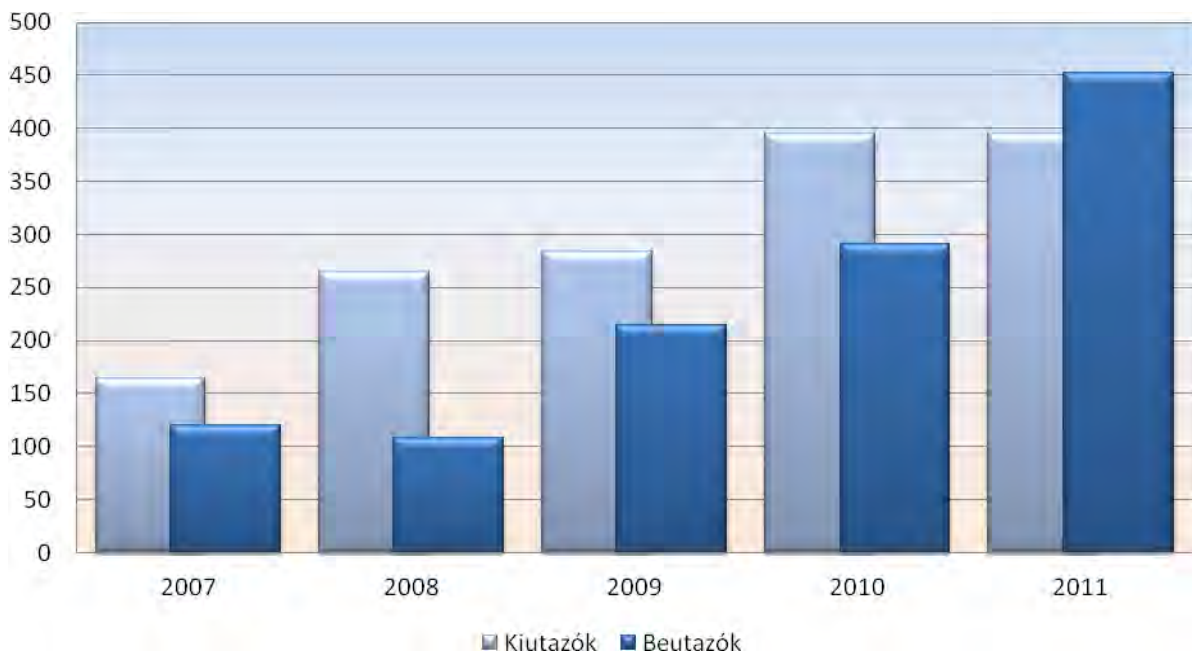
58. ábra: A beérkező oktatói mobilitások küldő országokénti megoszlása, 2011

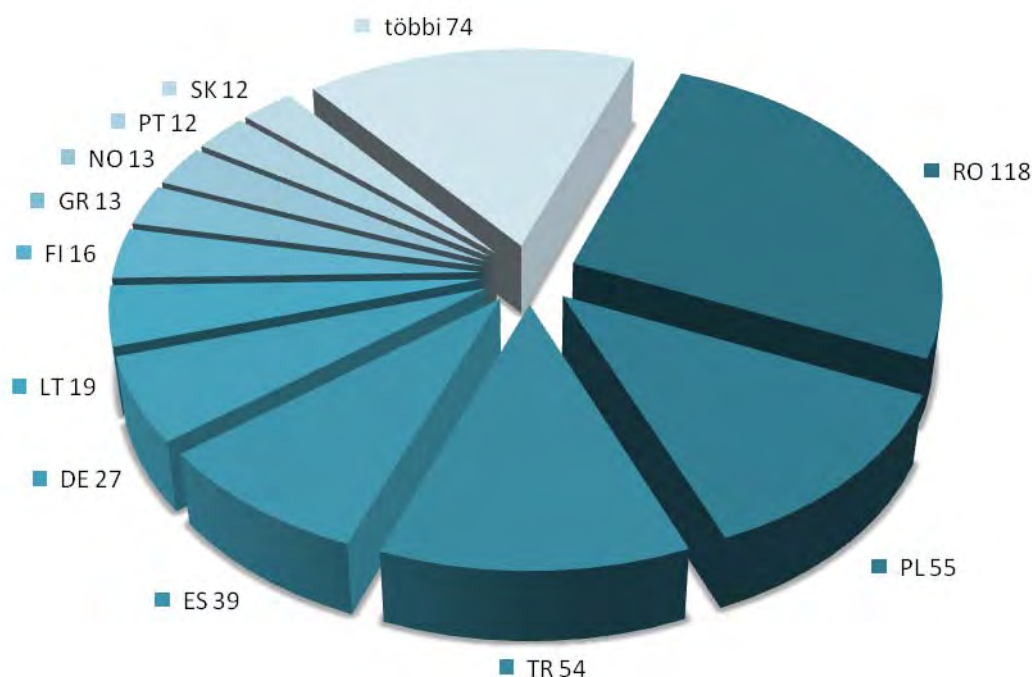
Személyzet képzése

Fontos tény, hogy a 2011/2012-es tanévben a Magyarországra beérkező személyzeti mobilitásban részt vevők száma meghaladta a kiutazók számát, ami azt jelzi, hogy hazánk kedvelt célpontja az e mobilitási típusban utazóknak.

59. ábra: Erasmus kiutazók és beutazók aránya (személyzet képzése), 2007-2011

60. ábra: Erasmus beutazók ország szerinti megoszlása (személyzet képzése), 2007-2011

A beérkező személyzeti mobilitási résztvevők (452 fő) elsősorban Romániából érkeztek, majd Lengyelország, Törökország és Spanyolország küldte a legtöbb érdeklődőt. A beérkezők több mint fele képzési céllal érkezett. A beérkezők mintegy fele (203 fő) oktatói státuszban van, őket az általános adminisztráció területéről érkezők követik (105 fő).

2.9. Fogyatékkal élő hallgatók és oktatók

A pályázat célja, hogy a közalapítvány kiemelten kezelje az egészségügyi okokból hátrányos helyzetű hallgatók ügyét, ezzel is biztosítva az egyenlő esélyű hozzáférést. Azon látássérült, mozgássérült, hallássérült, cukorbeteg, tej- vagy lisztérzékeny, illetve egyéb fogyatékossgal élő vagy betegség miatt folyamatos orvosi felügyeletre szoruló, Erasmus ösztöndíjat nyert hallgatók és oktatók pályázhatnak a kiegészítő támogatásra, akik esetében betegségük jelentős többletköltségeket okoz a külföldi tartózkodás során.

2012-ben a Tempus Közalapítvány a felsőoktatási intézményekkel együttműködésben az őszi és a tavaszi félévre vonatkozóan is meghirdette a pályázatot. **2012-ben összesen 65 pályázat érkezett be, és összesen 35 246,4 euróval támogattuk a pályázókat.**

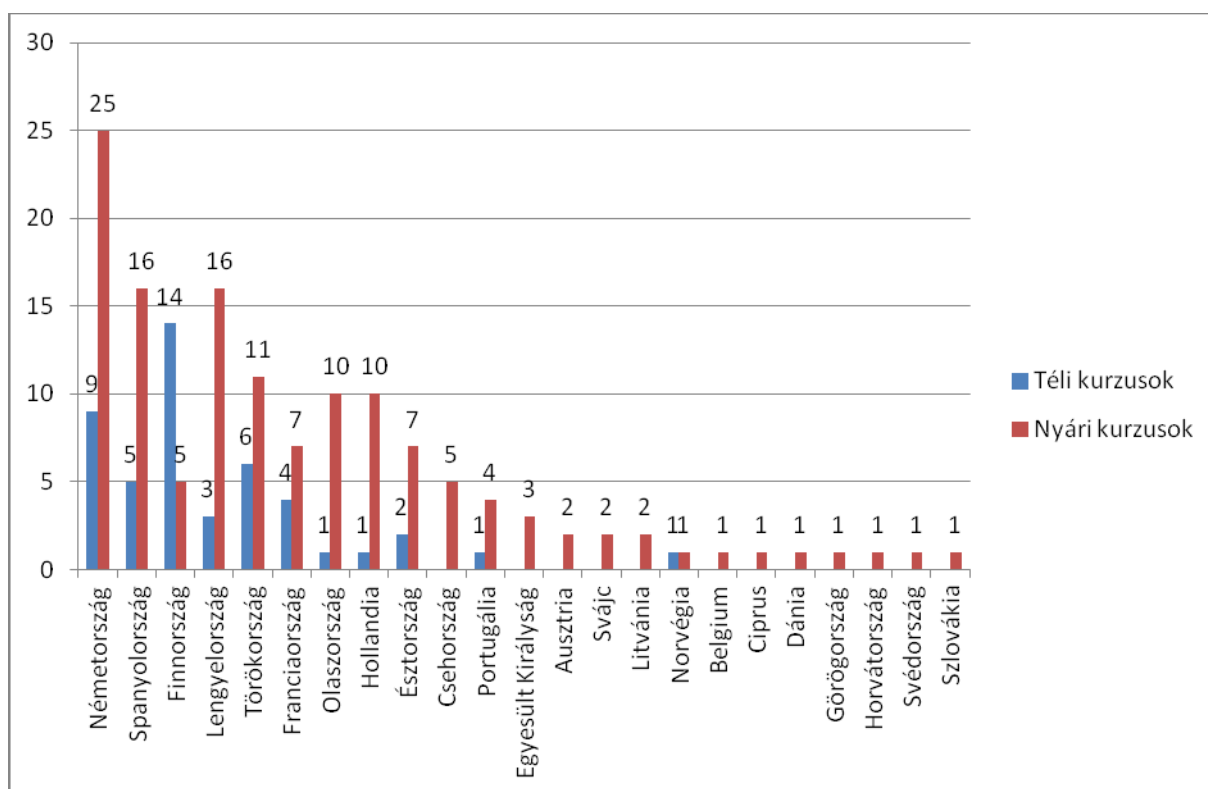
A 24 választható nyelv közül 21-et (bolgár, cseh, dán, észt, finn, görög, holland, horvát, izlandi, katalán, lengyel, lett, litván, norvég, olasz, portugál, román, svéd, szlovén, török, valenciai) tanultak a magyar hallgatók.

Hasonló jelentőségű a bejövő Erasmus hallgatók részvétele is a Magyarországon szervezett Erasmus intenzív nyelvi kurzusokon, ahol a külföldi hallgatók személyes tapasztalatokat szerezhetnek Magyarországról, a magyar felsőoktatásról, kultúráról, és lehetőségük nyílik magyarul tanulni.

A Szegei Tudományegyetem, a Debreceni Nyári Egyetem Kht., a Balassi Intézet, a Pécsi Tudományegyetem és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem nyertek jogot Erasmus intenzív nyelvi kurzus szervezésére 2012 során.

180 külföldi Erasmus hallgató számára szerveztek Magyarországon magyar nyelvi kurzusokat. Az előző évekhez hasonlóan a legtöbb hallgató Németországból (18%) érkezett. A magyarországi nyelvi felkészítő a Spanyolországból (11%), Finnországból és Lengyelországból (10 %) érkező hallgatók körében volt még kiemelkedően népszerű.

62. ábra: A bejövő EILC hallgatók küldő ország szerinti megoszlása, 2012/13

2.11. Erasmus intenzív programok

Ebben a pályázattípusban az „Erasmus University Charter”-rel rendelkező felsőoktatási intézmények valósíthatnak meg nemzetközi intenzív programokat, amelyek elősegítik:

- az európai felsőoktatási térség megvalósítását;

- a felsőoktatás és a felsőfokú szakképzés hozzájárulását az innovációhoz;
- az európai felsőoktatási intézmények közötti együttműködés minőségének javítását és mennyiségének növelését.

Az intenzív programok (IP) keretében legalább 3 országból, minimum 10 külföldi hallgató részvételével szerveznek meg a partnerek egy legalább tíznapos tömbösített nemzetközi kurzust, nyári egyetemet, stb. Az IP legfeljebb három évig ismétlődhet. 2012-ben 10 felsőoktatási intézmény összesen 13 intenzív program projektet nyújtott be, melyek közül 7 új projekt volt, 6 pedig megújítási pályázat volt. Valamennyi pályázat megfelelt a formai követelményeknek. Tartalmi bírálaton a formailag érvényes, új projektek vettek részt, a megújítási pályázatok könnyített elbírálásban részesültek. Végül összesen 315.154 euróval tudtunk támogatni 8 Erasmus intenzív program projektet.

27. táblázat: 2012/13-as tanévben támogatást nyert Erasmus intenzív programok

INTÉZMÉNY	PROJEKT CÍME	TÁMOGATÁS (€)
Szegedi Tudományegyetem	Chamber music initiative in choral singing and ensemble work based on compositions by Robert Schumann	27 706
Nyíregyházi Főiskola	Visual and Auditive Experience: Socio-cultural Encounters	21 188
Semmelweis Egyetem	Interdisciplinary Training on Social Inclusion	29 646
Magyar Képzőművészeti Egyetem	Correspondences and Interventions	37 610
Szent István Egyetem	Education for sustainable development: exploring hopeful pathways to preferable local and global futures	59 290
Károly Róbert Főiskola	Sustainable Development Through Ecological Cycles	85 854
Pécsi Tudományegyetem	Cultural Management Policies and Practices for the Creative Use of Cultural Heritage	29 114
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Cities Revis(it)ed	24 746
	Összesen	315 154

A pályázattípus 2007 óta a nemzeti irodák hatáskörébe tartozik, ekkortól érzékelhető a projektek számának folyamatos növekedése. Az Erasmus intenzív program pályázattípus keretében támogatott pályázatok nemcsak azokra az intézményekre vannak hatással, amelyek szervezésében zajlanak, hanem a partnerként részt vevő intézmények is profitálnak az IP eredményeiből. Ezen intézmények száma évről évre emelkedik.

28. táblázat: Magyar intézmények részvétele az Erasmus intenzív programokban 2007 - 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Magyar koordináció	5	6	9	8	7	8
Magyar partneri részvétel	52	250	363	395	464	534

A 2012-ben lezárult Erasmus intenzív programok közül a Semmelweis Egyetem által koordinált **Interdisciplinary Training on Social Inclusion** című projekt kiemelkedő minőségű volt. A kurzus olyan jövőbeli szakemberek számára nyújtott tanulási lehetőséget, akik munkájuk során emberekkel foglalkoznak majd, embereken fognak segíteni. A projekt megvalósítása kitűnő, a programnak a projektben részt vevő intézményekre gyakorolt hatása is számottevő.

2.12. Erasmus centralizált projektek eredményei

A nemzeti irodák által nemzeti szinten kezelt pályázatokon kívül elérhetők centralizált pályázatok is minden egyes alprogramhoz kapcsolódóan, az adott szektor fejlesztése céljából.

A pályázatokat ezen programok esetében az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) kezeli: ez a szervezet írja ki a pályázatot, ad közvetlen információt, bírálhatja el a pályázatokat és szerződik a nyertes intézményekkel.

A pályázatot beadókról sajnos adatvédelmi okok miatt a nemzeti irodák csak korlátozottan kapnak információt. A részletes eredmények az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) oldalán érhetők el, évenkénti bontásban:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/selection_results_en.php

Az Erasmus centralizált projektek 2012-ben is 3 főbb pályázati formát kínáltak. Az egyik a Többoldalú projektek, a második az Akadémiai hálózatok, a harmadik pedig a Kiegészítő tevékenységek volt. Magyar intézmények összesen 14 nyertes Erasmus centralizált projektben vesznek részt partnerként.

29. táblázat: A magyar részvételű centralizált Erasmus projektek listája 2012-ben

Projekt típus	Magyar résztvevő	Projekt eredeti címe	EU támogatás (euró)
Többoldalú projektek	Eötvös Loránd Tudományegyetem	European Doctorate in Teacher Education	181 819
	Nyugat-magyarországi Egyetem	MSc Programme in Climate Change and restoration of Degraded Land	281 808,30
	Nyugat-magyarországi Egyetem	Master of Wood Energy	337 500
	Pannon Egyetem	Health & Well-being in Tourism Destination	299 966
	Budapesti Műszaki és	AGORA:	386 454

	Gazdaságtudományi Egyetem	Transnational Placement Scheme for Translation Students	
	Nyugat-magyarországi Egyetem	Green Technology European Virtual Gateway	362 455
	Szent István Egyetem	Use of Virtual Problems/Virtual Patients in Veterinary Basic Sciences	328 951,50
	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem	Students Guidance at University for Inclusion	359 463,75
Akadémiai hálózatok	Eötvös Loránd Tudományegyetem	Network for Innovation in Career Counselling & guidance in Europe	599 995
	Szegedi Tudományegyetem	The Challenges of the Multilingual and Multicultural Learning Space in the International University	612 348
	Debreceni Egyetem	European Chemistry and Chemical Engineering Education Network 2	524 988
	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem		
	Óbudai Egyetem	Partnership for Education and Research About Responsible Living	625 000
	Eötvös Loránd Tudományegyetem	Science for Prevention Academic Network	598 421
	Szent István Egyetem	networking to Enhance the Use of Economics in Animal Health Education, Research and Policy Making in Europe and Beyond	621 814,79
		Összesen	6 120 984,34

A magyar intézmények Erasmus centralizált projektekben való részvétele leginkább partnerként való részvételre korlátozódik. 2007 óta a Budapesti Gazdasági Főiskola (2007), a Pécsi Tudományegyetem (2010, 2011) koordinált Erasmus centralizált projektet. A magyar intézmények részvétele a pályázattípusban a következőképpen alakult.

30. táblázat: Magyarország részvétele Erasmus centralizált projektekből (2007 – 2012)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Koordinátor intézményként	1	0	0	1	1	0
Partner intézményként	22	16	15	18	20	14

2. 13. Erasmus előkészítő látogatások

Az Erasmus előkészítő látogatások pályázat célja – a Leonardo, Comenius és Grundtvig programok előkészítő látogatásaihoz hasonlóan –, hogy támogatást nyújtson az Erasmus akciókra benyújtandó új pályázatok (hallgatói és/vagy személyzeti mobilitáshoz kapcsolódó új intézményközi megállapodások, intenzív programok, hallgatói szakmai gyakorlati helyek) partnerekkel történő egyeztetéséhez, előkészítéséhez. A pályázat keretein belül az LLP Nemzeti Irodák által jóváhagyott partnerkereső szemináriumon való részvétel is támogatható.

3. Leonardo da Vinci (szakképzés)

A Leonardo da Vinci program az Európai Unió szakképzést támogató programja, melynek célja a szakoktatási és -képzési rendszerek, intézmények és gyakorlatok minőségi javítása és így a szakképzés vonzóvá tétele. Ezt a célt az alábbi decentralizált pályázattípusokon keresztül éri el a program:

- Leonardo Mobilitási pályázatok és mobilitási tanúsítványok
- Leonardo Partnerségek
- Leonardo Innovációtranszfer pályázatok
- Leonardo Előkészítő látogatások

A program 2012. évi magyarországi megvalósítását a TKA sikeresnek ítéli meg az alapján, hogy az évre vonatkozó munkatervünkben kitűzött célokat és indikátorokat sikerült az egyes pályázattípusokra vonatkozóan teljesíteni. Nevezetesen:

- **a mobilitási pályázattípusban** bár csökkent a beadott pályázatok száma és az elfogadott projektek száma stagnál, a támogatott kiutazói létszám növekedni tudott, még annak ellenére is, hogy az utóbbi években megfigyelhető trend a kiutazások hosszának növekedése, ami megemeli a projektek költségvetését. A pályázatok magas minősége folyamatosan javul – ezt bizonyítja, hogy ebben az évben több tanúsítványi pályázat nyert támogatást, így ezen intézményeknek az LLP utolsó évében pályázatot már nem, csak pályázati igényt kell majd beadniuk.
- **a partnerségi pályázattípus** továbbra is sikeres, dinamikusan emelkedik a beadott pályázatok száma. A pályázattípussal szemben támasztott új követelményeket (pl.: a képzés és a munka világának nagyobb összhangja érdekében a munkáltatói oldal kötelező bevonása) és így akadályokat a pályázók teljesíteni tudják. 2012-ben a magyar koordinációjú pályázatok számát – összhangban a célkitűzéssel – is sikerült növelni. A minőség azonban még javításra szorul – de ez a pályázattípus 2008-as indulását figyelembe véve, érthető. A javítandó elemek feltérképezése érdekében a TKA egy tanulmány elkészítését kezdeményezte, melynek megállapításai 2013 júniusára várhatók.
- **az innovációtranszfer pályázattípusban** sikerült megállítani a beadott pályázatok minőségi romlását. Az előző, 2011-es évben sok új, és így a TKA számára előzetesen (pl. konzultációk kapcsán) nem ismert pályázó vágott bele ebbe a nagyobb volumenű, összetettebb pályázattípusba. De sajnos nem jártak sikerrel: a jó minőségű és így támogatott projektek száma drasztikusan csökkent. 2012-ben azonban sikerült a minőséget a korábbi színvonalra visszaemelni. Ennek érdekében a TKA munkatársai extra erőfeszítéseket tettek: direkt e-mailes megkeresésekkel, részletesebb konzultációval, kibővített rendezvényekkel és szakmai útmutatókkal várták az érdeklődőket.

Új kihívás volt a Szakképzési és felnőttoktatási csoport számára az ECVET szakértői hálózat munkájának koordinálása (részleteket ld. III.8.), amely bár külön, centralizált LLP keretből került finanszírozásra, szorosan kapcsolódik az egyes Leonardo pályázattípusokhoz és így a csoport munkájához. A kihívást részben a nagyobb és eleinte változó szakértői csoport szakmai munkájának összeállítása jelentette, részben pedig az

ECVET itthoni kisebb ismertsége és így az egyértelmű szakpolitikai beágyazottságának hiánya okozta.

Az iroda igyekezett mind az ECVET, mind pedig a két tematikus együttműködés (részleteket ld. II.2.) kapcsán a szinergiák lehetőségét feltárni és kihasználni a megvalósítás során (pl.: Új készségek és munkahelyek együttműködés zárószemináriuma kapcsán a potenciális innovációtranszfer pályázók tájékoztatása; a NetECVET együttműködés rendezvényeire ECVET szakértők delegálása, stb.).

Ezek a szinergiák a jövőben még sok kiaknázatlan erőforrást jelentenek – uniós szinten is elindult ezeknek a feltárása és összehangolása (pl.: egyes LLL eszközrendszerekben), de a TKA is elkezdte mind házon belül, mind pedig házon kívül az együttműködések feltárását (p.: ECVET és Europass, Tudásközpont csoport szerepe).

3.1. A Leonardo mobilitási pályázatok

A mobilitási projektek célja a szakmai alap- és továbbképzés európai jellegének erősítése, valamint az elméleti és gyakorlati szakmai tudás és a szaknyelvi készségek fejlesztésének elősegítése. E pályázattípus többek között lehetővé teszi a szakképzés különböző szereplői, így az oktatási és a gazdasági szféra közötti közvetlen együttműködést.

A program 3 célcsoportban segíti elő a két szféra közötti együttműködést:

- *A szakmai alapképzésben résztvevők mobilitásán keresztül*
Ebben a célcsoportban prioritást élveztek, és a bírálat során plusz pontszámot kaptak azok a pályázatok, ahol hátrányos helyzetű² tanulókat, illetve az RFKB³ által közétett lista alapján hiányszakmának minősülő szakmák tanulóit vontak be.
- *Munkavállalók, munkanélküliek, vagyis munkaerő-piaci szereplők mobilitásán keresztül*
Itt prioritást azon pályázatok élveztek, amelyben munkaügyi központ, regionális képző központ vagy olyan civil szervezet, amely a munkanélküli személyek megsegítését, illetve álláshoz juttatását szolgálja, pályázott munkanélküli személyek külföldi szakmai gyakorlatának megvalósítására (és legalább a kiutazók fele ebbe a csoportba tartozott).

Ebben a két célcsoportban a kiutazás célja szakképző intézmények képzésébe történő bekapcsolódás és/vagy vállalatnál, vagy más szervezetnél, a munkaerőpiacon töltött szakmai gyakorlat lehet.

- *Szakképzési szakértők mobilitása*
Ebben az esetben elsősorban rövidebb tanulmányutak, tapasztalatcserék jelentik a mobilitást.
Az előző két célcsoporthoz hasonlóan itt is vannak olyan területek, amely különleges prioritást élveznek: a projekt központi elemét alkotja a sajátos nevelési igényű/sérült tanulók és ép társaik integrált oktatásánál bevált módszerek tanulmányozása, illetve a projekt az ECVET gyakorlatban történő tesztelésére, kialakítására irányul.

² A hátrányos helyzetűség kritériumait a Tempus Közalapítvány Kuratóriuma határozza meg.

³ Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság

További, minden célcsoportra vonatkozó prioritások voltak még a 2012. évi pályázati fordulóban:

- azon intézmények projektjei, akiknek egyáltalán nem volt elfogadott Leonardo mobilitási projektje;
- a több (minimum három) hazai intézmény aktív együttműködésében megvalósuló projektek, amelyekben a kiutazók is több intézményből kerülnek ki.

Pályázati forduló egyszer van évente, az Európai Bizottság által meghatározott időpontban. Akkor kerülhetne sor második forduló meghirdetésére, ha a rendelkezésre álló keretet nem sikerülne lekötni a jó és kiváló minőségű pályázatok között. Erre a 2012-es pályázati fordulóban sem volt szükség.

A támogatást nyert projektek a döntést követően két évig futhatnak – a 2012. évi forduló esetében ez a 2012. június 1. és 2014. május 31. közötti időszakot jelenti. Ezen időszakon belül valósulhat meg a projekthez kapcsolódó összes feladat: előkészítés, a résztvevők kiválasztása, felkészítés, a külföldi gyakorlat vagy tanulmányút munkaprogramjának véglegesítése és megvalósítása, majd azt követően az értékelés, lezárás és az eredmények terjesztése.

Ez azt jelenti, hogy egy adott évben három pályázati forduló nyertes projektjei futnak: 2012-ben a 2012. évi forduló nyertes projektjei indultak el, a 2011-es év támogatott projektjei tartanak körülbelül a félidőnél, a 2010. évi fordulóban nyert projektek pedig lezárulnak. Így legjobb áttekintést egyrészt a 2012. évi induló projektekről lehet adni, az elfogadott adatok alapján, másrészt pedig a 2010. évi lezárult és végleges eredményekről.

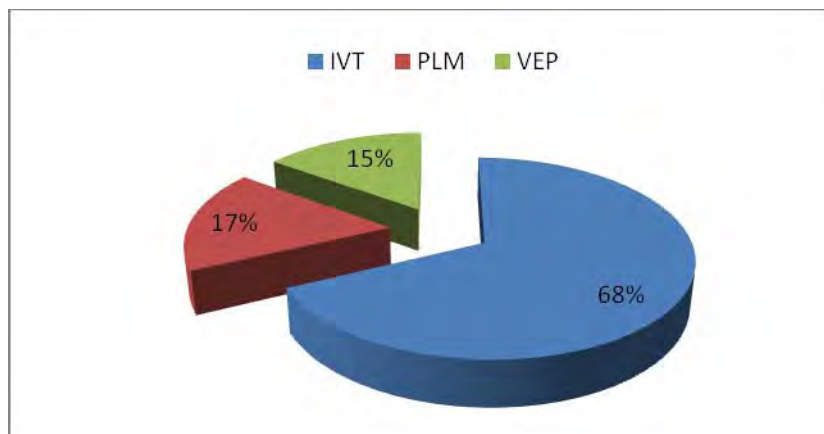
A pályázati forduló sikerességének legfontosabb fokmérője a rendelkezésre álló és a nyertes projektek között lekötött támogatási keret aránya, a beadott és támogatott projektek változása, növekedése vagy csökkenése, illetve a támogatott résztvevői létszám alakulása.

Beérkezett pályázatok

A Leonardo da Vinci mobilitási pályázatok postai feladási határideje **2012. február 3.** volt. A beadási határidőre összesen 225 mobilitási és 15 megújítási pályázatot postáztak, így **összesen 240** pályázat érkezett. Ez majdnem 9%-os csökkentést jelentett a 2011. évi 261-es pályázatszámhoz képest.

A diagram jól mutatja a célcsoportok közötti megoszlást: a legnagyobb arányban szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok mobilitására (IVT) pályáztak, ezt követi közel egyenlő arányban a szakképzési szakértők (VEP) és a munkavállalók, munkanélküliek (PLM) csoportja.

63. ábra: A 2012. évi pályázati fordulóban benyújtott Leonardo mobilitási pályázatok célcsoportok szerinti megoszlása

A pályázati keretek lekötése és felhasználása

A bírálatot követően 135 projekt támogatására nyílt lehetőség. A nyár folyamán zárult le a Leonardo da Vinci partnerségek és innovációtranszfer pályázatok bírálati folyamata, mely során szabadultak fel további források, valamint az Európai Bizottságtól is érkeztek kiegészítő források, melyek lehetővé tették a tartaléklistás projektek támogatását. Ennek köszönhetően további 3 tartaléklistás mobilitási projekt támogatására nyílt lehetőség.

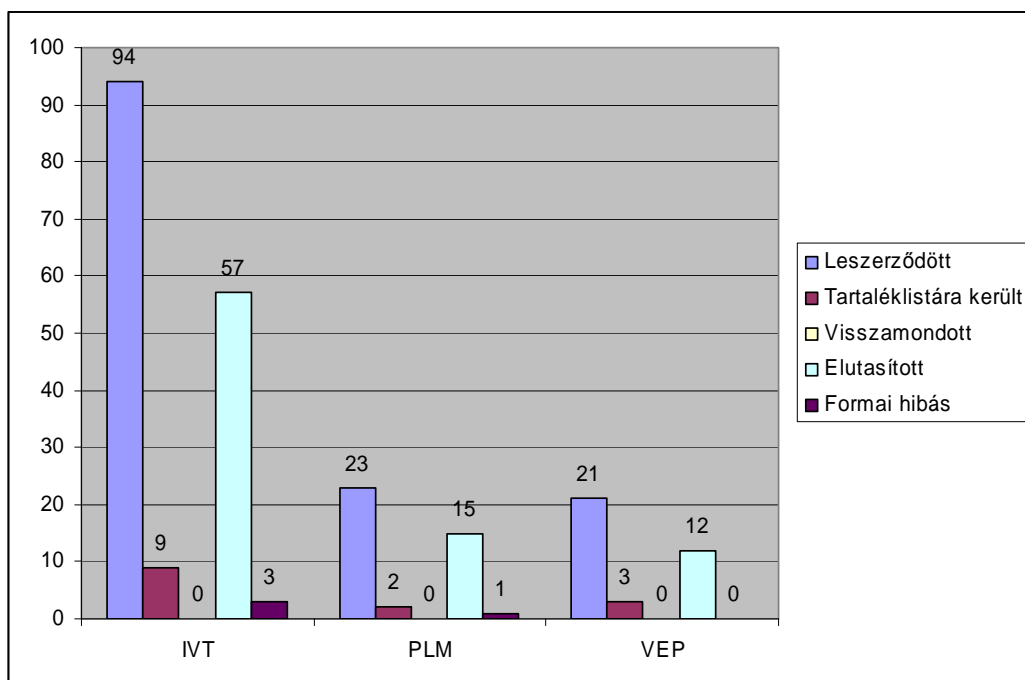
Az összesen **138** projekt keretében **2280 fő** kiutazása – köztük **778 hátrányos helyzetű diáké** – vált lehetővé, **252 kísérő** részvételével és **4 501 110 euró került lekötésre** a pályázók között (a támogatottság és a kiutazók célcsoport szerinti megoszlását ld. lejjebb). Az előző évi eredménnyel összehasonlítva az elfogadott projektek száma nem változott, ugyanakkor a kiutazók száma 5,6%-os növekedést mutat (ezen belül a hátrányos helyzetű kiutazóké 11,4%-kal növekedett). Ez különösen annak fényében tűnik jelentős növekedésnek, hogy a rendelkezésre álló források csupán 3%-kal növekedtek.

31. táblázat: A 2012-ben beadott és a támogatást nyert Leonardo mobilitási pályázatok célcsoportok szerinti százalékos megoszlása

Célcsoport	Beadott (db)	%	Leszerződött (db)	%	Tartalmi/formai elutasított (db)	%
Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok	163	68%	94	68,1%	69	67,7%
Munkavállalók, munkanélküliek	41	17%	23	16,7%	18	17,6%
Szakképzési szakértők	36	15%	21	15,2%	15	14,7%
Összesen	240	100%	138	100,00%	112	100%

A beadott pályázatok támogatottsága 57,5%-os lett.

64. ábra: A 2012-ben benyújtott Leonardo mobilitási pályázatok célcsoportok és státuszok szerinti megoszlása

Új és régi pályázók aránya

Az előző pályázati körhöz képest az új pályázók aránya 5%-kal nőtt, és elérte a pályázók 25%-át, azonban még mindig a két évvel korábbi 30% alatt maradt.

Az új pályázók teljes számának célcsoportok közti megoszlását vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy 65%-uk a "Szakmai alapképzésben tanulók" célcsoportban tünt fel.

Az újak egyes célcsoportokon belüli arányára jellemző, hogy míg a "Szakmai alapképzésben tanulók" és a "Szakképzési szakértők" célcsoportokban az arány 25%-os, addig a "Munkavállalók, munkanélküliek" célcsoportban 50% feletti, mely az utóbbi célcsoportban tapasztalható jelentős fluktuációra utal.

Kiutazók száma

A Tempus Közalapítvány 2012 nyarán-őszén szerződött le a támogatást nyert intézményekkel. A szerződésben rögzítésre került a kiutazók száma, amely a program egyik fokmérője. A kiutazók száma a tervezetteknek megfelelően az alábbiak szerint alakult a 2012. évi pályázati fordulóban.

32. táblázat: A 2012. évi pályázati körben támogatást nyert Leonardo mobilitási projektek keretében kiutazók száma célcsoportonként

Célcsoport	Összesen	%-os arány	Hátrányos helyzetű személyek	Kísérő személyek
Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok	1645	72,15%	778	243
Munkavállalók, munkanélküliek	321	14,08%	0	9
Szakképzési szakértők	314	13,77%	0	0
Összesen	2280	100,00%	778	252

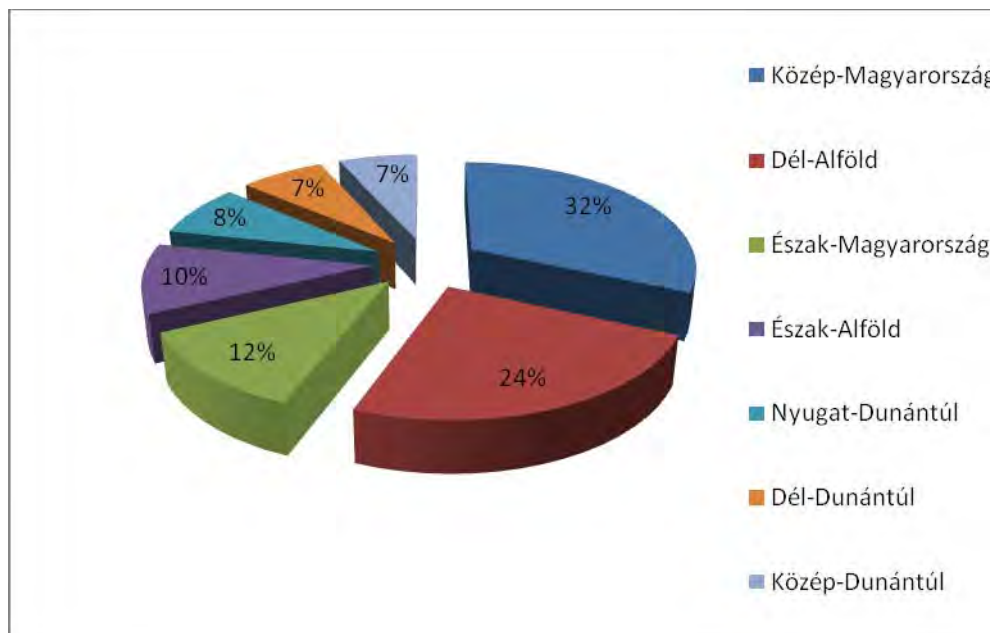
Az Európai Unió a fogyatékossgal élők tekintetében tesz különbséget a résztvevők között és ad magasabb megélhetési támogatást. A Tempus Közalapítvány a szociálisan hátrányos helyzetű tanulók (pl.: árva, félárva, jegyző által védelembe vett, hátrányos helyzetű településen élő gyermek, ingyenes tankönyvellátást kapó diák, tartósan beteg tanuló, sajátos nevelési igényű diák, stb.) bekapcsolódását azáltal segíti elő, hogy számukra magasabb megélhetési támogatás igénylését és elszámolását teszi lehetővé. Sokan közülük ezen plusz támogatás nélkül talán nem tudnának kiutazni.

A mobilitási pályázatok földrajzi megoszlása

A 2012-ben benyújtott pályázatok régiók szerinti eloszlásából jól látszik, hogy a pályázatok egyharmada a közép-magyarországi, egy negyede pedig a dél-alföldi régiókból érkezett. A közép-magyarországi régió aktivitását a fővárosi intézmények adják, míg a dél-alföldi régió hagyományosan igen aktívnek mondható a Leonardo da Vinci mobilitási pályázattípust illetően. A további, ezen arányoktól jelentősen elmaradó területek közül a legkevésbé aktívak a

dunántúli régiók. Az eredmény a korábbi évek tendenciáit erősíti meg, mind a legtöbb, mind a legkevesebb pályázatot küldő régiók tekintetében. A Leonardo da Vinci program iránt mutatott érdektelenség egyik okaként azt feltételezzük, hogy a nyugat-magyarországi régiókban hagyományosan több, jól működő határ menti együttműködés létezik, így az itt található intézmények a Leonardo program nélkül is meg tudják oldani tanulóik/kollégáik külföldi tapasztalatszerzését.

65. ábra: A 2012. évi pályázati fordulóra beadott pályázatok régióinkénti megoszlása

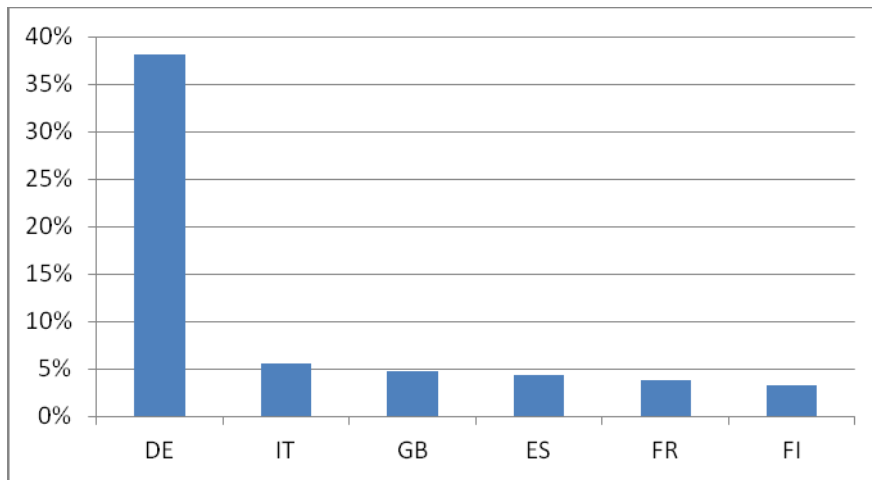

A nyertes pályázatok régiók szerinti megoszlása szinte teljes mértékben követi a benyújtott pályázatok megoszlását. Budapestről érkezett a legtöbb nyertes pályázat, melyet itt is a dél-alföldi régió követ.

Célország szerinti megoszlás

A mobilitási programok esetében fontos vizsgálati szempont a célország – hiszen ez a projektek egyik legfontosabb eleme: mely országban valósul meg a külföldi szakmai gyakorlat vagy tanulmányút, a magyar intézmény mely országban talált partnerintézményt, akikkel együttműködve sikeresen meg tudja valósítani a mobilitási programot, mi a projekt munkanyelve, és így mely nyelvterületeken érhető el fejlődés a projekteknek köszönhetően. Ez a sorrend szintén változatlan, a korábbi évekhez hasonlóan a lista élén magasan Németország áll, majd Olaszország, az Egyesült Királyság, Spanyolország, Franciaország és Finnország alkotják a 6 legnépszerűbb célország listáját.

66. ábra: A nyertes projektekben megjelölt partnerintézmények országok szerinti megoszlása, 2012

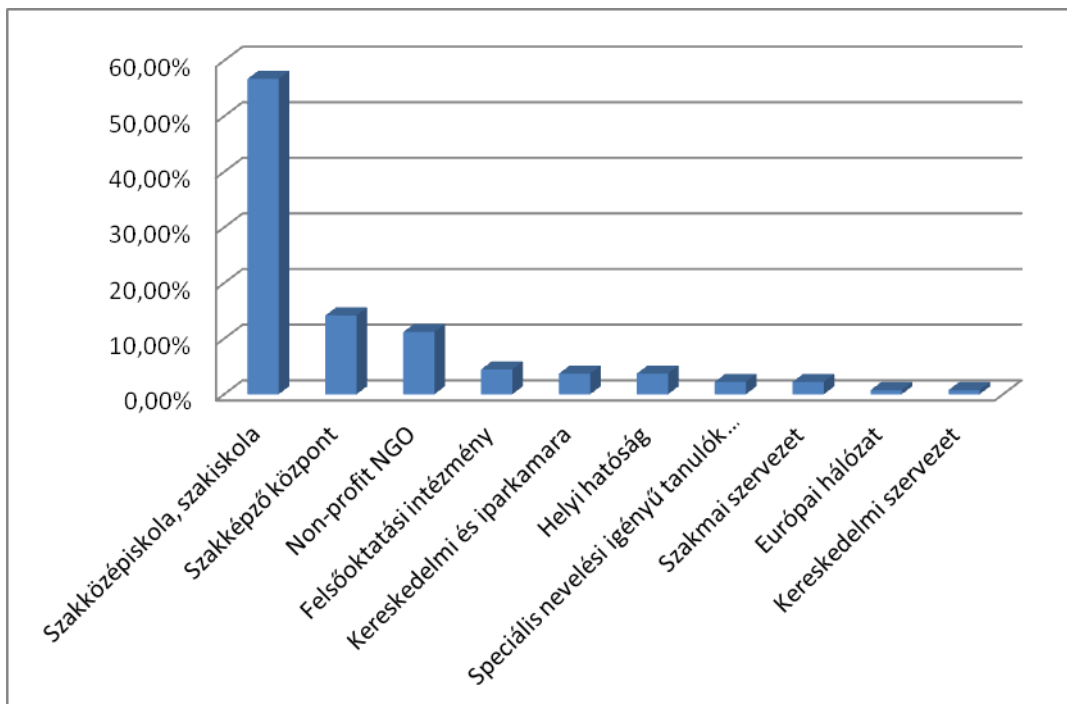

A mobilitási projektek intézményi háttere

A 2012-es évben támogatást nyert pályázatok intézményi háttere a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A támogatást nyert pályázatok több mint kétharmada mögött szakképző intézmény állt (szakközépiskola, szakiskola, szakképző központ, szakképző intézmények egyesülete), hiszen a legnépesebb célcsoportot alkotó „Szakmai alapképzésben részt vevő diákok” innen kerülnek ki. Több pályázat érkezett ebből az intézményi körből a „Szakképzési szakértők” célcsoportjában is, ami a szakoktatók tapasztalatszerzésére irányul. Szakképző intézmények abban az esetben pályázhatnak a „Munkavállalók, munkanélküliek” célcsoportjában, ha végzős diákjaikat a szakmai vizsga, és így a tanulói jogviszony megszűnése után szeretnék külföldi gyakorlatra küldeni. Erre két esetben volt ebben a körben példa. A civil szervezetek (nonprofit egyesületek, nonprofit civil szervezetek, nonprofit NGO-k) mindhárom célcsoportban adtak be pályázatot, részvételük azonban a „Munkavállalók, munkanélküliek” célcsoportban a legjellemzőbb.

Az összes többi intézménytípus (kamarák, nagyvállalatok, állami szervezetek, stb.) csak kisebb mértékben képviselteti magát a mobilitási pályázatokban. Ennek oka részben az lehet, hogy ezen intézmények aktívabbak a nagyobb, fejlesztési, beruházási célú uniós támogatás terén, inkább azok pályázása, megvalósítása köti le az energiájukat, így kevesebb marad a Leonardo szakképzési pályázati lehetőségekre.

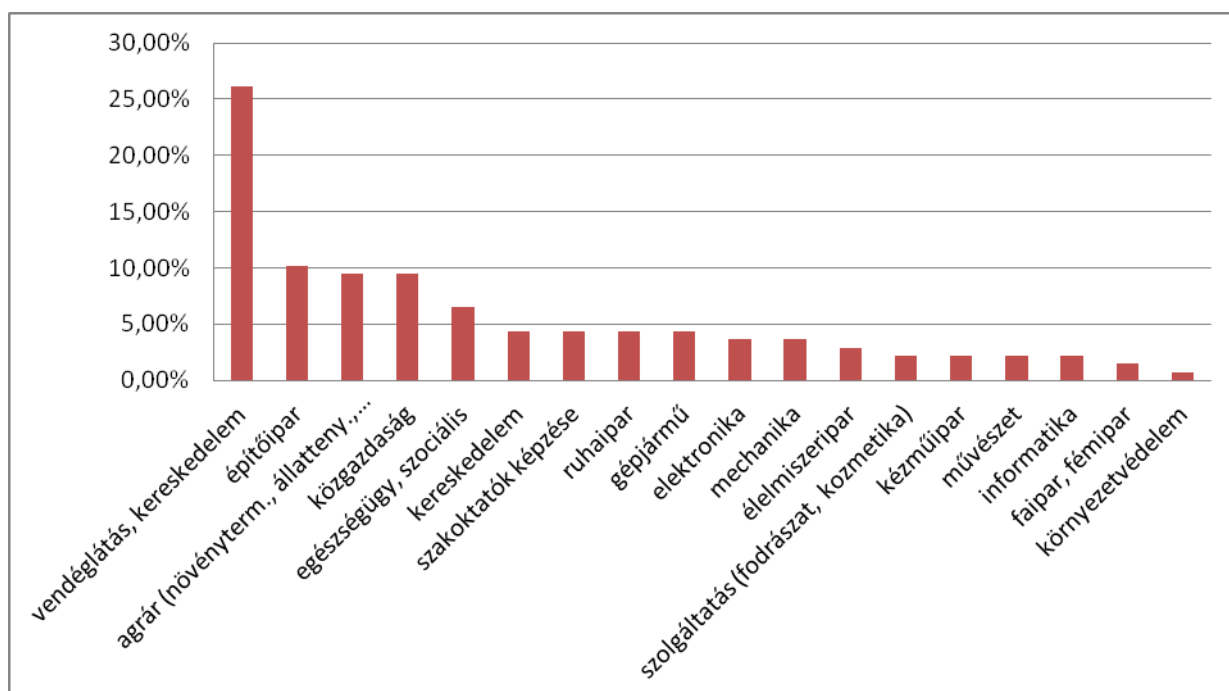
67. ábra: A 2012. évi pályázati forduló nyertes pályázatainak intézménytípusok szerinti megoszlása

Szakterületenkénti megoszlás

A 2012-es projektek között a legnagyobb részt (a projektek egynegyedét) a vendéglátás és idegenforgalom témájú projektek teszik ki. Érdeemes még megemlíteni az építőiparhoz, a mezőgazdasági területekhez (állattenyésztés és növénytermesztés), a közgazdasághoz, valamint az egészségügyhöz és szociális területhez kapcsolódó projekteket.

68. ábra: A 2012. évi pályázati forduló nyertes pályázatainak szakterület szerinti megoszlása

Mobilitási tanúsítvány

A 2012. évi pályázati fordulóban negyedszer nyílt alkalom a mobilitási tanúsítvány (Mobility Certificate) pályázati lehetőség meghirdetésére.

Az intézmények egy része visszatérő, rendszeres pályázó, akik magas színvonalú projekteket koordinálnak, azonban a projekt befejezésével csak úgy kaphatnak újra támogatást, ha a rendszerbe „újra belépnek”, vagyis a következő pályázati határidőre újabb pályázatot adnak be. Ez azt jelenti, hogy a régóta pályázó, tapasztalt intézmények újra megmérettetésre kerülnek az új jelentkezőkkel együtt.

A rendszeres megmérettetés és az ebből fakadó bizonytalanság azonban megnehezíti azt, hogy az intézmények a mobilitást, mint pedagógiai eszközt beépítsék intézményi stratégiájukba és képzési programjukba, ami pedig hosszú távon a program célja lenne.

Ezt a bizonytalansági tényezőt hivatott kiiktatni a Mobilitási tanúsítvány, amely egy meghatározott kritériumrendszer mentén felállított minősítési szintet jelent. Ennek teljesítésével a projekteket rendszeresen és magas színvonalon megvalósító intézmények számára a mobilitásra adott támogatás, a pályázati ciklusokhoz igazodva, a megújítás alapján, folyamatos és biztos.

Tehát a tanúsítványt elnyert pályázóknak a következő évben nem kell újabb pályázatot benyújtaniuk és versenybe szállniuk a többi jelentkezővel – hanem a korábbi teljesítményük és az elnyert tanúsítvány alapján elegendő csak megújítani az igényüket (egy sokkal egyszerűbb űrlapon). A megújítási igény automatikusan támogatást kap – a támogatási igénynek nem, csak annak mértékének szabhat határt a Leonardo da Vinci programban rendelkezésre álló keret.

Mindazonáltal megjegyezzük, hogy azoknál a gyakran, visszatérően pályázó intézményeknél is, akik tanúsítvánnyal nem rendelkeznek, egyértelműen megfigyelhető a pályázatok színvonalbeli emelkedése, amely a pályázati rutinnak és a tapasztalatok beépítésének köszönhető. A színvonal emelkedését a támogathatóság ponthatárának évről évre történő szignifikáns növekedése is jól mutatja.

Tanúsított megújítási pályázatok

2009 óta összesen 17 intézmény 21 projektje nyert el ilyen tanúsítványt. A 2012-es pályázati körben 15 intézmény nyújtott be megújítási kérelmet, összesen 19 projektet illetően. A fennmaradó két tanúsítványi projekt kétéves futamidejű, ezért ezek a projektek csak kétévenként újítják meg a támogatási igényüket. A megújítási pályázatok mindegyike megfelelt a formai követelményeknek.

Új tanúsítványi pályázatok

A 2012-es fordulóban összesen 8 intézmény pályázott 10 projektre vonatkozóan a mobilitási tanúsítvány elnyerésére. Végül 2 intézmény 2 projektje kapta meg a 2 évre szóló tanúsítványt, melyek átadására a 2012 májusában megrendezett projektmenedzsment szemináriumon került sor.

Mivel a támogatási feltételek ezen pályázat esetében szigorúbbak – egyrészt az Európai Bizottság útmutatása alapján, másrészt a nemzeti irodák is jogosultak szigorítani a követelményeken –, így az előző évekkel összeadva összesen 19 intézmény 23 pályázatára épülő tanúsítványát támogatták eddig a szakértők.

2010. évi Leonardo mobilitási projektek lezárult eredményei

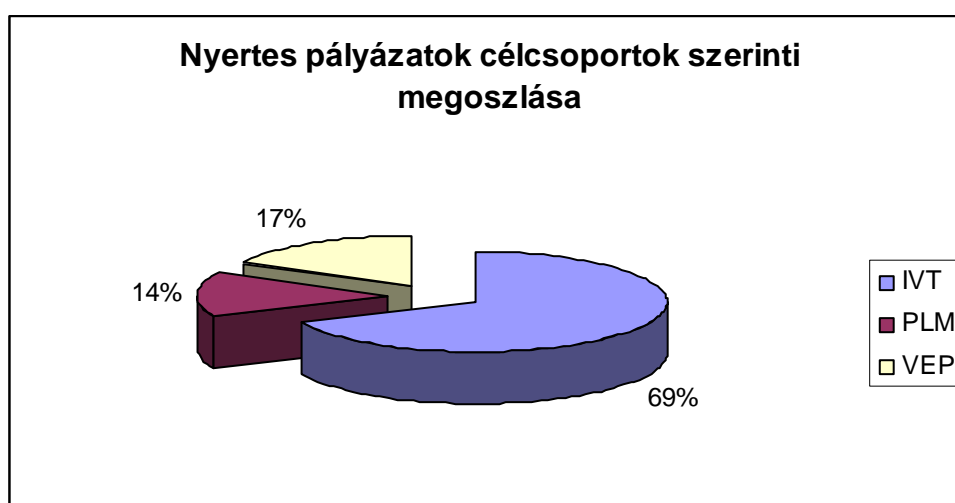
A 2010. február 5-i beadási határidőre összesen **232 pályázat (221 mobilitási és 11 tanúsítványmegújítási)** érkezett. Ez az előző évhez képest 21%-os növekedést jelentett. A legtöbb pályázat a korábbi évekhez hasonlóan a szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok csoportjában (IVT) érkezett. A másik két célcsoport az előző évihez hasonló arányban szerepelt: második helyen a szakképzési szakértők csoportja (VEP) áll, a sort pedig kis különbséggel a munkavállalók, munkanélküliek célcsoportja (PLM) zárja.

A támogatásra javasolt mobilitási projektek közül egy visszalépés történt még a szerződés megkötése előtt, három esetben pedig a megítélnél alacsonyabb támogatásra szerződtek a pályázók. Az így felszabadult, valamint a Leonardo innovációtranszfer és partnerségi pályázatok esetében lekötetlenül maradt maradványösszegek, illetve az Európai Bizottságtól kapott kiegészítő források felhasználásával 7 tartaléklistára került pályázat bevonására is sor kerülhetett. Ez azt jelenti, hogy **a 2010-es körben** végül 139 projekt kezdhette el a tevékenységét. A szerződéskötést követően, a megvalósítás során 1 további intézmény lépett vissza, így végül **138 projekt zárult le sikeresen.**

33. táblázat: A 2010. évi Leonardo mobilitási pályázatok végleges eredményei

	Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok (IVT)	Munkavállalók, munkanélküliek (PLM)	Szakképzési szakértők (VEP)	Összesen
Beadott pályázatok	163	31	38	232
Tartaléklistára került	5	2	2	9
Támogatott	95	20	24	139
Visszamondott	1	0	0	1
Tartalmi okból elutasított	59	9	11	79
Formai hibás	3	0	1	4
Megvalósult	94	20	24	138

69. ábra: A 2010. évi pályázati forduló nyertes pályázatainak célcsoportok szerinti megoszlása

A pályázati keretek lekötése és felhasználása

A 2010. évi pályázati fordulóban a Leonardo mobilitási pályázatok finanszírozására az iroda eredetileg 3 669 369 eurót szánt, a beérkezett pályázatok száma és a minőségelvű megközelítés azonban magasabb keretet kívánt. A Tempus Közalapítvány Kuratóriuma első körben 67,39%-ot elért minősítésű pályázatok támogatását hagyta jóvá, az így támogatásra javasolt projektek aránya 57% volt. A fentiekben részletezett módon támogatásra kerülő hét, eredetileg tartaléklistás projekt bevonásával a leszerződött támogatás összege **3 817 421** euróra nőtt. A projektek zárását követően a Tempus Közalapítvány végül 3 644 121,52 eurót fogadott el elszámolt támogatásként, mely **95%-os felhasználási arányt mutat**.

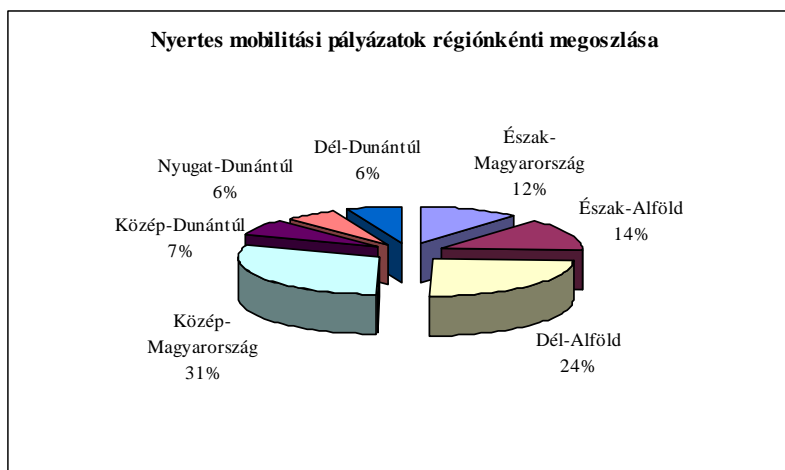
A 2010. évi projektek 2010. június 1-től 2012. május 31-ig futhattak.

34. táblázat: A 2010. évi Leonardo mobilitási pályázatok keretében kiutazók végleges száma

	Résztvevők száma	Ebből a hátrányos helyzetű kiutazók száma	Kísérők száma
Szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok	1484	563	252
Munkavállalók, munkanélküliek	213	0	12
Szakképzési szakértők	380	0	0
Összesen	2077	563	264

Összességében – a kísérőkkel együtt – 2341 fő vehetett részt kiutazóként a 2010. évi Leonardo mobilitási projektekben. Így míg a megvalósult projektek száma közel 7%-kal kevesebb volt a 2009-es évhez képest (147), addig a kiutazók száma több mint 11%-kal emelkedett (2107). Az előző évekhez hasonlóan a szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok célcsoportja a legaktívabb mobilitás szempontjából: ebben a célcsoportban a legnagyobb a beadott és nyertes pályázatok száma, ennek a csoportnak a legnagyobb a támogatási igénye, valamint ezzel együtt a kiutazók száma is. Fontos kiemelni továbbá, hogy a szakmai alapképzésben résztvevők immáron igen nagy százaléka (38%) a hátrányos helyzetű fiatalok közül került ki. 2007-től hátrányos helyzetű kiutazóra magasabb támogatás már csak ebben a célcsoportban pályázható. Az Európai Unió a fogyatékossgal élők tekintetében tesz különbséget a résztvevők között és ad magasabb megélhetési támogatást, míg a Tempus Közalapítvány a szociális értelemben vett hátrányos helyzetet is figyelembe veszi a megítélhető támogatás szempontjából.

70. ábra: A 2010. évi támogatott Leonardo mobilitási projektek régióinkénti megoszlása

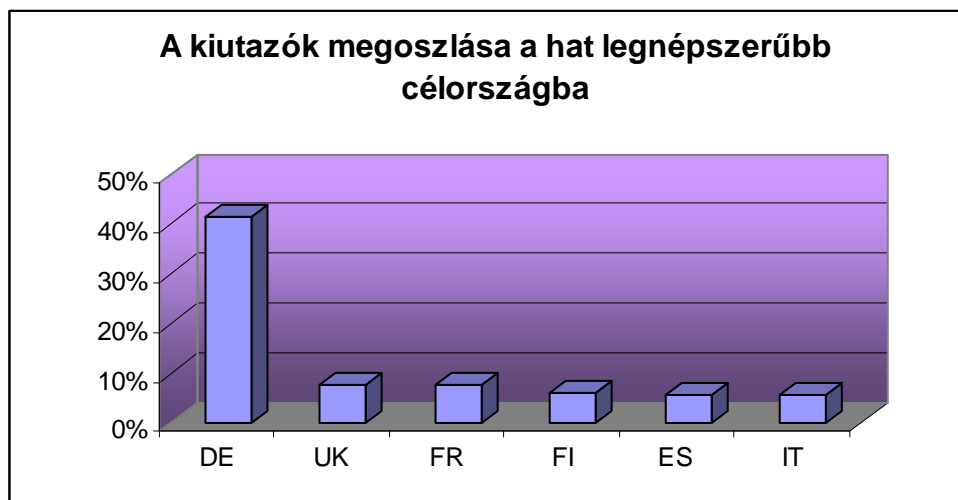

A megvalósított projektek régiónkénti megoszlása nem hozott nagy változást a korábbi évekhez képest, a legtöbb pályázat ebben az évben is Budapestről érkezett. A legaktívabb régió tehát Közép-Magyarország a projektek 31%-ával, majd azt követi a Dél-Alföld. Alulreprezentált azonban mindhárom dunántúli régió. Az eredmény a korábbi évek statisztikáit erősíti meg, mind a legtöbb, mind a legkevesebb pályázatot küldő régiók tekintetében. A régiók szerinti eloszlás vizsgálatánál azonban figyelembe kell venni a magyarországi lakosságszám megoszlását is, hiszen Budapestre koncentrálódik a legtöbb iskola, a legnagyobb népesség, míg a vidéki régiókban a kisebb pályázói arányt az alacsonyabb népsűrűség is indokolja.

Célországokénti megoszlás

A 2010-ben támogatást nyert projektekben történt kiutazások célországokénti megoszlása hasonló az előző évihez. A földrajzi közelség és a nyelvterület miatt a népszerűségi lista elején továbbra is toronymagasan Németország áll, a kiutazók több mint egyharmadának fogadásával. Ebből egyértelműen látszik, hogy bár az angol, mint munkanyelv az általánosan megjelölt a projektekben, de a német nyelvterületek továbbra sem veszítenek jelentőségükből. Németországot jóval lemaradva követi a többi célország, árnyalatnyi különbségeket mutatva csupán a fogadott kedvezményezett arányát tekintve. A lista második helyezettje az Egyesült Királyság, nyilvánvaló nyelvi megfontolásból. A harmadik helyen a mezőgazdasági, illetve vendéglátóipari szakmák tekintetében jelentős számú kedvezményezettet fogadó Franciaország áll. A legnépszerűbb hatos lista további helyezettjei Finnország – a testvérvárosi kapcsolatokra épülő együttműködéseknek köszönhetően, továbbá Spanyolország és Olaszország, melyek elsősorban a vendéglátás, turizmus szakmaterület kapcsán jelennek meg vonzó célországgként.

71. ábra: A 2010. évi támogatott Leonardo mobilitási projektekben kiutazók aránya alapján legnépszerűbbnek bizonyuló célországok

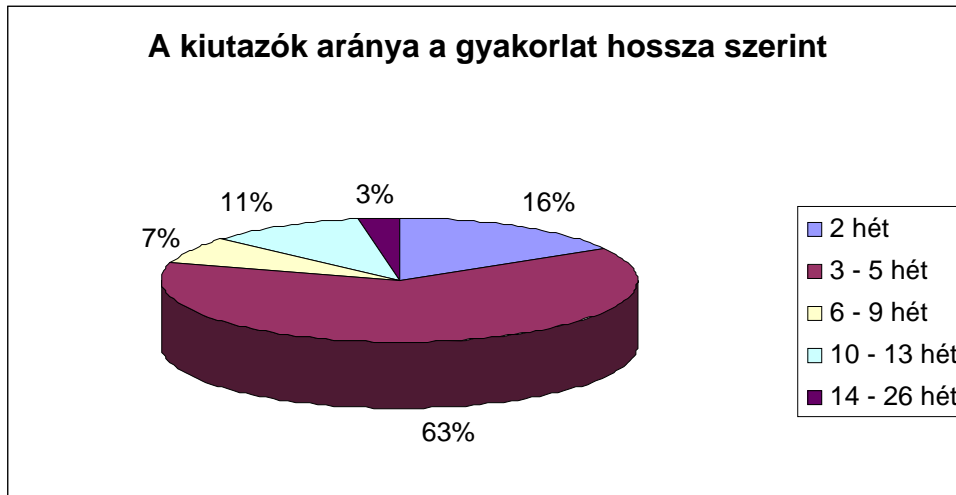

A kiutazások átlagos hossza

A szakmai alapképzésben részt vevő fiatalok esetében a legtöbb kiutazás (a gyakorlatok 63%-a) a 3-5 hét közötti időtartamban valósult meg. Elmondható, hogy a szabályok szerinti minimum 2 hetes időtartamot a gyakorlatok legnagyobb része (84%) meghaladja. A diagram jól mutatja, hogy hosszabb időtartamú gyakorlatokra az intézmények már jóval kevesebb diákot tudnak küldeni, ami azzal magyarázható, hogy a hazai szakképzési rendszerben elsősorban a nyári időszakot használják a külföldi gyakorlatok megvalósítására. Ugyanakkor érdekes eredmény, hogy a kiutazók száma nem feltétlenül csökken a kiutazás hosszának

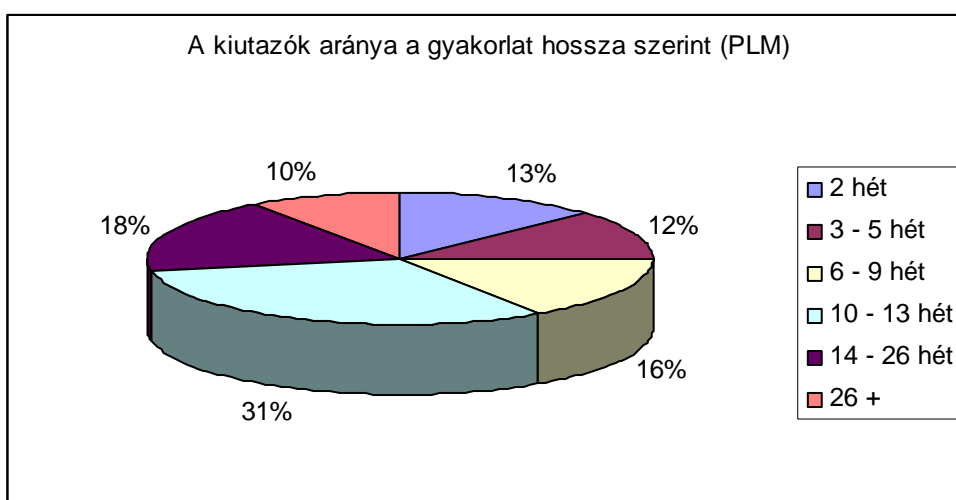
növekedésével: a 10-13 hetes időtartamra kiutazók aránya meghaladja a 6-9 hetes kiutazások arányát. Több hónapos időtartamra azonban már csak néhány, a hosszú távú szakmai gyakorlatok mellett elkötelezett pályázó intézmény biztosít gyakorlati lehetőséget tanulóik számára.

72. ábra: A szakmai alapképzésben résztvevők kinntartózkodási időtartam (hét) szerinti %-os megoszlása

A munkavállalók és munkanélküliek célcsoportjában a célcsoport jellegéből fakadóan a hosszabb kiutazások jóval nagyobb arányban jelennek meg. Itt a kiutazók megoszlása már kiegyenlítettebb, ami jól mutatja, hogy a célcsoport sokkal összetettebb: jelen vannak a fiatal pályakezdők, ill. frissen végzett felsőoktatási hallgatók, akik a hosszabb távú gyakorlatokat preferálják, a szakmai tapasztalatszerzési céllal rövidebb időtartamra kiutazó munkavállalók és a végzős diákjaikat többnyire 2-4 hónapos időtartamra kiküldő szakképző intézmények.

73. ábra: A munkavállalók, munkanélküliek kinntartózkodási időtartam (hét) szerinti %-os megoszlása

A korábbi tapasztalatoknak megfelelően a szakképzési szakértőknél ebben a pályázati fordulóban a szabályok szerinti legrövidebb időtartamú, 1 hetes kiutazások voltak a legnépszerűbbek, mely lehetőséggel a kedvezményezettek közel 90%-a élt. Ez a trend arra

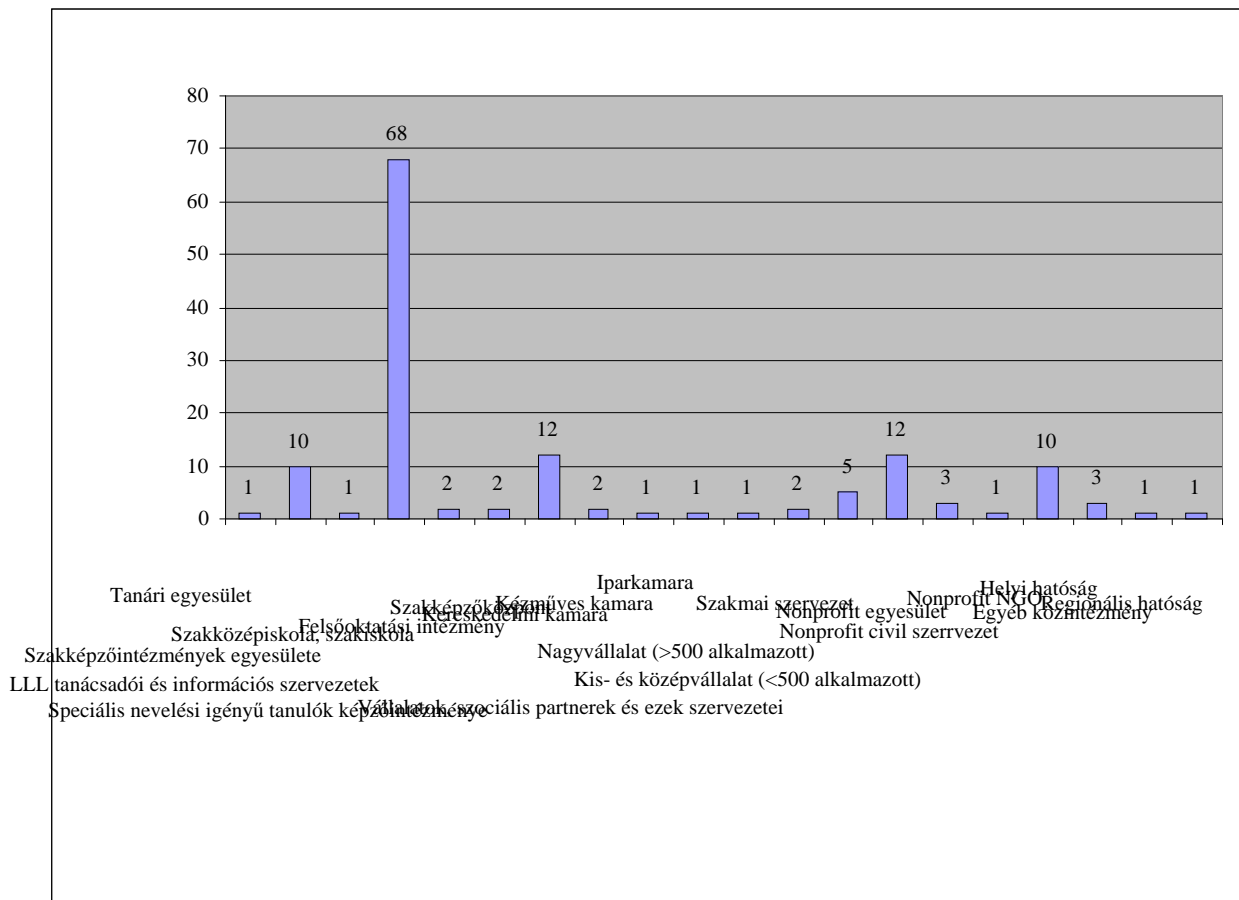
enged következtetni, hogy a szakérőknek csak kis hányada tervezhet elmélyültebb tapasztalatszeréket is lehetővé tevő és így több időt igénylő tanulmányutat.

74. ábra: A szakképzési szakértők kinntartózkodási időtartam (hét) szerinti %-os megoszlása

A mobilitási pályázatok intézményi háttere

75. ábra: A 2010. évi pályázati forduló nyertes pályázatainak intézménytípusok szerinti megoszlása

A 2010-es évben támogatást nyert pályázatok intézményi háttere a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A támogatást nyert pályázatok 65%-a mögött szakképző intézmény állt (szakközépiskola, szakiskola, szakképző központ, szakképző intézmények egyesülete). Ezután a legtöbb nyertes pályázat (10%) nonprofit szervezetektől érkezett (nonprofit egyesületek, nonprofit civil szervezetek, nonprofit NGO-k). A civil szervezetek mindhárom célcsoportban adtak be pályázatot, a nyertes pályázatok megoszlása a 3 célcsoport között egyenlő.

A 2010-es évben a kis-és középvállalkozások által benyújtott és támogatást nyert pályázatok aránya meglepően magas, 8,6%. Relatív magas részvételük egyrészt a rájuk vonatkozó nemzeti prioritásnak, másrészt a pályázati információk célzott terítésének is köszönhető.

Az összes többi intézménytípus (kamarák, nagyvállalatok, állami szervezetek, stb.) csak kisebb mértékben képviselteti magát a mobilitási pályázatokban.

Mobilitási tanúsítvány

A 2009-ben tanúsítványt elnyert 12 intézmény közül 11 nyújtott be a 2010. február 5-i határidőre megújítási pályázatot. A kimaradó intézmény kétéves futamidejű projekteket valósít meg, így ebben az évben nem pályázott.

2010-ben másodjára nyílt lehetőség mobilitási tanúsítvány elnyerésére. A határidőre összesen 14 intézmény adott be olyan mobilitási pályázatot, amelyek esetében tanúsítvány elnyerésére is pályázott. Ebből 4 pályázat bizonyult formai hibásnak.

A támogatási feltételek ezen pályázat esetében szigorúbb követelményeket határoznak meg – egyrészt az Európai Bizottság útmutatása alapján, másrészt a nemzeti irodák is jogosultak szigorítani a követelményeken. Tanúsítványt csak abban az esetben nyerhetett a pályázó, ha mind a tanúsítványi pályázat, mind a hozzá kapcsolódó mobilitási pályázat a maximális pontszámnak legalább 80 %-át elérte az értékelés során. Végül **3 intézmény 3 pályázatára épülő tanúsítványa került elfogadásra.**

35. táblázat: Új és megújítási tanúsítványi pályázatok

Célcsoport	Beadott tanúsítvány	Formai hibás	Támogatott tanúsítvány	Megújítási pályázat
Szakmai alapképzésben résztvevő fiatalok	12	4 intézmény (4 pályázatra vonatkozóan)	3 (3 pályázatra vonatkozóan)	9 (13 pályázatra vonatkozóan)
Munkavállalók, munkanélküliek	0	0	0	1
Szakképzési szakértők	2	0	0	1
Összesen	14	4	3	11

Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíj

A **Leonardo da Vinci** programban a 2010-es és 2011-es pályázati kör lezárult projektjei közül 16 kapott a beszámolója alapján kiváló minősítést. Közülük a legjobbnak ítélt 11-et jelölte az iroda nívódíjra. Két független szakértő értékelése alapján 3 projekt kapta meg az elismerést, mindhárom a szakmai alapképzésben részt vevő tanulók célcsoportjában.

- **Eötvös József Iskolaalapítvány Szakközépiskolája**
Projekt címe: Idegenforgalmi szakmenedzser képzésben részt vevő tanulók 13 hetes angliai szállodai és vendéglátóipari gyakorlata

- **Komárom-Esztergom Megyei Önkormányzat Óvodája, Általános Iskolája, Speciális Szakiskolája, Diákotthona és Gyermekotthona**
Projekt címe: Fafaragástól a bútorkészítésig: sérült fiatalok faipari szakmai gyakorlata Erdélyben
- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Károly Róbert Kereskedelmi, Vendéglátóipari, Közgazdasági és Idegenforgalmi Szakképző Iskola**
Projekt címe: A termőföldről a tányérig

A nívódíjas projektek részletes leírása az erre szolgáló kiadványban olvasható, amely elérhető a honlapunkon is. A díjak átadására a 2013. évi valorizációs konferencia keretében került sor.

3.2. Leonardo partnerségek

A Leonardo partnerségek pályázati forma célja az egymástól tanulás, jó gyakorlatok átvétele, közös tapasztalatok cseréje szakképzési témában. A pályázattípus átmenetet képez a Leonardo mobilitás és az innovációtranszfer pályázattípusok között.

A kétéves projektek során több ország partnerintézményei működnek együtt, egy adott témára koncentrálnak kiutazásokat szerveznek egymáshoz, megbeszéléseket, projekttalálkozókat tartanak, közösen dolgoznak egy kisebb projekteredményen, mely lehet tanulmány, honlap, konferencia, képzési anyag stb. Az együttműködő felek a projekt futamidejének további részében saját intézményükben dolgoznak az adott témán, majd az elért tapasztalatokat összegzik, értékelik, megosztják, terjesztik.

A projektek valamennyi szakképzésben és a munka világában érintett intézmény számára nyitottak. A támogatott együttműködésekben a szakképzésben tanulók aktív részvételére, tanulók és oktatók közös projektmunkájának megvalósítására is lehetőség van. Speciális igényű tanulók vagy munkatársak mellé kísérők rendelhetők. A projektek fontos tartalmi kritériuma a képzőintézmények és munka világát képviselő intézmények (pl. cégek, vállalkozások, kamarák stb.) együttműködése. Felsőoktatási intézmények csak érintőlegesen, kizárólag szakképzési témában vehetnek részt az együttműködésekben.

A 2012-es pályázati kör eredményei

A **2012-es pályázati körre** meghirdetett határidőre 130 pályázat érkezett irodánkhoz – ebből 18 magyar koordinálású –, ez az előző évhez képest 20 %-os növekedést jelent. A növekedés oka a pályázattípus ismertebbé válása, valamint a pályázati forma és az azzal kapcsolatos adminisztráció egyszerűsége. Továbbá a 2011-es évben bevezetett új prioritás, mely megköveteli a *munka világából jövő* intézmények (vállalkozások, szakmai, szervezetek, kamarák stb.) teljes jogú partnerként történő bevonását a projektekbe, szintén több pályázót eredményezett.

36. táblázat: A Leonardo partnerségi pályázatok száma, 2012

	Beadott pályázatok	Magyar koordinációjú pályázatok száma	Magyar partnerek száma	Formai hibás pályázatok száma	Tartalmi bírálatra került magyar koordinációjú projektek
Leonardo partnerségek	130	18	112	3	18

A magyar koordinációjú pályázatok száma közel 40%-kal emelkedett, ezek bírálatát 2 külső szakértő végezte. A koordinátorok által beadott pályázatok számának növekedését mindenképpen pozitívumnak értékeljük, mivel ezekben a projektekben a magyar intézmények „irányítása alatt” zajlanak a projektek, és nagyobb valószínűséggel születnek olyan eredmények, melyek a magyarországi igényekre jobban felelnek.

Sajnos a magyar koordinálású nyertes pályázatok aránya az előző évekhez hasonlóan igen alacsony (7%). Meglátásunk szerint mindez nem a magyar pályázatok alacsony színvonalából ered, hanem sokkal inkább azzal magyarázható, hogy az egységes bírálati szempontsor ellenére országoként némileg eltérő hangsúlyok szerint értékelik a projekteket az adott bíráló párok. Míg egyes országok minőségileg többet követelnek (pl. Magyarország), mások kevésbé szigorúak a szempontrendszer ellenőrzésekor.

Feltételezésünket a projektek záróbeszámolóinak értékelései is alátámasztják, melyek alapján megállapítható, hogy a lezárult magyar koordinálású projektek többsége igen magas színvonalon valósult meg. A 2013-as körben a nyertes magyar koordinálású projektek arányának javítása érdekében személyes konzultációk formájában igyekszük támogatni a pályázók munkáját.

A pályázatok tartalmi bírálatát kizárólag a partnerség koordinátorának országában történt, azonban a szerződést már az egyes partnerekkel a saját nemzeti irodájuk kötötte meg. A közös európai bírálati lapon végzett értékelések alapján az Európai Bizottság egy európai rangsort állított fel. A rangsorban a legtöbb pontot elért projekttől „lefelé” haladva az egyes nemzeti irodák költségvetésük határáig támogathatták pályázóikat – amennyiben azok a megadott minőségi szintet elérték.

Első körben a korábban megadott költségvetési keretet figyelembe véve 35 projektet fogadott el a Tempus Közalapítvány kuratóriuma 541 000 € támogatással - ebből 2 a magyar koordinálású projekt - 10 pályázat pedig tartaléklistára került. 2012 nyarán a nemzetközi egyeztetésű pályázati formák lezárultak, ennek mentén lehetőség nyílt az európai költségvetést újraszámolni, és a megmaradt forrásokat visszaosztani. Így lehetővé vált 6 tartaléklistás projekt támogatása további 94 000 EUR értékben. **A 41 projekt, összesen 635 000 euró értékben** indult el 2012 nyarán. A projektekben összesen **legalább 565 mobilitás teljesül majd** a 2 éves futamidő alatt, ez átlagban 14 mobilitást jelent projektenként.

Európai szinten több mint 4000 pályázatot adtak be az intézmények, ami 659 projektnek felel meg. A benyújtott pályázatok közel 30%-a kapott támogatást. A magyar nyertes pályázatok többsége igen jó pontszámot kapott, a maximális bírálati pontszám több mint 80 százalékát elérték, ez az európai átlagnak megfelelő.

37. Benyújtott és elfogadott pályázatok intézménytípusok szerint

	Benyújtott pályázat (%)	Elfogadott pályázat (%)
Szakképző intézmény	24,62%	24,39%
Felsőoktatási intézmény	3,85%	4,88%
Önkormányzat	1,54%	0,00%
Alapítvány	10,77%	17,07%
Egyéb nonprofit szervezet, egyesület	32,31%	31,71%
Vállalkozás	16,15%	9,76%
Kamara	2,31%	2,44%
Egyéb	8,46%	9,76%

A korábbi évekhez hasonlóan az intézmények típusa és mérete eléggé kiegyenlített képet mutat ebben a pályázattípusban. Ezt a sokszínűséget a pályázattípus könnyű elérhetősége és a támogatott tevékenységek és témák szabadsága teszi lehetővé. A támogatott projektek több mint 30%-ában szakképző intézmények és vállalkozások vesznek részt. A nyertes intézmények további jelentős hányadát teszik ki a nonprofit szervezetek és alapítványok, illetve 2 felsőoktatási intézmény és 1 kamara is sikeresen pályázott ebben a körben.

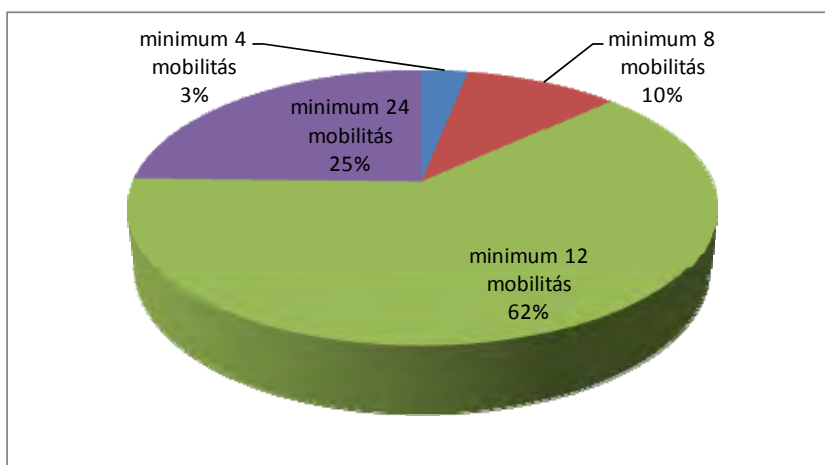
A projektek témái nagy változatosságot mutatnak, nincs olyan terület, mely igazán dominálna a nyertesek között. Két téma fordul elő nagyobb arányban: munkaerőpiac által támasztott igények oktatásba történő integrációja (integration of skills needs, 10%) és karrier-tanácsadás (10%). Összességében elmondható tehát, hogy az ebben a pályázattípusban aktív intézmények sokszínűek, ugyanez igaz a projektek témáira is.

Az új intézmények által beadott pályázatok aránya a korábbi pályázati körökben hasonlóan alakult (az összes beadott pályázat 50-60%-át képezték). Az új pályázók magas aránya ennek a tendenciának megfelelő 2012-ben is (56%). Mivel Leonardo partnerségekben a pályázatok előkészítése és a projektek adminisztrációja egyszerűbb a többi pályázattípushoz képest, olyan intézmények is könnyebben bekapcsolódnak a projektekbe, melyek kevés vagy semmilyen tapasztalattal nem rendelkeznek nemzetközi kooperációk terén. Továbbá új szervezetek bekapcsolódását segíti elő az ebben a pályázattípusban érvényesített adminisztratív prioritás, melynek értelmében egy intézménynek egyszerre csak egy futó projektje lehet. A benyújtott pályázatok 6%-át teszik ki azok az intézmények, melyek hasonló partnerségi programokban (Grundtvig, Comenius) vettek már részt. A nyertes intézményekre vetítve valamelyest kevesebb, 46% az új intézmények aránya.

A partnerségek programtípus a vállalt mobilitások száma alapján is csoportosítható. A minimum 4 mobilitást tervező projektekre minimális az igény, a projektek kétéves futamideje alatt a nagyobb számú mobilitások megvalósítását tartják hatékonynak a pályázók: a projektek 62%-ában legalább 12 mobilitást terveznek, 24%-ában 24-et, míg 10%-a vállalt 8 mobilitást és csak 4 projektben terveztek 4 utazást.

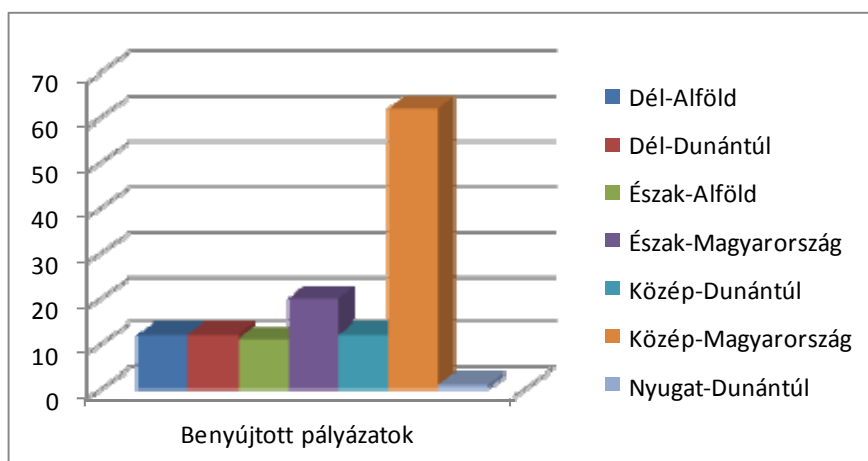
A 41 nyertes projektből 25 esetében tanulókat is terveznek bevonni a kiutazásokba. Ez aktív feladatot jelent számukra: projektmunka, gyakorlati feladatok, értékelés, tesztelés.

76. ábra: Benyújtott pályázatokban vállalt mobilitások száma

A pályázó intézmények földrajzi megoszlását tekintve a beérkezett pályázatok 44%-a budapesti intézménytől érkezett, és a nyertesek között is közel ugyanilyen arányban találunk projekteket a fővárosból. A régiók megjelenése többnyire kiegyenlített mind a beadott, mind pedig a nyertes pályázatokat tekintve, sajnos a nyugat-dunántúli régióból 2012-ben csak egy pályázatot nyújtottak be. Ennek több oka lehet: egyrészt a régió ipari és turisztikai fejlettségéből adódóan több forrás, illetve lehetőség van más országokkal (különösen Ausztriával) LLP programokon kívül történő együttműködésre, másrészt pedig a régió népessége alacsony. Mindezek ellenére az alulreprezentált régiók programba való bevonására irányuló törekvéseink mégsem maradtak eredmény nélkül, tekintve, hogy a nemzeti iroda által 2011-ben meghatározott célokhoz képest a dél- és közép-dunántúli régiókból több pályázat érkezett be 2012-ben.

77. ábra: Benyújtott pályázatok régiónkénti megoszlása

Összességében elmondhatjuk, hogy a 2011-es körhöz hasonlóan a Leonardo partnerségek népszerűsége egyre nő, mind a Leonardo projektek és egyéb partnerségi projektek területén jártas, mind pedig a kevésbé jártas intézmények körében. A pénzügyi keretek egyszerűsége, szabadsága sok kevésbé tapasztalt intézményt is vonz, így ezek az együttműködések lehetőséget jelenthetnek azon intézmények számára, melyek még nem rendelkeznek tapasztalattal a nemzetközi együttműködések terén, azonban szívesen tanulnának külföldi partnerintézményektől, szeretnék európai kapcsolatrendszer kialakítani és a későbbiekben

nagyobb projektekben szerepet vállalni. A pályázattípus kiváló keretet biztosít arra, hogy a szakképzésben tevékenykedő, eltérő típusú intézmények is együttműködjenek, biztosítva ezzel a képzés és a munkaerőpiac hatékony párbeszédének lehetőségét is.

2010. évi lezárult Leonardo partnerségi projektek eredményei

A Leonardo partnerségek pályázattípusban megvalósuló projektek két év futamidejűek, ezért a 2012-es évben a 2010-ben támogatást nyert projektek zárultak le. Ebben a pályázati körben 31 támogatást nyert projektünk volt, két projekt esetében jogutód nélkül megszűnt a támogatott intézmény, ezért a szerződésüket felmondták, a projektek a tervezettnél korábban lezárultak. 29 projekt sikeresen lezárult.

4 esetben magyar intézmény volt az együttműködések koordinátora, ez az előző évhez képest növekvő tendencia. Külön kiemelendő, hogy a 4 magyar koordinálású projektből kettőt jelöltünk a Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíjra, melyet el is nyertek.

A projektek 87%-a a tervezett nemzetközi mobilitásait teljesítette, többen a kiutazások számát növelni is tudták, mivel nagyon jól gazdálkodtak a projekt támogatási összegével. A tervezett projekttevékenységek megfelelően megvalósultak, ezért tartalmi okból történő támogatáscsökkentés nem történt. A záróbeszámoló értékelése alapján a projektek minősége javult az előző évben lezárult projektek minőségéhez képest. A 2 korábban lezárult projekttől eltekintve a projektek 36%-a „nagyon jó”, 52%-a „megfelelő” minősítést kapott, és csak 6 százalék zárult „gyenge” eredménnyel. A magyar koordinálású projektek jó minősége megerősíti a pályázatokat bíráló magyar szakértők hozzáértését a projektek kiválasztása során (a projektek tartalmi értékelése a partnerségek koordinátorainak országában történik).

Mivel ez a pályázati forma kevés megkötést tartalmaz, ezért a projektek nagyon változatos tevékenységekkel, színes témákban és eredményekkel valósultak meg. Az érintett szakmák is nagyon változók, nincs különösebben kiemelhető szakterület, mely nagyobb arányban szerepelne. Néhány példa a megvalósított, változatos eredményekre: nemzetközi szakmai konferencia, vagy szakmai verseny szervezése, e-learninges képzési anyag elkészítése, munkaügyi hivatalok dolgozóinak továbbképzése, művészeti képző műhelyek szervezése, jó gyakorlatok gyűjtése, kutatások, javaslatok elkészítése és továbbítása különböző szakmai területeken. A projektek beszámolóinak alapján elmondható, hogy a pályázati forma hozzájárult a képzést és a munka világát képviselő szereplők közötti kooperáció elősegítéséhez, különböző típusú és háttérű intézmények tapasztalatcseréjéhez is. Az, hogy mindez nemzetközi projektcsapatban történt, további, igen nagy hozzáadott értékkel bír a résztvevők számára. A projektgazdák elmondása alapján a nyertes intézmények nagy százaléka kiváló alapként tekint a megvalósított partnerségi projektekre, a létrejövő hálózatra és további szakmai együttműködések, projekteket tervez a jövőben is.

A korábbi évek záróbeszámolóinak feldolgozása során derült ki, hogy a projektek értékelése és az eredmények terjesztése, megosztása fejlesztendő terület. A minőség javítása érdekében a futó projektek számára szervezett monitoring szemináriumunkon különös hangsúlyt fektettünk ezekre a területekre, disszeminációs és sajtótréninget tartottunk a projektgazdák számára.

A lezárult projektek 97%-a a tervezett mobilitásait (külföldi utazás a partnerintézmény által szervezett nemzetközi találkozóra) a pályázatban megjelölt számban megvalósította, többen még ezen felül is teljesítettek. A pályázati forma által biztosított átalányösszeg átgondolt felhasználása lehetővé tette több résztvevő bevonását az utazásokba, **így összesen 486 utazás valósult meg, mely 3%-al több mint az eredetileg tervezett.** A tervezett mobilitásokat

tekintve 4 féle projektre pályázhattak a résztvevők (4, 8, 12 vagy 24 mobilitásos projekteket valósíthattak meg). A lezárult projektek legnagyobb része projektenként 12 vagy 24 kiutazást valósított meg. 4 vagy 8 mobilitást ritkán terveztek a kiterjedt partnerségekhez történő nagy számú utazás és a hosszú projekt időtartam (2 év) miatt. Összességében elmondható, hogy minél több résztvevőt sikerült bevonniuk a projektbe és az ahhoz kapcsolódó kiutazásokba, annál hatékonyabb volt a projekt eredményeinek megosztása, terjesztése, az eredmények és tapasztalatok beépülése.

38. táblázat: A mobilitások száma a partnerségi projekteken

Minimum 4 mobilitás teljesült	3	10 %
Minimum 8 mobilitás teljesült	7	22 %
Minimum 12 mobilitás teljesült	12	39 %
Minimum 24 mobilitás teljesült	9	29 %

Az eredetileg leszerződött támogatás 497 000 euró volt. Mivel 2 projekt a szerződés felmondása miatt hamarabb befejeződött, két esetben pedig kevesebb mobilitás teljesült az elvárt minimumnál, így a tényleges felhasználás 468 089 euró volt, **vagyis 94,2%-os felhasználási mutatóval valósultak meg a projektek.**

Az együttműködő partner országok közül a leggyakoribbak: Németország, Románia, Franciaország, Egyesült Királyság, Olaszország, Ausztria, Törökország és Spanyolország.

A kifejlesztett projektermékek igen változatosak, jól tükrözik a különböző intézménytípusok és célcsoportok igényeit. Bár pályázóink az eredmények terjesztésére különböző csatornákat vettek igénybe, a külső szemlélődők, érdeklődők számára az EST (European Shared Treasure) adatbázis (<http://tmp.est.tpf.hu/search.php>) lehet a leghasznosabb projektgyűjtemény. Az adatbázis az összes megvalósult európai partnerségi projektet tartalmazza (lezárult 3 év projektjei), a magyar vonatkozású projektek leírásai és termékei pedig elérhetőek nemzeti nyelven is, kereső segítségével pedig különböző témákat, szakterületeket érhetünk el.

A beszámoló értékelése alapján látható, hogy a projektek minősége javult, köszönhetően a szigorúbb bírálati szempontoknak, valamint a szorosabb nyomonkövetésnek, és annak, hogy a projektek a már megvalósult korábbi pályázati körök példáiból is tanulhattak. Több olyan rendezvényünk is volt (monitoring szemináriumok), ahol a párhuzamosan futó, különböző pályázati körök résztvevői cserélhettek tapasztalatot, tudást. Ezek az események azok számára különösen hasznosak voltak, akik korábban még nem rendelkeztek projektmegvalósítási tapasztalattal.

Európai szinten lehetőség van európai „STAR” projektek jelölésére (a projektek a European Shared Treasure adatbázisban kiemelten jelennek meg). A „STAR” projekt feltétele, hogy csak a koordinátor országa jelölheti (partneri szerepben nem jelölhető projekt). A 2010-es lezárt pályázati évben 2 projektet jelöltünk meg kitűnő minőségük okán. Ezek a projektek hazai elismerésben is részesültek.

A Tempus Közalapítvány által minden évben kiosztandó hazai nívódíjra, a Nemzeti Együttműködési Kultúráért Nívódíjra 4 kitűnő minőségű projekt kapott jelölést, a bírálók végül az alábbi 2 kiemelkedő projektet is díjazták:

- **Szegedi Kereskedelmi, Közgazdasági és Vendéglátóipari Szakképző Iskola Krúdy Gyula Tagintézmény**
A projekt címe: Európai partnerség az integratív és öko-tudatos, élethosszig tartó vendéglátó és turizmus szakképzés jó gyakorlatainak cseréjére az Európai Képesítési Keretrendszer 1-5. szintjeire vonatkozóan
- **Petrik Lajos Két Tanítási Nyelvű Vegyipari, Környezetvédelmi és Informatikai Szakközépiskola**
A projekt címe: Let's play chemistry

A megvalósult projektek hatásvizsgálatának céljából a Tempus Közalapítvány külső szakértőket kért fel, hogy az eddig lezárult 3 pályázati kör összesen 70 projektjére vonatkozóan készítsenek tanulmányt. A tanulmány készítése jelenleg folyamatban van, bízunk benne, hogy sok hasznos és értékes tanulsággal szolgál majd, melyeket a jelenleg futó projektek minőségi támogatásához is fel tudunk használni, továbbá a 2014-ben induló, a jelenlegi pályázattípushoz hasonló *stratégiai partnerségek* minőségének megalapozásához is jó kiindulópontot szolgáltat majd.

3.3. Leonardo innovációtranszfer

Az **innovációtranszfer** pályázattípus keretében nyújtott támogatás célja, hogy korábbi Leonardo da Vinci vagy egyéb projektek, illetve nem közösségi projekt keretében történt fejlesztések innovatív eredményeit vagy tartalmait adaptálják és beépítsék a köz- vagy magánszférában működtetett szakképző intézmény kínálatába, a képzési rendszerbe nemzeti, helyi, regionális vagy ágazati szinten, és ezáltal vonzóbbá tegyék a szakképzési rendszert, javítsák a szakképzés hatékonyságát és a munkaerőpiac igényeinek való megfelelést. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a támogatás lehetőséget biztosít más ország területén bevált, olyan innovatív tananyagok, módszerek átvételére és jó gyakorlatok adaptálására, amelyek hazai szinten újdonságnak számítanak, és a nemzeti szakképzési rendszerbe fenntartható módon beépíthetők. Az adaptáció folyamata tartalmazza a felhasználói kör igényeinek elemzését és a választott jó gyakorlat átdolgozását, hogy megfeleljen a szükségleteknek, illeszkedjen az új nyelvi, szocio-kulturális környezethez, és magában foglalja az új ágazatban vagy célcsoport körben való kísérleti kipróbálást is. A projektek megvalósítása során a fenntarthatóság, a szakképzési rendszerbe való beépülés fokozott szerepet játszik.

A pályázatokat a partnerség nevében a főpályázó intézmény nyújtja be saját nemzeti irodájához. A bírálati folyamat a főpályázó országában, nemzeti szinten történik, egységes, európai szempontrendszer alapján. Valamennyi pályázatot két szakértő értékeli, nagy véleménykülönbség esetén egyeztetésre kerül sor. A szakértők értékelése alapján kialakult bírálati listára vonatkozóan ezen pályázattípus esetében a külső szakértőkből (releváns minisztériumi képviselő, munkaadói oldal képviselője, oktatáskutató, szakképzési szakértők) álló Szakképzési Tanácsadó és Kiértékelő Bizottság tesz javaslatot. A javaslatot a Tempus Közalapítvány kuratóriuma hagyja jóvá, majd az Európai Bizottság a kettős finanszírozás elkerülése végett összeveti a nemzeti listákat, és ellenőrzi azokat.

A 2012. évi pályázati forduló eredményei

A 2012. február 2-i pályázati határidőre **24 pályázat** érkezett a Tempus Közalapítványhoz. Ez az előző pályázati fordulóhoz képest 4-gyel több pályázatot jelent.

A pályázatok formai bírálatát az iroda munkatársai végezték. A formai bírálat során minden benyújtott pályázat megfelelt a formai előírásoknak, így mind a 24 pályázat tartalmi bírálatára sor került. A pályázatokat két bíráló értékelte.

Ebbe az évben a nemzeti iroda munkatársai célzottan kerestek új szervezeteket: új hirdetési lehetőségeket, eszközöket használtak. Emellett kiemelt figyelmet fordítottak a pályázó szervezetekre: a pályázati űrlap regisztrációt követően volt letölthető és nyomkövethető volt, hogy a pályázók részt vettek-e a tájékoztató rendezvényeken, telefonon, e-mailben kértek-e segítséget, igénybe vettek-e konzultációt. Személyesen megkeresték és konzultációra invitálták azokat, akikkel így nem kerültek kapcsolatba. Ez az eljárás nemcsak a benyújtott pályázatok számát növelte, minőségének javulását eredményezte, hanem segített kiszűrni több olyan pályázatot is, ami az előzetes ismeretek alapján nem illeszkedett a pályázat célrendszeréhez. Talán ennek köszönhetően is 14 új pályázó szervezet/ intézmény volt.

A szakértők 9 pályázatot javasoltak támogatásra és 1 tartaléklistára, ezek közül 2 esetben pénzügyi egyeztetésre, 6 pályázat esetében szakmai egyeztetésre volt szükség. A szakmai egyeztetések eredményeként a szakértők 1 további pályázatot javasoltak támogatásra, 5 esetben pedig az egyeztetés gyenge minősítésre vezetett.

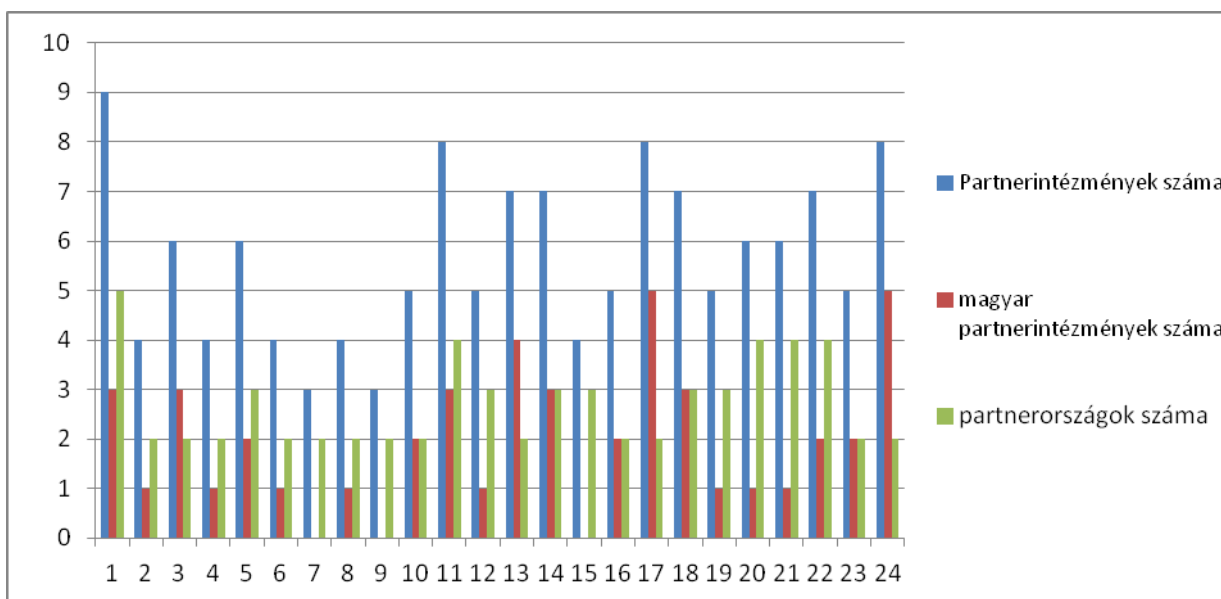
A pályázati kör lezárultával, majd az Európai Bizottság kettős finanszírozást ellenőrző lépését követően végül **8 pályázat kapott támogatást 1 857 409 euró** értékben és egy pályázat került tartaléklistára. Egy pályázatot az Európai Bizottság kettős finanszírozás gyanúja miatt kivett a támogatásra javasolt projektek közül. A 8 támogatott projektből 5 pályázó szervezet teljesen új, korábban nem volt koordinátor az innovációtranszfer projektekben. Az a tapasztalat, hogy partnerként, vagy más nagy projektek, pályázattípusban szerzett tapasztalatok sokat segítenek a jó minőségű pályázat megírásában, illetve megvalósításában.

Mivel itt az egy projektre eső támogatás magas, annak érdekében, hogy a megvalósítás során a projekt minősége magas legyen, az iroda úgynevezett előszakértői bírálatot is alkalmazott. Ennek során a szakértő azonosította a projekt fejlesztendő, hiányos elemeit és javaslatot tett azok javítására.

A korábbi évekhez hasonlóan a pályázó intézmények típusa igen változatos: 6 egyetem, 4 KKV, 2 nonprofit szervezet, 3 civil szervezet (NGO), 3 közintézmény (munkaügyi központ, kereskedelmi és iparkamara, innovációs ügynökség), 2 alapítvány, 2 szakképző központ vagy szervezet, 1 szakközépiskola és 1 a LLP területén tevékenykedő szervezet volt a pályázók között.

Az innovációs projektek jellemzője a színes, viszonylag nagy partnerség. A korábbi évek tapasztalatai alapján a pályázók felkészítésekor hangsúlyoztuk, hogy az eredmények fenntarthatósága és nemzeti szakképzési rendszerbe illeszkedése kapcsán fontos szerepet játszik a nemzeti partnerség, és a külföldi partnerek részvételét elsősorban a termék tulajdonjoga, valamint a szakterületen való gyakorlatuk indokolja. Hatékonyabb munkát tesz lehetővé ebben a pályázattípusban a jól körülhatárolt transzfer és a szükséges feladatokat ellátni képes, kisméretű külföldi partnerség. A 2012-es évben 3 pályázó kivételével (a főpályázón kívül nem volt más magyar partner) törekedtek a megfelelő nemzetközi partnerség kialakítására, amint az alábbi ábra mutatja.

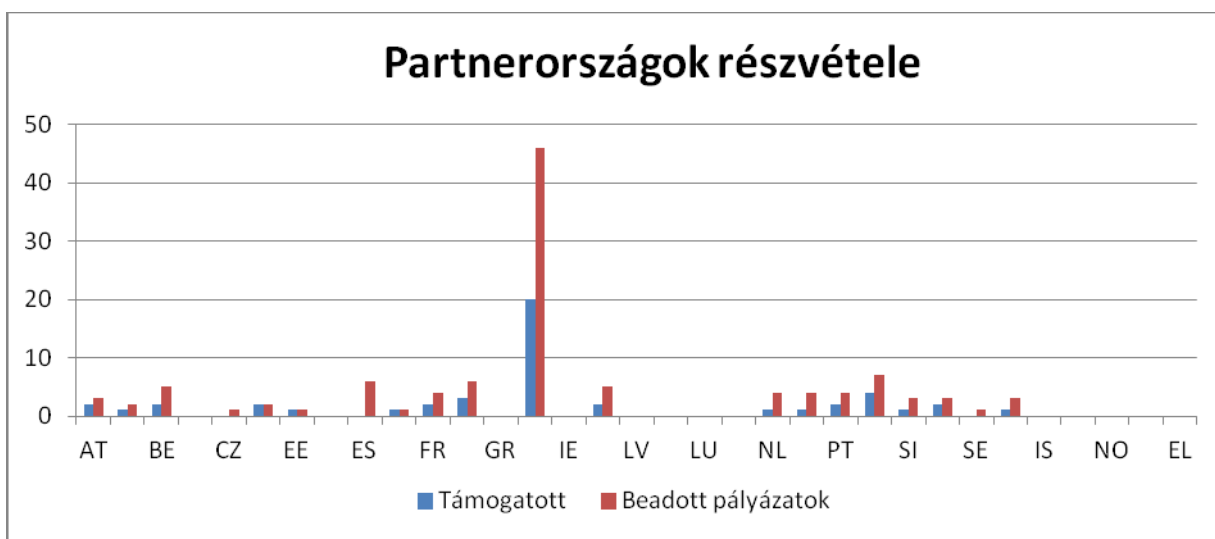
77. ábra: A partnerségek mérete a 2012. évben benyújtott pályázatokban

Természetesen mindkét funkcióban (átadó, illetve átvevő partner) több intézmény is megjelenhet. A következő ábra azt mutatja, hogy az egyes, a programban részt vevő országok közül hány intézmény szerepel partnerként a beadott projektekben. Az iroda azt javasolta, hogy a pályázók törekedjenek a jól körülhatárolt jó gyakorlatok, eredmények adaptációjára, a szükséges méretű nemzetközi partnerség kialakításakor pedig a tapasztalatoknak megfelelő munkamegosztásra a megvalósítás hatékonysága érdekében. Az ábra alapján látható, hogy ebben az évben Románia áll az első helyen, emellett Spanyolország, Németország és Belgium jutott fontos szerephez a transzfer forrásaként.

A magyar partnerek viszonylag magas száma egyes pályázatokban azt jelzi, hogy nemzeti szinten több hasonló profilú intézményt, szociális partnert, munkáltatói szervezetet, illetve az átvételben és fenntarthatóságban különböző szinten érdekelt intézményt is bevontak.

78. ábra: A partnerek országonkénti részvételének megoszlása a 2012. évi pályázatokban

A program általános célkitűzései nem speciálisan az innovációtranszfer projektekhez kapcsolódnak, hanem a Leonardo program egészéhez.

- a) A képzésben és továbbképzésben résztvevők támogatása a személyes fejlődésüket, elhelyezkedésüket és az európai munkaerőpiacon való részvételüket elősegítő tudás, készségek és végzettségek megszerzésében és alkalmazásában;
- b) minőség- és innovációfejlesztések támogatása a szakképzési rendszerek, intézmények és gyakorlatok területén;
- c) a szakképzés és mobilitás vonzerejének növelése a munkaadók és a magánszemélyek körében, valamint a szakképzésben részt vevő munkavállalók mobilitásának elősegítése.

A program operatív céljai nem változtak az előző évhez képest:

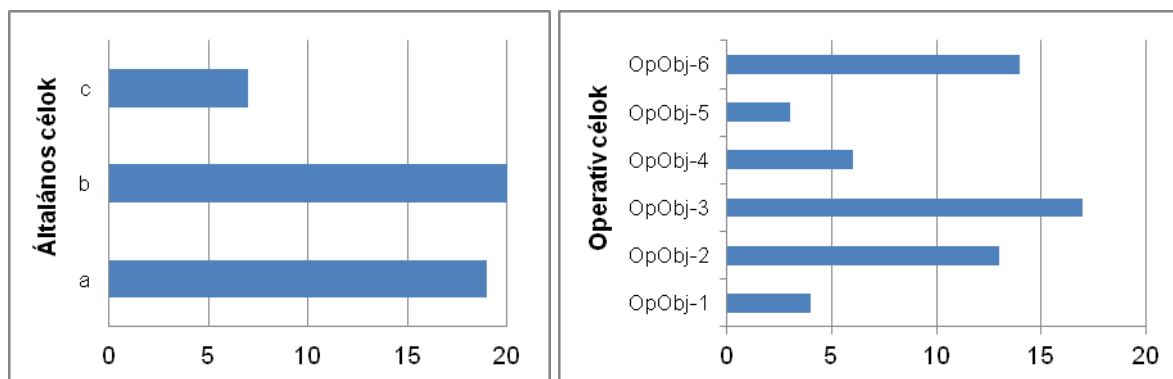
- LEO-OpObj-1 a szakmai alap- és továbbképzésben részt vevők mobilitásának minőségi fejlesztése és mennyiségi növelése Európa-szerte, azzal a céllal, hogy a vállalati gyakorlatok száma elérje az évi legalább 80.000 főt az Egész életen át tartó tanulás program végéig;
- LEO-OpObj-2 oktatási és képzési szolgáltatásokat nyújtó intézmények és szervezetek, vállalatok, szociális partnerek és egyéb releváns szervezetek közti európai szintű együttműködések minőségének fejlesztése és mennyiségének növelése;
- LEO-OpObj-3 innovatív gyakorlatok kifejlesztésének és átvitelének, beleértve az országok közti innovációtranszfert is, elősegítése a szakképzés területén (kivéve a felsőfokú szakképzést);
- LEO-OpObj-4 a képesítések és kompetenciák (a nem formális és informális tanulás során megszerzettek is) átláthatóságának és elismerésének javítása;
- LEO-OpObj-5 a modern idegen nyelvek tanulásának ösztönzése;
- LEO-OpObj-6 az egész életen át tartó tanulóhoz kapcsolódó innovatív IKT⁴-alapú tartalmak, szolgáltatások, módszertan és gyakorlatok fejlesztésének támogatása.

A program célkitűzései és az operatív célok közül többet is meg lehet jelölni, ezzel magyarázható, hogy az összes megjelölt cél száma magasabb, mint a nyertes pályázatok száma. Az általános célok közül az a) és b) célkitűzés, illetve az operatív célok közül a LEO-OpObj-3 célkitűzés kiemelkedő megjelenése a pályázati akció jellegéből adódik: az innovatív tartalmak átvétele jelenik meg döntően. A következő leginkább választott a LEO-OpObj-6 és a LEO-OpObj-2 célkitűzés, azaz az egész életen át tartó tanulóhoz kapcsolódó innovatív IKT-alapú tartalmak, szolgáltatások, módszertan és gyakorlatok fejlesztésének támogatása, valamint az oktatási és képzési szolgáltatásokat nyújtó intézmények és szervezetek, vállalatok, szociális partnerek és egyéb releváns szervezetek közti európai szintű együttműködések minőségének fejlesztése és mennyiségének növelése, támogatása, amelyet a nemzeti prioritásokkal is szeretnénk volna erősíteni. Úgy gondoljuk, hogy ez sikerült is, hiszen a pályázatok túlnyomó többségében a nemzetközi partnerség mellett nagy hangsúlyt fektettek a nemzeti partnerség kialakításánál az említett szervezetek bevonására.

Az alábbi két ábra mutatja a megjelölt általános és operatív célok arányát a benyújtott pályázatokban.

⁴ IKT – információs és kommunikációs technológiák

79. ábra: Általános és operatív célok a nyertes pályázatok között 2012-ben

Az előző évhez képest 2012-es évben nem változtak az európai stratégiai prioritások. A benyújtott pályázat minden esetben meg kell, hogy feleljen az alábbi összeurópai prioritások egyikének. Amennyiben több prioritáshoz is kapcsolódik a pályázat, úgy azt az egyet kell kiemelni, amelyikhez leginkább köthető. Csak egy prioritás volt megjelölhető a pályázati űrlapon.

Európai prioritások:

1. A szakképzés és a munka világa közötti együttműködés ösztönzése
2. A szakképzésben dolgozó tanároknak és oktatóknak, valamint a szakképzési intézmények vezetőinek biztosított alap- és továbbképzés támogatása
3. A kulcskompetenciák szakképzésben történő elsajátításának ösztönzése
4. A szakképzési mobilitást elősegítő stratégiák kidolgozása és átadása
5. Az európai szakképzési kreditrendszer (ECVET) – átláthatóság és a tanulási eredmények és szakképesítések elismerése
6. A minőségbiztosítási rendszerek fejlesztése a szakképzésben

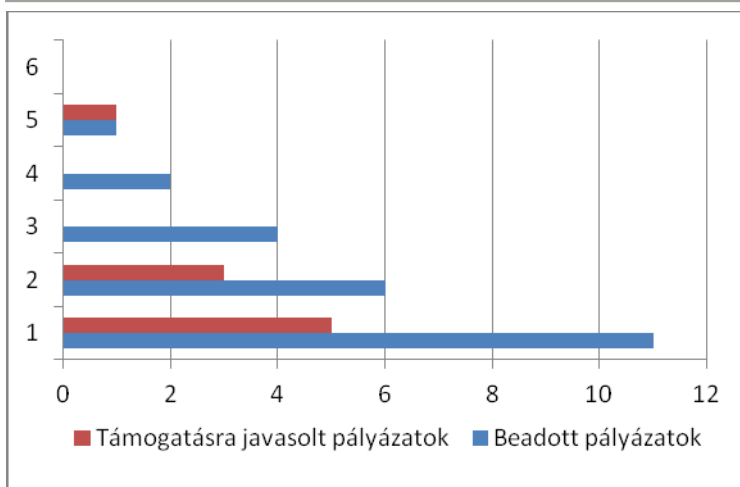
Ebben az évben különböző arányokban, de minden prioritásban küldtek be pályázatot, kivéve a 6. prioritást (a minőségbiztosítási rendszerek fejlesztése a szakképzésben).

A korábbi évhez hasonlóan idén is a legnagyobb számban választott európai prioritás a szakképzés és a munka világa közötti együttműködés ösztönzése volt. A következő leggyakoribb a szakképzésben dolgozó tanároknak és oktatóknak, valamint a szakképzési intézmények vezetőinek biztosított alap- és továbbképzés támogatása.

Az Európai Bizottság 2011-től nagyobb hangsúlyt fektetett az európai prioritások kiegyensúlyozására a nyertes pályázók között. Ez tovább folytatódott 2012-ben. A 2011-es évhez képest az Európai Bizottság – az irodák visszajelzésével összhangban – megváltoztatta az értékelési szempontok küszöbértékét. A változtatás azt hivatott szolgálni, hogy a prioritások kiegyenlítésének érvényesítése ne menjen a minőségi szempontok rovására. A nemzeti irodákkal egyeztetett pontozás alapján megemelkedett az elérendő minimum pontszám 48 pontról 65-re, valamint az egyes részterületek súlyozása, kötelező küszöbérték is emelkedett (változó mértékben).

A következő ábra mutatja az európai prioritások arányát a nyertes és a beadott pályázatok között.

80. ábra: Európai prioritások megoszlása 2012-ben a beadott és nyertes pályázatok között

A minőségi szempontok figyelembevétele mellett, vagyis a támogatható projektek között sikerült megvalósítani a prioritások kiegyenlítetttségét.

Ennek megfelelően első prioritásban a 11-ből 5, a második prioritásban a 6-ból 3, míg az ötödik prioritásra vonatkozóan 1-ből 1 projekt kapott támogatást. Az harmadik és a negyedik prioritásban a pályázatok egyike sem érte el a támogatási küszöböt, így ezekben a prioritásokban nem volt támogatott projekt.

A 2012-es felhíváshoz kapcsolódóan a nemzeti iroda **3 nemzeti prioritást** is megjelölt, amelyek nem változtak az előző évhez képest:

- olyan korábbi eredmények átvétele, amelyek kifejlesztésében magyar intézmények nem vettek részt;
- a munkaadók (cégek, munkaadók szervezetei) közvetlenül vesznek részt az innovációtranszferben,
- a témában érintett szakképző intézmények, képző szervezetek közvetlenül részt vesznek az innovációtranszfer lebonyolításában, majd a projekt lezárulta után az adaptált eredmények fenntartásában.

Az európai prioritásokkal összhangban a partnerséget a szakmapolitikai prioritásoknak megfelelően építették fel. Így az esetek többségében az értékelés során a pályázók plusz pontokat nyertek.

A pályázatok nemzeti prioritásokkal való összhangja nem pályázati feltétel, azonban a pályázat bírálata során előnyt jelent, ha pályázat valamely nemzeti prioritásnak megfelel. Az idei évben is prioritásonként 5-5 többletpontot (maximum 15 pontot) lehet kapni, amennyiben megfelelt a megjelölt prioritásnak.

A 2013. május 31-ig lezárult Leonardo innovációtranszfer projektek

Ebben a pályázattípusban maximum 24 hónapos projektek megvalósítására lehet pályázni, rendelkezésre álló időtartamot a kedvezményezettek – a projekt nagyobb volumene és munkaigénye miatt – általában ki is használják, így a 2012-es évben a harmadik (2009. évi)

pályázati forduló zárult le. A 2009-ban támogatott 6 projektből 5 db 24 hónapos projekt (egy 18 hónapos projekt lezárult már 2011-ben), valamint a 2010-es körből 3 projekt megvalósítása fejeződött be, és zárult le a benyújtott beszámolók tartalmi és pénzügyi értékelése. A 2010-es projektek közül kettő tervezett rövidebb futamidőt (18-21 hónap), de végül a 18 hónapos projektnek 3 hónapot hosszabbítania kellett a menet közben felmerült problémák megoldására.

A széleskörű információs tevékenység eredményeként a projektgazdák mintegy fele ismét új szereplő volt a programban. A korábbi évek tapasztalatai alapján az iroda nagy hangsúlyt fektetett a felkészítés során arra, hogy a pályázók saját kapacitásukat és partnereikkel való korábbi együttműködésük tapasztalatait felmérve lehetőség szerint csak Magyarországra irányuló adaptációt tervezzenek. Így a projektek döntő többsége egyirányú transzfert vállalt, csak néhány projekt tervezett többirányú (Bulgária – Szlovákia, illetve Ciprus, egy esetben pedig 3 további országba: Csehország, Szlovákia és Németország) transzfert. A nemzetközi partnerségek általában 2-3 további partner közreműködését jelentették, és a főpályázók törekedtek arra, hogy nemzeti partnerség támogassa a projekt megvalósítását. 1 projekt dolgozott kiemelkedően nagyszámú partnerséggel (7 szereplő 7 országból) illetve 1 projektben kizárólag a minimális külföldi partnerség csatlakozott a magyar főpályázóhoz.

A felhívás stratégiai prioritásai változtak az előző évhez képest (2008.), és az irodának lehetősége volt mindkét felhívás évében nemzeti prioritásokat is meghatározni. A 2009-es projektek közül három választotta a 3. prioritást (A szakképzésben részt vevő tanárok, képzésvezetők és oktatók készségeinek és kompetenciáinak fejlesztése) és kettő 2. prioritást (A szakképzési rendszerek és gyakorlatok színvonalának és vonzerejének növelése). A 2010-es projektek közül kettő célozta meg a 2. prioritást (A szakképzési rendszerek és gyakorlatok színvonalának és vonzerejének növelése, és egy-egy projekt a 3. (A munkaerő-piaci igényeket figyelembe vevő szaktudás fejlesztése) illetve a 4. prioritást (A szakképzésben részt vevő tanárok, képzésvezetők és oktatók készségeinek és kompetenciáinak fejlesztése). A kompetenciák és végzettségek átláthatóságára és elismerésére; a munkaerő-piaci igényeket figyelembe vevő szaktudás fejlesztésére; valamint a veszélyeztetett csoportok kompetenciaszintjének emelésére nem irányult egy sem a 2012-be zárult projektek közül.

Tartalmilag a projektek jelentős része KKV-k számára tervezett megoldásokat: speciális területekre irányuló menedzsment képzés formájában: stresszkezelés; hatékony megjelenés a nemzetközi piacokon; szellemi termékek üzleti hasznosításának támogatása (ez utóbbi projekt további célcsoportjait a kutatók, feltalálók alkották).

A különböző szektorokat megcélzó projektek közül egy kínált szakközépiskolai szinten újszerű módszertant (idegen nyelv tanítása a vendéglátásban); kettő munka melletti továbbképzést tervezett: vízügyi szakemberek számára, illetve művészeti egyetem oktatói részére; egy pedig KKV-knak kínál online eszközöket is használó képzést a gyógynövénytermesztés és -értékesítés területén.

A projektek eredményességét tekintve a 2009-es kör teljesítése kiegyensúlyozottabb. A projektek egy kivétellel 7-8 pontos értékeléssel zárultak (10-es skálán). A 2010-es körből lezárult 3 projektből kettő kiváló eredménnyel zárult (9, 10 pont). Mindkét évjáratban volt egy-egy projekt, amelyik belső problémák miatt gyengébb eredménnyel zárult, részben, illetve nem egyenletes minőségben sikerült teljesíteni vállalásaikat (6 pontos értékelést kaptak).

A projektek leírása és a termékek részlete megtalálható az ADAM adatbázisban (<http://www.adam-europe.eu/adam/project/extendedsearch.htm>)

A 2012-ben lezárult pályázati kör tapasztalatai:

- Nehézséget jelent, különösen nagy projektek megvalósításában kevesebb gyakorlattal, illetve korábbi együttműködési előzménnyel nem rendelkező projektgazdák számára, ha

„túlvállalják” magukat több országba irányuló transzfer tervezésével. A projektet irányító szervezet közvetlen hatáskörén túlmutató nemzeti adaptáció, fenntarthatóság biztosítása nagy kockázatot jelent a projekt egészére vonatkozólag.

- A partnerség változása futamidőn belül rendkívüli problémák elé állítja a partnerséget és a végeredmények megfelelő minőségű létrehozását megnehezítik.
- A projekt fő felelősségeinek megosztása részben kívánatos, a partnerek közös felelősségének tudatosítása érdekében, ugyanakkor kockázatot is jelenthet, ha a főpályázó nem tartja a végső irányítást a saját kezében.

A beavatkozás területei:

- A 2009-es és 2010-es években a nemzeti prioritások a transzfert támogató szempontokat hangsúlyozták a munkáltatók és szakképző intézmények (további) közvetlen részvételének erősítése érdekében.
- a pályázat tervezése során fontos, hogy a leendő főpályázó már ebben a szakaszban aktív közreműködést alakítson ki leendő partnereivel, mely a partnerek együttműködési készségének tesztelése mellett a konkrét igényeknek és képességeknek megfelelő tervezést tesz lehetővé.
- A felkészítés során jobban kell tudatosítani a pályázatot tervező szervezetekben a projektgazda felelősségét a teljes projekt egészére vonatkozólag. Ez érinti a tervezett vállalkások volumenét (hány célországba kívánnak adaptálni), a partnerség méretét (indokolt külföldi partnerek részvétele) és a nemzeti partnerség jelentőségét.

3.4. Leonardo Előkészítő látogatások

A pályázattípus célja az Egész életen át tartó tanulás program Leonardo da Vinci alprogramjának keretében pályázni szándékozók segítése abban, hogy pályázatuk megírásához szükséges előkészítő látogatást tegyenek leendő partnerüknél vagy nemzetközi partnerkereső szemináriumon vegyenek részt, ezzel elősegítve a leendő partnerek megtalálását.

A pályázattípus azon intézményeknek segít a partnerkeresésben, illetve a pályázat megírásában, melyek még nem vagy már régen vettek részt a Leonardo programban, vagy már tapasztalt és aktív pályázók, de új pályázatuk valamely aktuális szakképzési témához kapcsolódik. Ennek fényében Leonardo előkészítő látogatásra azon intézmények nyújthatnak be pályázatot, amelyeknek elmúlt három pályázati évben nem volt nyertes Leonardo projektjük. Ezen szabály alól kivételt képeznek azok a szervezetek, amelyek az új projekt keretében olyan a nemzeti és ágazati képesítési rendszerek fejlesztését kívánják támogatni, mint az Europass, az ECVET és az EQUARF rendszerek valamint az európai képesítési keretrendszer (EQF). A tervezett projekteknek e keretprogramok elemeinek tesztelését és végrehajtását kell megcélozniuk.

Előkészítő látogatásra minden szakképzésben érintett intézmény pályázhat. Az elnyerhető támogatás maximuma 1000 €fő (indokolt esetben 2 fő is utazhat), öt napnál nem hosszabb kinttartózkodásra. A támogatás az előkészítő látogatáshoz kapcsolódó utazási, biztosítási, megélhetési költségek vagy a partnerkereső szeminárium részvételi díjának fedezését szolgálja.

A 2012-es pályázati kör eredményei

A 2013-as Leonardo pályázatok kidolgozását elősegítő előkészítő látogatásokra összesen 7 pályázati határidő volt. A pályázatok bírálatát az iroda munkatársai végezték, pályázatonként 2-2 fő.

A 2012-es pályázati körben összesen **40** intézmény nyújtott be **pályázatot** előkészítő látogatás program keretében, ami kevesebb a 2011-es pályázati körben benyújtott pályázatok számánál (55). A csökkenés oka a 2012-ben bevezetett **új adminisztratív prioritással** magyarázható, miszerint „ugyanannak a közvetítő intézménynek a szervezésében évente maximum 5 új intézmény szervezhet látogatást”. A prioritás bevezetésére azért volt szükség, mert az utóbbi néhány pályázati körben a Leonardo előkészítő látogatások egy jelentős része ugyanazon külföldi közvetítő intézménynél történt, ami egyrészt a látogatások hatékonyságának rovására ment, tekintve, hogy a látogatások többször egy időben valósultak meg, másrészt pedig sablonos pályázatokat eredményezett.

A 40 benyújtott pályázat közül végül 30 részesült pozitív elbírálásban, ami közel azonos a 2011-es pályázati kör nyertes projektjeinek számával (34). A 30 nyertes pályázat közül 1 pályázó intézmény a szerződéskötés előtt visszalépett a támogatástól, mert a fogadó partner visszamondta együttműködési szándékát. A **29 nyertes projekt** keretében **39 fő mobilitására** szerződünk le. A **nyertes pályázatok támogatási igénye** összesen 39 827 € volt, melyből végül **36 317 euró került lekötésre**. Az igényelt támogatási összeget a 29 nyertes pályázatból 4 esetben kellett csökkenteni, többnyire abból adódóan, hogy az igényelt 2 résztvevő helyett csak 1 fő kiutazása volt indokolt.

A 10 nem támogatható pályázatot 6 esetben formai, 4 esetben pedig tartalmi hiányosságokra hivatkozva kellett elutasítani. A tartalmi hiányosság többnyire abból adódott, hogy a pályázatban leírt elképzelések nem kapcsolódtak a Leonardo program célkitűzéseikhez, vagy pedig abból, hogy a pályázatban nem mutatták be az előkészítő látogatás programját, ill. nem részletezték annak céljait.

A benyújtott pályázatok 80%-a közös Leonardo Mobilitási projekt kidolgozására irányult, a Leonardo Partnerségek (15%) és Innovációtranszfer (5%) pályázatok kidolgozására irányuló látogatások kisebb arányban voltak jellemzőek.

A látogatások döntő többsége az előző pályázati körhöz hasonlóan 2012-ben is Németországba irányult. A többi célország azonos vagy közel azonos arányban jelent meg a nyertes pályázatokban.

39. táblázat: A 2012-es Leonardo Előkészítő látogatások célországai

Célország	Nyertes pályázatok száma
Németország	14
Olaszország	4
Spanyolország	2
Egyesült Királyság	2
Lengyelország	2
Ausztria	1
Bulgária	1
Svájc	1
Észtország	1
Írország	1

A tavalyi évhez hasonlóan a nyertes pályázattal rendelkező intézmények többsége (62%) vidéki. Az intézmények típusa kb. fele-fele arányban oszlik meg a szakközépiskolák/oktatási intézmények, valamint egyéb, pl. szakmai egyesületek, kft.-k, alapítványok között.

A megpályázott kiutazások átlagos hossza 4,2 nap.

A pályázatok eredménye abban mérhető, hogy hányan adtak be valóban pályázatot Leonardo projekt megvalósítására, ill. hogy hányan nyertek. Ennek figyelembevételével elmondható, hogy a célkitűzés megvalósítása alapvetően sikeres volt, hiszen az előkészítő látogatáson részt vevő intézmények mintegy **76%-a nyújtott be 2013-ban Leonardo pályázatot. Ezen pályázatok közel 50%-a minősült támogathatónak** az eddig rendelkezésre álló adatok alapján.

40. táblázat: A Leonardo Előkészítő látogatások utóélete

Megvalósult előkészítő látogatás	Benyújtott Leonardo pályázat (mobilitás, innovációtranszfer és partnerség, 2013-as kör)	%	Nyertes Leonardo pályázat (mobilitás, innovációtranszfer 2013-as kör)	Bírálati folyamatban (partnerség)
29	22	76	10	2

3.5 A centralizált Leonardo projektek eredményei

A nemzeti irodák által nemzeti szinten kezelt pályázatokon kívül elérhetők centralizált pályázatok is minden egyes alprogramhoz kapcsolódóan, az adott szektor fejlesztése céljából.

A Leonardo alprogram esetében ez az alábbi pályázattípusokat jelenti:

- **Innovációfejlesztés (LMP):** ezen alprogram olyan nemzetközi együttműködések támogat, melyek a szakmai oktatás és képzés keretében alkalmazandó újszerű tartalmak, módszerek és eljárások kialakításával fejlesztik a képzési rendszer minőségét. E projektek előmozdítják a szakképzés megújulását és minőségének fejlesztését. A pályázatokba mindkét célt be kell építeni oly módon, hogy a projektekben kidolgozott eszközök, módszerek és a konkrét tananyagok is alkalmazhatók vagy adaptálhatók legyenek a változó körülményekhez.
- **Tematikus hálózatok (LNW):** ezen projektek a szakképzésben érintett különböző szereplők közötti kapcsolatok erősítését szolgálják, hozzájárulnak a minőség fejlesztéséhez, megjelenítik a szakmai oktatás és képzés területén fontos közös érdekeket és tevékenységeket.
- **Kiegészítő tevékenységek (LAM):** a kiegészítő tevékenységek körében megvalósuló projektek a Leonardo da Vinci projektek céljait és eredményeit támogatják. E projektek kiterjedhetnek a kommunikációs tevékenységre, projektek tematikus monitoringjára, projekteredmények terjesztésére és hasznosítására.

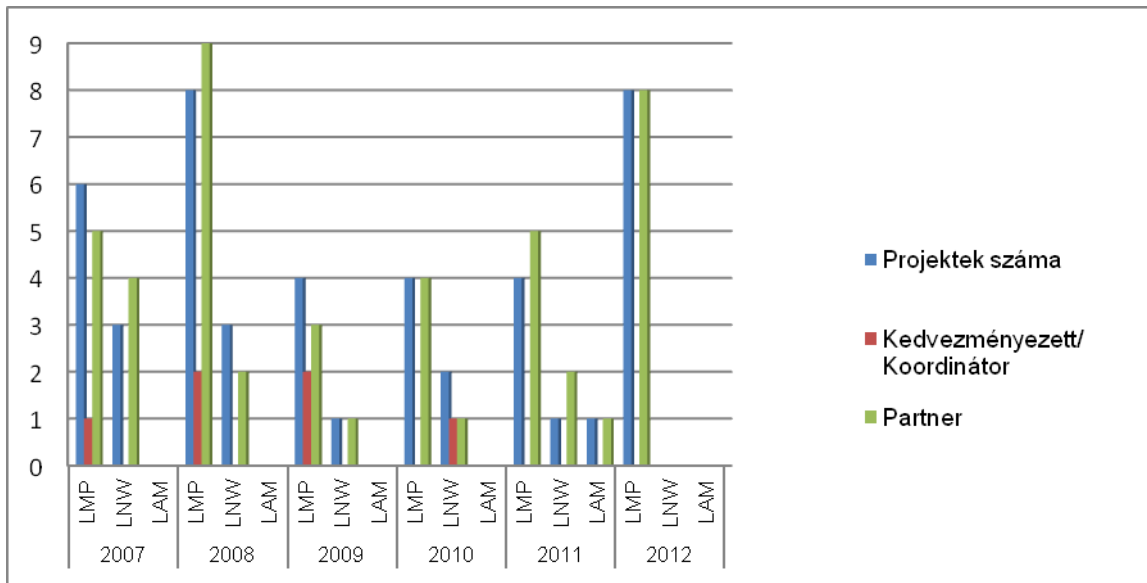
A pályázatokat ezen programok esetében az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) kezeli: ez a szervezet írja ki a pályázatot, ad közvetlen információt, bírálhatja el a beérkező pályázatokat és szerződik a nyertes intézményekkel.

A pályázatot beadókról sajnos adatvédelmi okok miatt a nemzeti irodák csak korlátozottan kapnak információt – de a nyertes pályázók listája rendelkezésünkre áll a 2007-12-es évekről, illetve ismerjük a beadott és támogatást nyert pályázatok számát országokénti bontásban.

Ezen információk alapján az elmúlt évek során Leonardo alprogram esetében 45 olyan centralizált projekt van, amelyben partnerként vagy koordinátorként, magyar intézmény is részt vesz.

Az alábbi diagramból látszik, hogy a szerep elsősorban partneri:

81. ábra: Magyar intézmények száma/szerepe a nyertes Leonardo centralizált projektekben, 2007-2012

Az elmúlt évek 45 nyertes projektjében a magyar intézmények döntő többsége nem vezető (kedvezményezett/koordinátor) szerepet tölt be a nemzetközi konzorciumokban, hanem partnerként segíti annak munkáját. Sajnálatos módon 2012-ben nincs információnk arról, hogy hány magyar intézmény/szervezet adott be pályázatot koordinátorként, csak azt tudjuk, hogy nincs magyar koordinációjú projekt.

Ha az egyes pályázati fordulókat vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a 2008-as év volt a legsikeresebb a magyar intézmények részvétele és támogatása szempontjából:

A 45 projekt összesen 51 intézményt takar, tehát van olyan szervezet, amelyik több nyertes centralizált projektben is részt vesz. Az összetétel vegyes képet mutat: felsőoktatási intézmény, civil szervezet (egyesület, alapítvány), cég (kft., Zrt.) is jelen van a partnerségekben, de a nonprofit oldal van túlsúlyban.

A régiók tekintetében magasan a főváros vezet: a 45 nyertes projektből 29 budapesti, a többi régió 1-1 várossal, településsel képviselteti magát, nincs más régió, amely dominánsan megjelenne.

A pályázattípusokat tekintve a magyar intézmények innovációfejlesztésben vettek elsősorban részt, ez 34 projektet jelent, míg a maradék 10 pályázat esetében a tematikus együttműködés és 2011-ben 1 intézmény esetében a kiegészítő tevékenységek pályázati formát választották a felek.

A 2012-es év adatait részleteiben megvizsgálva elmondhatjuk, hogy összesen 8 centralizált projektben vett részt magyar pályázó, mind a 8 projekt esetében partnerként. Egy intézmény két projektben is részt vesz partnerként. Ha a magyar szervezetek részvételét nézzük az összes nyertes projektek számához viszonyítva, akkor az LMP esetében ez 20%, az LNW és az LAM esetében is sajnos 0%-t jelent. Ez igen alacsony.

A 8 magyar intézmény részvételével zajló innovációfejlesztési projekt témáit tekintve igen változatos a kép: pl. hivatásos sofőrök képzettségének fejlesztése a változó munkahelyi körülményekhez az IKT alapú tanulás eszközeivel; a masször szakmák Európai kölcsönös elismerésére egy ECVET portál létrehozása; Európai rendszer kidolgozása a szupervizori kompetenciák összehasonlíthatóságára és elismerésére; képzésfejlesztés biomassa-tanácsadók

részére. Két projekt is van, amely egyrészt az élelmiszer-hulladékok csökkentésére és jobb felhasználására, másfelől pedig a szilárdhulladék-kezelő létesítmények vezetői számára dolgoz ki európai képesítést. Valamint egy másik projekt egy olyan közösségi játékot dolgoz ki, melynek célja azon kulcsfontosságú kompetenciák fejlesztése, melyek elengedhetetlenek egy jó nemzetközi projektmenedzser számára.

A részletes eredmények az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) oldalán érhetők el, évenkénti bontásban:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/selection_results_en.php

Továbbá az egyes projektek részletes bemutatása is olvasható a honlapon:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/documents/2012/leonardo_da_vinci_compendium_2012.pdf

4. Grundtvig (felnőtt tanulás)

A program célja, hogy európai együttműködési tevékenységek révén hozzájáruljon az általános értelemben vett, szakmától független felnőttoktatás európai fejlesztéséhez. A felnőttoktatás minőségének és hozzáférhetőségének javítása által a Grundtvig program hozzájárul ahhoz, hogy a felnőtt tanuló teljes értékű, aktív tagja lehessen a társadalomnak, bővüljenek a más kultúrákról szóló ismeretei, életminősége és munkaerő-piaci esélyei javuljanak. A program az alábbi decentralizált pályázattípusokból áll:

- Tanulási kapcsolatok
- Időskorú önkéntes projektek
- Felnőtt tanulói műhelyek
- Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak
- Látogatások és cserék
- Asszisztensek
- Előkészítő látogatások

Az iroda meglátása szerint **a program 2012. évi megvalósítása kiemelkedően sikeres volt.** A beadott pályázatok száma a nagyobb pályázattípusok esetében sokszor látványosan emelkedett. A költségvetési keret azonban sem európai, sem pedig országos szinten nem tudja követni ezt a megnövekedett igényt. A 2012-es évben a Leonardo program terhére történt átcsoportosítással sikerült ezt a költségvetési feszültséget valamelyest csökkenteni, az alábbiak szerint:

- A **Tanulási kapcsolatok** pályázattípusban volt a leginkább kiemelkedő a növekedés: 30%-kal megnőtt a beadott pályázatok száma. Ez európai egyeztetés eredményeképp az iroda a kötelezően beajánlott tartalékalapból idén is jelentős összeget kapott vissza. Így annak ellenére, hogy a program költségvetése az igényekkel összevetve igen szűkös, a visszaosztott tartalékalapnak, illetve a Leonardo programból történt átcsoportosításnak köszönhetően a nyertes projektek száma 16%-kal nőni tudott.
- **Időskorú önkéntes projektek:** ezen akció pályázati aktivitása stagnált 2011-hez képest, de ez a célok és a speciális célcsoport tekintetében érthető.
- **Felnőtt tanulói műhelyek:** szinten kiemelkedő érdeklődés mellett futó pályázattípus, ahol az előző évhez képest 46%-kal több, 54 helyett 79 pályázat érkezett az irodához. Ezen pályázattípus esetében az iroda két kihívással kellett, hogy megküzdjön 2012-ben is: a formai hibás pályázatok magas számával és a jó minőségű, de forráshiány miatt elutasítani kényszerült pályázatok arányával. Bár a formai hiba aránya csökkent az

előző évhez képest (akkor 31 %, most 20%), de még mindig magasnak mondható. A forráshiányt az iroda úgy próbálta enyhíteni, hogy a Leonardo programból átcsoportosított összeg egy jelentősebb részét ehhez az akcióhozallokálta.

- Az **egyéni pályázattípusok** közül 2012-ben a Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak lehetőséget célozták meg a legtöbben. Itt folytatódott a 2011-ben indult tendencia és a pályázatok száma ezen pályázattípus esetében is látványosan, 30%-kal növekedett az előző évhez képest. Az iroda így a felnőtt tanulói műhelyeknél is jelzett forráshiánnyal küzdött, amit szintén a Leonardo programból átcsoportosított támogatás egy részével enyhített, de a forráshiány miatt elutasított pályázatok aránya még így is nagyon magas, 57% maradt.

Összességében igen eredményesnek nevezhető a Grundtvig program 2012. éve. Mind a pályázatok száma, mind azok minősége azt jelezte, hogy a felnőttoktatás területén is egyre szélesebb az a kör, amely egyrészt érdeklődik az oktatás területén elérhető pályázatok iránt, másrészt pedig rendelkezik a nemzetközi együttműködésekhez szükséges pályázatiíró és projektmenedzsment kapacitással és nemzetközi kapcsolatrendszerrel.

A lényegesen nagyobb pályázatszám rengeteg terhet ró az irodára, mivel az az adminisztrációs terheket is megnöveli. Mindezek mellett nagy kihívás a költségvetés kialakítása és a szinte mindegyik pályázattípusban a lehetőségeket többszörösen meghaladó igény és a magas minőség mellett a feszültség enyhítése: a beadott pályázatok közül ugyanis nagyon sok a jó minőségű, elegendő támogatás hiányában azonban forráshiány miatt elutasított anyag. Ezt a folyamatos forráshiányt a 2012-es évben a Leonardo programból történő átcsoportosítás valamelyest enyhíteni tudta. Ennek eredményeképp több intézményi és egyéni projekt is a támogatottak közé kerülhetett a tartaléklistáról.

4.1. Grundtvig Tanulási kapcsolatok

Ez a pályázati lehetőség elsősorban olyan intézmények részvételét támogatja, amelyek még nem rendelkeznek jelentős tapasztalatokkal a nemzetközi együttműködések és a projektmegvalósítás területén. A projektek célja az egymástól való tanulás, a szervezetek közötti tapasztalatcsere és a közös projektmunka megtapasztalása. A projektekben legalább három, a felnőttoktatásban érintett intézmény vesz részt, három különböző országból. 2007-től az együttműködések két évig tartanak, és a pályázók általánytámogatásban részesülnek. Az általánytámogatás nagysága a projektpartnerek által vállalt mobilitások (a projekt megvalósításával összefüggő külföldi utazások)⁵ számától függ.

A 2012. február 21-i határidőre **197 pályázat érkezett**, 50 pályázattal több, mint 2011-ben. A **koordinátori** szerepet vállaló magyar szervezetek száma másfélszeresére – 24-ről **36-ra** – növekedett. Az utóbbi két pályázati fordulóban tapasztalt ugrásszerű pályázatszám-növekedésnek több oka lehet: egyrészt egyre növekszik a program ismertsége, ahogy egyre többen vehetik ki részüket a támogatásból, másrészt – szakértői vélemények szerint – növekedést generált a rendelkezésre álló hazai források csökkenése is.

Ezen pályázati forma – célját és eljárásrendjét tekintve – megegyezik a Leonardo partnerségi pályázattípussal. A pályázatok témái – a program céljaihoz igazodva – a felnőttoktatás valamely területére irányulhatnak.

⁵ Egy mobilitás egy személy egy külföldi útját jelenti. A projektben közreműködő felnőttoktatási szakemberek, felnőtt tanulók, a társult partnerek képviselői és az esetlegesen segítségre szoruló speciális igényű résztvevők kísérői is részt vehetnek a mobilitási tevékenységekben.

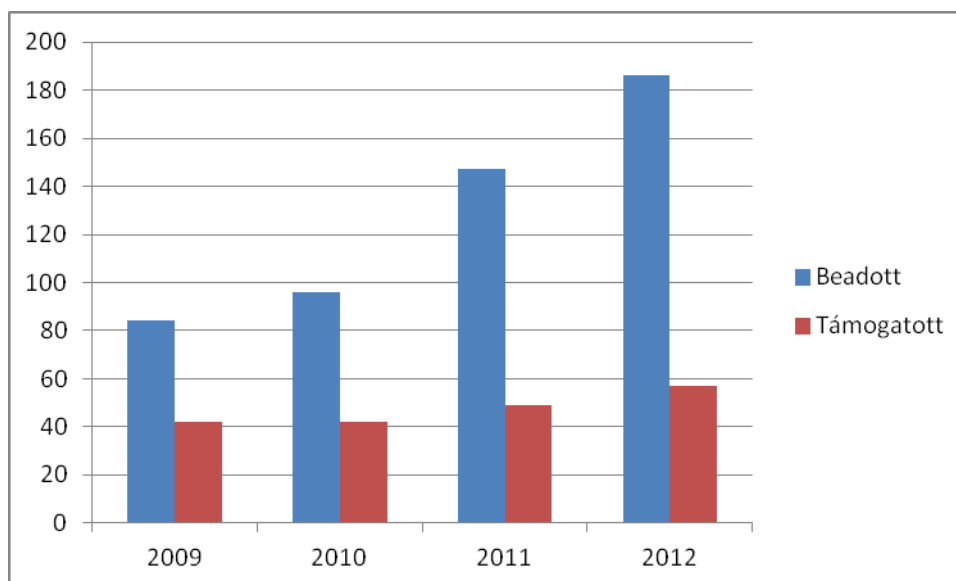
A pályázatok formai bírálatát az iroda munkatársai végezték el. A pályázatok tartalmi bírálatára kizárólag a partnerség koordinátorának országában kerül sor.

A formai bírálat során hat pályázatot utasítottunk el. A pályázók további öt pályázatot visszavontak, a 2012. évi adminisztratív prioritások alapján: **Magyarországon minden Grundtvig Tanulási kapcsolat támogatásra pályázó szervezetnek egyszerre csak egy futó projektje lehet.** Ha egy pályázó mégis több pályázatot ad be, akkor ezek közül választania kell, illetve amennyiben nem választ, úgy pályázatait elutasítjuk.

Így összesen 186 pályázat (36 koordinátor és 150 partner) közül kerültek ki azok, amelyek támogatást kaphatnak. A 36 magyar koordinálású pályázat értékelését két külső szakértő végezte. Azokban az esetekben, ahol a bírálati pontszámok között nagyobb különbség volt, mint 15 pont, a bírálók személyesen egyeztettek az eredményekről.

Az európai egyeztetést és rangsorolást követően az Európai Bizottság **855 000 eurót ítelt meg** Magyarországnak. Ezt az összeget az iroda a rendelkezésére álló Grundtvig költségvetésből kiegészítette, illetve a Leonardo da Vinci programból is történt átcsoportosítás. Ennek eredményeképp a 2012. évi fordulóra **lekötött keret 951 000 euró lett, ami 68,69%-a** a teljes Grundtvig keretnek. Ez az összeg **16 magyar koordinátor, 41 partner támogatását biztosította, vagyis összesen 57 együttműködés támogatását tette lehetővé.** Így megnövekedhetett a magyar koordinálású projektek száma, és minimum 720 mobilitás fog megvalósulni a 2 éves futamidő alatt – de várhatóan ennél több fog teljesülni.

82. ábra: A beadott és támogatott Grundtvig Tanulási kapcsolat projektek száma (2009-2012)

2008 óta a Tanulási kapcsolatok pályázattípusban a támogatás odaítélésének és elszámolásának tekintetében nem volt jelentős változás. A projektek pénzügyi elszámolása és a pályázás folyamata is meglehetősen egyszerű.

A megítélhető átalányösszegek 2012-ben a következők voltak:

- minimum 4 mobilitás: 10 000 euró,
- minimum 8 mobilitás: 13 000 euró,
- minimum 12 mobilitás: 16 000 euró,

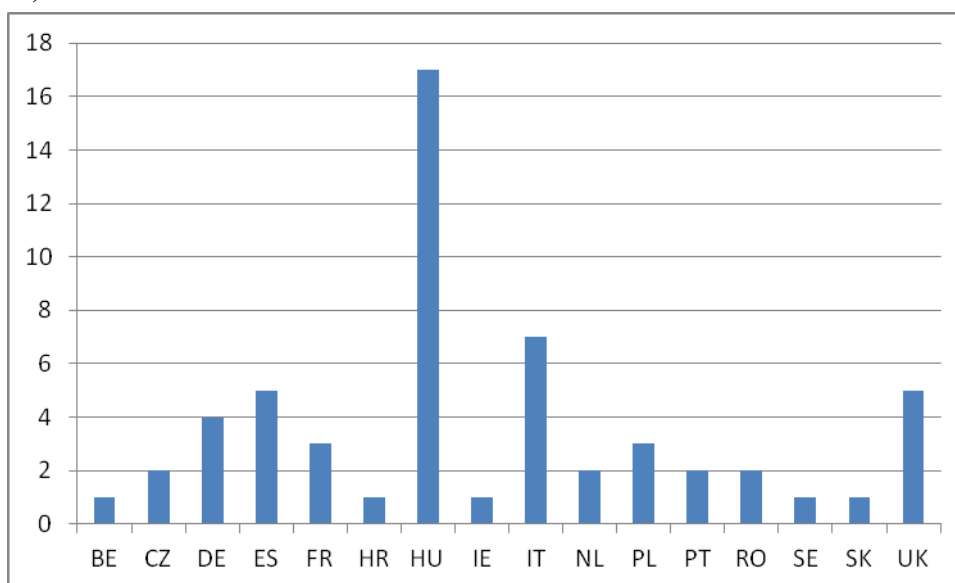
- minimum 24 mobilitás (ebből minimum 16 felnőtt tanuló): 22 000 euró.

A 2012-ben támogatott 57 projekt szinte mindegyike (43 projekt) minimum 12 mobilitást pályázott meg. Öt pályázó minimum nyolc mobilitást kívánt megvalósítani, és kilenc támogatott tanulási kapcsolat választotta a 24 mobilitásos projektípust. Ez utóbbi kifejezetten a felnőtt tanulók aktív részvételét támogatja, hiszen feltétel, hogy a mobilitásokba legalább 16 tanulót vonjanak be. Mindezek alapján nyilvánvaló, hogy – a korábbi évekhez hasonlóan – az adott idő alatt kevesebb mobilitást támogató projekt típusok Magyarországon kevésbé népszerűek.

A Tanulási kapcsolat projektekben együttműködő intézmények közül 17 koordinátori, a többi partneri szerepet vállal. Általában a koordinátor intézmény fogja össze a többiek munkáját, de a támogatási összeg felhasználásáért, a támogatási szerződés feltételeinek teljesítéséért minden partner maga felel.

Támogatott magyar partnerrel dolgozó koordinátorok a programban részt vevő másik 31 európai országból 15 országban vannak. A legnépszerűbb országok ezek közül Olaszország, ahol hét, Nagy-Britannia és Spanyolország, ahol öt-öt koordinátor intézménynek is van magyar partnere. Ezek a koordinátor országok részben eltérnek a 2011-ben „legnépszerűbb” koordinátor országoktól (akkor Németország is a három legnépszerűbb között volt).

83. ábra: A Grundtvig Tanulási kapcsolat nyertes projektekben a koordinátorok száma országonként (2012)

A 2011-es évhez hasonló maradt a projektek nem túl egyenletes földrajzi megoszlása. 2011-ben a támogatott intézmények 61%-a volt fővárosi székhelyű, 2012-ben 57 támogatott projekt közül 36 kapcsolódik Budapesthez, ez közel azonos arány, 63%. A fennmaradó 21 pályázat beadási aránya is közel azonos a tavalyihoz, tíz nyertes pályázat jött a nyugati országrészről, kilenc a keletiből, míg kettő Közép-Magyarország nem budapesti településeiről.

A pályázatok témája a korábbi éveknek megfelelően meglehetősen változatos. **Az aktív időskor európai évének köszönhetően 2012-ben** kimagaslóan sok, összesen 19 projekt állította fókuszba az időskori tanulás és a generációk közötti tanulás témáját. Az elmúlt évhez hasonlóan leggyakoribb témák a hátrányos helyzetű felnőttek bevonása a felnőttoktatásba valamint az aktív állampolgárság, azonban elmondható, hogy a projektek tematikájukat tekintve rendkívül széles skálán mozognak.

A pályázó szervezetek több mint kétharmada a nonprofit szektorból kerül ki, ugyanígy igaz, hogy kb. kétszer annyi magán-, mint állami szervezet pályázott. A pályázók jelentős része felnőttoktatással (is) foglalkozó egyesület vagy alapítvány, kisebb részben képviselik magukat a szakképző intézmények, felsőoktatási intézmények, önkormányzatok stb.

A Grundtvig Tanulási kapcsolat projektek esetében nemzeti prioritási pontokat igényelhetnek azok a szervezetek, akik hátrányos helyzetű kistérségből vonnak be felnőtt tanulókat a projektjükbe, illetve azok a szervezetek, akiknek székhelye/telephelye hátrányos helyzetű kistérségben van. A nyertes projektek között nyolc olyan pályázó van, akinek székhelye hátrányos helyzetű régióban helyezkedik el. Ilyen régióból bevont felnőtt tanulók pedig összesen kilenc projektben vesznek majd részt.

A 2010-es támogatási szerződésekhez kapcsolódó beszámolók

A 2010-ben támogatott Tanulási kapcsolat projektek 2012. július végén zárultak, és szeptemberben küldték el záróbeszámolójukat a Tempus Közalapítványnak. Összesen 42 projekt nyert 2010-ben, ebből sajnos egy projekt nem valósult meg. A fennmaradó 41 projekt nagy részének bírálatát külső szakértő végezte. A projekt és az arról készített beszámoló értékelésének eredményéről minden kedvezményezettnek egyéni visszajelzést adtunk. A 2010-es projektekről – a korábbi évekhez hasonlóan – elmondható, hogy többségük teljesítette az eredetileg kitűzött célokat és megvalósította a tervezett tevékenységeket. A megvalósítás során adódott kisebb eltérések többnyire indokoltak és szükségszerűek voltak, a végső célok elérését nem befolyásolták.

A záróbeszámolókat összesítése szerint a 2012-ben lezárt Tanulási kapcsolat projektek közel mindegyike teljesítette a tervezett mobilitásokat, sőt sok esetben a mobilitások száma meghaladta a tervezettet. Egy esetben adódtak problémák, itt a támogatott magyar partner csak az első évre tudott elszámolni és a mobilitásokat sem tudta teljesíteni. A 41 projekt összesen 635 mobilitást vállalt a szerződések alapján, és 708-et teljesített valójában.

Projekttermékként leggyakrabban a weboldalt, kisebb kiadványokat (szórólapok, broszúrák), valamint konferenciákat, szemináriumokat jelölték meg a támogatottak. A tavalyi évhez hasonlóan a 2010-es záruló projektek eredményeit is egy közös európai adatbázisba is fel kellett tölteniük. Az EST (European Shared Treasure <http://tmp.est.tpf.hu/search.php>) a Comenius, a Leonardo da Vinci és a Grundtvig partnerségek számára készített adatbázis, melynek célja, hogy láthatóvá és elérhetővé tegye az Egész életen át tartó tanulás program keretében létrejött eredményeket és projekttermékeket.

A záróbeszámolókat az általánosalapú elszámolási szabályoknak megfelelően zártuk le, melyek a pályázatban vállalt szakmai tartalom és a tervezett mobilitások számának teljesítését és ezek igazolását kérik. A kezdeti apróbb nehézségek után, a 2012-es évben ez a – pályázók számára egyértelműen egyszerűbb – rendszer már semmilyen problémát nem okozott. Az időközben felmerülő kérdések megválaszolására, a pályázói igényeket figyelembe véve **az iroda pénzügyi tájékoztató napot tartott az év során**, ahol a szakhatóságok (NAV, Könyvelői Kamara) képviselői is jelen voltak. Az egy problémás, nem befejezett partnerségen kívül nem volt olyan projekt, amely ne lett volna jogosult a teljes megítélt támogatásra. Véletlenszerű kiválasztás alapján 10 projekt esetében tételes ellenőrzésre is sor került, azaz a kedvezményezettnek az eredeti részvételi igazolásokat és utazást igazoló dokumentumokat is be kellett küldeni. A tételes ellenőrzésre beküldött dokumentáció minden esetben megfelelő volt.

Fogadtunk és feldolgoztunk továbbá 49 előrehaladási jelentést, vagyis a 2011. évi nyertes projektek időközi beszámolóját, amit a pályázók a 2 éves projekt első évét követően kell, hogy beküldjenek. Ezek értékeléséről szintén egyénre szabott visszajelzést kaptak a kedvezményezettek. Ezek szerint a 2011-ben támogatott kétéves projektek keretében vállalt 720 mobilitás közül 2011. június végéig 333 valósult meg.

Mind az időközi beszámoló, mind pedig a záróbeszámoló elkészítését monitoringszeminárium megszervezésével támogatták a pályázattípussal foglalkozó irodai munkatársak, ahol tájékoztatták a pályázókat az adminisztrációs kötelezettségekről és a projektmenedzsmenttel kapcsolatos elvégzendő feladatokról. A rendezvények sikerét tanúsítja, hogy mind az időközi, mind a záróbeszámolók egyre magasabb színvonalon készülnek el.

Nemzetközi Együttműködési Kultúráért Nívódíj

A **Grundtvig Tanulási kapcsolatok** programban 2012-ben a megadott határidőre beérkezett beszámolókból öten kaptak kiváló minősítést. Az értékelések alapján mindegyik projektet nívódíjra jelöltük, amelyeket két független szakértő értékelte. Az értékelések alapján a szakértők **2 intézmény** számára javasolták a nívódíj megítélését:

- **Alfavit Oktatási es Kulturális Közhasznú Alapítvány**, Budapest, <http://parus.russchool.eu>

A projekt címe: Les usages et la valeur du patrimoine culturel russe dans l'enseignement de la langue russe pour adultes en Europe

- **Vitakultúra Egyesület**, Budapest, <http://www.vitakultura.hu/>

Projekt címe: Art for Multicultural Communities

A projektek részletes leírása az erre szolgáló kiadványban olvasható, amely elérhető a honlapunkon is. A díj átadására a 2012. évi valorizációs konferencia keretében került sor.

4.2. Grundtvig Időskorú önkéntes projektek

A *Grundtvig Időskorú önkéntes projektek* küldő és fogadó szervezetek együttműködésén alapuló projektek, melyek a nemzetközi önkéntességben rejlő tanulási lehetőségeket kínálják időskorú (50 év feletti) résztvevőknek. Ez a projekt típus szintén intézményi, 2009-ben indult pályázati forma.

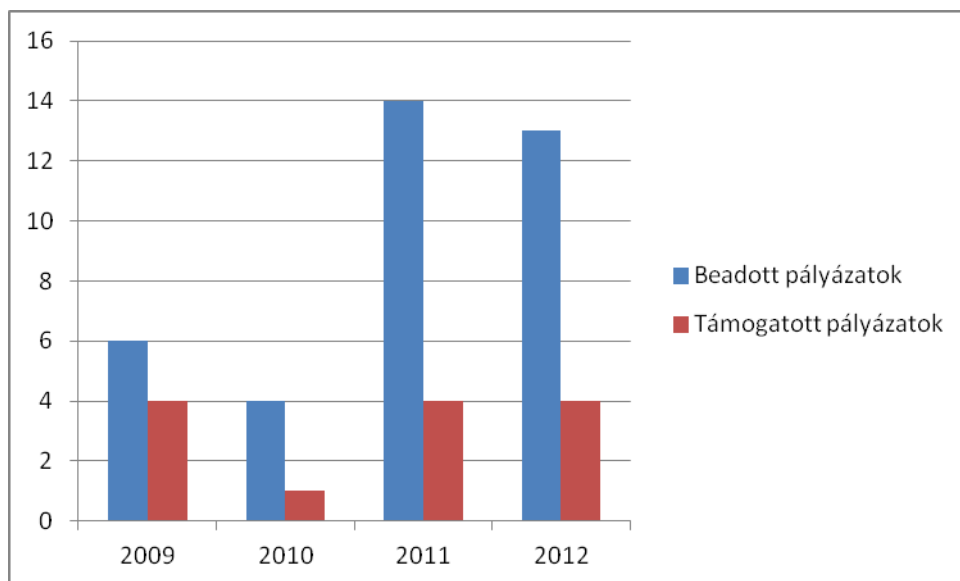
A partnerek két év alatt 2-6 önkéntest küldhetnek egymáshoz 3-8 hetes időtartamra. Az időskorú önkéntesek olyan tevékenységet végeznek, ami a számukra tanulási lehetőséget, a fogadó szervezet (illetve a tágabb közösség) számára pedig nem anyagi természetű hasznot jelent. A partnerek a projekt során egy hosszabb távú, időskorú önkéntesek cseréjén alapuló együttműködés alapjait is lefektethetik.

Az önkéntesek által végzett tevékenységek nem feltétlenül kapcsolódnak szorosan az oktatáshoz vagy képzéshez; a tanulási lehetőséget az önkéntességre való felkészülés, a külföldön eltöltött időszak és az ott végzett tevékenység, valamint a tapasztalatok összegzése, értékelése jelenti.

Egy projektben két különböző, az Egész életen át tartó tanulás programban részt vevő országból származó partner szerepelhet. Mindkét partnernek vállalnia kell időskorú önkéntesek küldését és fogadását is.

A 2012. márciusi határidőre 13 pályázat érkezett, ez a 2011. évi 14 pályázathoz képest egy kis visszaesést jelent, ahogy ezt a grafikon is mutatja. A 13 pályázat közül hat magyar koordinációjú projekt indult. A pályázatok formai és pénzügyi bírálatát az iroda munkatársai végezték. A 13 beérkezett pályázat közül három formailag érvénytelen volt. Tartalmi bírálatra – mivel kölcsönösségi alapon működnek a projektek (küldést és fogadást is magába foglal a pályázattípus) mind a koordinátorok, mind a partnerek esetében sor került. A formailag megfelelő tíz pályázat esetében a tartalmi értékelést két független szakértő végezte.

84. ábra: A benyújtott, illetve támogatott Időskorú önkéntesek pályázatok számai

Az európai egyeztetést követően a kölcsönösség és a másik ország szintén szűk költségvetési kerete miatt **négy pályázat kapott támogatást 66 385 euró értékben**. A projekt keretében **23 fő** 50 évnél idősebb külföldi önkéntes magyarországi munkája valósul meg, 23 magyar résztvevő pedig a partnerországokban tölti 3 hetes önkéntes megbízatását. A nyertes pályázatok földrajzi szórása szignifikáns változást mutat. A 2011-es évben csak fővárosi intézmények nyertek támogatást, míg 2012-ben mindössze egy budapesti székhelyű pályázó szerepel a nyertesek között, a többi három Pécsről, Kaposvárról és Kozárdról került ki.

A partnerek pedig Európa különböző országaiból kerültek ki: egy román, egy német, egy lett és egy török szervezettel társultak a pályázók.

A nyertes pályázók mindegyike nonprofit intézmény: egy egyesület, két alapítvány és egy egyházi szervezet. A támogatott projektek a szervezetek profiljának megfelelően alapvetően kulturális témájúak.

A pályázók visszajelzései szerint ebben a pályázattípusban különös nehézséget okoz a célcsoport nyelvtudásának alacsony szintje. Ez is lehet indoka, hogy a 14 beadott pályázat közül három is határon túli magyar szervezetekkel kívánt dolgozni magyar munkanyelven, ezek közül egy, a Katolikus Karitászt nyert támogatást 2012-ben. A nyertes pályázatok között kettő munkanyelvé az angol – ez egyébként a legnépszerűbb munkanyelv a beadott pályázatok között is –, egy német és egy magyar nyelvű projekt valósul majd meg.

A 2010-es támogatási szerződésekhez kapcsolódó beszámolók

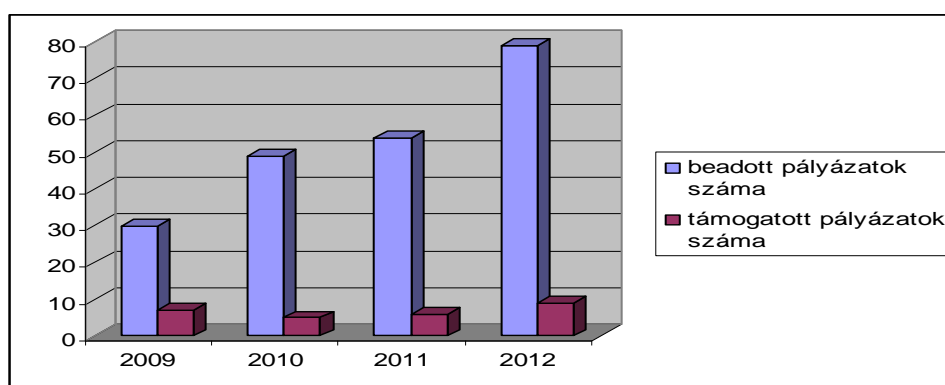
2012-ben összesen egy projekt zárult le a Magyar Cserkészszövetség szervezésében. A kezdeti nehézségek ellenére – a partner szervezet személyi változásai, a nehéz kapcsolatfelvétel – a projekt kitűnően zárta a két évet. A nemzeti irodával szorosan együttműködve, többszöri monitoringlátogatáson tett egyeztetéssel a román partner szervezettel sikerült olyan gördülékeny munkát kialakítani, ami lehetővé tette a sikeres projektzárást. A lezárult projekt összesen 16 290 euró támogatásban részesült. A magyar munkanyelvű projektnek a magyar intézmény is volt a koordinátora. A záróbeszámoló alapján elmondható, hogy a jó minőségű projekt megvalósítása során öt fogadott és három küldött időskorú önkéntes mobilitása valósult meg. A küldött önkéntesek átlagéletkora jóval a megszokott felett volt, átlagosan 80 évesek voltak, ami kiemelkedőnek számít. Ebben az évben a projekt központi elemét a cserkészművelt tanulmányozása és a cserkész hagyományok átadása adta, nagy hangsúlyt kapott a generációk közötti tanulás, a tapasztalatok megosztása idős és ifjú cserkészek között. Különös figyelmet kaphatott a projekt az európai tematikus évről köszönhetően, az Aktív időskor európai éve alkalmából, ami segítette az eredmények disszeminációját.

4.3. Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek

A Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek olyan nemzetközi események, melyek lehetőséget biztosítanak a részt vevő felnőtt tanulóknak tudásuk gyarapítására és tapasztalataik megosztására is. Az 5-10 napos műhelyek alkalmával 10-20 felnőtt tanuló egy előre meghirdetett, a műhely szervezője által meghatározott témát dolgoz fel.

A választott téma tekintetében megkötés nincs. Magyar szervező csak magyarországi helyszínen szervezhet műhelyt. A résztvevők legalább 3 (Magyarországgal együtt 4), az Egész életen át tartó tanulás programban részt vevő országból kell, hogy érkezzenek. A csoport maximum 1/3-a jöhet ugyanabból az országból. A szervezés és a résztvevők költségeinek fedezésére a műhelyt szervező intézmény pályázhat.

85. ábra: A benyújtott, illetve támogatott Felnőtt tanulói műhely pályázatok száma

A Grundtvig Felnőtt tanulói műhelyek pályázattípus 2012-ben is töretlen népszerűségnek örvendett. A korábbi években tapasztalt igénynövekedés 2012-ben még jelentősebbé vált: 46%-kal több pályázat érkezett, mint 2011-ben, összesen 79 db. A formai bírálat során, melyet az iroda munkatársai végeztek, 16 pályázatot utasítottunk el, így összesen 63 pályázat került

tartalmi bírálatra. A formai bírálat mellett a pénzügyi ellenőrzést is az iroda munkatársai végezték. Ennek eredményét a tartalmi értékelést végző szakértők jóváhagyták.

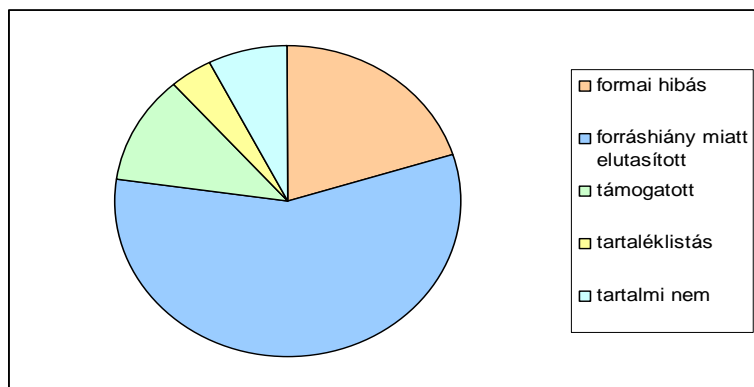
Szakmai szempontból külső bírálók értékelték a pályázatokat: mindegyiket 2-2 fő. A szakértők a pályázatok döntő többségét jóra minősítették. Az iroda azonban – a rendelkezésre álló szűk költségvetés miatt – kénytelen volt igen magas átlagpontszámnál meghúzni a felső határt, és először 5, majd némi forrásbővülést követően további 4 műhelyt tudott támogatni.

Így összesen **9 pályázat kapott támogatást 233 880 euró** értékben. A műhelyek témája továbbra is igen változatos volt. Mint téma megjelent a fenntarthatóság, a hagyományörzés, több programban nagy hangsúlyt fektettek a család fontosságára, a zenére, táncra, mesékre. Továbbra is folytatódott a tendencia: kisebb szervezetek pályáztak innovatív ötletekkel, kezdeményezésekkel, valamint jelentős azoknak a pályázóknak az aránya, akik a Grundtvig programon belül ebben a pályázattípusban pályáztak először.

A Grundtvig felnőtt tanulói műhely pályázattípusban benyújtott pályázatok minősége a korábbi évekhez hasonlóan ismét kiváló volt, annak ellenére, hogy a szakértők 63 pályázatból 6-ot nem találtak támogatható minőségűnek. A támogatott pályázatok átlagpontszáma 102,3 és 95,1 között mozgott. 100 pont feletti átlagpontszámot azért értek el a pályázatok, mert 2012-ben prioritáspontot kapott az a pályázat, amely kevésbé iskolázott társadalmi csoportokhoz tartozó felnőttek tanulásához is kínált lehetőséget.

A korábbi évekhez hasonlóan a 2012-es évben is ebben a pályázati formában volt a legtöbb olyan jó minőségű pályázat, amelyet forráshiány miatt kellett elutasítanunk (összesen 45 darabot, a benyújtott pályázatok majdnem 57%-át), így ez a pályázati forma nemcsak az egyik legsikeresebb a Grundtvig program pályázattípusai közül, de az egyik leginkább alulfinanszírozott is.

86. ábra: A 2012-ben benyújtott Felnőtt tanulói műhely pályázatok támogatási aránya

A pályázatok földrajzi megoszlása javult 2011-hez képest, 59% helyett csak 45,5% érkezett budapesti székhelyű szervezettől. A támogatottak esetében ez az eloszlás fordított, a projektek valamivel több, mint 77%-át valósítja meg budapesti székhelyű szervezet.

Eredmények

2012-ben ebben a pályázattípusban a 2011-es projektek közül 5, a 2012-esek közül 2 projekt valósult meg. A műhelyek a pályázatban vázolt terveknek megfelelően valósultak meg, néhány esetben volt szükség apróbb változtatásokra, a program minimális módosítására.

A műhelyek időtartama átlagosan 8 nap volt. A megpályázott hossz nem változott a megvalósítás során.

Az újabb pályázati kör lezárultával az alábbi erősségek és gyengeségek összegezhetők:

Gyengeségek:

- A pályázók számára a célcsoport meghatározása továbbra sem volt teljesen egyértelmű, bár jóval kevesebb esetben fordult elő, hogy felnőttoktatási szakértőket, szakembereket is fogadtak, annak ellenére, hogy a cél kifejezetten a felnőttek, mint tanulók (előzetes tudás, háttérismeret, tapasztalat vizsgálata nélkül) bevonása lett volna. Sajnos ez a cél az iroda minden törekvése ellenére sem tisztázódott teljesen a 2012-es pályázati körre sem, de ismét valamivel kevesebb pályázatot kellett a nem megfelelő célcsoport bevonása miatt elutasítanunk.
- Adminisztratív akadályok:
 - o A felnőtt tanulók részvétele időnként akadályokba ütközik, mivel a körülbelül 1 hetes műhelyen szabadidejükben tudnak csak részt venni, szabadságot kell kivenniük, ami akadályozhatja az érdeklődőket a részvételben.
 - o Továbbra is problémát jelent, hogy egy-egy résztvevő egyszerre több műhelyre is jelentkezik, majd az adminisztratív szabályok miatt csak egyen vehet részt – azonban a többszörös jelentkezéssel megnehezíti műhelyszervezők munkáját.
 - o Új nehézségként jelentkezett, hogy nehezen kiszűrhető az, ki vett már részt korábban felnőtt tanulói műhelyen, így nehezen tartható be az az adminisztratív szabály, mely szerint egy felnőtt tanuló 3 évente vehet részt műhelyen.

Erősségek:

- A műhelyek sokszínűsége: nincs meghatározott téma, így a szervezők kreativitásán múlik, miről szól a kurzus.
- Maga a célcsoport: a felnőttek, mint tanulók, fókuszba helyezése, ezzel a felnőttkori tanulás motiválása.

4.4. Grundtvig Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak

Ez a pályázattípus felnőtt tanulókkal foglalkozó tanárok, szakértők, tanácsadók, intézményvezetők és a felnőttoktatásba hosszabb kihagyás után visszatérő szakemberek továbbképzését teszi lehetővé szervezett nemzetközi kurzus keretében. A továbbképzés célja az oktatók és egyéb szakemberek szakmai (és nyelvi) fejlődése, valamint az intézmények közti együttműködés és tapasztalatcsere ösztönzése.

A pályázattípusban 2012-ben összesen három határidő volt: januárban, áprilisban és szeptemberben. A három fordulóban összesen 151 egyéni pályázat érkezett az irodához, ez 30%-kal több mint 2011-ben. A formai ellenőrzést követően 24 projekt kiesett és hármat visszavontak, az adminisztratív prioritásoknak megfelelően. A formai és pénzügyi ellenőrzést az iroda munkatársai végezték, szakmai szempontból külső bírálók értékelték a pályázatokat: mindegyiket két-két fő. A három határidő végén összesen **33 pályázat nyert támogatást**, nekik összesen **63 005** euró támogatást ítélt meg az iroda.

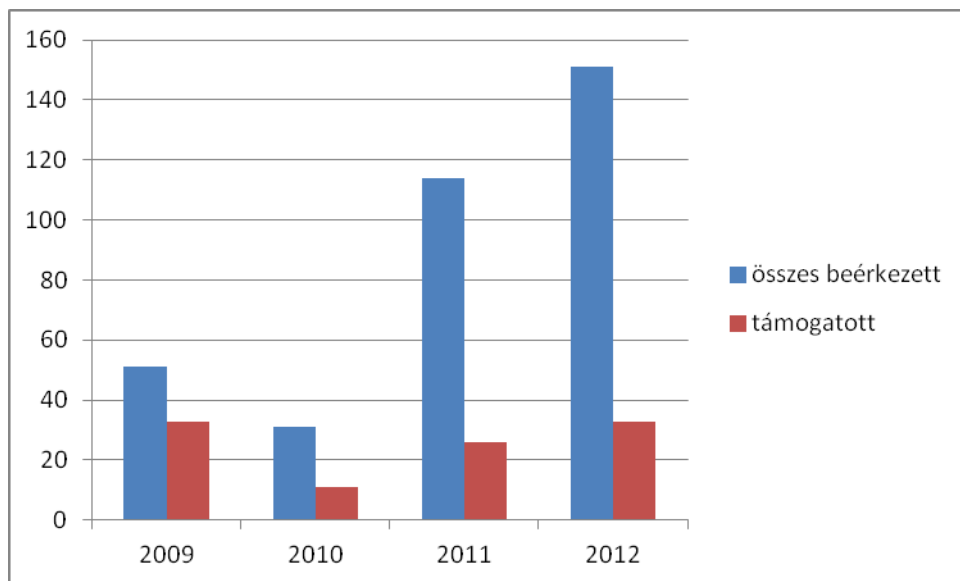
Eredmények

A beérkezett pályázatok száma 2011-hez képest jelentősen nőtt. Sajnos a formai hibás pályázatok száma még ebben az évben is relatívan magas volt, de 2011-hez képest csökkent: tavaly 18,5% volt formai hibás pályázatok száma, 2012-ben már csak 16%. Ennek a magas aránynak valószínűleg részben az az oka, hogy a formai bírálat szempontsora ebben a

pályázattípusban tartalmaz bizonyos mértékben tartalmi elemeket is, melyeket sok esetben figyelmen kívül hagynak a pályázók (ilyen például a felsőoktatásban oktatók és a nyelvtanárok korlátozott részvételi lehetősége). Ezt a problémát orvosolandó az iroda amellet, hogy konzultációs lehetőséget biztosít, publikussá teszi a formai és tartalmi értékelési szempontsot, valamint közzétett egy a pályázati űrlap kitöltését segítő Kalauzt, amelyben külön felhívja a figyelmet az egyes formai szempontokra is.

A támogatott projektek mindegyike sikeresen megvalósult.

87. ábra: A 2009-2012 között beérkezett pályázatok megoszlása eredmény szerint

Az iroda erőfeszítéseinek ellenére a nyertes pályázatok földrajzi eloszlása terén még mindig a főváros egyértelmű dominanciája figyelhető meg (a pályázók több mint fele budapesti lakhelyű). A fennmaradó pályázatok eloszlása többé-kevésbé egyenletes, az ország nyugati és keleti részéből egyaránt érkeztek pályázatok.

A 2012-es keretből támogatott pályázók közül mindössze hárman nem adtak meg küldő intézményt. Az összes beadott pályázat közül 34 olyan volt, ahol nem jelöltek meg küldő intézményt. A küldő intézmények típusa széles skálát lefed: egyesületek, alapítványok, egyetem, képzéssel foglalkozó magánvállalatok egyaránt jelen voltak.

A nemek eloszlását tekintve továbbra is egyértelmű a női dominancia, a pályázók több mint 76% nő, szám szerint 115 nő és 36 férfi adott be pályázatot. Ugyanígy nem változott a kurzusok kiválasztása, 2012-ben is csaknem minden pályázó a közös Comenius-Grundtvig kurzuskatalógusból választott továbbképzést. Ami a kurzusok munkanyelvét illeti, a támogatott pályázatoknál ez minden esetben az angol volt, míg az összes beérkezett pályázat között szerepel néhány német, francia és olasz nyelvű kurzus is.

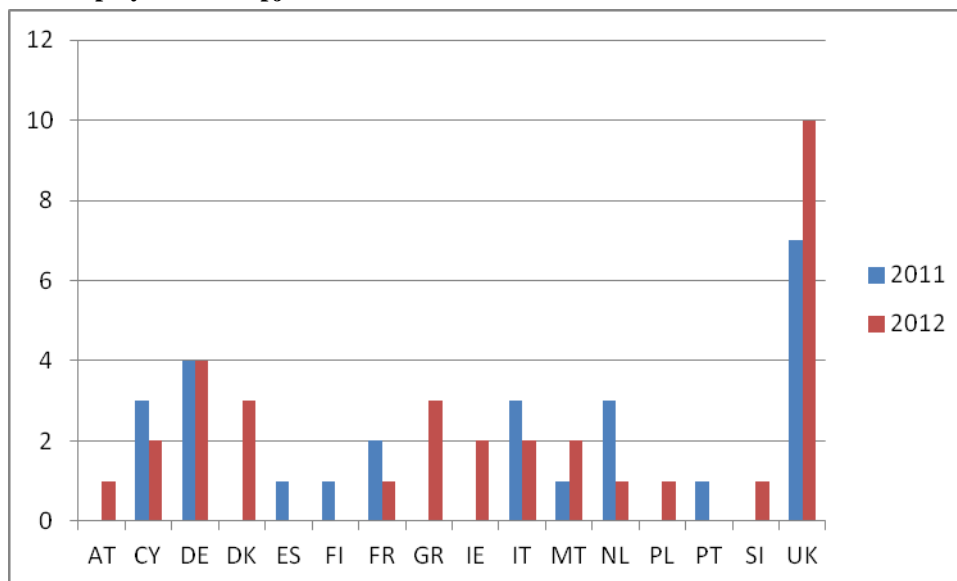
A továbbképzések témái sok különböző területet érintenek. A leggyakoribb az idegen nyelv oktatását fejlesztő továbbképzés volt, több kurzus irányult a fenntartható fejlődés megismerésére, a nyelvi készségek fejlesztésének módszereire, illetve további téma volt a

nonformális és informális tanulás elismertetése. Örvedetes, hogy 2012-ben a nyertes kiutazás közül három is a felnőtt tanulók alapkészségeinek fejlesztésére irányul.

A fogadó országok köre a 2012-es évben is széles, a legnépszerűbb kurzushelyszín ezúttal is Nagy-Britannia volt, a második helyen Németország szerepel.

A támogatott pályázatok közül tízen utaztak Nagy-Britanniába, négyen Németországba, hárman-hárman Dániába és Görögországba.

88. ábra: Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak (2011, 2012) pályázatok – célországok a nyertes pályázatok alapján

4.5. Grundtvig Látogatások és cserék

Ez a pályázattípus felnőtt tanulókkal foglalkozó tanároknak, tanácsadóknak, intézményvezetőknek, a felnőttoktatásba hosszabb kihagyás után visszatérő szakembereknek és felnőttoktatói pályára készülő hallgatóknak szóló pályázati lehetőség, mely támogatást biztosít konferenciákon, tanulmányutakon, szakmai (csere)látogatáson, job-shadowing tevékenységben való részvételre. A továbbképzés célja az oktatók és egyéb szakemberek szakmai (és nyelvi) fejlődése, valamint az intézmények közti együttműködés és tapasztalatcsere ösztönzése.

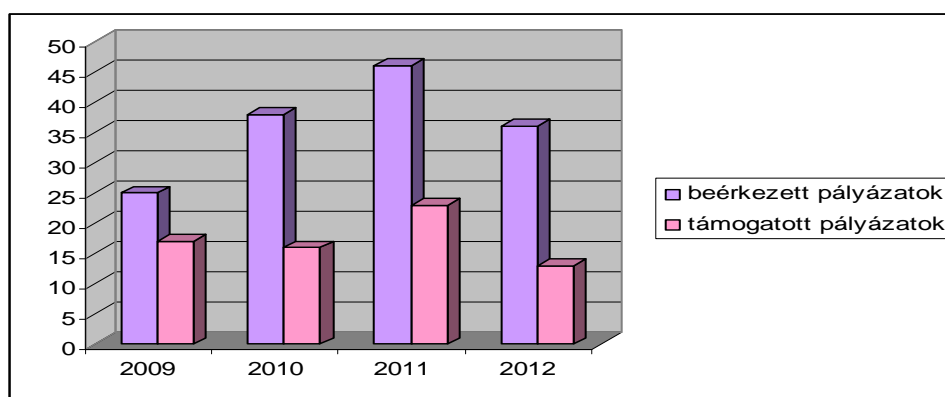
A pályázattípusban 2012-ben összesen 3 határidőt hirdetett meg az iroda: januárban, áprilisban és szeptemberben. A 3 fordulóban összesen 36 egyéni pályázat érkezett az irodához. A korábbi években megfigyelt növekedés 2012-ben nem folytatódott, a pályázatok száma a 2011-es évhez képest több mint 21%-kal csökkent.

A formai ellenőrzés során nyolc pályázat nem felelt meg a követelményeknek. A formai és pénzügyi ellenőrzést az iroda munkatársai végezték, szakmai szempontból külső bírálók értékelték a pályázatokat: mindegyiket 2-2 fő. 2012-ben összesen **16 látogatás kapott támogatást 25 075 euró értékben.**

Eredmények

2012-ben a beérkezett Látogatások és cserék pályázatok száma 21%-kal csökkent az előző évhez képest, ami talán azzal indokolható, hogy az érdeklődés inkább a Szakmai továbbképzés felnőttoktatóknak pályázattípus felé irányult, azaz a konferenciák és kötetlenebb tanulmányutak helyett a szervezett kurzusok kerültek előtérbe. A formai hibás pályázatok száma egyvel csökkent az előző évhez képest. A pályázatok minősége továbbra is jónak mondható, tartalmi okokból csak öt pályázat elutasítására került sor. A 16 támogatott pályázat mindegyike megvalósult 2012-ben, illetve 2013 első félévében. Egy tanulmányút minőségéről még nem rendelkezik információval az iroda, mivel az május végén zárult, így a pályázónak még nem volt lehetősége benyújtani a beszámolóját.

89. ábra: Benyújtott, illetve megvalósult Látogatások és cserék pályázatok száma

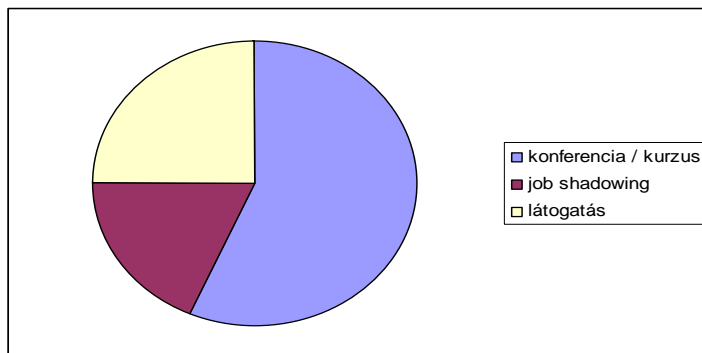
A pályázatok földrajzi eloszlása jelentősen javult a korábbi évekhez képest, mivel 2012-ben 66% feletti volt a nem fővárosi pályázók aránya. A támogatott pályázatok esetében tovább javul az eloszlás, mivel 77% körüli a nem budapesti lakcímmel rendelkező pályázók aránya. A főváros-központúság a küldő intézmény székhelyét tekintve sem hangsúlyos. Az összes benyújtott pályázatot figyelembe véve pályázók 36%-a, míg a támogatott pályázók valamivel kevesebb, mint 44%-a jelölt meg budapesti küldő intézményt.

A lehetőséggel, hogy küldő intézmény megjelölése nélkül pályázzanak, hét pályázó – két támogatott – élt. A küldő intézmények típusa 2012-ben is rendkívül széles skálán mozgott. A legtöbb küldő intézmény kulturális szervezet, egyesület, vagy felsőoktatási intézmény volt, de megjelentek alapítványok, for-profit szervezetek, valamint egyéb felnőttoktatási szervezetek is. A támogatott pályázatok esetében a különböző jellegű kulturális szervezetek domináltak.

A nemek eloszlása hasonlóan alakult az előző évhez képest, 11 nő és 5 férfi nyert támogatást 2012-ben.

A megpályázott tanulmányutak nagy része ismét konferencián vagy szemináriumon való részvételt jelentett, hasonló számú volt a látogatás is, azaz az utazás célja a felnőttoktatás tanulmányozása egy külföldi fogadóintézményben. A támogatott pályázatokra vetítve az arány a következő: 9 esetben konferencián, vagy szemináriumon vett részt a pályázó, 3 esetben irányult a kiutazás job-shadowing tevékenységre, 4 projekt pedig látogatást tartalmazott.

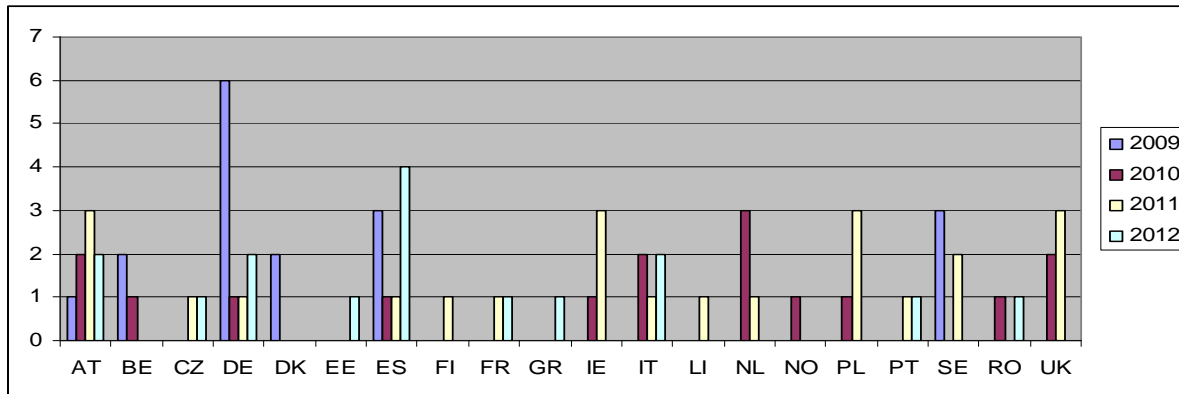
90. ábra: Látogatások és cserék pályázatok célja 2012-ben

A tanulmányutak témái között szerepel többek között a fenntarthatóság, az intergenerációs tanulás, az aktív idősödés lehetőségének megteremtése, „outdoor learning”. Azok a tanulmányutak, melyek keretében egy intézmény felnőttoktatási gyakorlatának tanulmányozását és/vagy job-shadowing-ot valósítanak meg a pályázók, egyéni munkaprogramon alapulnak.

A fogadó országok köre a többi pályázattípushoz hasonlóan széles. 2012-ben Ausztria, Írország, Lengyelország és az Egyesült Királyság voltak a legnépszerűbbek. Összesen 13 országba történtek kiutazások.

91. ábra: Látogatások és cserék (2009 - 2012) pályázatok – célországok a beadott pályázatok alapján

4.6. Grundtvig Asszisztensek

Ez a pályázattípus felnőtt tanulókkal foglalkozó tanároknak, szakértőknek, tanácsadóknak, intézményvezetőknek, a felnőttoktatásba hosszabb kihagyás után visszatérő szakembereknek, felnőttoktatói pályára készülő hallgatóknak, illetve egyéb, a felnőttoktatás területén dolgozó munkatársaknak biztosít lehetőséget hosszabb külföldi tartózkodásra és egy vagy több felnőttoktatással foglalkozó szervezet mindennapi munkájában való részvételre. A tanulmányút célja a szakemberek szakmai és nyelvi fejlődése.

A 2012-es évben 33 pályázat érkezett be. Az iroda munkatársai által végzett formai bírálat során két pályázat nem felelt meg a követelményeknek.

A pályázatok formai és pénzügyi bírálatát az iroda munkatársai végezték. (Utóbbit a szakmai értékelést végző szakértők hagyták jóvá.) Szakmai szempontból külső szakértők értékelték a pályázatokat és 13 pályázatot nem támogathatónak, 18-at támogathatónak ítélték. Az iroda a költségvetési keretet figyelembe véve összesen **hét pályázatot javasolt támogatásra 46 942 euró** értékben. Ezek a számok azt jelentik, hogy a 2011-es évhez képest egy pályázattal több kapott támogatást. Öt pályázatot tartaléklístára kellett helyeznünk, hat pályázatot forráshiány miatt kellett elutasítanunk, 13 pályázat tartalmilag nem felelt meg a követelményeknek és két pályázat formai hibás volt.

A fenti adatok alapján megállapítható, hogy a Grundtvig asszisztensek pályázattípus első három sikeres éve után 2012-ben is folytatódott a növekedés, valamivel több, mint 22%-kal több pályázat érkezett a határidőre, mint az előző évben.

Eredmények

Az új – azaz korábban a Grundtvig programban még nem pályázó– illetve régi pályázók aránya a korábbi évekhez hasonlóan alakult. A beadott pályázatok közül 29 új, 4 tapasztalt pályázótól érkezett, a támogatottak közé kizárólag új pályázók kerültek.

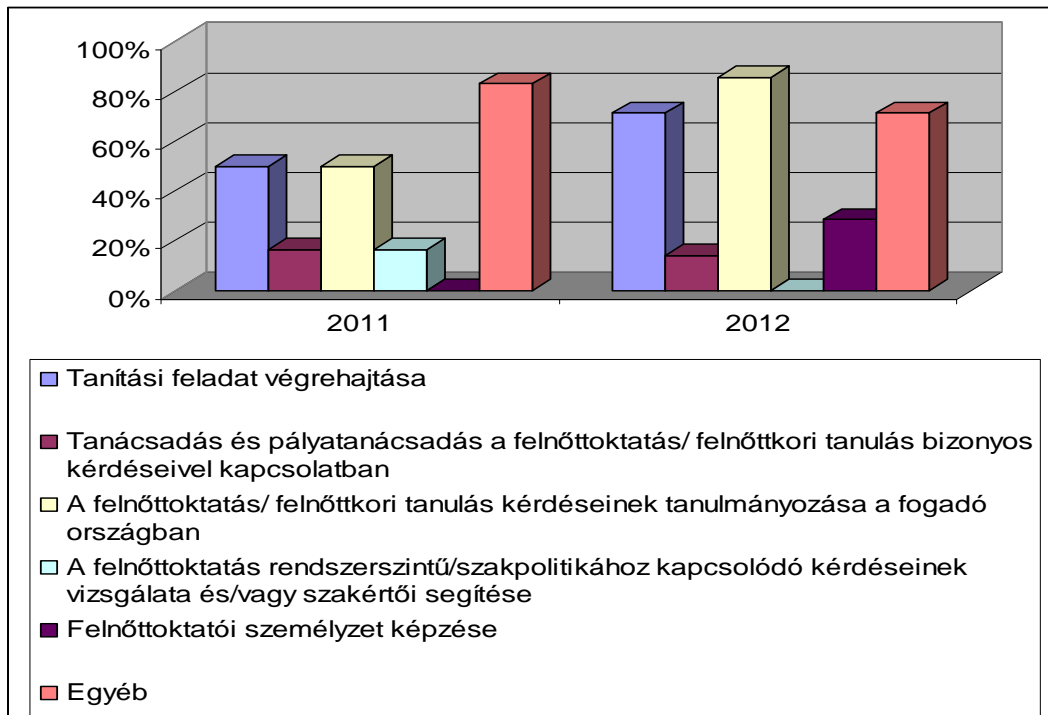
A 2012-es évben a pályázók valamivel több, mint 57%-a élt a lehetőséggel, hogy nem kötelező küldő intézményt megadni a pályázatban, ami jelentős növekedés az előző évhez képest. A támogatott pályázatok esetében megfordult az arány, csak valamivel több, mint 42% nem jelölt meg küldő szervezetet.

A pályázatok földrajzi eloszlása esetében folytatódott a jó tendencia, azaz az ország összes régiójából érkeztek pályázatok. A Budapestről érkező pályázatok száma továbbra sem domináns, a beadott pályázatok esetében valamivel 42% feletti, a támogatott pályázatok esetében pedig csak 30%.

A célországok listája ismét módosult a korábbi évekhez képest: 4 fő utazott az Egyesült Királyságba, 1-1 fő Ausztriába, Franciaországba, valamint Hollandiába.

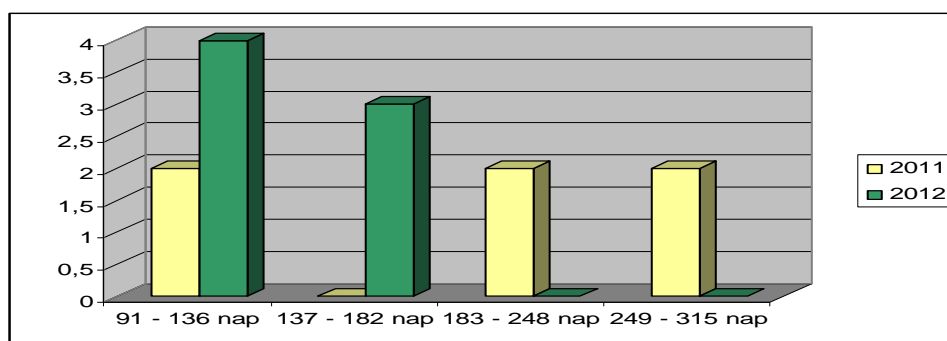
Az asszisztensi periódus során megvalósítani kívánt tevékenységek továbbra is sokrétűek voltak. A legnépszerűbb tevékenységek évek óta változatlanul a tanítás és a célország felnőttoktatási gyakorlatának tanulmányozása voltak.

92. ábra: Tervezett tevékenységek az asszisztensi periódus alatt

A kiutazások időtartamát tekintve ismét változott némileg a kép a korábbi évekhez képest. 2012-ben az iroda azt a nemzeti prioritási szempontot határozta meg, hogy plusz pontot kap az értékelés során az a pályázat, melynek keretében 91 és 182 nap közötti időtartamban megvalósuló tevékenységet tervez a pályázó. A pályázattípusban a külföldön tölthető napok számának minimuma 91, maximuma 315 nap. A legrövidebb támogatott kiutazás hossza 98 nap, a leghosszabb 181 nap. A támogatott pályázók átlagosan 139 napot töltenek külföldön a pályázat keretében, mely 74 nappal kevesebb, mint a 2011-es átlag.

93. ábra: A külföldön tölteni kívánt napok száma támogatott pályázatok alapján

4.7. Grundtvig Előkészítő látogatások

Ez a pályázattípus a Grundtvig Tanulási kapcsolat, Grundtvig Időskorú önkéntes projekt, Grundtvig Többoldalú projekt, Grundtvig Hálózat, Grundtvig Kiegészítő tevékenységek, illetve a Transzverzális program keretében megvalósuló projektekre pályázni kívánó szervezetek

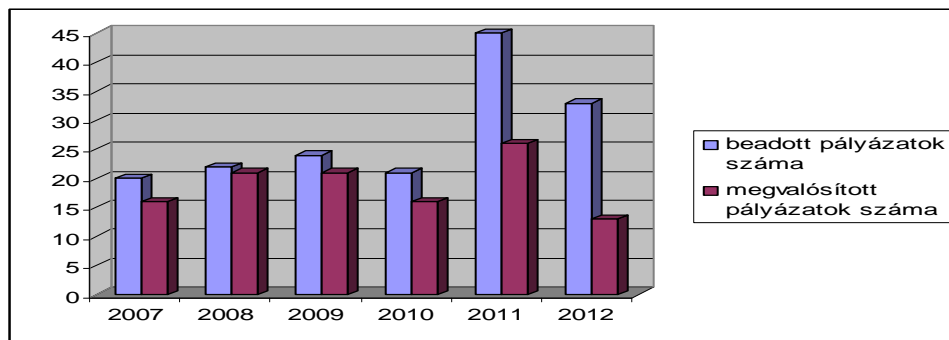
munkatársainak szól. A támogatás partnerkereső szemináriumon, valamint projekt-előkészítő találkozón való részvételre használható fel. A cél a partnerintézmények közötti személyes kapcsolatfelvétel és a pályázatok előkészítésének elősegítése.

2012-ben hat Grundtvig előkészítő látogatások pályázati határidő volt, melyek közül az első határidőre beérkezett pályázatot a 2011-es költségvetésből, valamint a 2013. évi januári határidőre beérkezett két db pályázatból a támogatható minőségűt a 2012-es költségvetésből támogatta a nemzeti iroda. A pályázatok bírálatát az iroda munkatársai végezték, pályázonként 2-2 fő. Összesen 33 előkészítő látogatás támogatására nyújtottak be igényt, melyek közül **15 részesült pozitív elbírálásban. A megítélt támogatás összesen 12 043 euró volt**, mely összegből 13 fő mobilitása valósult meg, 2 pályázatot visszamondtak.

Eredmények

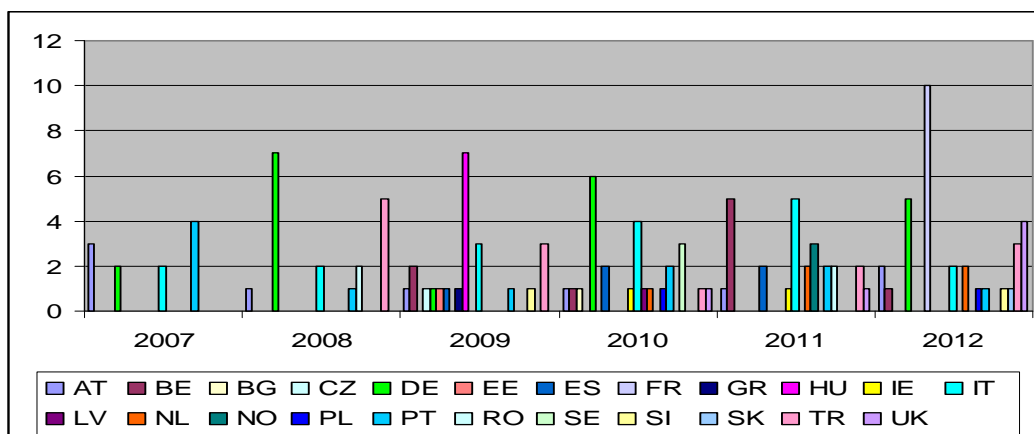
2012-ben összesen 33 Grundtvig előkészítő látogatás pályázat érkezett, amely valamivel több, mint 16%-kal kevesebb pályázatot jelent a 2011-es pályázati körökhöz képest. A benyújtott pályázatok közül 15-öt támogattunk, amelyek közül kettőt visszamondtak a pályázók, így 13 valósult meg.

94. ábra: A benyújtott, illetve megvalósult Grundtvig Előkészítő látogatás pályázatok száma

Továbbra is folytatódott a korábbi években mutatkozó tendencia, azaz a pályázatok legnagyobb része előkészítő látogatáson (28 db), míg egy elenyésző szám partnerkereső szemináriumon (5 db) való részvételre irányult. A célországok sokfélesége a 2012-es évben is megfigyelhető, új országként Franciaország és Szlovákia került fel a listára. Ebben az évben a legnépszerűbb célország Németország mellett Belgium volt, Norvégia a második helyet foglalta el.

95. ábra: A Grundtvig Előkészítő látogatás pályázatok célországai

A küldő intézmény típusát tekintve 2012-ben a leggyakrabban egyesületek pályáztak (12 db), míg a második leggyakoribb szervezettípus az alapítvány volt (8 db pályázat).

4.8. Grundtvig centralizált projektek eredményei

A nemzeti irodák által nemzeti szinten kezelt pályázatokon kívül elérhetők centralizált pályázatok is minden egyes alprogramhoz kapcsolódóan, az adott szektor fejlesztése céljából.

A Grundtvig alprogram esetében ez három programtípust jelent: a többoldalú projekteket, a hálózatokat és a kiegészítő tevékenységeket. A pályázatokat e programok esetében az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) kezeli: ez a szervezet írja ki a pályázatot, ad közvetlen információt, bírálja el a beérkező pályázatokat és szerződik a nyertes intézményekkel.

A pályázatot beadókról sajnos adatvédelmi okok miatt a nemzeti irodák csak korlátozottan kapnak információt – de a nyertes pályázók listája rendelkezésünkre áll a 2007-12-es évekről, illetve ismerjük a beadott és támogatást nyert pályázatok számát országonkénti bontásban.

Ezen információk alapján a Grundtvig alprogram esetében 46 olyan centralizált projekt van, amelyben partnerként és hét olyan, ahol koordinátorként magyar intézmény is nyújtott be pályázatot. Jóval népszerűbb tehát a partneri szerep, de 2011-hez képest eggyel nőtt a koordinátori pályázatok száma.

Többoldalú projektek (GMP): az európai projektek célja újszerű, fenntartható és terjeszthető eredmények létrehozása a Grundtvig program prioritási területein belül. A részt vevő intézményeknek megfelelő szakértelemmel és hatáskörrel kell rendelkezniük a projekt témájában.

Ez a legnépszerűbb centralizált együttműködési forma. A nyertes többoldalú projektek listájában egy magyar irányítással megvalósuló projektet találhatunk a Tudatos Vásárlók Közhasznú Egyesületének koordinációjával, ez azért is öröndetes, mert 2011-ben nem volt ilyen. Partnerként 12 magyar intézmény vesz részt különböző együttműködésekben az előző évi kilenchez képest. Ez a beadott partneri pályázatok 19,5%-a.

A magyar koordinációjú pályázat témája a közösségi tanulás a fenntarthatóságért. Svéd, norvég, spanyol valamint az ír intézmények csatlakoztak a projekthez.

A magyar partnerintézmények jellemzően nonprofit szervezetek, közöttük egyesületek, alapítványok és szövetségek szerepelnek, de mellettük korlátozott felelősségű társaságok is helyet kaptak a listán.

Hálózatok (GNW): célja az újszerű módszerek és jó példák európai szintű értékelése és terjesztése. A hálózatoknak proaktív szerepet kell játszaniuk az ugyanazon a területen vagy témában tevékenykedő Grundtvig projektek közötti szinergia és az együttműködés növelésében, valamint eredményeik terjesztésében.

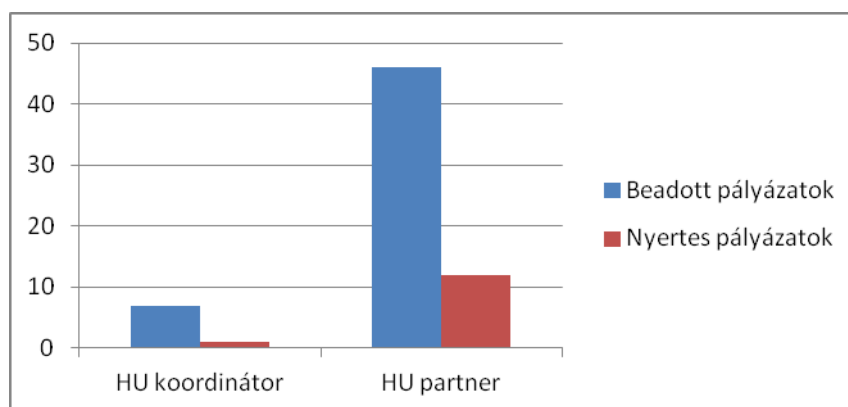
A két nyertes hálózat közül az egyikben szerepel csak magyar intézmény, a Katolikus Ifjúsági és Felnőttképzési Egyesület. A 29 hivatalos partnerrel és több csatlakozóval megvalósuló német koordinációjú projekt a felnőttoktatási eredmények és trendek disszeminációját tűzi ki célul.

Kiegészítő tevékenységek (GAM): a Grundtvig program egyéb pályázati lehetőségei által nem támogatott, de a felnőttoktatás európai dimenziójának kialakításához hozzájáruló tevékenységek megvalósítására irányuló pályázati forma. A tevékenységek lehetnek például: konferenciák, szemináriumok megszervezése, népszerűsítő kampányok megvalósítása, kiadványok elkészítése és terjesztése, kutatások lebonyolítása.

Ilyen típusú centralizált projektben magyar fél nem vesz részt.

Ha az egyes pályázati fordulókat vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy a 2009-es év kivételével, a többi évben viszonylag állandó a Grundtvig centralizált projektekben magyar vonatkozással is bíró projektek száma.

96. ábra: A nyertes Grundtvig centralizált projektek száma, amelyben magyar intézmény is részt vesz

A részletes eredmények az Európai Bizottság Oktatási, Audiovizuális és Kulturális Végrehajtó Ügynöksége (EACEA) oldalán érhetők el, évenkénti bontásban:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/selection_results_en.php

Továbbá az egyes projektek részletes bemutatása is olvasható a honlapon:

http://eacea.ec.europa.eu/llp/results_projects/project_compendia_en.php

5. Szakértői tanulmányutak

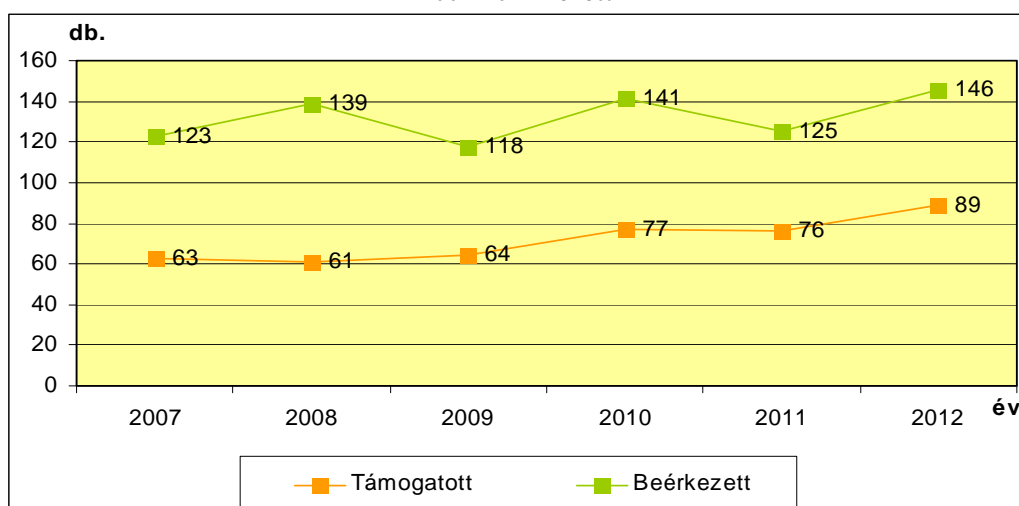
Szakértői tanulmányutak pályázattípus a korábbi ARION és a CEDEFOP tanulmányutak egyesítésével jött létre, s az Egész életen át tartó tanulás program transzverzális programjai között kulcsfontosságú szerepet tölt be. Fő célja, hogy támogassa az Európai Uniónak az oktatási és képzési rendszereket érintő célkitűzéseit, ezen belül elősegítse az európai szintű információ- és tapasztalatcserét és az egymástól tanulás oktatási és képzési kérdésekben, terjessze a szakértői tanulmányutak résztvevői által megszerzett ismereteket és nemzetközi tapasztalatokat, összekapcsolja a szakértői tanulmányutakat az Oktatás és képzés 2020 munkaprogrammal, valamint a Bologna és a Koppenhága folyamattal. Minthogy a Szakértői tanulmányutak a Transzverzális programok része, kiváló alkalmat teremt a szektorális programokhoz való kapcsolódáshoz is. A tapasztalatcsere 3-5 napos nemzetközi tanulmányutak formájában valósul meg. A résztvevők a nemzeti felajánlasként összeállított kurzuskatalógusból választhatnak maguknak programot, egy-egy tanulmányúton 10-15 szakértő vehet részt a 33 tagállamból.

Az akció eredményeinek bemutatása érdekében [Útinapló](#) címmel megjelentettük a 2009-2012 közötti időszak legsikeresebb és legérdekesebb, az Oktatás és Képzés 2020 munkaprogram célkitűzéseire leginkább kapcsolható tanulmányutak eredményeit és tanulságait. Előbbiek túl nem titkolt célunk volt az is, hogy minél inkább felhívjuk a célcsoport figyelmét a programban rejlő lehetőségekre.

Egyéni pályázatok

A beérkezett Szakértői tanulmányutak egyéni pályázatok számának alakulása nem mutat egyértelmű tendenciát az elmúlt hat évben: az emelkedés után minden évben enyhe csökkenés következett. A 2012-es év ugyanakkor mindenképpen kiemelkedőnek tekinthető, hiszen a magyar nemzeti iroda még sohasem kapott annyi pályázatot, mint ebben az évben (146). További kedvező adat, hogy a pályázók 79%-a még nem pályázott korábban a programban. A támogatott pályázatok száma sem volt még soha ilyen magas, igaz, ez a szám a 2008-as év kivételével folyamatosan nőtt. A 89 megvalósult tanulmányút közel 15%-kal haladta meg például a 2011-es eredményeket, és több, mint 30%-kal volt magasabb a 2008-as, legalacsonyabb értéknél.

97. ábra: Szakértői tanulmányutak beadott és támogatott pályázatok 2007-2012 között

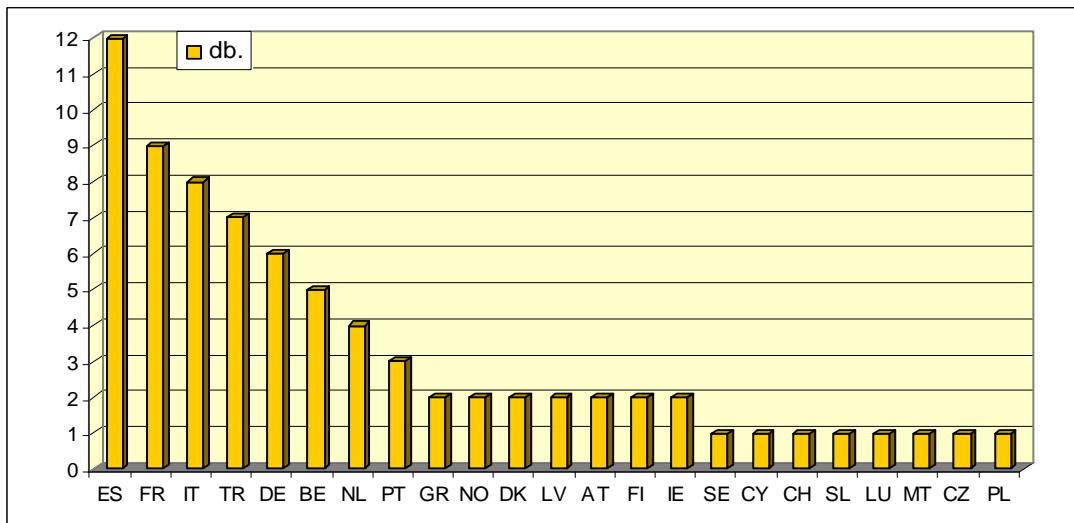

A támogatott pályázók nemek szerinti eloszlásában megfigyelhető pozitív tendencia ugyanakkor nem folytatódott 2012-ben, a 2011-es 38%-kal szemben ismét csak 26% volt a férfiak aránya, ami nagyjából megfelel a 2010-es értéknek.

A 2012-es pályázati év a tanulmányutak célországait tekintve is kiemelkedő eredményt hozott: a 89 tanulmányút 24 különböző országban valósult meg, így a magyar szakemberek a tagállamok döntő többségében megismerhettek oktatási és képzési jó gyakorlatokat. A célországok ilyen mértékű változatossága kétség kívül komoly értéket képvisel, s jól tükrözi a magyar szakemberek nyitottságát és elkötelezettségét. A célországok szerinti megoszlás értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a népesebb tagállamok lényegesen több tanulmányutat ajánlanak fel a katalógus számára, mint a kisebbek. A legnépszerűbb célországok között találjuk az Egyesült Királyságot, Spanyolországot és Franciaországot, de figyelemre méltó Belgium (5 tanulmányút) és Hollandia (4 tanulmányút) részesedése is. A

területi megoszlást illetően kedvező volt az is, hogy Európa valamennyi régiójában megfordultak magyar szakemberek, mint azt az alábbi grafikon is mutatja.

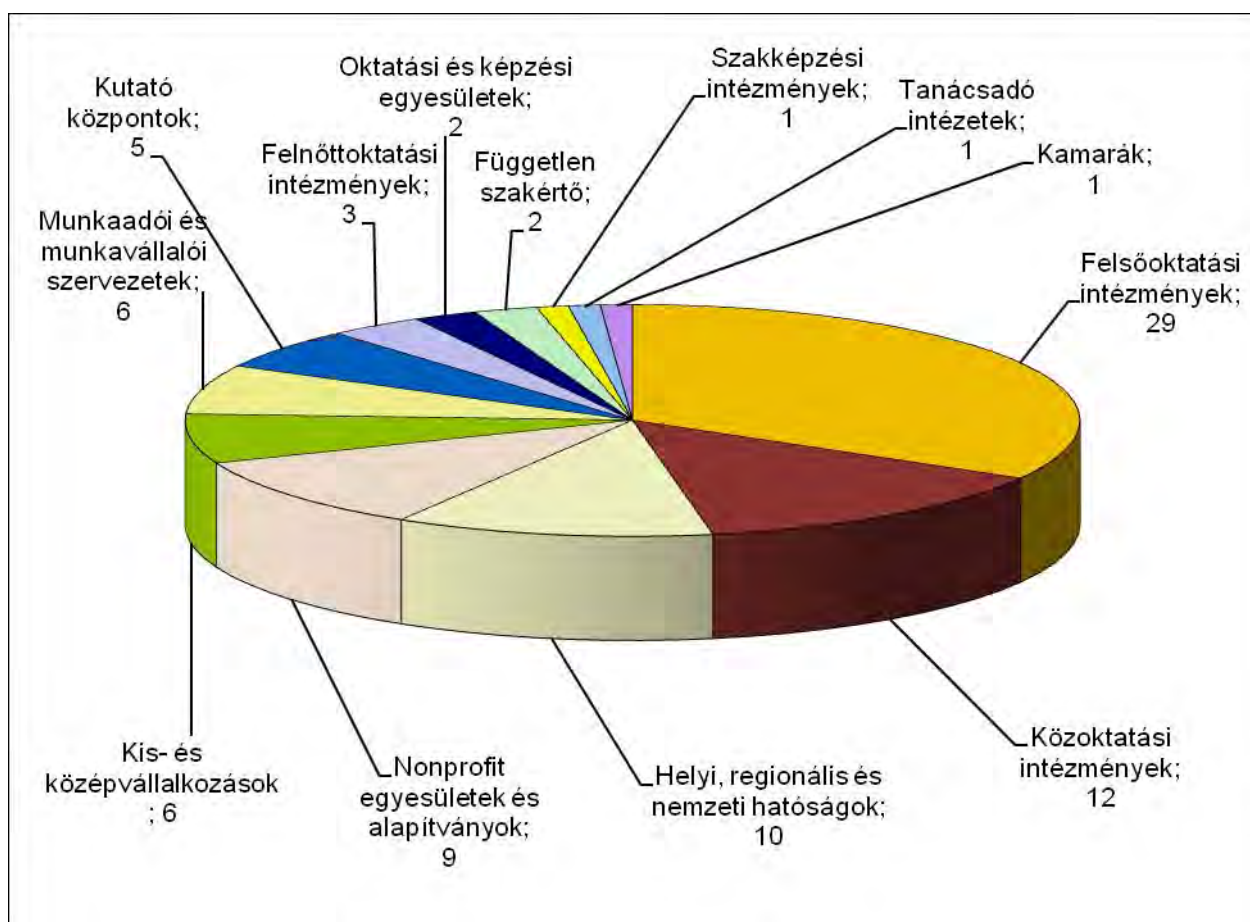
98. ábra: A megvalósult tanulmányutak célországok szerint

A munkanyelvek tekintetében valamivel színesebb volt a kép, mint a korábbi években, hiszen magyar pályázók részt vettek mind a négy munkanyelven szervezett kurzuson (EN, DE, FR, ES). A magyar szakértők tanulmányútjainak 89%-a zajlott angol nyelven. A korábbi évekhez, és a program sajátosságaihoz mérten szokatlanul magas volt a francia munkanyelvű kurzusok aránya (7%), de német és spanyol nyelven is valósult meg tapasztalatcsere magyar szakember részvételével.

A Szakértői tanulmányutak program egyik értéke, hogy a résztvevők szakmai háttere rendkívül változatos. Közös pont viszont, hogy valamilyen formában mindnyájan kapcsolódnak az oktatási és szakképzési rendszer azon területéhez, mellyel a tanulmányút foglalkozik, így a program nagyban támogatja a különböző szektorok közötti tapasztalatcserét és együttműködést. Míg tavaly a legtöbb támogatott pályázó a közoktatási intézmények vezetői közül került ki, idén a felsőoktatás területéről érkeztek a legtöbben. Prioritást élveztek a helyi, regionális és nemzeti hatóságok képviselői, illetve a szociális partnerek munkatársai. Az első kedvezményezett körbe a szakértők 11%-a, míg a másodikba a 7%-a tartozott.

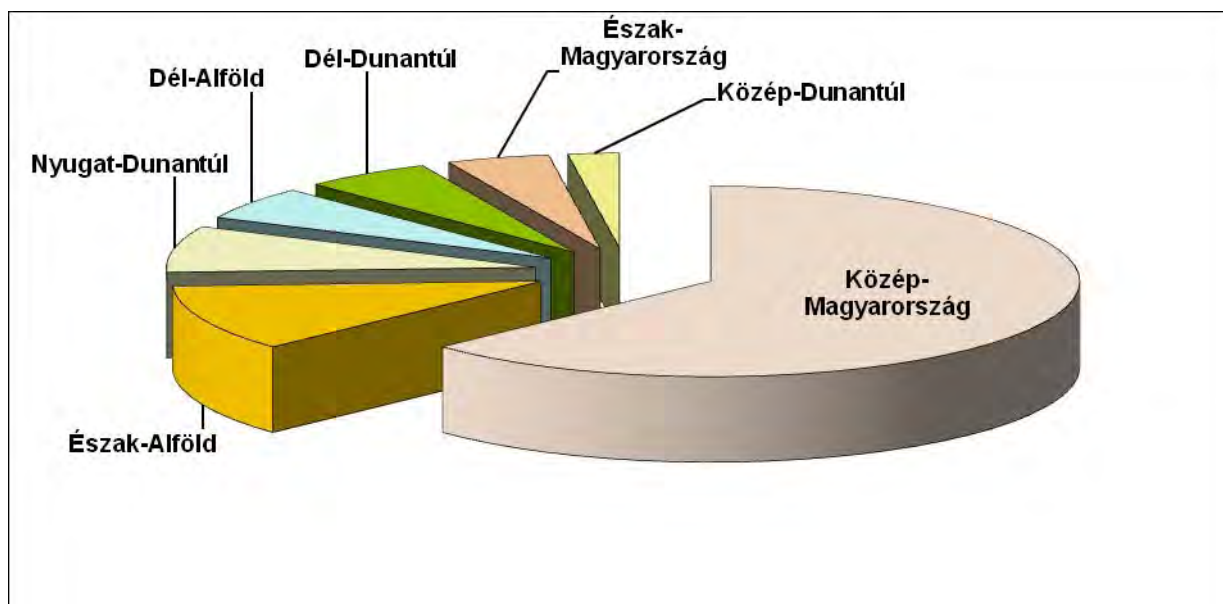
99. ábra: A nyertes pályázók háttérintézményei (db.)

A szakképzéshez valamilyen formában kapcsolódó tanulmányutak aránya tovább nőtt (34%), sőt, megelőzte az általános oktatási témájú tanulmányutakat (20%). A legtöbb pályázó természetesen továbbra is olyan tanulmányúton vett részt, amely oktatási és képzési szakemberek számára is releváns lehet (46%).

Ha figyelembe vesszük, hogy a program sajátosságaként a nemzeti szintű szervezetek és hatóságok kiemelt célcsoportot alkotnak, törvényszerű, hogy a pályázatok jó része a közép-magyarországi régióból érkezik. A támogatott pályázatok földrajzi megoszlása így összességében elfogadható akkor is, ha 2011-hez képest 55%-ról 63%-ra nőtt a Közép-Magyarországról támogatott pályázatok száma. Néhány más régió részaránya ezzel párhuzamosan csökkent (pl. Dél-Alföld), ugyanakkor a programban hagyományosan kevésbé aktív Nyugat-Dunántúl javítani tudott pozícióján: 8%-kal a harmadik legaktívabb régiónak bizonyult.

100. ábra: Regionális eloszlás

Az utóbbi hat évben folyamatosan alakították át a tanulmányutak témaköreit úgy, hogy ma már teljes összhangban állnak az Európa 2020 stratégiával, illetve az Oktatás és képzés 2020 stratégiai keretprogrammal. A támogatott pályázatok magasabb száma lehetővé tette, hogy a katalógus 5 témakörbe sorolt 32 altémájából 27-ben vegyenek részt magyar szakemberek. A megvalósult magyar tanulmányutak sok szempontból tükrözték a hazai oktatás és képzés előtt álló legfontosabb kihívásokat. A legnépszerűbb téma 2012-ben az *Együtműködés az oktatási és képzési intézmények, a vállalkozások, valamint a helyi közösségek között* volt, összesen 14 szakértő, azaz a támogatott pályázók 16%-a vett részt ilyen témájú tanulmányúton. A hagyományosan népszerű témák mellett, mint *A hátrányos helyzetű csoportok esélyegyenlősége*, vagy a *Nyelvtanítás és tanulás*, olyan témák is több szakértő érdeklődését keltették fel, mint a *Tanárok és oktatók szakmai továbbképzése, a tanári karrier* (5 fő), a *felnőttek részvételének növelése az oktatásban és a képzésben* (4 fő) vagy a *kreativitás fejlesztése a tanulásban és a tanításban* (4 fő).

A beszámolóik szerint a szakértők túlnyomó többsége rendkívül elégedett volt a tanulmányutakkal, csak egy-két esetben fordult elő, hogy például a program nem volt teljes összhangban a katalógusban meghirdetett tartalommal, vagy a munkaformák nem mindenben szolgálták a célok teljesülését. A résztvevők kiemelték a szervezők elkötelezettségét, és a nemzetközi szakértői csoport együttműködésének magas színvonalát, amely a tanulmányutak utóélete szempontjából is nagyon ígéretes. Számos olyan jó gyakorlatot ismerhettek meg, amelyek segíthetik az oktatás és a képzés minőségének javítását célzó hazai törekvéseket, ilyen például a kezdő vállalkozások szakmai támogatása, vagy a képző intézmények és vállalkozások együttműködésének francia gyakorlata, amely lehetővé teszi, hogy a diákok megismerkedjenek akár a piacon elérhető legújabb technológiákkal is. A tanulmányutat, mint munkaformát is nagyon izgalmasnak találta sok résztvevő. A rövid előadásokra, intézménylátogatásokra és az ehhez kapcsolódó szakmai dialógusra épülő gyakorlatközpontú program rendkívül termékeny és hatékony is, hiszen a források koncentrált felhasználásával, rövid idő alatt szerezhettek széleskörű tapasztalatokat valamely oktatási és képzési területen. Több résztvevő is fontolgatja a tanulmányút munkaforma valamilyen szintű adaptálását a küldő intézményben. A résztvevők gyakorlatot szereztek abban is, hogy szakkérdésekről idegen nyelven folytassanak vitát, ami a

tanulmányutak fontos hozadéka. Az idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése mindenfajta nemzetközi együttműködés alapja, így a szakmai kapcsolatok kialakítása mellett az együttműködéshez elengedhetetlen eszközökkel is felvértezi a program a résztvevőket. A beszámolók szerint a szakértők jó része elkötelezett a tanulmányút során szerzett szakmai kapcsolatok fejlesztése mellett, többen közülük már konkrét nemzetközi projektek előkészítéséről is be tudtak számolni.

Magyarországon szervezett szakértői tanulmányutak

- **A 2012-ben benyújtott pályázatok alapján 2013-2014-es pályázati évben Magyarországon megvalósuló tanulmányutak**

A 2012. szeptember 28-i beadási határidőre összesen kilenc intézmény pályázott szakértői tanulmányút szervezésére Magyarországon, melyből az értékelés eredményeként hét tanulmányutat ajánlottunk fel a kurzuskatalógus számára.

41. táblázat: A kurzuskatalógusba 2012-ben bekerült tanulmányutak listája

A szervező intézmény neve	A kurzus címe
ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.	Innovative, experimental employment programs for disadvantaged groups
Budapesti Gazdasági Főiskola	Marketable skills through teaching Language for Specific Purposes
ESZA Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.	Social integration of people living in deep poverty
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kereskedelmi és Iparkamara	Practice-Oriented and Demand-Controlled Vocational Training
ÉARFÜ Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság	Cooperation, mobility and lifelong guidance – a must and a challenge in LLL
NYME-Benedek Elek Pedagógiai Kar	Innovation and cooperation in early childhood pedagogy
Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár	Museums supporting formal school education and informal Life Long Learning

A támogatott 7 szakértői tanulmányút mindegyike angol munkanyelvű. A kurzusok tematikus megoszlása az alábbiak szerint alakult.

42. táblázat: A támogatott pályázatok tematikus megoszlása

Általános oktatási tematika	2
Vegyes tematika	4
Szakképzési tematika	1

Ebben az évben a tanulmányutak mindhárom fő típusában tudtunk felajánlani kurzusokat a katalógusnak. Az öt fő témakörből négyben szerveznek majd magyar tanulmányutat a 2013-14-

es pályázati évben, ami nagyon jó eredményként értékelhető, és növeli annak esélyét, hogy a tanulmányutakra lesz elegendő érdeklődő a két pályázati körben.

- **Magyarországon 2012-ben megvalósított tanulmányutak**

A 2012-2013-as pályázati évben 7 magyar tanulmányút szerepelt a kurzuskatalógusban, melyek közül kettőre végül nem akadt elég jelentkező, ezért azokat törölni kellett. Így tehát az alábbi öt magyar kurzust szervezték meg Magyarországon ebben a pályázati évben.

43. táblázat: A Magyarországon 2012-2013-as pályázati évben megvalósított tanulmányutak listája

A szervező intézmény neve	A kurzus címe
Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet	Developing key competences - Whole school approach
Országközepe Szakképzési-Szervezési Társulás	Using 3D technology to increase students' motivation in workplace training
Nyugat-magyarországi Egyetem	Supporting a starting-out teacher
Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft.	Successful innovations in education and training for students with special needs
Roma Oktatási Alap	Empowering Roma youngsters in Higher Education

Az összes tanulmányút munkanyelve az angol volt, a szakmai orientáció szerinti megoszlásukat az alábbi táblázat foglalja össze.

44. táblázat: A tanulmányutak szakmai orientáció szerinti megoszlása

Általános oktatási tematika	3
Vegyes tematika	1
Szakképzési tematika	1

A két sajnálatos törlés ellenére a magyar tanulmányutak változatos témákban és intézményi háttérrel valósultak meg, és széles körű betekintést nyújtottak a magyar oktatás és képzés egy-egy részterületén elért hazai eredményekre. A szervezők felkészítése hasznosnak bizonyult, így a magas szintű szakmai tartalom mellett a program olyan prioritásaira is nagy hangsúlyt fektettek, mint az előkészítő szakasz hatékonysága, az együttműködés ösztönzése a tanulmányút alatt, vagy a hosszú távú szakmai kapcsolatok és hálózatok kiépítésének támogatása. Bár a szervezés komoly munkát jelent, amit a szervezők napi feladataik mellett látnak el, a tanulmányutak olyan komoly szakmai tapasztalattal járnak, hogy a beszámolóik tanulsága szerint az intézmények szívesen vállalkoznának ismét nemzetközi szakértői csoport fogadására.

6. Európai Nyelvi Díj

Magyarországon 2012-ben tizenegyedik alkalommal ítélték oda az Európai Bizottság által alapított, és az Emberi Erőforrások Minisztériuma által támogatott Európai Nyelvi Díjat, amely az idegen nyelvek tanítása terén megvalósuló, innovatív hazai programokat, folyamatokat hivatott elismerni. Az Európai Nyelvi Díjat Androulla Vasiliou felügyeli, az Európai Bizottság oktatásügyért, kultúráért, többnyelvűségért és ifjúságpolitikáért felelős biztosa.

Az Európai Nyelvi Díj 1998-ban az EU tagállamainak kezdeményezésére éppen azzal a céllal jött létre, hogy hivatalos elismerésben részesítse az oktatás és képzés bármely szintjén megvalósuló példaértékű, innovatív nyelvoktatási programokat. 2012-ben ismét lehetőség volt arra, hogy átfogó, nemzeti szinten többletértéket képviselő, a tanulók és/vagy tanárok tartós motivációját biztosító, újszerű és kreatív, európai dimenzióval rendelkező, kiterjeszthető és továbbadható, a Közös Európai Referenciakeret szemléletéhez illeszthető programokkal pályázzanak a díjra.

Magyarország 2002-ben kapcsolódott be a versenybe, és a program hazai lebonyolítását végző Tempus Közalapítvány azóta sikerrel kutatott fel olyan hazai nyelvi/nyelvoktatási programokat, amelyek immár nemzeti és európai szinten is elismertek, és az Európai Nyelvi Díj logójának használatával képletesen is magukon viselik a minőség védjegyét.

Az Európai Nyelvi Díjra pályázók közül előnyt élveznek az éves prioritások területén működő programok. A prioritásokat részben az Európai Bizottság, részben a Tempus Közalapítvány által felkért szakértői csoport határozza meg. A 2012-es évben az alábbi 5 prioritás volt érvényesíthető:

- Új technológiák felhasználásán alapuló nyelvtanulás (európai prioritás)
- „Többnyelvű tanterem” – vegyes anyanyelvű tanulócsoporthoz (európai prioritás)
- A második vagy harmadik idegen nyelv tanítása során a tanuló előzetes nyelvtudására építő, nyelvtanulási stratégiákat felhasználó és fejlesztő idegen nyelvi programok (nemzeti prioritás)
- Nem nyelvszakos tanárok nyelvi képzésére, továbbképzésére kifejlesztett helyi programok (nemzeti prioritás)
- Innovatív nyelvtanár (tovább)képző programok (nemzeti prioritás)

A 2012. január 6-i határidőre 7 pályázat érkezett, melyből kettő nyerte el az Európai Nyelvi Díjat. A díjjal együtt járt az Emberi Erőforrások Minisztériuma által biztosított támogatás 500 000 Ft értékben, amelyet a két díjazott megosztva kapott.

A díjazott szervezetek neve, a nyertes programok címe és a programok bemutatása:

Studio Italia Kft., Budapest - Ingyenes online gyakorlati módszertani továbbképzés olasztanárok számára: kommunikatív órai tevékenységek komplex rendszere nyelvvizsga-felkészítő program

A pályázat tárgya egy innovatív olasznyelv-tanári továbbképzési program, a program háttérében sokéves kutató-fejlesztő munka áll. A program az elsősorban az angolszász területek nyelvoktatási elméletei és gyakorlata mellett a neolatin nyelvek jellemzőinek megfelelő

tananyag feldolgozásra készíti fel tanárait, a képzésben nagy hangsúlyt kap a készségfejlesztés és az önálló tanulásra nevelés. Magyarországon az angol után második idegen nyelvként egyre többen választják az olaszt. A pályázó felismerte azt a szükségszerűséget, hogy a nyelvtanulók az olasz nyelv elsajátítása során alkalmazhatják azokat a nyelvtanulási stratégiákat, technikákat, amelyeket korábban már más nyelv tanulásakor megismertek és látják, hogy az olasz nyelv tanulásának is elsődleges célja a használható nyelvtudás megszerzése. Ezeken túl a pályázó azt is beépítette munkájába, hogy milyen sajátosságokkal bír az olasz nyelv, amelyek miatt a tanítása nem lehet az angol vagy a német nyelv tanításának egyszerű "lemásolása". Ez teszi a projektet ténylegesen innovatívvá, egyedivé. A projekt keretében történt fejlesztés a korszerűség és a neolatin nyelvek kapcsán az újszerűség ideális ötvözete. Terveik szerint a kidolgozók a programot tovább finomítják és távlatokban azon is gondolkodnak, hogy miként lehet más neolatin nyelvet tanító tanárokat is bevonni a képzésekbe.

Semmelweis Egyetem ÁOK, Kóréletani Intézet - Orvosi jelnyelvi kommunikáció I.

A nyertes program hiánypótló, célkitűzése, azaz a siket és nagyothalló betegek számára az orvos-beteg kommunikációban az esélyegyenlőség biztosítása, valós szükségletre reflektál, erősíti a társadalmon belüli megértést és szolidaritást. A program keretében leendő orvosok az általános orvosi képzésük részeként, választható tantárgyként, szakmájukhoz kapcsolódó, orvosi jelnyelvi kommunikációt tanulhatnak. A jelnyelvoktatás ennek a fogyatékos társadalmi csoportnak a sajátos nyelvszemléletét, mondatszerkesztését kívánja megismertetni a hallgatókkal, felhívja a figyelmet a tudatos mimikára és testbeszédre. A jelen program jól illeszkedik a siket páciensekkel való kommunikációs szükségletekhez, nagyban megkönnyíti a szakszerű betegellátást. A program jelenlegi célja a jelnyelv A1 szintű elsajátítása (vizsgarendszer a jelnyelvhez Magyarországon még nincs kidolgozva és akkreditálva, de a nyelvismereti szintek megfeleltethetők a KER szintjeinek), de az első sikeres félév tapasztalatai azt mutatják, hogy igény van ennél magasabb szintű tudás elsajátítására is, így a program fejlesztése folytatódik B1 illetve B2 szintre is. A program nagy előnye, hogy továbbfejleszthető és könnyen továbbadható más, orvosi képzéssel foglalkozó intézmények számára is. A fejlesztők további tervei között szerepel egy online jeltolmács szolgáltatás kiépítése, a program bevezetése az egyetem más karain, valamint a kurzus beillesztése az egészségügyi szakdolgozók továbbképzési programjába.

A díj átadására 2012. szeptember 7-én a Nyelvpárádé – nyelvtanulási lehetőségek vására c. rendezvényen került sor. A díjként átadott oklevelet Androuila Vasiliu, az Európai Bizottság oktatási és kulturális ügyekért felelős biztosja, Dr. Hoffmann Rózsa az Emberi Erőforrások Minisztériumának oktatásért felelős államtitkára, valamint Dr. Csernus Sándor, a Tempus Közalapítvány Kuratóriumának elnöke írták alá.

7. Az Egész életen át tartó tanulás programhoz kapcsolódóan megvalósított tematikus hálózatok

Új készségek és munkahelyek – New Skills Network

Az Egész életen át tartó tanulás program általános célja tartalmazza a munkaerő-piaci igények és képzési kínálatok összehangolásának igényét is. Az Európai Bizottság által létrehozott, a

„New skills for jobs” kezdeményezés célja, hogy biztosítsa az európai munkavállalók számára a vállalatok, a munkaerőpiac igényeit kielégítő készségek, képességek elsajátítását, hozzájáruljon a munkaerő-piaci kereslet és kínálat rossz összehangolásából származó problémák megoldásához.

A szakképzés és szakoktatás területén a Leonardo da Vinci alprogram segíti az új készségek felmérését és fejlesztését. A programot koordináló nemzeti irodák együttműködésében 2009 januárjában indult el az „Új készségek - hálózati együttműködés” címet viselő projekt, melynek célja a kapcsolódó oktatási és szakképzés-fejlesztési eredmények feltárása, a jó gyakorlatok azonosítása és európai szintű terjesztése. A projekt az izlandi nemzeti iroda irányításával valósul meg, és 3 év állt a rendelkezésre, hogy a projekt a fő céljait:

- helyzetfeltárás az új készségek munkahelyre téma kapcsán;
- áttekintés a kapcsolódó szakirodalomról;
- a témához kapcsolódó legjobb gyakorlatok azonosítása;
- projektek gyűjtése, eredmények elemzése, a jó gyakorlatok bemutatása;

teljesítse. Így a projekt a 2012-es évben zárult, az alábbi eredményekkel és magyarországi feladatokkal:

- A szakértők által készített kutatás és a kiválasztott jó példák összegzése, illetve magyarra fordítása elkészült és nyomtatásban is megjelent a Hoppá füzetek részeként. A kiadvány letölthető:
http://www.tpf.hu/pages/books/index.php?page_id=35&books_id=265
- 2012. szeptember 24-én a projekt magyarországi zárásaként és az eredmények hazai terjesztése, illetve jó példák itthoni bemutatása érdekében egy záró szemináriumot rendeztünk „Változó szakmai igények a munkaerőpiacon - Készségek, képzések korszerűsítése címmel”. A rendezvényen a projekt kutatási eredményei és ajánlásai mellett a Cedefop egyik munkatársa és az MTA KRTK releváns projektjének (Pályasúgó) képviselője is tartott előadást. A délutáni részben kerekasztal-beszélgetés formájában mutatkoztak be munkaerő-piaci érvényesülést elősegítő magyar vonatkozású projektek koordinátorai. A rendezvény programja, az előadások és a projektek bemutatói itt olvashatóak:
http://www.tpf.hu/pages/eventarchive/index.php?page_id=667
- A zárórendezvény és a szakmai kiadvány előkészítéseként a projektet koordináló kolléga részt vett a dániai zárókonferencián, illetve az egyik utánkövető szemináriumon Bécsben.
- A projektről részletes információ olvasható a TKA honlapján:
http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=1131

NetECVET

Az Európai Szakoktatási és Szakképzési Kreditrendszer (ECVET) bevezetése és széles körben való használata előtt álló egyik legnagyobb kihívás a szakoktatás és szakképzés sokfélesége. Ezt felismerve jött létre a NetECVET tematikus együttműködés 15 nemzeti iroda, köztük a Tempus Közalapítvány részvételével, azért, hogy pályázóink a mobilitási projektek során az elismerés minél hatékonyabb eszközeit használhassák.

A projekt 2011 januárjában indult a német iroda vezetésével. A hálózat célja egy ECVET eszközrendszer összeállítása, melynek segítségével a felhasználók könnyedén „ECVET-baráttá” tehetik projektjeiket, ezzel elősegítve az azon keresztül megszerzett tudás későbbi elismerését. A hároméves projekt első lépéseként a nemzeti irodák összegyűjtötték a már létező projektpéldákat, melyek az ADAM adatbázisban ECVET-jelölést kaptak.

A 2012-es év fő feladata az egyes ECVET-témákat taglaló szemináriumok (Pl.: tanulási eredmény és annak értékelése, minőségbiztosítás, stb.) szervezése. Ezen szemináriumok szervezésében a TKA ugyan nem vállalt szerepet, de a hatékony tudásmegosztás érdekében igyekezett minél több szemináriumra szakértő résztvevőt delegálni, hogy az így megszerzett tudást aztán az ECVET szakértői hálózat keretében felhasználja és terjessze.

A projektről bővebb információ itt olvasható: <http://netecvet.com/> és http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=1134

8. ECVET nemzeti szakértői hálózat

A Nemzeti ECVET Szakértői Hálózat munkája hivatalosan 2012 januárjában indult. Az Európai Bizottság támogatásával 25 európai tagállam kapott támogatást arra, hogy a szakképzési rendszer igényeinek figyelembe vételével egy-egy szakértői csoportot alakítson ki azzal a céllal, hogy ezen szakemberek segítsék és támogassák az ECVET (Európai Szakoktatási és Szakképzési Kreditrendszer) bevezetését. A pályázat beadására az *Egész életen át tartó tanulás programot* (LLP) koordináló nemzeti irodák voltak jogosultak. Magyarországon a Tempus Közalapítvány pályázott és kapott támogatást – a pályázatot 2011 őszén nyújtottuk be a szakképzést felügyelő Nemzetgazdasági Minisztérium jóváhagyásával. A támogatásról szóló értesítést 2012 tavaszán kaptuk kézhez, jöllehet addigra a szakértői munka már részben elindult egy előkészítő találkozóval.

A Tempus Közalapítvány az elnyert projekt segítségével egy összesen 14 fős ECVET szakértői csoportot hozott létre. A csoportban az érintett döntéshozó szervezetek képviselői (Nemzetgazdasági Minisztérium; Nemzeti Munkaügyi Hivatal, Szakképzési és Felnőttképzési Igazgatóság; Magyar Kereskedelmi és Iparkamara) mellett oktatáskutatók, szakképzési intézményvezetők, oktatók, a munkaadói oldal képviselője, a felsőoktatás képviselője és szakképzési szakértők dolgoznak.

A 2012-ben indult kétéves projektnek 3 fő célkitűzése van:

- a kölcsönös tanulás, az ECVET bevezetéséhez szükséges feltételek feltérképezése;
- szemináriumi tananyag kidolgozása elsősorban Leonardo mobilitási pályázók számára és ezzel az ECVET vagyis elismert mobilitások számának növelése;
- a munkáltatói oldal tájékoztatása.

2012-ben az első két célkitűzésen volt a hangsúly. A kölcsönös tanulás 4 szakértői műhely keretében indult el. Ezt támogatták a külföldi tanulmányutak, összesen 9, melynek tapasztalatait a szakértők a műhelyek során osztották meg, illetve azokról útibeszámoló formájában is jelentést adtak.

A szemináriumi tananyag kidolgozása a szakértői műhelyeken kezdődött el, majd azt a Tempus Közalapítvány érintett munkatársai formálták tovább, és több szűkebb körű szakértői egyeztetés segítségével véglegesítették. Az 5. szakértői műhely már az egyes szemináriumi feladatokat tesztelte. A szeminárium háttéranyagaként szolgált az a tanulmány, amely a

magyarországi példákat vette sorra és elemezte ki. A szeminárium végül 2+1 napban, 2012 november-decemberében valósult meg, 12 fő részvételével. Ezen kívül az előadásokat a szemináriumon kívül is felhasználta a TKA: Leonardo pályázatíró rendezvényen, illetve egy belső képzésen is továbbadta az információkat.

Az érintett szakértők, projektkoordinátorok, pályázók és nem utolsósorban a szakpolitikai döntéshozók tájékoztatása folyamatosan zajlott 2012-ben. A döntéshozatalban érintett munkatársak részvételével (NGM, NMH-SZFI, MKIK) szűkebb körű egyeztetések is zajlottak 2012 októberében és decemberében, illetve ez, többek között az induló TÁMOP 2.2.1/12-es projekthez kapcsolódóan 2013-ban is folytatódni fog.

A szélesebb közönség tájékoztatása a honlapon elérhető információk, a Pályázati Pavilonban megjelenő cikkek formájában történt meg, továbbá az ECVET európai megvalósulását koordináló ECVET team által kiadott angol nyelvű ECVET Magazinba is bekerült a magyar szakértői hálózat munkájának ismertetése. A cikk itt olvasható: http://www.ecvet-team.eu/sites/default/files/ecvet_mag_10-08-2012_0.pdf

A Pályázati Pavilonban megjelent cikkek itt olvashatóak:

http://www.tpf.hu/pages/books/index.php?page_id=35&books_id=271

http://www.tpf.hu/pages/books/index.php?page_id=35&books_id=257

A projekt szakértői (zárt) aloldala itt érhető el (felhasználói név: ecvet; jelszó: halozat): http://www.tpf.hu/pages/content/index.php?page_id=1129

9. Esélyegyenlőség

A Tempus Közalapítvány alapító okiratában meghatározott feladatai között 2003 óta szerepel az alábbi célkitűzés: “A magyar oktatás keretein belül a nők és a férfiak esélyegyenlőségének előmozdítása, a fogyatékkal élő személyek igényeinek kielégítése, a rasszizmus és az idegengyűlölet leküzdésének elősegítése.” A 2005 márciusa óta működő esélyegyenlőségi tevékenység a közalapítvány pályázati és képzési programjaihoz, valamint a tudásközpont szerephez kapcsolódik.

Az esélyegyenlőség hangsúlyosan jelenik meg az *Egész életen át tartó tanulás* programjában.

Az esélyegyenlőség biztosítására a kuratórium minden évben meghatározza a hátrányos helyzetűek támogatását szolgáló bírálati szempontrendszert. A következő arányok alakultak ki a 2012-es pályázati évben:

- A Comenius szakmai továbbképzés pedagógusoknak program keretében 20 támogatott pályázó részesült többlettámogatásban hátrányos helyzetűekre való tekintettel.
- A Leonardo Da Vinci programban a 94 támogatott pályázat közül 72 vállalta hátrányos helyzetű tanulók bevonását a mobilitási projektekbe, az 1645 szakmai alapképzésben résztvevő tanuló közül 778 hátrányos helyzetű tanuló (47%) részvételét tervezik. Ez még a 2010-es, most befejeződött pályázati kör adatainál is magasabb arány (2010: 1484 szakmai alapképzésben résztvevő tanuló közül 567 fő (37%) volt hátrányos helyzetű).
 - A hátrányos helyzetre való tekintettel a kiutazók többlettámogatásban részesülnek, valamint azok az intézmények, akik hátrányos helyzetű tanulókat vonnak be a projektekbe, a tartalmi bírálatnál többletpontokat kapnak.

A Tempus Közalapítvány 2012-ben kiemelten foglalkozott az esélyegyenlőség témájával is a *Társadalmi felelősségvállalás a közsférában* c. projekt kapcsán. Egyrészt képzés és szakmai konferencia, kiadvány keretében vizsgálta az esélyegyenlőség kérdését a szervezet külső és belső érintettjei szempontjából. Másrészt egy több alkalomból álló konzultációsorozat keretében a közalapítvány munkatársaiból alakult munkacsoport is áttekintette a területet.

Az Egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósítása témában elnyert európai uniós projektek

A TKA tudásmenedzsment tevékenységét az oktatásért felelős tárca felkérésére és támogatásával valósítja meg. Ennek célja az európai uniós közös oktatási célkitűzések hazai megvalósításának előmozdítása és az egész életen át tartó tanulás (LLL) hazai stratégiájának megvalósításában való aktív szerepvállalás a nemzetközi tudás és tapasztalat integrálásával.

2012-ben a következő projektek keretében folytattuk szakmai tevékenységeinket az Európai Bizottság a Lifelong Learning Program centralizált pályázattípusa alatt elnyert támogatás révén (*Support for European Cooperation in Education and Training (ECET) – LLP Transversal programme, Key Activity 1: Policy Cooperation and Innovation*)

- Raising Awareness of Lifelong Learning Strategies – E&T2020 in Hungary
- International Cooperation for School Leadership
- European Policy network on School Leadership
- Improving individual learning pathways by community development in the framework of LLL
- Promotion of Social Inclusion through VET (PSIVET)

1. Raising Awareness of Lifelong learning strategies – E&T2020 in Hungary (Az egész életen át tartó tanulás sratégiájának tudatosítása)

A projekt 2011-ben indult el és 2012. március 31-ig tartott, így a 2012-es a tevékenységek nagyobbik része a korábbi évben megkezdett folyamatok befejezése volt. Az **egész életen át tartó tanulást tudatosító programsorozat** keretében három nagy témára fókuszáltunk. A **21. századi iskola** alprogram a közoktatásra, azon belül elsősorban a tanárok kompetenciáinak fejlesztésére fókuszált pedagógusoknak szóló műhelymunkákon keresztül. A **Híd az oktatás és a munkaerőpiac között** téma feldolgozásának egyik legfontosabb állomása volt a „*Mit díjazna a munkáltató?*” című felhívás közzététele és a kapcsolódó díj odaítélése, melynek során olyan felsőoktatási kurzusokat támogattunk, amelyek sikeresen valósítják meg a munkaerőpiacon való érvényesüléshez szükséges készségek és egyéni kompetenciák fejlesztését az elméleti alapok átadása mellett. **Átláthatóság és hozzáférhetőség az egész életen át tartó tanulásban** címet kapta az az alprojekt, aminek eredményeit egy hiánypótló tanulmányban összegeztük „*Az egész életen át tartó tanulást támogató eszközrendszer*” címmel.

2012-es konkrét eredményeink:

- A 2011-ben megrendezett műhelymunkák eredményeképpen tudtuk sikeresen akkreditáltatni a *korai angol nyelvoktatás* témájú pedagógus-továbbképző programot, melyet azóta a résztvevők nagy meglepedésére már második alkalommal szervezünk meg 2013 elején.
- A tanári kompetenciák, mentorálás, a pályakezdő tanárok támogatása témában *2012. február 17-én* műhelymunkát szerveztünk a kompetenciaorientált tanárképzés egységes bevezetéséhez szükséges szakmai együttműködési feltételeinek megteremtéséről a tanárképző intézmények bevonásával.
- Elkészült a 2011-ben lezajlott műhelymunka-sorozathoz kapcsolódó bővebb szakmai kitekintést nyújtó kiadvány *Fókuszban a tanulás támogatása* címmel, mely a 2010-ben útjára indított „Alma a fán” című sorozat második eleme.
- A „Mit díjazna a munkáltató” című díj során kiválasztott legjobb kurzusokat, valamint az alprojekt további eredményeit egy kiadványban dolgoztuk fel és tettük közzé *Munkaerőpiac-orientált felsőoktatás* címmel.
- Az egész életen át tartó tanulást támogató európai keretrendszerek (kulcskompetenciák, ECTS, ECVET, EQARF, EQF) témájában kezdeményeztünk egy szektorokon átívelő párbeszédet (*szakértői műhelymunka: 2012. március 30.*), valamint elkészült egy leporello (*Többet tudni = otthon lenni a világban*) a szélesebb közönség, és egy kiadvány (*Az egész életen át tartó tanulást támogató eszközrendszer*) a szakmai célcsoport számára, melyek az egész életen át tartó tanulást támogató eszközrendszereket és azok egymáshoz való kapcsolódását mutatják be.
- 2012. március 6-án *konferencián* mutattuk be a nagy közönségnek annak a kutatásnak az eredményeit, amely a külföldön teljesített Erasmus kurzusok beszámíthatóságáról szólt, szintén a projekt részeként. Egy másik kutatás is készült a nemzetközi lifelong learning eszközrendszerekhez kapcsolódó centralizált LLP projektek hazai kontextusban is releváns eredményeiről.

2. International Cooperation for School Leadership

2013. január 31-én zártuk le azt a kétéves projektet, melynek célja egy iskolavezetői kompetencia keretrendszer közös fejlesztése volt, valamint a keretrendszer adaptálása a partnerországok vezetőképző programjaiba. A kétéves nemzetközi együttműködés során minden, a projektben tervezett tevékenységet végrehajtottunk (két PLA, egy nemzetközi konferencia, nemzeti szemináriumok), melyek részletes programjai, előadásai és további eredményei a www.iskolavezetes.tka.hu, valamint a www.schoolleadership.tpf.hu magyar és angol nyelvű honlapokon érhetők el.

A projekt minden eredményét összegzi a *„The Art and Science of Leading a School”* (Az Iskolavezetés Művészete és Tudománya) címmel megjelentetett zárókiadvány. „Mitől sikeres egy iskolavezető a 21. században?” – ez az alapvető kérdése a kötetnek, amely egyúttal a nemzetközi szakértőcsapat kutatásának középpontjában is állt a két év során. A kiadvány bemutatja a projekt során kifejlesztett és *Centrál5* névre keresztelt iskolavezetői kompetencia keretrendszert, amely két okból is egyedülálló. Egyrészt *határokön átívelő*, mivel öt közép-európai ország (Ausztria, Csehország, Magyarország, Szlovákia és Szlovénia) szakmai

partnerségben fejlesztette ki, elsősorban a közös európai értékeket és a modern pedagógiai szemléletet szem előtt tartva. Másrészt *igényalapú*, azaz az érintett kulcsszereplők – iskolavezetők, tanárok, vezetőképzők és oktatási szakértők valamint döntéshozók – előzetesen megvizsgált elvárásaira épül. A kötet betekintést ad továbbá az öt országban lezajlott adaptációs folyamatokba, ezeken keresztül pedig reflektál a Centrál5 alkalmazhatóságára. A kiadvány a keretrendszer perspektíváival több megközelítésből is foglalkozik, és tartalmaz az iskolavezetők kompetenciáinak (ön)értékelése és fejlesztése szempontjából is továbbgondolható javaslatokat. A tanulmány szerint a keretrendszer több szinten és több oktatási szereplő számára használható különböző célokra, zárófejezete döntéshozók számára is tartalmaz jelzésszerű iránymutatást.

3. European Policy Network on School Leadership

Az *Európai Szakpolitikai Hálózat az Iskolavezetésről* (EPNoSL) nemzetközi hálózat fő célja az, hogy partnerországokban párbeszédet és közös gondolkodást generáljon, hogy segítse a jelenlegi trendeken alapuló szakpolitikai állásfoglalást.

A 2012-es évben az alábbi tevékenységek valósultak meg:

- 2012. február 6-7-én Münchenben került sor egy peer learning rendezvényre „Az iskolavezetés szerepéről az oktatási teljesítmény fejlesztésében” címmel.
- A hálózat 2012 márciusában és áprilisában nemzetközi online fórumot szervezett (ennek koordinálását a Tempus Közalapítvány végezte), a fórum keretében 4 webináriumot szerveztünk (átlagos részvételi szám 27,5), valamint 4 vitaindító cikk alapján zajlottak fórumbeszélgetések 5 héten át (az EPNoSL portálnak 147 regisztrált felhasználója volt 2012 júniusában, lásd: www.schoolleadership.eu).
- A partnerországokban a helyi információáramlás biztosítására nemzeti szintű informális hálózatok kezdtek alakulni 13 országban. (A nemzeti hálózatok kialakítását a Tempus Közalapítvány koordinálja.)
- A Debreceni Egyetem és a Tempus Közalapítvány 2012. június 6-án közösen rendezett műhelymunkát, melyen a nemzetközi iskolavezetés témájú együttműködések hazai hasznosítási lehetőségeit térképezték fel a résztvevők (36 fő) aktív közreműködésével. További kb. 170 főt (iskolavezetők, vezetőképzők, oktatási szakértők, döntéshozók) értesítettünk rendszeresen a hálózat céljairól, programjairól, tevékenységeiről hírlevelek és más fórumok által. A projektről és a műhelyről további információ az oktataskepzes.tka.hu honlapon található.
- 2012. június 28-29-én a hálózat Berlinben rendezett konferenciát, melyen a projekt során készített európai iskolavezetésről készült helyzetelemzés is bemutatásra került.

További információk az EPNoSL honlapján érhetők el: <http://www.schoolleadership.eu>.

4. Improving individual learning pathways by community development in the framework of LLL (Közösségi Út a Tanuláshoz – KÚT Program)

A projekt 2012. március 1-én kezdődött, és 2013 késő tavaszán fejeződött be, a Végrehajtó Ügynökségtől megkért hosszabbításnak köszönhetően, melyet a tevékenységek volumene és az egyes programok esetében a vártnál nagyobb érdeklődés indokolt.

A KÚT Program fókuszában a különböző tanulási formák és azok magyarországi hozzáférhetőségének vizsgálata áll, különös tekintettel az informális és nem formális tanulásra, valamint a közösségi tanulás lehetőségeinek feltárására és fejlesztésére.

Tevékenységek 2012-ben:

- *Helyzetfeltárás:* mélyinterjú kutatás az egyéni tanulási utak alakítását befolyásoló intézményrendszerek körében (az informális tanulás színtereinek feltérképezése, a tanulási formák sokszínűségének azonosítása, az LLL stratégia megvalósulása és eszközrendszere az egyéni tanuló és munkavállaló szempontjából).
- *Fiatal kutatók tanulmánykötete:* pályázatot hirdettünk fiatal kutatók körében az LLL téma több szempontú megközelítésére és bemutatására, mely tanulmánykötet 2013 tavaszán jelent meg *Üzenet a palackban: Fiatal kutatók gondolatai az egész életen át tartó tanulásról* címmel.
- *Közösségi tanulás – pilot képzés:* képzési programot dolgoztunk ki a közösségi célokat és tanulást helyi szinten támogatni tudó szakemberek, civil szervezeti vezetők számára (29 fő). A képzés során felhalmozott tapasztalatokat 2013. január végén mutatták be a résztvevők egy szakmai zsűri előtt, ahol azon projektek is kiválasztásra kerültek, amelyeket anyagi támogatásban is részesítettünk a projekt keretében. A projekt részeként megismert tanulási és közösségfejlesztési módszerek sokféleségének bemutatására, az érdeklődés felkeltésére pedig különböző kommunikációs csatornákon keresztül került sor, melyek között egy nagyobb, kiállítással egybekötött zárórendezvény is szerepelt (2013 áprilisában került rá sor: [KÚT kreatív szakmai nap címmel](#)). A résztvevők által fél év alatt felépített projektmunkákat [online formában is elérhetővé tettük honlapunkon](#), ahol közönségzavazásra is lehetőség nyílt. Szintén e projektem részeként indult el [A tanulás jövője című közösségi oldal](#), mely fontos szerepet tölt be az eredmények terjesztésében.
- *Átívelő kompetenciák a tanulásban:* 5 alkalmas rendezvénysorozatot szerveztünk pedagógusoknak a következő témák mentén:
 - 2012. június 5. - Fejlesztő értékelés, hatékony tanulás
 - 2012. szeptember 27. - Kulturális tudatosság
 - 2012. október 18. - Szociális kompetenciák fejlesztése
 - 2012. november 15. - Kezdeményezőkészség és vállalkozó szellem
 - 2012. november 29. - Digitális kompetenciák

[Az előadások és workshopok anyagai megtekinthetők a honlapon.](#)

- *Digitális Módszertár:* a Tempus Közalapítvány honlapján működő, bárki számára hozzáférhető *Módszertani ötletgyűjtemény* mintájára tettünk közzé egy felhívást a tanórákon használható digitális eszközöket igénylő módszertani ötletek megosztására. A felhívás sikerességét bizonyítja, hogy több mint 60 pályázat érkezett, melyek közül a legjobbakat díjaztuk. A díjátadásra és a díjazottak nagyobb közönség előtt való bemutatkozására a [Digitális Pedagógus konferencián](#) került sor 2013. tavaszán.

A projekt minden eredménye megtekinthető a www.kutprogram.tka.hu honlapon.

5. Promotion of Social Inclusion through VET (PSIVET)

A *PSIVET – Esélyteremtés szakképzéssel* című projekt 2012 februárjában indult azzal a céllal, hogy elméleti és gyakorlati oldalról is feltárja a szakképzés és a társadalmi felzárkóztatás között lévő összefüggéseket, valamint érzékenyítse a szakma szereplőit a befogadó iskolamodell iránt.

A projektkonzorcium tagjai – a Budapesti Corvinus Egyetem Oktatásfejlesztési Observatory Központja, a Tempus Közalapítvány és a Türr István Képző és Kutató Intézet – a projekt zárónapján, 2013. január 31-én rendezte meg azt a szemináriumot, melyen a széles szakmai közönséget és a döntéshozókat is tájékoztatták az elért eredményekről, bemutatva az elkészült projektkiadványt is. Mind a kutatási, mind az egyéb projekt eredmények teljes körűen dokumentálva vannak a www.psivet.hu honlapon.

A projektmunka végig erős gyakorlati szemlélettel folyt: workshopok és fórumok szolgálták a szakemberek véleményének összegyűjtésére, illetve képzési program készült intézményvezetői csapatok számára a befogadó iskola témájában. Az elméleti munka során az utóbbi évtized kilenc jelentős, esélyteremtést célzó programjának egységes szempontrendszer szerinti elemzése készült el segítve annak feltérképezését, hol tart ma Magyarországon a szakképzésben az esélyteremtés. Javaslatok, iránymutatások születtek arra vonatkozóan, milyen szempontokat érdemes szem előtt tartani a jövőbeli fejlesztések tervezésekor annak érdekében, hogy a magyar szakképzési rendszer és maguk az intézmények is befogadóbbá váljanak.

A projekt hozzájárult ahhoz, hogy a befogadó oktatás szemléletéhez kapcsolódó fogalmakat letisztázza, körvonalazza a befogadó iskola ismérveit, s az ennek kialakítását segítő szereplők körét. A projekttel azonos című [zárókiadvány](#) a teljes egy év eredményeit összegezi, bemutatva a projekt során megvalósított külföldi tanulmányutak tapasztalatait is.

Budapest, 2013. június 21.

Dr. Csernus Sándor
elnök